3. međunarodna znanstveno-stručna konferencija

3rd International Scientific Conference

Kompetentni sustavi u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju – KOMPAS

Competent Systems in Early Childhood Education and Care – KOMPAS

Sarajevo (Bosna i Hercegovina), 22. – 24. 10. 2026.

Sarajevo (Bosnia and Herzegovina), 22 – 24 October 2026

KNJIGA SAŽETAKA

BOOK OF ABSTRACTS

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti
OBRAZUJEMO (ZA) BUDUĆNOST

UNIVERZITET U SARAJEVU
PEDAGOŠKI FAKULTET

Fondazione
Reggio Children
Centro Loris Malaguzzi

3. međunarodna znanstveno-stručna konferencija // 3rd International Scientific Conference
Kompetentni sustavi u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju – KOMPAS // Competent Systems in Early Childhood Education and Care – KOMPAS
Sarajevo (Bosna i Hercegovina), 22. – 24. 10. 2026. // Sarajevo (Bosna i Hercegovina), 22 – 24 October 2026

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku (Republika Hrvatska), Univerzitet u Sarajevu – Pedagoški fakultet (Bosna i Hercegovina) i Fondazione Reggio Children – Centro Loris Malaguzzi ETS (Italija) // Faculty of Education, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek (Croatia), University of Sarajevo – Faculty of Educational Sciences (Bosnia and Herzegovina), and Fondazione Reggio Children – Centro Loris Malaguzzi ETS (Italy)

KNJIGA SAŽETAKA // BOOK OF ABSTRACTS

Izdavač // Publisher
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti // Josip Juraj Strossmayer University, Faculty of Education
Za izdavača // Acting publisher
Emina Berbić Kolar
Glavne urednice // Editors-in-chief
Jasmina Bećirović-Karabegović, Alma Škugor
Lektura na hrvatski i bosanski jezik // Proof-reading
Lejla Selimović-Erdić

KOMPAS logo: Marko Šošić

ISBN 978-953-8371-74-5
2026. // 2026

3. međunarodna znanstveno-stručna konferencija Kompetentni sustavi u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju – KOMPAS

3rd International Scientific Conference Competent Systems in Early Childhood Education and Care – KOMPAS

Sarajevo (Bosna i Hercegovina), 22. – 24. 10. 2026.

Sarajevo (Bosna i Hercegovina), 22 – 24 October 2026

Organizacijski odbor // Organizing Committee

*prof. dr. sc. Jasmina Bećirović-Karabegović, **predsjednica Organizacijskog odbora** (Sarajevo, Bosna i Hercegovina) // PhD, Full Prof., **Chair of the Organising Committee** (Sarajevo, Bosnia and Herzegovina); prof. dr. sc. Emina Berbić Kolar (Osijek, Republika Hrvatska) // PhD, Full Prof. (Osijek, Croatia); prof. dr. sc. Mirela Omerović, (Sarajevo, Bosna i Hercegovina) // PhD, Full Prof. (Sarajevo, Bosnia and Herzegovina); Cristian Fabbi (Fondazione Reggio Children, Italija) // (Fondazione Reggio Children, Italy); prof. ddr. sc. Esad Kadušić (Sarajevo, Bosna i Hercegovina) // PhD, Assoc. Prof. (Sarajevo, Bosnia and Herzegovina); doc. dr. sc. Selmir Hadžić (Sarajevo, Bosna i Hercegovina) // PhD, Assist. Prof. (Sarajevo, Bosnia and Herzegovina); prof. ddr. sc. Sanela Nesimović (Sarajevo, Bosna i Hercegovina) // PhD, Assoc. Prof. (Sarajevo, Bosnia and Herzegovina); izv. prof. dr. sc. Alma Škugor (Osijek, Republika Hrvatska) // PhD, Assoc. Prof. (Osijek, Croatia); doc. dr. sc. Ida Somolanji Tokić (Osijek, Republika Hrvatska) // PhD, Assist. Prof. (Osijek, Croatia); izv. prof. dr. sc. Tijana Borovac (Osijek, Republika Hrvatska) // PhD, Assoc. Prof. (Osijek, Croatia); Tamara Brussich (Pula, Republika Hrvatska) // (Pula, Croatia); prof. dr. sc. Elvira Nikšić (Sarajevo, Bosna i Hercegovina) // PhD, Full Prof. (Sarajevo, Bosnia and Herzegovina); Naida Fazlagić, viša stručna saradnica (Sarajevo, Bosna i Hercegovina) // Senior Professional Associate (Sarajevo, Bosnia and Herzegovina); dr. sc. Azur Kuduzović, viši asistent (Sarajevo, Bosna i Hercegovina) // Senior Teaching Assistant (Sarajevo, Bosnia and Herzegovina); prof. dr. art. Goran Kujundžić (Osijek, Republika Hrvatska) // DArt, Full Prof. (Osijek, Croatia); Petra Bučević, asistent (Osijek, Republika Hrvatska) // Research Assistant (Osijek, Croatia).*

Programski odbor // Programme Committee

*izv. prof. dr. sc. Alma Škugor, **predsjednica Programskog odbora** (Osijek, Republika Hrvatska) // PhD, Assoc. Prof., **Chair of the Programme Committee** (Osijek, Croatia); prof. dr. sc. Mirela Omerović (Sarajevo, Bosna i Hercegovina) // PhD, Full Prof. (Sarajevo, Bosnia and Herzegovina); prof. dr. sc. Emina Berbić Kolar (Osijek, Republika Hrvatska) // PhD, Full Prof. (Osijek, Croatia); prof. ddr. sc. Sanela Nesimović (Sarajevo, Bosna i Hercegovina) // PhD, Assoc. Prof. (Sarajevo, Bosnia and Herzegovina); izv. prof. dr. sc. Ivana Trtanj (Osijek, Republika Hrvatska) // PhD, Assoc. Prof. (Osijek, Croatia); izv. prof. dr. sc. Maja Brust Nemet (Osijek, Republika Hrvatska) // PhD, Assoc. Prof. (Osijek, Croatia); dr. sc. Katarina Bogatić, viša asistentica (Osijek, Republika Hrvatska) // PhD, Postdoctoral Researcher (Osijek, Croatia); prof. dr. sc. Elma Selmanagić-Lizde (Sarajevo, Bosna i Hercegovina) // PhD, Full Prof. (Sarajevo, Bosnia and Herzegovina); prof. dr. sc. Anela Hasanagić (Zenica, Bosna i Hercegovina) // PhD, Full Prof. (Zenica, Bosnia and Herzegovina); prof. dr. sc. Tamara Pribišev Beleslin (Banja Luka, Bosna i Hercegovina) // PhD, Full Prof. (Banja Luka, Bosnia and Herzegovina); prof. dr. sc. Alma Tasevska (Skoplje, Sjeverna Makedonija) // PhD, Assoc. Prof. (Skopje, North Macedonia); doc. dr. sc. Nevena Mitranić Marinković (Beograd, Republika Srbija) // PhD, Assist. Prof. (Belgrade, Serbia); prof. dr. sc. Lidija Miškeljin (Beograd, Republika Srbija) // PhD, Full Prof. (Belgrade, Serbia); prof. dr. sc. Sonja Rutar (Kopar, Republika Slovenija) // PhD, Assoc. Prof. (Koper, Slovenia); prof. dr. sc. Arianna Lazzari (Bologna, Italija) // PhD, Assoc. Prof. (Bologna, Italy); prof. dr. sc. Mehmet Toran (Istanbul, Turska) // PhD, Assoc. Prof. (Istanbul, Türkiye); doc. dr. sc. Višnja Vekić-Kljaić (Osijek, Republika Hrvatska) // PhD, Assist. Prof. (Osijek, Croatia); doc. dr. sc. Karolina Dobi Barišić (Osijek, Republika Hrvatska) // PhD, Assist. Prof. (Osijek, Croatia); dr. sc. Akvilina Čamber Tambolaš, viša asistentica (Rijeka, Republika Hrvatska) // PhD, Postdoctoral Researcher (Rijeka, Croatia); prof. dr. sc. Elvira Nikšić (Sarajevo, Bosna i Hercegovina) // PhD, Full Prof. (Sarajevo, Bosnia and Herzegovina); dr. sc. Vitor Hugo Pereira De Oliveira (Porto, Portugal) // PhD (Porto, Portugal).*

Znanstveni odbor // Scientific Committee

prof. dr. sc. Lidija Miškeljin // PhD, Full Prof. (Belgrade, Serbia); izv. prof. dr. sc. Adrijana Višnjić Jevtić // PhD, Assoc. Prof. (Zagreb, Croatia); dr. sc. Katarina Bogatić (Osijek, Republika Hrvatska) // PhD (Osijek, Croatia); doc. dr. sc. Branimir Mendeš // PhD, Assist. Prof. (Split, Croatia); doc. dr. sc. Danijela Blanuša Trošelj // PhD, Assist. Prof. (Pula, Croatia); doc. dr. sc. Toni Maglica // PhD, Assist. Prof. (Split, Croatia); doc. dr. sc. Jovana Marojević // PhD, Assist. Prof. (Nikšić, Montenegro); prof. dr. sc. Izet Pehlić // PhD, Full Prof. (Zenica, Bosnia and Herzegovina); doc. dr. sc. Anita Imre // PhD, Assist. Prof. (Mostar, Bosnia and Herzegovina); prof. dr. sc. Elma Selmanagić-Lizde // PhD, Full Prof. (Sarajevo, Bosnia and Herzegovina); prof. dr. sc. Dženeta Camović // PhD, Assoc. Prof. (Sarajevo, Bosnia and Herzegovina); prof. dr. sc. Anela Hasanagić // PhD, Full Prof. (Zenica, Bosnia and Herzegovina); prof. dr. sc. Tamara Pribišev Beleslin // PhD, Full Prof. (Banja Luka, Bosnia and Herzegovina); prof. dr. sc. Lidija Vujičić (Rijeka, Republika Hrvatska) // PhD, Full Prof. (Rijeka, Croatia); prof. dr. sc. Alma Tasevska // PhD, Assoc. Prof. (Skopje, North Macedonia); doc. dr. sc. Nevena Mitranić Marinković // PhD, Assist. Prof. (Belgrade, Serbia); prof. dr. sc. Sonja Rutar // PhD, Assoc. Prof. (Koper, Slovenia); prof. dr. sc. Arianna Lazzari // PhD, Assoc. Prof. (Bologna, Italy); prof. dr. sc. Mehmet Toran // PhD, Assoc. Prof. (Istanbul, Türkiye); doc. dr. sc. Isaak Papadopoulos // PhD, Assist. Prof. (Thessaloniki, Greece).

Organizatori KOMPAS-a 2026. // KOMPAS 2026 Organisers

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku (Republika Hrvatska), Univerzitet u Sarajevu – Pedagoški fakultet (Bosna i Hercegovina) i Fondazione Reggio Children – Centro Loris Malaguzzi ETS (Italija) // Faculty of Education, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek (Croatia), University of Sarajevo – Faculty of Educational Sciences (Bosnia and Herzegovina), and Fondazione Reggio Children – Centro Loris Malaguzzi ETS (Italy)

Uz podršku // With the support of

Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke // Federal Ministry of Education and Science
Gradska vijećnica Sarajevo // Sarajevo City Hall
Visit Sarajevo – Turistička zajednica Kantona Sarajevo // Visit Sarajevo –Tourism Association of Canton Sarajevo
Univerzitet u Sarajevu – Fakultet političkih nauka // University of Sarajevo – Faculty of Political Sciences
Sika BH D.O.O.
ALFA d.d.
Naklada ALFA d.o.o. Mostar
KUL-PRO

www.kompas-konf.com

SADRŽAJ // CONTENT

PLENARNA PREDAVANJA // PLENARY SESSIONS

EDITA SLUNJSKI

PROFESIONALNI IDENTITET NA KUŠNJI: IZMEĐU KULTURE ZAJEDNIŠTVA, PRIVIDA KOMPETENTNOSTI I ODGOVORNOSTI PREMA DJETETU // PROFESSIONAL IDENTITY PUT TO THE TEST: BETWEEN A CULTURE OF TOGETHERNESS, THE ILLUSION OF COMPETENCE, AND RESPONSIBILITY TO THE CHILD 14

DŽENETA CAMOVIĆ

TRANSFORMACIJA PROFESIONALNOG IDENTITETA ODGAJATELJA KROZ SMJENU TRADICIONALNE I SAVREMENE PARADIGME // TRANSFORMATION OF EARLY CHILDHOOD EDUCATORS' PROFESSIONAL IDENTITY THROUGH THE SHIFT FROM TRADITIONAL TO CONTEMPORARY PARADIGMS 16

CRISTIAN FABBI

IGRA, ISTRAŽIVANJE I PROPITIVANJE: NOVA PARADIGMA RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA // PLAY, EXPLORE, RESEARCH: A NEW PARADIGM FOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION 19

TIJANA BOROVAC I IDA SOMOLANJI TOKIĆ

„PROFESORI, GDJE STE?": RELACIJSKA PRIRODA PROFESIONALNOG IDENTITETA I ETIKA PROFESIONALNE PROSUDBE // "PROFESSORS, WHERE ARE YOU?":THE RELATIONAL NATURE OF PROFESSIONAL IDENTITY AND THE ETHICS OF PROFESSIONAL JUDGMENT 21

USMENA IZLAGANJE // ORAL PRESENTATIONS

ISAAK PAPADOPOULOS

„BITI ODGOJITELJ KROZ RIJEČI": PEDAGOŠKI JEZIK KAO POKAZATELJ PROFESIONALNOG IDENTITETA U RPOO-U // "BEING A TEACHER THROUGH WORDS": PEDAGOGICAL LANGUAGE AS A MARKER OF PROFESSIONAL IDENTITY IN ECEC 24

MARIJANA ANDREC

RAZVOJ INTERKULTURALNE OSJETLJIVOSTI U RANOM I PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU // DEVELOPMENT OF INTERCULTURAL SENSITIVITY IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION AND CARE 26

JAGODA SRŠA, SIMONA ZOKA, SMILJANA NEDELJKO, MAJA KOZJAK-HLADKI I SAŠA SANJKOVIĆ

SUKONSTRUIRANJE KURIKULUMA U PRIRODNOM OKRUŽENJU: PROFESIONALNO DJELOVANJE ODGOJITELJA U POTICANJU DJEČJEG ISTRAŽIVAČKOG UČENJA // CO-CONSTRUCTION OF CURRICULUM IN A NATURAL ENVIRONMENT: PROFESSIONAL PRACTICE OF EDUCATORS IN ENCOURAGING CHILDREN'S INQUIRY-BASED LEARNING 28

BRANKICA RADOVANOVIĆ

LIKOVNI JEZIK DJETETA RANE DOBI KAO OGLEDALO PROFESIONALNOG IDENTITETA ODGOJITELJA // THE VISUAL LANGUAGE OF YOUNG CHILDREN AS A REFLECTION OF THE EDUCATOR'S PROFESSIONAL IDENTITY 30

JOSIPA STANIČIĆ I KSENIJA KOVAČEC

STVARALAČKI PROCES S GLINOM KAO KONTEKST RAZVOJA PROSOCIJALNIH KOMPETENCIJA I PARTICIPACIJE DJECE: PRIMJER HUMANITARNOG DJELOVANJA U VRTIĆU // CLAY-BASED CREATIVE PROCESSES AS A CONTEXT FOR THE DEVELOPMENT OF PROSOCIAL COMPETENCIES AND CHILDREN'S PARTICIPATION: AN EXAMPLE OF HUMANITARIAN ACTION IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION 32

IRENA VAJAK-RUMBAK

PROJEKTI KAO ALAT IZGRADNJE PROFESIONALNOG IDENTITETA POJEDINCA I USTANOVE RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA // PROJECTS AS A TOOL FOR BUILDING THE PROFESSIONAL IDENTITY OF THE INDIVIDUAL AND THE EARLY CHILDHOOD EDUCATION INSTITUTION 34

IVANA TIČIĆ I JOSIPA VRSALJKO

POKRET KAO POTICAJ UČENJU I KREATIVNOM IZRAŽAVANJU DJECE U RANOM I PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU // MOVEMENT AS A STIMULUS FOR LEARNING AND CREATIVE EXPRESSION FOR CHILDREN IN EARLY AND PRESCHOOL EDUCATION 37

TEA BELAN I DIANA PANJKOVIĆ

IZMEĐU PRAVILA I ODNOSA: JAČANJE PROFESIONALNOG IDENTITETA U KONTEKSTU EMOCIONALNO ZAHTJEVNIH SITUACIJA U DJEČJEM VRTIĆU // BETWEEN RULES AND RELATIONSHIPS: STRENGTHENING PROFESSIONAL IDENTITY IN THE CONTEXT OF EMOTIONALLY DEMANDING SITUATIONS IN KINDERGARTEN 38

NEDA GRBIN I MARIJANA KATAVIĆ

PROJEKT "LJEPOTE DJEDOVINE" KAO POTICAJ RAZVOJU KULTURNOG IDENTITETA I PROFESIONALNE REFLEKSIJE ODGOJITELJA // THE "BEAUTY OF OUR HERITAGE" PROJECT AS A CATALYST FOR DEVELOPING CULTURAL IDENTITY AND EDUCATORS' PROFESSIONAL REFLECTION 40

ANAMARIJA KLIŠANIĆ I INES VRSALOVIĆ NARDELLI

PROFESIONALNI IDENTITET ODGOJITELJA KAO TEMELJ KVALITETE ODGOJNO-OBRAZOVNOG PROCESA U RANOM I PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU // PROFESSIONAL IDENTITY OF EARLY CHILDHOOD EDUCATORS AS A FOUNDATION OF QUALITY IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION AND CARE 42

VIŠNJA VEKIĆ-KLJAIĆ, EMA KASAČ I MAGDALENA ŠIMATIĆ

PROFESIONALNI IDENTITET STUDENATA I ISKUSNIH ODGOJITELJA // PROFESSIONAL IDENTITY OF STUDENTS AND EXPERIENCED EARLY CHILDHOOD EDUCATORS 45

ALMA TRNKA I NERMINA DUPIĆ

SARADNJA I KOMUNIKACIJA SA RODITELJIMA KAO OSNOVA PROFESIONALNOG SAZRIJEVANJA ODGAJATELJA // COOPERATION AND COMMUNICATION WITH PARENTS AS THE FOUNDATION OF THE PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF EDUCATORS 46

TANJA DUMENČIĆ

RAZVOJ ZAJEDNICE UČENJA – REFLEKSIVNA PRAKSA ODGOJITELJA PRAKTIČARA // DEVELOPMENT OF A LEARNING COMMUNITY – REFLECTIVE PRACTICE OF PRACTITIONER EDUCATORS 48

GORDANA DUMANČIĆ I NIKOLINA ŠUNIĆ

RAZVOJNE MAPE DJETETA KAO SREDSTVO RAZVOJA PROFESIONALNOG IDENTITETA ODGOJITELJA // CHILD DEVELOPMENT MAPS AS A REFLECTIVE TOOL IN THE BUILDING OF THE PROFESSIONAL IDENTITY OF THE EDUCATORS 51

JELENA RNJAK

ODGOJNE VRIJEDNOSTI KAO TEMELJ PROFESIONALNOG IDENTITETA U MENTORSKOM RADU S ODGOJITELJIMA PRIPRAVNICIMA // EDUCATIONAL VALUES AS THE FOUNDATION OF PROFESSIONAL IDENTITY IN MENTORING WORK WITH EARLY CHILDHOOD EDUCATOR INTERNS 52

MIRJANA MIOČIĆ

PROFESIONALNI IDENTITET ODGOJITELJA U KRIZNIM SITUACIJAMA: ISKUSTVA, SUOČAVANJE I KOMPETENTNI SUSTAVI PODRŠKE // PROFESSIONAL IDENTITY OF EDUCATORS IN CRISIS SITUATIONS: EXPERIENCES, COPING AND COMPETENT SUPPORT SYSTEMS 54

VESNA ANTIĆ I IVANA IVETIĆ

REFLEKSIJOM DO PROFESIONALNE SIGURNOSTI // REFLECTION AS A PATH TO PROFESSIONAL CONFIDENCE 56

AMELA HADŽIĆ I MERISA AHMETBAŠIĆ

PEDAGOŠKI PRISTUPI PODRŠCI DJECI U SUOČAVANJU SA STRAHOVIMA KROZ IGRU I KREATIVNO IZRAŽAVANJE: REFLEKSIVNO OBLIKOVANJE KURIKULUMA RANOG ODGOJA // PEDAGOGICAL APPROACHES TO SUPPORTING CHILDREN IN

DEALING WITH FEARS THROUGH PLAY AND CREATIVE EXPRESSION: REFLECTIVE DESIGN OF EARLY CHILDHOOD EDUCATION CURRICULA 59

IRENA KISS

PUT PROFESIONALNOG RASTA IZMEĐU INICIJALNOG OBRAZOVANJA I CJELOŽIVOTNOG UČENJA // PATH OF PROFESSIONAL GROWTH BETWEEN INITIAL EDUCATION AND LIFELONG LEARNING 60

INDIRA BARIŠIĆ, DARIA BAKOVIĆ I MARTINA KRUPIĆ

PROFESIONALNI IDENTITET ODGOJITELJA U SUVREMENOM ODGOJNO-OBRAZOVNOM KONTEKSTU // PROFESSIONAL IDENTITY OF EARLY CHILDHOOD EDUCATORS IN THE CONTEMPORARY EDUCATIONAL CONTEXT 62

NATALIJA ŽORŽ BRUSIĆ I RENATA STIPANOV

„KRIPNA VERDURA": PROJEKT ISTRAŽIVAČKOG I ISKUSTVENOG UČENJA U VRTIĆU // "KRIPNA VERDURA": A PROJECT OF INQUIRY-BASED AND EXPERIENTIAL LEARNING IN KINDERGARTEN 64

MARIJA LOMIGORA I EMRA ZAMBAKOVIĆ

DJECA KAO AUTORI: ISTRAŽIVANJE SVIJETA LIKOVNE UMJETNOSTI // CHILDREN AS AUTHORS: EXPLORING THE WORLD OF VISUAL ART 66

IVANA BOC BARBARIĆ I IVA MILKOVIĆ

TIMSKA SURADNJA U PROMICANJU RAZVOJA EKOLOŠKE ODRŽIVOSTI // TEAM COLLABORATION IN PROMOTING THE DEVELOPMENT OF ECOLOGICAL SUSTAINABILITY..... 68

KAROLINA DOBI BARIŠIĆ

RAZVOJ DIGITALNE KOMPETENCIJE RAČUNALNIM MIŠLJENJEM // DEVELOPING DIGITAL COMPETENCE THROUGH COMPUTATIONAL THINKING 70

AZRA BULJUŠMIĆ I VELID HALILOVIĆ

SENZOMOTORIČKO ISTRAŽIVANJE GODIŠNJIH DOBA: ISKUSTVO PROFESIONALNOG UČENJA ODGAJATELJA // SENSORIMOTOR EXPLORATION OF THE SEASONS: AN EXPERIENCE OF EDUCATORS' PROFESSIONAL LEARNING..... 72

KRISTINA ALVIŽ

PROFESIONALNI IDENTITET ODGOJITELJA U KONTEKSTU PRIJELAZA DJECE IZ DJEČJEG VRTIĆA U OSNOVNU ŠKOLU: TEORIJSKI UVIDI I IMPLIKACIJE ZA KOMPETENTNE SUSTAVE // PROFESSIONAL IDENTITY OF EARLY CHILDHOOD EDUCATORS IN THE CONTEXT OF CHILDREN'S TRANSITION FROM KINDERGARTEN TO PRIMARY SCHOOL: THEORETICAL INSIGHTS AND IMPLICATIONS FOR COMPETENT SYSTEMS..... 74

VIDA CIK I TEA CELIĆ

JAČANJE ULOGE ODGOJITELJA U INKLUZIVNOM ODGOJU DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU // STRENGTHENING THE ROLE OF PRESCHOOL TEACHERS IN INCLUSIVE EDUCATION OF CHILDREN WITH DEVELOPMENTAL DIFFICULTIES . 76

AJLA HASKOVIĆ PLOČO I AMINA BAKARAN

ULOGA ODGAJATELJA U PRIPREMANJU DJECE ZA POSTUPANJE U SITUACIJAMA OPASNOSTI I NEPOGODA // THE ROLE OF EDUCATORS IN PREPARING CHILDREN TO RESPOND TO HAZARDS AND EMERGENCIES 78

MIRELA MARJANAC, IVANA PAVIŠIĆ I ANA-MARIJA CIMAŠ

SURADNIČKO UČENJE KAO TEMELJ PROFESIONALNOG RAZVOJA ODGOJITELJA //. COLLABORATIVE LEARNING AS A FOUNDATION OF PRESCHOOL TEACHERS' PROFESSIONAL DEVELOPMENT 80

AIDA HUBIJAR-ŠIŠIĆ I SENADA LEDINA

PROFESIONALNI IDENTITET ODGAJATELJA U POTICANJU RANE PISMENOSTI/ČITATELJSKE KULTURE, ODNOSNA I PARTICIPATIVNA PRAKSA, DOKUMENTIRANJE I REFLEKSIJA // PROFESSIONAL IDENTITY OF THE EDUCATOR IN PROMOTING EARLY LITERACY/READING CULTURE, RELATIONAL AND PARTICIPATORY PRACTICE, DOCUMENTATION AND REFLECTION 83

IVANA VISKOVIĆ I JOSIPA ZUBIĆ

PROFESIONALNI IDENTITET ODGOJITELJA U FUNKCIJI SUVREMENE I ODRŽIVE PRAKSE // PROFESSIONAL IDENTITY OF EDUCATORS AS A FUNCTION OF CONTEMPORARY AND SUSTAINABLE PRACTICE AT DOBRI KINDERGARTEN 86

MIHAELA DAMJANOVIĆ, MAJA BRUST NEMET I RUŽICA TOKIĆ ZEC

CJELOŽIVOTNO PROFESIONALNO USAVRŠAVANJE ODGOJITELJA U FUNKCIJI RAZVOJA SOCIJALNIH KOMPETENCIJA // LIFELONG PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF EDUCATORS IN THE FUNCTION OF DEVELOPING SOCIAL COMPETENCES 87

MARINA ZELENIČIĆ

KONCEPTUALIZACIJA INSTRUMENTA ZA VREDNOVANJE PROFESIONALNOG RAZVOJA ODGOJITELJA I ETOSA PREDŠKOLSKE USTANOVE // CONCEPTUALISING AN INSTRUMENT FOR EVALUATING EDUCATORS' PROFESSIONAL DEVELOPMENT AND PRESCHOOL ETHOS 89

DIJANA KADOVIĆ I BELMA MURATOVIĆ

PSIHOLOG U KOMPETENTNOM SISTEMU PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA: IZMEĐU OČEKIVANJA I PRAKSE // THE PSYCHOLOGIST IN A COMPETENT EARLY CHILDHOOD EDUCATION SYSTEM: BETWEEN EXPECTATIONS AND PRACTICE 91

EMINA JELEŠKOVIĆ, SELVIRA DRAGANOVIĆ I ALMASA MULALIĆ

RAD ODGAJATELJA U PRIVATNOJ PREDŠKOLSKOJ USTANOVI: IZAZOVI I ISKUSTVA // THE WORK OF EDUCATORS IN A PRIVATE PRESCHOOL INSTITUTION: CHALLENGES AND EXPERIENCES 93

JASMINKA BARIĆ, NATAŠA SKOBLAR, LUCIJANA BEGONJ I KATARINA KRŠLOVIĆ

ODGOJITELJI I DJECA KAO SUSTVARATELJI ODGOJNO-OBRAZOVNE PRAKSE // EARLY CHILDHOOD EDUCATORS AND CHILDREN AS CO-CREATORS OF EDUCATIONAL PRACTICE 96

SLAVEN PETRI I LIDIJA BOBIĆ

PROFESIONALNI IDENTITET ODGOJITELJA U NASTAJANJU PROJEKTOM ANALOGNE I EKSPERIMENTALNE FOTOGRAFIJE U DJEČJEM VRTIĆU // PROFESSIONAL IDENTITY OF A PRESCHOOL TEACHER IN THE MAKING THROUGH A PROJECT OF ANALOGUE AND EXPERIMENTAL PHOTOGRAPHY IN KINDERGARTEN 98

ZRINKA LOVRINČEVIĆ I ANA MIHALJEVIĆ

ZAJEDNICE UČENJA KAO KOMPETENTAN SUSTAV PROFESIONALNOG RAZVOJA ODGOJITELJA // PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITIES AS A COMPETENT SYSTEM OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT FOR PRESCHOOL TEACHERS 99

IGOR RADEKA I MARIJANA MIOČIĆ

KOMPETENCIJSKI STANDARD ODGOJITELJA U HRVATSKOJ // COMPETENCY STANDARD OF EDUCATORS IN CROATIA 101

ANITA IMRE, IVANA JOVANOVIĆ I PETRA GROZNICA

PERCEPCIJA RAVNATELJA O PROFESIONALNOM RAZVOJU ODGOJITELJA // PRINCIPAL PERCEPTION OF THE PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF EDUCATORS 103

SLAĐANA CURIĆ-PETRIČEVIĆ

OD SPOZNAJE DO PROMJENE: RAZVOJ PROFESIONALNOG IDENTITETA ODGAJATELJA AKCIJSKIM ISTRAŽIVANJEM PRIJELAZA VRTIĆ–ŠKOLA U OKVIRU ERASMUS+ MOBILNOSTI // FROM INSIGHT TO CHANGE: DEVELOPING EDUCATORS' PROFESSIONAL IDENTITY THROUGH ACTION RESEARCH ON KINDERGARTEN-TO-SCHOOL TRANSITIONS WITHIN ERASMUS+ MOBILITY 105

MIRSADA ZEĆO I LEJLA KAFEDŽIĆ

MOGUĆNOSTI PRIMJENE MUZIKOTERAPIJE U INTEGRIRANOM PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU // THE APPLICATION OF MUSIC THERAPY IN INTEGRATED EARLY CHILDHOOD EDUCATION AND CARE 107

NEDELJKA MRĐA

PERCEPCIJE ODGOJITELJA O POVEZANOSTI IMPLICITNE PEDAGOGIJE I KOMPATIBILNOSTI ODGOJITELJSKOG PARA S KVALITETOM ODGOJNO-OBRAZOVNOG RADA // TEACHERS' PERCEPTIONS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN IMPLICIT PEDAGOGY, CO-TEACHER COMPATIBILITY AND THE QUALITY OF EARLY CHILDHOOD EDUCATION 109

EDITA TOŠIĆ I ANKA PERIĆ

PROFESIONALNI IDENTITET ODGAJATELJA U PARTICIPATIVNIM PEDAGOŠKIM PROCESIMA // THE PROFESSIONAL IDENTITY OF EDUCATORS IN PARTICIPATORY PEDAGOGICAL PROCESSES 111

TAMARA BRUSSICH, IVA BLAŽEVIĆ I ANA ŽNIDAREC ČUČKOVIĆ

ZDRAVSTVENA PISMENOST U RANOM DJETINJSTVU KAO VRIJEDNOSNA DIMENZIJA KOMPETENTNIH SUSTAVA: TEMATSKA ANALIZA NACIONALNOG KURIKULUMA ZA RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE REPUBLIKE HRVATSKE // HEALTH LITERACY IN EARLY CHILDHOOD AS A VALUE DIMENSION OF COMPETENT SYSTEMS: A THEMATIC ANALYSIS OF THE NATIONAL CURRICULUM FOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION AND CARE OF THE REPUBLIC OF CROATIA 114

MARTA DUJMOVIĆ I MARINA RADIĆ

DIGITALNA PEDAGOŠKA DOKUMENTACIJA KAO IZRAZ PROFESIONALNOG IDENTITETA ODGOJITELJA // DIGITAL PEDAGOGICAL DOCUMENTATION AS AN EXPRESSION OF EDUCATORS' PROFESSIONAL IDENTITY 115

MARINA VALIĆ I SLAĐANA CURIĆ PETRIČEVIĆ

CJELOŽIVOTNO OBRAZOVANJE ODGOJITELJA: ULOGA MOTIVACIJE, KOMPETENCIJA I PODRŠKE //

LIFELONG EDUCATION OF EDUCATORS: THE ROLE OF MOTIVATION, COMPETENCES AND SUPPORT 117

LINDA PODRUG KRSTULOVIĆ

PROFESIONALNI IDENTITET ODGOJITELJA U KONTEKSTU KULTURE USTANOVE I KVALITETE RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA // PROFESSIONAL IDENTITY OF EARLY CHILDHOOD EDUCATORS IN THE CONTEXT OF INSTITUTIONAL CULTURE AND THE QUALITY OF EARLY AND PRESCHOOL EDUCATION 119

DOBRILA RADEKA

PROFESIONALNI UGLED I IMIDŽ ODGOJITELJA U ZAJEDNICI // THE PROFESSIONAL REPUTATION AND IMAGE OF ECEC EDUCATORS IN THE COMMUNITY 121

AMELA KORIĆ

ULOGA I ZNAČAJ PEDAGOŠKI NEOBLIKOVANOG MATERIJALA U ODGOJNO-OBRAZOVNOM RADU S PREDŠKOLSKOM DJECOM S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU // THE ROLE AND IMPORTANCE OF PEDAGOGICALLY UNSTRUCTURED MATERIALS IN EDUCATIONAL WORK WITH PRESCHOOL CHILDREN WITH DEVELOPMENTAL DIFFICULTIES 124

ANELA ČAUŠEVIĆ

PROSTOR KOJI POTIČE POKRET I ISTRAŽIVANJE: REFLEKSIJA ODGAJATELJA O RADU S DJECOM RANOG UZRASTA // AN ENVIRONMENT THAT ENCOURAGES MOVEMENT AND EXPLORATION: AN EDUCATOR'S REFLECTION ON WORKING WITH YOUNG CHILDREN 127

NINA HAČAM

PROSTORNO-MATERIJALNO OKRUŽENJE KAO ODRAZ PROFESIONALNOG IDENTITETA ODGAJATELJA U POTICANJU DJEČIJEG ISTRAŽIVANJA // SPATIAL-MATERIAL ENVIRONMENT AS A REFLECTION OF EDUCATORS' PROFESSIONAL IDENTITY IN SUPPORTING CHILDREN'S EXPLORATION 128

BRANIMIR MENDEŠ I MARIJANA ŽUPANIĆ BENIĆ

UMJETNIČKA DIMENZIJA – SASTAVNICA INICIJALNOG PROFESIONALNOG RAZVOJA ODGOJITELJA DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI // ARTISTIC DIMENSION –A COMPONENT OF THE INITIAL PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF EARLY AND PRESCHOOL CHILDHOOD EDUCATORS 131

EDINA GAFIĆ

REFLEKSIVNA PRAKSA U FUNKCIJI RAZVOJA PROFESIONALNOG IDENTITETA ODGAJATELJA // REFLECTIVE PRACTICE AS A FUNCTION OF DEVELOPING THE PROFESSIONAL IDENTITY OF A PRESCHOOL EDUCATOR 132

DAJANA KRISTEK I PAULA ŠPOLJARIĆ

RODITELJI I ODGOJITELJI U ULOZI SUKREATORA ODGOJNO-OBRAZOVNOG RADA // PARENTS AND EDUCATORS AS CO-CREATORS OF EDUCATIONAL WORK 134

ILDA MIZDRAK I ADANA LIPA

SKRIVENI KURIKULUM U PREDŠKOLSKOM ODGOJU – ULOGA RITUALA I PROSTORNOG OKRUŽENJA // HIDDEN CURRICULUM IN PRESCHOOL EDUCATION – THE ROLE OF RITUALS AND SPATIAL ENVIRONMENT 137

ANDREJA NOVAK I PETRA ZUBAK

PRAKSOM I REFLEKSIJOM DO PROFESIONALNOG IDENTITETA ODGOJITELJA // THROUGH PRACTICE AND REFLECTION TO THE PROFESSIONAL IDENTITY OF EDUCATORS 138

BOJANA GOTLIN I ALETA JURKI

IZGRADNJA PROFESIONALNOG IDENTITETA ODGOJITELJA U ZAJEDNICAMA UČENJA S FOKUSOM NA MEKE VJEŠTINE // BUILDING THE PROFESSIONAL

IDENTITY OF EARLY CHILDHOOD EDUCATORS IN LEARNING COMMUNITIES WITH A FOCUS ON SOFT SKILLS 141

ELVIRA ČELEBIĆ

STIMULACIJA RAZVOJA – TEMELJ ZA OSTVARIVANJE PUNOG POTENCIJALA DJETETA // DEVELOPMENTAL STIMULATION – THE FOUNDATION FOR REALIZING A CHILD'S FULL POTENTIAL 144

LUJA ZAMEČNIK

PERCEPCIJA ODGOJITELJA PRIPRAVNIKA O NJEGOVOM PROFESIONALNOM IDENTITETU // PERCEPTION OF TRAINEE PRESCHOOL TEACHERS ABOUT THEIR PROFESSIONAL IDENTITY 145

TAMARA PRIBIŠEV BELESLIN I NERMIN ORUČ

KOMPETENTNI ODGAJATELJI U SISTEMIMA ODGOJA I OBRAZOVANJA U BOSNI I HERCEGOVINI: IZMEĐU REALNOSTI I MOGUĆNOSTI // COMPETENT EDUCATORS IN BOSNIA AND HERZEGOVINA'S EDUCATION SYSTEMS: BETWEEN REALITY AND POSSIBILITY 147

DANIJELA BLANUŠA TROŠELJ

IGRA KAO PROSTOR PREGOVARANJA PROFESIONALNOG IDENTITETA ODGAJATELJA // PLAY AS A SPACE FOR NEGOTIATING PRESCHOOL TEACHERS' PROFESSIONAL IDENTITY 149

ALMA ŠKUGOR I EILA ELEZOVIĆ

PROMICANJE ODRŽIVOG RAZVOJA U RANOM I PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU IZ PERSPEKTIVE ODGOJITELJA // PROMOTING SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION AND CARE FROM THE PERSPECTIVE OF ECEC EDUCATORS 151

KLAUDIJA MARTIĆ

ODGAJATELJ KAO NOSITELJ RAZVOJA REFLEKSIVNE ODGOJNO-OBRAZOVNE PRAKSE: UMREŽAVANJE U ZAJEDNICU UČENJA REFLEKSIVNI PRAKTIKUM // THE PRESCHOOL TEACHER AS THE BEARER OF THE DEVELOPMENT OF REFLECTIVE EDUCATIONAL PRACTICE: NETWORKING IN A LEARNING COMMUNITY REFLECTIVE PRACTICUM 153

KLAUDIJA MARTIĆ I NIKOLINA SAILI

UTJECAJ PEDAGOŠKE PRAKSE NA RAZVOJ PROFESIONALNOG IDENTITETA ODGAJATELJA // THE INFLUENCE OF PEDAGOGICAL PRACTICE ON THE DEVELOPMENT OF THE PROFESSIONAL IDENTITY OF PRESCHOOL TEACHERS . 155

VEDRANA ŽIVKOVIĆ ZEBEC I SANJA MARKOTA

SLIKOVNICA KAO POTPORA DJETETU, RODITELJIMA I ODGOJITELJIMA U PROCESU PRILAGODBE NA DJEČJI VRTIĆ // THE PICTUREBOOK AS A SOURCE OF

SUPPORT FOR CHILDREN, PARENTS AND EDUCATORS IN THE PROCESS OF ADAPTATION TO KINDERGARTEN 157

IVANA TRTANJ

OSOBNE PRIČE ODGOJITELJA: JEZIČNA SREDSTVA U KONSTRUKCIJI PROFESIONALNOG IDENTITETA // PERSONAL NARRATIVES OF EARLY CHILDHOOD EDUCATORS: LINGUISTIC TOOLS IN THE CONSTRUCTION OF PROFESSIONAL IDENTITY 159

APOLONIJA BORAS I MARGARETA ŠPORČIĆ ŠKROBONJA

REKONSTRUKCIJA PROFESIONALNOG IDENTITETA MAGISTARA RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA: OD INDIVIDUALNE KOMPETENCIJE DO KOLEKTIVNOG DJELOVANJA UNUTAR KOMPETENTNIH SUSTAVA // RECONSTRUCTION OF THE PROFESSIONAL IDENTITY OF EARLY CHILDHOOD EDUCATION AND CARE PROFESSIONALS: FROM INDIVIDUAL COMPETENCE TO COLLECTIVE ACTION WITHIN COMPETENCE SYSTEMS 161

ANA POPOVIĆ I MARIJA BELJAN

GLAZBENE KOMPETENCIJE KAO SASTAVNICA PROFESIONALNOG IDENTITETA MONTESSORI ODGOJITELJA // MUSICAL COMPETENCE AS AN INTEGRAL ASPECT OF THE PROFESSIONAL IDENTITY OF MONTESSORI EDUCATORS 163

MARIJANA MIOČIĆ

KOMPETENCIJE ODGOJITELJA U RAZUMIJEVANJU DJETETOVA PONAŠANJA U KORIŠTENJU DIGITALNE TEHNOLOGIJE: VALIDACIJA INSTRUMENTA // PRESCHOOL TEACHERS' COMPETENCIES IN UNDERSTANDING CHILDREN'S BEHAVIOR AND DIGITAL TECHNOLOGY USAGE HABITS: INSTRUMENT VALIDATION..... 165

SANJA HAJSEK I IVANA MIHALJEVIĆ

REFLEKSIVNA PRAKSA ODGOJITELJA KAO TEMELJ RAZVOJA KOMPETENTNIH SUSTAVA // REFLECTIVE PRACTICE OF EDUCATORS AS A FOUNDATION FOR THE DEVELOPMENT OF COMPETENT SYSTEMS..... 167

KAROLINA ZEČEVIĆ I AJLA MAHMUTOVIĆ BABIĆ

PROFESIONALNI IDENTITET VASPITAČA U RADU SA DJECOM SA SMETNJAMA U RAZVOJU: IZMEĐU INKLUZIVNE PRAKSE I SPECIJALNO-PEDAGOŠKIH KOMPETENCIJA // PROFESSIONAL IDENTITY OF PRESCHOOL EDUCATORS IN WORKING WITH CHILDREN WITH DEVELOPMENTAL DISABILITIES: BETWEEN INCLUSIVE PRACTICE AND SPECIAL EDUCATION COMPETENCIES..... 169

LUCCA LALIĆ I VIŠNJA VEKIĆ- KLJAIĆ

KONSTRUKCIJA IDENTITETA DJETETA U KONTEKSTU PROFESIONALNOG IDENTITETA ODGOJITELJA– PERSPEKTIVE PREDŠKOLSKE DJECE O SEBI // CONSTRUCTION OF A CHILD'S IDENTITY IN THE CONTEXT OF THE

PROFESSIONAL IDENTITY OF EDUCATORS – PRESCHOOL CHILDREN'S PERSPECTIVES ON THEMSELVES 172

LISA GODDARD

IGRA S VIŠE-NEGO-LJUDSKIM: PREISPITIVANJE IGRE U ANTROPOCENU PEDAGOŠKOM DOKUMENTACIJOM // PLAYING WITH THE MORE-THAN-HUMAN: RETHINKING CHILDREN'S PLAY IN THE ANTHROPOCENE THROUGH PEDAGOGICAL DOCUMENTATION 173

MARIJANA ŽUPANIĆ BENIĆ I BLAŽENKA BAČLIJA SUŠIĆ

IKT U UMJETNIČKIM AKTIVNOSTIMA DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI: SAMOPROCJENA KOMPETENCIJA BUDUĆIH ODGOJITELJA // ICT IN ARTISTIC ACTIVITIES OF EARLY CHILDHOOD AND PRESCHOOL CHILDREN: SELF-ASSESSMENT OF FUTURE PRESCHOOL TEACHERS' COMPETENCIES 175

SUMIRE IIKAWA

ISTRAŽIVANJE TIJELOM: SVAKODNEVNO SOMAESTETIČKO ISKUSTVO U TRIMA SOCIOKULTURNIM KONTEKSTIMA RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA // RESEARCHING WITH THE BODY: EVERYDAY SOMAESTHETIC EXPERIENCE IN THREE SOCIO-CULTURAL ECEC CONTEXTS 177

ŽELJKA BOBAN I JUGANA MILIĆ

PERCEPCIJA KULTURNE BAŠTINE IZ PERSPEKTIVE POTENCIJALNO DAROVITO DJETETA – PROJEKT „KRUNIDBA KRALJA DMITRA ZVONIMIRA" // PERCEPTION OF CULTURAL HERITAGE FROM THE PERSPECTIVE OF A POTENTIALLY GIFTED CHILD – THE PROJECT "THE CORONATION OF KING DEMETRIUS ZVONIMIR" ... 180

GORDANA STEPIĆ, NEDELJKO MILANOVIĆ I JELENA JOSIJEVIĆ MITIĆ .. 182

PROFESIONALNI IDENTITET STUDENATA STUDIJSKIH PROGRAMA ZA OBRAZOVANJE VASPITAČA: ULOGA SOCIODEMOGRAFSKIH KARAKTERISTIKA // PROFESSIONAL IDENTITY OF STUDENTS IN EARLY CHILDHOOD TEACHER EDUCATION PROGRAMS: THE ROLE OF SOCIODEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS 182

NIKOLINA CHRIST LJUBIČIĆ

MULTISENZORNO ISTRAŽIVANJE GODIŠNJIH DOBA U JASLICAMA: ULOGA SVJETLOSNIH PROJEKCIJA U OBLIKOVANJU POTICAJNOG OKRUŽENJA // MULTISENSORY EXPLORATION OF THE SEASONS IN NURSERY: THE ROLE OF LIGHT PROJECTIONS IN CREATING A STIMULATING ENVIRONMENT 184

NIKOLINA CHRIST LJUBIČIĆ I ZRINKA MATULIĆ

JAČANJE PROFESIONALNOG IDENTITETA ODGAJATELJA TRANSPARENTNOM KOMUNIKACIJOM //

STRENGTHENING ECEC EDUCATORS' PROFESSIONAL IDENTITY THROUGH TRANSPARENT COMMUNICATION 186

GORANA ŽUVELA, IRENA OLTRAN

RAZVOJ REFLEKSIVNE PRAKSE I PROFESIONALNOG IDENTITETA U DV „MORSKA VILA" NIN // DEVELOPING REFLECTIVE PRACTICE AND PROFESSIONAL IDENTITY AT "MORSKA VILA" KINDERGARTEN IN NIN 188

CHIARA DALLEDONNE VANDINI

POSTAJATI PROFESIONALAN ZAJEDNO: VIDEOANALIZA KAO REFLEKSIVNI ALAT ZA REKONSTRUKCIJU PROFESIONALNOG IDENTITETA U RANOM I PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU // BECOMING PROFESSIONAL TOGETHER: VIDEO ANALYSIS AS A REFLECTIVE DEVICE FOR RECONSTRUCTING PROFESSIONAL IDENTITY IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION 191

ANTONIJA BALIĆ

SUVREMENA UMJETNOST KAO MEDIJ POVEZIVANJA, ISTRAŽIVANJA IDENTITETA I PROFESIONALNOG USAVRŠAVANJA ODGOJITELJA U PODRUČJU LIKOVNOSTI // CONTEMPORARY ART AS A MEDIUM FOR CONNECTION, IDENTITY EXPLORATION, AND PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF EARLY CHILDHOOD EDUCATORS IN VISUAL ARTS EDUCATION 192

PANEL POSVEĆEN CARLI RINALDI // PANEL DEDICATED TO CARLA RINALDI 194

RADIONICE // WORKSHOPS 198

LISA GODDARD

IGRA S VIŠE-NEGO-LJUDSKIM: PONOVNO PROMIŠLJANJE IGRE U ANTROPOCENU // PLAYING WITH THE MORE-THAN-HUMAN: RETHINKING PLAY IN THE ANTHROPOCENE 199

SUMIRE IIKAWA

SLUŠANJE TIJELOM: PEDAGOŠKA DOKUMENTACIJA KAO SOMAESTETIČKA PRAKSA U RANOM I PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU // LISTENING WITH THE BODY: PEDAGOGICAL DOCUMENTATION AS A SOMAESTHETIC PRACTICE IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION 202

RICCARDO RONZONI

TIJELO KOJE OSJEĆA // THE SENSING BODY 203

RADIONICA UDRUGE ODGAJATELJA *MARAŠKE* // WORKSHOP BY THE *MARAŠKE* EARLY CHILDHOOD EDUCATORS' ASSOCIATION 205

MIRSADA ZEĆO

ZVUČNA KUPKA // SOUND BATH 207

PLENARNA PREDAVANJA // PLENARY SESSIONS

prof. dr. sc. EDITA SLUNJSKI

Filozofski fakultet, Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska // Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

PROFESIONALNI IDENTITET NA KUŠNJI: IZMEĐU KULTURE ZAJEDNIŠTVA, PRIVIDA KOMPETENTNOSTI I ODGOVORNOSTI PREMA DJETETU

Profesionalni identitet odgajatelja oblikuje se u složenoj međuigri osobnih uvjerenja, profesionalnih iskustava i kulture ustanove kojoj pripada. Premda se zajedništvo, suradnja, autonomija i refleksija često smatraju temeljnim obilježjima kompetentnih sustava, njihova pedagoška vrijednost proizlazi iz načina na koji se ostvaruju u svakodnevnoj praksi.

Profesionalna zajednica može poticati razvoj kritičkog mišljenja, preispitivanje ustaljenih obrazaca i transformaciju prakse, ali može i učvršćivati konformizam, održavati postojeće odnose moći te stvarati privid profesionalne kompetentnosti.

U izlaganju se kritički propituje odnos između deklariranih profesionalnih vrijednosti i stvarne kvalitete pedagoških odnosa, s posebnim naglaskom na proturječja koja nastaju kada se pripadnost kolektivu poistovjećuje s profesionalnošću, suradnja s učenjem, a refleksija s promjenom. Otvara se pitanje može li profesionalna kultura istodobno proizvoditi osjećaj kompetentnosti i održavati praksu koja tu kompetentnost dovodi u pitanje. Posebna se pozornost posvećuje profesionalnoj autonomiji, koja svoju pedagošku vrijednost ostvaruje kroz odgovorno prosuđivanje i spremnost na preispitivanje vlastitih postupaka.

Polazeći od razumijevanja djeteta kao aktivnog sudionika vlastitog razvoja i učenja, profesionalni identitet razmatra se iz perspektive mogućnosti koje pedagoška praksa djeci otvara ili ograničava. Time se odgovornost prema djetetu postavlja kao ključno mjerilo profesionalnosti, a razvoj kompetentnog sustava povezuje s izgradnjom kulture u kojoj zajedništvo podržava kritičko propitivanje, autonomija uključuje odgovornost, a refleksija vodi stvarnoj promjeni pedagoške prakse.

Izlaganje završava pitanjem koje problematizira samu ideju kolektivnog profesionalnog razvoja: Što ako zajedno postajemo upravo ono što bismo kao profesionalci trebali prestati biti?

Ključne riječi: profesionalni identitet, profesionalna kultura, privid kompetentnosti, profesionalna autonomija, odgovornost prema djetetu.

PROFESSIONAL IDENTITY PUT TO THE TEST: BETWEEN A CULTURE OF TOGETHERNESS, THE ILLUSION OF COMPETENCE, AND RESPONSIBILITY TO THE CHILD

The professional identity of early childhood educators is shaped by a complex interplay of personal beliefs, professional experiences, and the culture of the institution to which they belong. Although togetherness, collaboration, autonomy, and reflection are often regarded as fundamental characteristics of competent systems, their pedagogical value depends on how they are enacted in everyday practice.

A professional community can foster the development of critical thinking, the questioning of established patterns, and the transformation of practice. However, it can also reinforce conformity, perpetuate existing power relations, and create an illusion of professional competence.

This presentation critically examines the relationship between professed professional values and the actual quality of pedagogical relationships, with particular emphasis on the contradictions that arise when belonging to a collective is equated with professionalism, collaboration with learning, and reflection with change. It raises the question of whether a professional culture can simultaneously generate a sense of competence while sustaining practices that call that very competence into question. Particular attention is given to professional autonomy, which derives its pedagogical value from responsible professional judgement and a willingness to critically examine one's own actions.

Drawing on an understanding of the child as an active participant in their own development and learning, professional identity is considered from the perspective of the opportunities that pedagogical practice opens up for children or, conversely, restricts. Responsibility to the child is thus positioned as a key criterion of professionalism, while the development of a competent system is linked to the cultivation of a culture in which togetherness supports critical inquiry, autonomy entails responsibility, and reflection leads to meaningful change in pedagogical practice.

The presentation concludes with a question that challenges the very notion of collective professional development:

What if, together, we are becoming precisely what we, as professionals, should cease to be?

Keywords: professional identity, professional culture, illusion of competence, professional autonomy, responsibility to the child.

prof. dr. sc. DŽENETA CAMOVIĆ

Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, Bosna i Hercegovina // University of Sarajevo - Faculty of Philosophy, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina

TRANSFORMACIJA PROFESIONALNOG IDENTITETA ODGAJATELJA KROZ SMJENU TRADICIONALNE I SAVREMENE PARADIGME

Smjena paradigmi u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju podrazumijeva promjenu temeljnih pretpostavki o djetetu, učenju, kurikulumu i ulozi odgajatelja. U radu se razmatra kako susret sa savremenom pedagoškom paradigmom može potaći preispitivanje i transformaciju profesionalnog identiteta odgajatelja. U paradigmi koja dijete prepoznaje kao aktivnog i kompetentnog a kurikulum kao proces koji se razvija odnosima, istraživanjem i dječjom inicijativom, mijenja se i razumijevanje profesionalne uloge odgajatelja: od realizacije unaprijed strukturiranih aktivnosti i poučavanja djece do kreiranja okruženja i poticanja procesa učenja djece. Pedagoško dokumentiranje i refleksivna praksa kao ključni elementi savremenog pedagoškog pristupa, razmatraju se kao međusobno povezani alati koji omogućavaju odgajateljima da preispituju vlastite pretpostavke i postupke te razvijaju nova razumijevanja vlastite profesionalne uloge. U skladu s tim, na profesionalni identitet se gleda kao na kontinuirani proces tumačenja i reinterpretacije iskustava, kao dinamični proces koji se neprestano mijenja i razvija ako odgajatelji imaju priliku za dijalog i (samo)refleksiju. Posebno se naglašava da ovaj proces nije linearan niti se nužno neposredno odražava u promjenama svakodnevnog rada, budući da je oblikovan odnosom individualne spremnosti za (samo)razvoj i mogućnosti koje pruža institucionalni kontekst. Vidljive promjene je moguće postići jedino u kompetentnom sistemu u kojem svaki odgajatelj ima mogućnost kritičkog propitivanja dominantnih profesionalnih obrazaca i usklađivanja djelovanja s novim pedagoškim vrijednostima; u kojem ne postoji napetost između novih profesionalnih razumijevanja i mogućnosti koje pruža sistem.

Ključne riječi: profesionalni identitet, paradigma, refleksija, samorazvoj, transformacija.

TRANSFORMATION OF EARLY CHILDHOOD EDUCATORS' PROFESSIONAL IDENTITY THROUGH THE SHIFT FROM TRADITIONAL TO CONTEMPORARY PARADIGMS

The paradigm shift in early childhood education and care entails a transformation of fundamental assumptions about the child, learning, curriculum, and the role of the educator. This paper examines how encounters with the contemporary pedagogical paradigm can encourage early childhood educators to question and transform their

professional identity. Within a paradigm that recognises the child as an active and competent participant and views the curriculum as a process that evolves through relationships, inquiry, and children's initiatives, the understanding of the educator's professional role also changes: from implementing predetermined activities and instructing children to creating environments and facilitating children's learning processes.

Pedagogical documentation and reflective practice, as key elements of the contemporary pedagogical approach, are examined as interconnected tools that enable educators to question their own assumptions and practices and develop new understandings of their professional role. Accordingly, professional identity is viewed as a continuous process of interpreting and reinterpreting experiences, a dynamic process that constantly changes and develops when educators have opportunities for dialogue and (self-)reflection.

Particular emphasis is placed on the fact that this process is neither linear nor necessarily immediately reflected in changes in everyday practice, as it is shaped by the interplay between individual readiness for (self-)development and the opportunities provided by the institutional context.

Meaningful and observable changes can only be achieved within a competent system in which every educator has the opportunity to critically examine dominant professional patterns and align their actions with emerging pedagogical values; a system in which there is no tension between new professional understandings and the opportunities afforded by the system itself.

Keywords: professional identity, paradigm, reflection, self-development, transformation.

CRISTIAN FABBI

Fondazione Reggio Children, Italija // Fondazione Reggio Children, Italy

IGRA, ISTRAŽIVANJE I PROPITIVANJE: NOVA PARADIGMA RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA

Što se mijenja kada igra, istraživanje i propitivanje postanu temeljna načela organizacije ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja? Ovo izlaganje predstavlja pedagošku paradigmu koja prepoznaje djecu kao aktivne tumače svijeta koji ih okružuje, sposobne postavljati pitanja, oblikovati hipoteze i stvarati znanje odnosima s ljudima, materijalima i prostorima.

Polazeći od pedagoških polazišta inicijative Play Explore Research (PER), koju koordinira Fondazione Reggio Children, izlaganje razmatra povezanost dječjeg istraživanja i profesionalnog učenja odgajatelja. Igra otvara mogućnosti zamišljanja, pregovaranja o značenjima i provjeravanja ideja; istraživanje omogućuje djeci uspostavljanje dijaloga s fizičkim, društvenim i kulturnim okruženjem, dok sustavno propitivanje podupire zajedničku usmjerenost na razumijevanje načina na koji se učenje odvija.

U takvoj perspektivi promatranje, pedagoška dokumentacija i zajednička refleksija usmjeravaju planiranje odgojno-obrazovnog procesa. Odgajatelji oblikuju okruženje, odabiru materijale otvorenih mogućnosti uporabe i osmišljavaju iskustva koja odgovaraju na dječje interese u nastajanju, istodobno proširujući njihove mogućnosti sudjelovanja i otkrivanja. Svakodnevni predmeti, prirodni elementi i ponovno upotrijebljeni materijali postaju resursi za razmišljanje rukama, istraživanje odnosa i izražavanje ideja različitim jezicima izražavanja.

Izlaganje također razmatra načine na koje se takvo pedagoško usmjerenje može ostvarivati u različitim kulturnim i institucionalnim kontekstima. Lokalna znanja, obiteljske prakse, odnosi unutar zajednice i dostupni resursi imaju ključnu ulogu u njegovu razvoju. Posebna se pozornost posvećuje kontekstima obilježenima društvenim i materijalnim nejednakostima, u kojima prepoznavanje dječjih sposobnosti mora biti praćeno brigom o uvjetima koji omogućuju njihovo sudjelovanje.

Predložena paradigma povezuje pedagošku praksu, profesionalni razvoj i obrazovne politike, promatrajući ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja kao zajednice istraživanja u kojima djeca i odrasli uče zajedno.

Ključne riječi: rani i predškolski odgoj i obrazovanje; igra; istraživačko učenje; pedagoška dokumentacija; profesionalno učenje; kulturni konteksti.

PLAY, EXPLORE, RESEARCH: A NEW PARADIGM FOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION

What changes when play, exploration and research become the organising principles of early childhood education? This presentation proposes a pedagogical paradigm that recognises children as active interpreters of their world, capable of developing questions, constructing hypotheses and generating knowledge through relationships with people, materials and places.

Drawing on the pedagogical orientation of the Play Explore Research (PER) initiative, coordinated by Fondazione Reggio Children, the presentation examines the connections between children's inquiry and educators' professional learning. Play creates possibilities for imagining, negotiating meanings and testing ideas; exploration brings children into dialogue with the physical, social and cultural environment; research sustains a shared commitment to understanding how learning unfolds.

Within this perspective, observation, pedagogical documentation and collective reflection guide educational planning. Educators design environments, select open-ended materials and develop experiences that respond to children's emerging interests while extending their opportunities for participation and discovery. Everyday objects, natural elements and reused materials become resources for thinking with hands, investigating relationships and expressing ideas through multiple languages.

The presentation also considers how this orientation can take shape across diverse cultural and institutional contexts. Local knowledge, family practices, community relationships and available resources are central to its development. Particular attention is given to contexts affected by social and material inequalities, where recognising children's capabilities must be accompanied by attention to the conditions that enable their participation.

The proposed paradigm connects pedagogical practice, professional development and educational policy, positioning early childhood settings as communities of inquiry in which children and adults learn together.

Keywords: early childhood education; play; inquiry; pedagogical documentation; professional learning; cultural contexts.

izv. prof. dr. sc. TIJANA BOROVAC i doc. dr. sc. IDA SOMOLANJI TOKIĆ

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku,

Hrvatska // Faculty of Education, The University of Osijek, Croatia

„PROFESORI, GDJE STE?": RELACIJSKA PRIRODA PROFESIONALNOG IDENTITETA I ETIKA PROFESIONALNE PROSUDBE

Profesionalni identitet u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju oblikuje se u složenoj međuigri profesionalnih iskustava, vrijednosti, odnosa i odluka koje donosimo u svakodnevnom djelovanju. Polazeći od profesionalne pozicije sveučilišnih nastavnica, u izlaganju se propituje relacijska priroda profesionalnog identiteta te povezanost profesionalne prosudbe i etičke odgovornosti u kompetentnom sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Povod za promišljanje pitanje je postavljeno tijekom prethodne konferencije KOMPAS: „Profesori, gdje ste?". Ono otvara prostor za preispitivanje profesionalne prisutnosti, odnosa akademske zajednice i odgojno-obrazovne prakse te odgovornosti koju različiti sudionici sustava preuzimaju u međusobnim odnosima.

Teorijsko uporište izlaganja čine Sidorkinova(2003) relacijska pedagogija i Biestino (2010) razumijevanje obrazovanja kao normativne prakse koja zahtijeva profesionalnu prosudbu. Polazeći od Sidorkinova naglašavanja konstitutivne uloge odnosa u obrazovanju, profesionalni identitet razmatra se kao dinamičan proces koji se ne može svesti na formalnu ulogu, skup kompetencija ili individualna profesionalna obilježja. Biestina razmatranja profesionalne prosudbe dodatno otvaraju pitanje granica kompetentnosti i nužnosti odgovornog odlučivanja u situacijama u kojima postojeća znanja, pravila i postupci ne nude jednoznačne odgovore. Profesionalna prosudba pritom se promatra kao etičko i normativno pitanje koje uključuje promišljanje svrhe odgoja i obrazovanja, vrijednosti kojima se vodimo te posljedica naših odluka za druge. U tom se kontekstu postavlja i pitanje: Je li odnos akademske zajednice s praksom nužan dio profesionalne uloge sveučilišnog nastavnika ili je to izbor načina na koji tu ulogu ostvaruje? Pitanje ne pretpostavlja jedinstven odgovor niti univerzalni model profesionalnosti, nego otvara raspravu o različitim načinima ostvarivanja profesionalne odgovornosti. Povezivanjem teorijskih polazišta s vlastitim profesionalnim iskustvima i ranijim istraživanjima autorica o etičkim izborima i promjenama profesionalnih perspektiva razmatra se kako odnos s odgojno-obrazovnom praksom, izvorno možda shvaćen kao profesionalni izbor, s vremenom postaje važna sastavnica profesionalnog identiteta. Iskustva i odnosi pritom ne ostaju samo okolnosti profesionalnog djelovanja, nego utječu na način na koji sveučilišni nastavnik razumije svoju ulogu, donosi profesionalne prosudbe i preuzima odgovornost.

Pitanje „Profesori, gdje ste?" nadilazi pitanje fizičke prisutnosti akademske zajednice u odgojno-obrazovnoj praksi i usmjerava pozornost na odnose koji oblikuju naš profesionalni identitet. Ono ujedno postaje poziv svim sudionicima sustava na preispitivanje vlastite profesionalne pozicije: koja nas iskustva i odnosi oblikuju, kako oni utječu na naše profesionalne prosudbe i u kojoj mjeri profesionalci kojima postajemo proizlaze iz načina na koji odlučujemo biti prisutni u sustavu kojem pripadamo?

Ključne riječi: profesionalni identitet, relacijska pedagogija, profesionalna prosudba, etička odgovornost, kompetentni sustav.

"PROFESSORS, WHERE ARE YOU?":THE RELATIONAL NATURE OF PROFESSIONAL IDENTITY AND THE ETHICS OF PROFESSIONAL JUDGMENT

Professional identity in early childhood education and care is shaped by a complex interplay of professional experiences, values, relationships, and decisions made in everyday practice. Taking the professional position of university teachers as a starting point, this presentation critically examines the relational nature of professional identity and the interconnectedness of professional judgement and ethical responsibility within a competent system of early childhood education and care. The point of departure is a question raised during the previous KOMPAS conference: "Professors, where are you?" This question opens up space for reconsidering professional presence, the relationship between academia and educational practice, and the responsibilities that different participants in the system assume in their relationships with one another.

The theoretical foundations of the presentation are grounded in Sidorkin's (2003) relational pedagogy and Biesta's (2010) understanding of education as a normative practice that requires professional judgement. Drawing on Sidorkin's emphasis on the constitutive role of relationships in education, professional identity is conceptualised as a dynamic process that cannot be reduced to a formal role, a set of competencies, or individual professional characteristics. Biesta's reflections on professional judgement further raise questions about the limits of competence and the necessity of responsible decision-making in situations where existing knowledge, rules, and procedures do not provide unambiguous answers. Professional judgement is thus understood as an ethical and normative matter that involves considering the purposes of education, the values guiding our actions, and the consequences of our decisions for others.

Within this context, a further question emerges: Is engagement between academia and educational practice an essential part of a university teacher's professional role, or is it a choice concerning how that role is enacted? This question does not presuppose a single answer or a universal model of professionalism but rather invites discussion about different ways of fulfilling professional responsibility. By connecting theoretical

perspectives with the authors' own professional experiences and previous research on ethical choices and shifts in professional perspectives, the presentation explores how engagement with educational practice, initially perhaps understood as a professional choice, may gradually become an integral part of professional identity. Experiences and relationships are therefore not merely circumstances surrounding professional practice; they influence how university teachers understand their roles, exercise professional judgement, and assume responsibility.

The question "Professors, where are you?" extends beyond the physical presence of academics in educational settings and directs attention towards the relationships that shape our professional identities. It also becomes an invitation to all participants in the system to critically reconsider their own professional positions: Which experiences and relationships shape us? How do they influence our professional judgements? And to what extent are the professionals we are becoming shaped by the ways in which we choose to be present in the system to which we belong?

Keywords: professional identity, relational pedagogy, professional judgement, ethical responsibility, competent system.

USMENA IZLAGANJE // ORAL PRESENTATIONS

ISAAK PAPADOPOULOS

International Hellenic University, Thessaloniki, Grčka

isaakpapad1@gmail.com

„BITI ODGOJITELJ KROZ RIJEČI“: PEDAGOŠKI JEZIK KAO POKAZATELJ PROFESIONALNOG IDENTITETA U RPOO-U

Profesionalni identitet u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju (RPOO) sve se češće promatra kao relacijski, kontekstualan i vrijednosno utemeljen proces koji se ostvaruje kroz svakodnevnu pedagošku praksu. Među tim praksama, pedagoški jezik ima središnju, ali često nedovoljno istraženu ulogu u oblikovanju načina na koji se odgojitelji profesionalno i etički pozicioniraju. Ova studija istražuje kako jezični izbori odgojitelja u ranom i predškolskom odgoju funkcioniraju kao pokazatelji profesionalnog identiteta unutar RPOO konteksta.

Istraživanje se teorijski oslanja na sociokulturne i diskurzivno utemeljene pristupe jeziku i identitetu te primjenjuje kvalitativni istraživački dizajn temeljen na tematskoj analizi (Braun i Clarke, 2006). Podatke čini 80 autentičnih pisanih pisama koja su odgojitelji napisali djeci na kraju pedagoške godine. Tekstovi su nastali u prirodnim pedagoškim uvjetima i predstavljaju refleksivan i emocionalno značajan prostor u kojem odgojitelji izražavaju svoje pedagoške namjere, vrijednosti i odnose. Analiza podataka provedena je uz pomoć softvera NVivo kroz iterativni proces kodiranja. Tijekom istraživanja poštivana su etička načela informiranog pristanka, anonimnosti i osjetljivosti osobne prirode tekstova.

Rezultati ukazuju na ponavljajuće jezične obrasce – poput ohrabrujućih modalnih konstrukcija, pozitivnih evaluativnih pridjeva, izraza brige i budućnosno usmjerenih formulacija – koji prenose temeljne profesionalne vrijednosti, uključujući emocionalnu podršku, povjerenje, poštovanje i predanost cjelovitom razvoju djece. Kroz te jezične izbore odgojitelji oblikuju profesionalni identitet koji nadilazi puku nastavnu kompetenciju te uključuje relacijske, etičke i emocionalno osjetljive dimenzije prakse.

Istraživanje naglašava pedagoški jezik kao ključno mjesto izgradnje i pregovaranja profesionalnog identiteta unutar kompetentnih sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. U radu se raspravljaju implikacije za obrazovanje odgojitelja, refleksivni profesionalni razvoj i obrazovne politike koje profesionalni identitet prepoznaju kao kolektivnu i vrijednosno utemeljenu dimenziju profesionalne kompetencije.

Ključne riječi: profesionalni identitet, pedagoški jezik, rani i predškolski odgoj i obrazovanje, vrijednosti u obrazovanju, tematska analiza

“BEING A TEACHER THROUGH WORDS”: PEDAGOGICAL LANGUAGE AS A MARKER OF PROFESSIONAL IDENTITY IN ECEC

Professional identity in Early Childhood Education and Care (ECEC) is increasingly conceptualised as a relational, contextual, and value-oriented process that is enacted through everyday pedagogical practice. Among these practices, pedagogical language plays a central yet often underexamined role in shaping how educators position themselves professionally and ethically. This study explores how early childhood educators' linguistic choices function as markers of professional identity within ECEC contexts.

Grounded in sociocultural and discourse-informed perspectives on language and identity, the study employs a qualitative research design based on thematic analysis (Braun & Clarke, 2006). The data consist of 80 authentic written letters composed by preschool educators for children at the end of the school year. These texts were produced in natural pedagogical settings and provide a reflective and emotionally meaningful space in which educators articulate values, intentions, and relationships. Data were analysed using NVivo software through an iterative coding process. Ethical principles of informed consent, anonymity, and respect for the personal nature of the texts were strictly observed.

The findings reveal consistent linguistic patterns—such as encouraging modal constructions, positive evaluative adjectives, expressions of care, and future-oriented formulations—that convey core professional values, including emotional support, trust, respect, and commitment to children's holistic development. Through these choices, educators enact a professional identity that extends beyond instructional competence toward relational, ethical, and emotionally responsive practice.

The study highlights pedagogical language as a key site where professional identity is constructed and negotiated within competent ECEC systems. Implications are discussed for teacher education, reflective professional development, and policy frameworks that acknowledge professional identity as a collective and value-based dimension of competence in early childhood education.

Keywords: professional identity, pedagogical language, early childhood education and care, values in education, thematic analysis

MARIJANA ANDREC

Dječji vrtić *Vrtuljak*, Zaprešić, Hrvatska

marijana.andrec@gmail.com

RAZVOJ INTERKULTURALNE OSJETLJIVOSTI U RANOM I PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU

Ovaj rad prikazuje implementaciju projekta Put oko svijeta u odgojno-obrazovnoj skupini u dječjem vrtiću Vrtuljak u Zaprešiću. Osnovni cilj projekta bio je poticanje interkulturalne osjetljivosti i multikulturalnog razumijevanja u djece rane i predškolske dobi.

Projekt se temeljio na principima integriranog učenja i djeci je omogućio istraživanje i upoznavanje različitih kultura kroz igru, manipulativne materijale, glazbu, likovne, istraživačke te mnoge druge aktivnosti. Djeca su istraživala običaje, jezike, kulturu, zastave, znamenitosti različitih država i naroda. Poseban naglasak stavljen je na kontekst djetetove vlastite kulture kao polazišne točke za razumijevanje različitosti. Kroz učenje o tradiciji i ljepotama Hrvatske, djeca su istovremeno jačala svoj osjećaj pripadnosti vlastitoj zajednici i učila cijeniti različitosti drugih kultura.

Roditelji, djedovi i bake bili su aktivni sudionici i partneri u projektu. Svojim su doprinosom obogatili projekt putovanjima, dijeleći iskustva, običaje, priče, predmete i tradicije iz vlastitih obitelji i kultura. Suradnja s obitelji pridonijela je stvaranju poticajnog i uključivog okruženja te jačanju povezanosti između vrtića i obiteljskog konteksta. Uloga odgojitelja u ovom projektu bila je ključna. Odgojitelj je djelovao kao suistraživač i partner u učenju, potičući dječju znatiželju, suradnju i kritičko razmišljanje. Kroz refleksivnu praksu, odgojitelj je neprestano prilagođavao aktivnosti dječjim interesima i potrebama. Uloga odgojitelja u projektu odmiče se od transmisije informacija prema ulozi refleksivnog praktičara. To podrazumijeva kontinuirano preispitivanje vlastitih odluka kao i osiguravanje okruženja koje uvažava razvojne potrebe i kulturni identitet svakog djeteta.

Ključne riječi: interkulturalna osjetljivost, integrirano učenje, različitost, kulturni identitet

DEVELOPMENT OF INTERCULTURAL SENSITIVITY IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION AND CARE

This paper presents the implementation of the project Around the World in an educational group in the kindergarten Vrtuljak in Zaprešić. The main aim of the project was to foster intercultural sensitivity and multicultural understanding in children of early and preschool age.

The project was based on the principles of integrated learning and enabled children to explore and become familiar with different cultures through play manipulative materials, music, art, research and many other activities. Children explored customs, languages, culture as a starting point for understanding diversity. Through learning about traditions and beauties of Croatia, children strengthened their sense of belonging to their own community and learned to appreciate the diversity of other cultures.

Parents and grandparents were active participants and partners in the project. Through their contributions, they enriched the project with travel experiences, sharing customs, stories, objects and traditions from their own families contributed between the kindergarten and family.

The role of the educator in this project was crucial. The educator acted as a co-researcher and a partner in learning, encouraging children's curiosity, collaboration and critical thinking. Through reflective practice, the educator continuously adapted activities to children's interests and needs. The role of educator shifted from transmission of information towards that of a reflective practitioner. This includes continuous re-examination of one's own decisions, as well as ensuring an environment that respects the developmental needs and cultural identity of each child.

Keywords: intercultural sensitivity, integrated learning, diversity, cultural identity

JAGODA SRŠA, SIMONA ZOKA, SMILJANA NEDELJKO, MAJA KOZJAK-HLADKI I SAŠA SANJKOVIĆ

Dječji vrtić *Cvrčak*, Čakovec, Hrvatska

sasa.sanjkovic@gmail.com

SUKONSTRUIRANJE KURIKULUMA U PRIRODNOM OKRUŽENJU: PROFESIONALNO DJELOVANJE ODGOJITELJA U POTICANJU DJEČJEG ISTRAŽIVAČKOG UČENJA

Rad istražuje ulogu prirodnog okruženja kao poticajnog konteksta za istraživačko i iskustveno učenje djece rane i predškolske dobi te profesionalno djelovanje odgojitelja u oblikovanju takvih iskustava. Polazi se od suvremenih pedagoških pristupa koji dijete promatraju kao aktivnog sudionika i sukonstruktora znanja, dok se kurikulum razumijeva kao dinamičan, relacijski proces koji nastaje u interakciji djece, odraslih i okruženja.

Profesionalno djelovanje odgojitelja obuhvaća promišljeno planiranje i oblikovanje poticajnog okruženja, praćenje dječjih interesa te poticanje njihove aktivne participacije u procesu učenja. Odgojitelj djeluje kao promatrač, facilitator i suistraživač, motivirajući djecu na postavljanje pitanja, istraživanje prirodnih pojava i zajedničko konstruiranje znanja kroz igru, kretanje i suradničke aktivnosti. Posebna pažnja posvećena je strategijama pedagoškog dokumentiranja i refleksije koje omogućuju razumijevanje dječjih ideja i procesa učenja te podupiru donošenje informiranih profesionalnih odluka u daljnjem razvoju kurikuluma.

Primjer praktične primjene prikazan je kroz interdisciplinarni ekološki projekt realiziran u suradnji dječjeg vrtića, osnovne i srednje škole. Djeca su kroz aktivnosti u prirodi – uključujući eko-potragu, orijentacijsko kretanje, bioakustične radionice, land art te izradu mobilne „šume na kotačima“ – istraživala prirodne pojave i razvijala vlastite ideje o okolišu. Suradnja sa učenicima, učiteljima i roditeljima dodatno je obogatila dječje iskustvo i učenje.

Očekivani rezultati uključuju razvoj ekološke osviještenosti, kreativnosti, istraživačkih i suradničkih kompetencija djece te jačanje suradnje među različitim odgojno-obrazovnim institucijama. Rad naglašava značaj refleksivne profesionalne prakse odgojitelja u oblikovanju kurikuluma temeljenog na dječjoj participaciji i istraživanju.

Ključne riječi: ekološki odgoj, iskustveno učenje, istraživačko učenje, održivi razvoj, sukonstruiranje kurikuluma

CO-CONSTRUCTION OF CURRICULUM IN A NATURAL ENVIRONMENT: PROFESSIONAL PRACTICE OF EDUCATORS IN ENCOURAGING CHILDREN'S INQUIRY-BASED LEARNING

This paper explores the role of the natural environment as a stimulating context for inquiry-based and experiential learning of children in early and preschool education, as well as the professional practice of educators in shaping such experiences. The study is grounded in contemporary pedagogical approaches that view the child as an active participant and co-constructor of knowledge, while the curriculum is understood as a dynamic, relational process emerging through the interaction of children, adults, and the environment.

The professional practice of educators includes thoughtful planning and designing of a stimulating environment, monitoring children's interests, and encouraging their active participation in the learning process. The educator acts as an observer, facilitator, and co-researcher, motivating children to ask questions, explore natural phenomena, and collaboratively construct knowledge through play, movement, and cooperative activities. Special attention is given to strategies of pedagogical documentation and reflection, which enable understanding of children's ideas and learning processes and support informed professional decision-making in the further development of the curriculum.

An example of practical implementation is presented through an interdisciplinary ecological project carried out in collaboration between a kindergarten, a primary school, and a secondary school. Through activities in nature—including an eco-quest, orientation movement, bioacoustic workshops, land art, and the creation of a mobile "forest on wheels"—children explored natural phenomena and developed their own ideas about the environment. Collaboration with students, teachers, and parents further enriched the children's experiences and learning.

Expected outcomes include the development of ecological awareness, creativity, inquiry and collaborative competencies among children, as well as strengthened cooperation between different educational institutions. The paper emphasizes the importance of reflective professional practice of educators in shaping a curriculum based on children's participation and inquiry.

Keywords: environmental education, experiential learning, inquiry-based learning, sustainable development, curriculum co-construction

BRANKICA RADOVANOVIĆ

Dječji vrtić *Cvrčak*, Solin, Hrvatska

brane2005@gmail.com

LIKOVNI JEZIK DJETETA RANE DOBI KAO OGLEDALO PROFESIONALNOG IDENTITETA ODGOJITELJA

Prikaz prakse usmjeren je na promišljanje o likovnom izričaju djeteta rane dobi kao prostoru u kojem se gradi i prepoznaje profesionalni identitet odgojitelja. Polazeći od suvremenih pedagoških pristupa koji dijete rane dobi promatraju kao aktivna, kompetentna i istraživački usmjerena sudionika vlastitog učenja, u radu se naglašava važnost ponude raznovrsnih likovnih sredstava i tehnika kao poticaja za slobodno istraživanje, senzorno iskustvo i osobni dječji izraz u jasličkom kontekstu.

U središtu promatranja nalazi se proces likovnog stvaranja, pri čemu se pozornost usmjerava na način na koji dijete rane dobi istražuje ponuđene materijale, manipulira njima, povezuje osjetilna iskustva i igrom konstruira vlastita značenja. Učenje se pritom sagledava kao proces koji se u ranoj dobi ostvaruje aktivnom manipulacijom materijalima, igrom i neposrednim iskustvom. Odgojitelj se prepoznaje kao pažljiv promatrač, suistraživač i refleksivni praktičar koji promišljeno oblikuje poticajno, estetski osjetljivo i sigurno okružje uvažavajući dječju potrebu za autonomijom, istraživanjem, manipuliranjem, igrom i učenjem svim osjetilima.

Konkretnim primjerima iz jasličke prakse izlaganje otvara pitanja profesionalne odgovornosti, pedagoške osjetljivosti i etičkog promišljanja u radu s djecom rane dobi naglašavajući važnost odnosa, procesa i zajedničkog konstruiranja značenja. Time se sudionike poziva na promišljanje vlastitog profesionalnog identiteta u dijalogu s dječjim likovnim jezikom i suvremenim razumijevanjem učenja u ranom djetinjstvu.

Ključne riječi: dijete rane dobi, jaslički kontekst, likovni izričaj, profesionalni identitet odgojitelja, učenje kroz igru

THE VISUAL LANGUAGE OF YOUNG CHILDREN AS A REFLECTION OF THE EDUCATOR'S PROFESSIONAL IDENTITY

This practice-based presentation focuses on reflection on the visual expression of young children as a space in which the professional identity of the educator is constructed and recognised. Grounded in contemporary pedagogical approaches that view young children as active, competent and inquiry-oriented participants in their own learning, the presentation emphasises the importance of offering a variety of visual materials and techniques as stimuli for free exploration, sensory experience and children's authentic expression within the nursery context.

At the centre of the discussion is the process of visual creation, with particular attention given to the ways in which young children explore the offered materials, manipulate them, connect sensory experiences and construct their own meanings through play. Learning is understood as a process that, in early childhood, is realised through active manipulation of materials, play and direct experience. Within this process, the educator is recognised as a careful observer, co-researcher and reflective practitioner who thoughtfully designs a stimulating, aesthetically sensitive and safe environment, while respecting children's need for autonomy, exploration, manipulation, play and learning through all senses.

Through concrete examples from nursery practice, the presentation opens questions of professional responsibility, pedagogical sensitivity and ethical reflection in work with young children, emphasising the importance of relationships, process and the shared construction of meaning. In doing so, participants are invited to reflect on their own professional identity in dialogue with children's visual language and contemporary understandings of learning in early childhood.

Keywords: early childhood, learning through play, nursery context, professional identity of the educator, visual expression

JOSIPA STANIČIĆ I KSENIJA KOVAČEC

Dječji vrtić *Vrtuljak*, Zaprešić, Hrvatska

josipalebo@gmail.com

STVARALAČKI PROCES S GLINOM KAO KONTEKST RAZVOJA PROSOCIJALNIH KOMPETENCIJA I PARTICIPACIJE DJECE: PRIMJER HUMANITARNOG DJELOVANJA U VRTIĆU

Rad prikazuje primjer odgojno-obrazovne prakse u kojem se stvaralački proces s glinom povezuje s humanitarnim djelovanjem i aktivnom participacijom djece u životu zajednice. U središtu pristupa nalazi se razumijevanje djeteta kao kompetentnog sudionika koji kroz iskustvo, odnose i zajedničke aktivnosti konstruira značenja o pomaganju, solidarnosti i odgovornosti.

Teorijsko polazište temelji se na shvaćanju likovnog izražavanja kao specifičnog jezika djeteta i kreativne interpretacije iskustva, pri čemu je uloga odgojitelja usmjerena na oblikovanje poticajnog okruženja, osiguravanje raznovrsnih materijala i podržavanje istraživačkog procesa, bez nametanja unaprijed definiranih rješenja (Slunjski, 2013). Istodobno se naglašava važnost primjerenih materijalno-organizacijskih uvjeta, poštivanja individualnog tempa i poticanja autentičnog izraza (Bodulić, 1982). U kontekstu razvoja prosocijalnosti, naglašava se i važnost odnosa obilježenih uvažavanjem, emocionalnom sigurnošću i pripadnošću (Juul, 2020).

Odgojitelj u ovom procesu preuzima refleksivnu i etički odgovornu ulogu: promišlja svrhu aktivnosti, otvara prostor dječjoj inicijativi, dokumentira proces te razvija partnerstvo s roditeljima i lokalnom zajednicom. Humanitarni sajam oblikuje se kao zajednički projekt u kojem djeca sudjeluju u osmišljavanju, izradi i predstavljanju radova, pri čemu iskustveno uče o doprinosu drugima i značenju zajedništva.

Poseban naglasak stavlja se na proces učenja koji se odvija kroz međudjelovanje djece, odraslih i okruženja, a ne na unaprijed zadane ishode. Kroz takav pristup humanitarno djelovanje postaje prostor zajedničkog učenja, razvoja odnosa i izgradnje osjećaja osobne i društvene odgovornosti.

Ključne riječi: empatija, humanitarni sajam, keramički ukrasi, modeliranje gline, prosocijalno ponašanje

CLAY-BASED CREATIVE PROCESSES AS A CONTEXT FOR THE DEVELOPMENT OF PROSOCIAL COMPETENCIES AND CHILDREN'S PARTICIPATION: AN EXAMPLE OF HUMANITARIAN ACTION IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION

This paper presents an example of early childhood educational practice in which clay-based creative processes are integrated with humanitarian action and children's active participation in community life. The approach is grounded in the view of the child as a competent participant who constructs meanings related to helping, solidarity, and responsibility through lived experience, relationships, and collaborative activity.

The theoretical framework builds on the understanding of artistic expression as a specific language of the child and a creative interpretation of experience. Within this perspective, the educator's role is to design a stimulating environment, provide diverse materials, and support exploratory processes without imposing predetermined solutions (Slunjski, 2013). At the same time, attention is given to appropriate material and organizational conditions, respect for individual pace, and the encouragement of authentic expression (Bodulić, 1982). In the context of prosocial development, particular emphasis is placed on relationships characterized by respect, emotional security, and a sense of belonging (Juul, 2020).

In this process, the educator assumes a reflective and ethically grounded role: critically considering the purpose of activities, creating space for children's initiative, documenting the process, and fostering partnerships with parents and the local community. The humanitarian fair is conceptualized as a collaborative project in which children participate in planning, creating, and presenting their work, thereby engaging in meaningful experiences of contributing to others and understanding community values.

The focus is placed on the learning process as it unfolds through interactions among children, adults, and the environment, rather than on predefined outcomes. Within this framework, humanitarian action becomes a space for shared learning, relationship-building, and the development of both personal and social responsibility.

Keywords: ceramic ornaments, charity fair, clay modelling, empathy, prosocial behaviour

IRENA VAJAK-RUMBAK

Dječji vrtić *Osijek*, Osijek, Hrvatska

irena.rumbak@yahoo.com

PROJEKTI KAO ALAT IZGRADNJE PROFESIONALNOG IDENTITETA POJEDINCA I USTANOVE RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA

Rad prikazuje projekte u ranom i predškolskom odgoju kao integrativni proces u kojem se istodobno razvijaju profesionalni identitet odgojitelja, djetetova uloga aktivnog sudionika te kultura ustanove kao kompetentnog sustava. Polazeći od dugogodišnje odgojiteljske prakse, projektni se pristup promatra ne samo kao metoda rada, već kao prostor uzajamne promjene i zajedničkog učenja svih uključenih dionika odgojno-obrazovnog procesa. Cilj rada je prikazati kako projekti doprinose razvoju profesionalnog identiteta odgojitelja tijekom refleksije vlastite prakse te osnažuju dijete kao aktivnog sukreatora procesa učenja te istodobno potiču razvoj ustanove kao zajednice učenja. Svrha rada usmjerena je na osvještavanje međusobne povezanosti profesionalnog rasta pojedinca, kvalitete odnosa s djecom i promjena u kulturi ustanove, kao i njihova utjecaja na širu društvenu zajednicu. Teorijsko polazište rada temelji se na konceptu kompetentnih sustava u ranom i predškolskom odgoju, refleksivnoj praksi te suvremenom shvaćanju profesionalnog identiteta odgojitelja kao dinamičnog i kontekstualno uvjetovanog procesa koji se izgrađuje zajedničkim iskustvima tijekom realizacije samih projekata. U radu se odabranim primjerima dobre prakse (*Pitka voda*, *Mravići u projektu*, *Učenje na otvorenom*, *Pas: ljubav, briga odgovornost*, *Djedovi i bake u životu djece*, *Razigrani kulinarski petak* i drugi) opisuje kako su projekti potaknuli profesionalnu promjenu odgojitelja, promijenili pristup djetetu i njegovoj ulozi u učenju, osnažili suradnju unutar tima te otvorili ustanovu prema roditeljima i lokalnoj zajednici. Naglasak je stavljen na uzajamnost procesa promjene, pri čemu se profesionalni identitet pojedinca i identitet ustanove razvijaju paralelno i međusobno povezano.

Ključne riječi: kompetentni sustavi, kultura ustanove, profesionalni identitet odgojitelja, projekti u ranom i predškolskom odgoju, refleksivna praksa

PROJECTS AS A TOOL FOR BUILDING THE PROFESSIONAL IDENTITY OF THE INDIVIDUAL AND THE EARLY CHILDHOOD EDUCATION INSTITUTION

This paper presents projects in early childhood education as an integrative process in which the professional identity of educators, the child's role as an active participant, and the culture of the institution as a competent system develop simultaneously. Based on long-term professional practice, the project approach is viewed not only as a method of working with children, but as a space of mutual change and shared learning

among all participants in the educational process. The aim of the paper is to show how projects, by reflecting on professional practice, contribute to the development of educators' professional identity, empower children as active co-creators of the learning process, and encourage the development of the institution as a learning community. The purpose of the paper is to raise awareness of the mutual interconnection between individual professional growth, the quality of relationships with children, and changes in institutional culture, as well as their impact on the wider community. The theoretical framework is based on the concept of competent systems in early childhood education, reflective practice, and a contemporary understanding of educators' professional identity as a dynamic and context-dependent process that is constructed through relationships and shared experiences during project implementation. By selecting examples of good practice (e.g., Drinking Water, Ants in the Outdoor Learning Project, Dog - Love, Care and Responsibility, Grandparents in Children's Lives, Playful Culinary Friday), the work illustrates how projects have stimulated professional change among educators, transformed approaches to children and their role in learning, strengthened team collaboration, and opened the institution to parents and the local community. Emphasis is placed on the reciprocal nature of change, in which the professional identity of the individual and the identity of the institution develop in parallel and are mutually interconnected.

Keywords: competent systems, educators' professional identity, institutional culture, projects in early childhood education, reflective practice

IVANA TIČIĆ I JOSIPA VRSALJKO

Dječji vrtić *Radost*, Zadar, Hrvatska

Udruga odgajatelja predškolske djece *Maraške*, Zadar, Hrvatska

ivanaticic72@gmail.com

POKRET KAO POTICAJ UČENJU I KREATIVNOM IZRAŽAVANJU DJECE U RANOM I PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU

U suvremenom kurikulumu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja dijete se promatra kao kompetentan i aktivan sudionik vlastitog učenja koji kroz igru, istraživanje i različite oblike ekspresivnog izražavanja razvija razumijevanje sebe i svijeta koji ga okružuje. U tom procesu značajnu ulogu imaju aktivnosti koje integriraju različite oblike izražavanja te omogućuju povezivanje tjelesnog iskustva, prethodnog i novog znanja te kreativnog stvaralaštva.

Cilj rada je prikazati mogućnosti povezivanja tjelesnih aktivnosti i likovnog izražavanja u radu s djecom predškolske dobi te ukazati na njihovu ulogu u poticanju kreativnosti, istraživačkog pristupa učenju i razvoja individualnih potencijala djece.

Teorijsko polazište rada temelji se na suvremenim pristupima ranom i predškolskom odgoju koji naglašavaju važnost integriranog učenja, ekspresivnog izražavanja i poticajnog prostorno-materijalnog okruženja. Pokret se pritom promatra kao sredstvo istraživanja prostora, izražavanja doživljaja te poticaj za razvoj različitih oblika dječjeg stvaralaštva i iskustvenog učenja.

U radu se prikazuje primjer odgojno-obrazovne prakse u kojem se pokret koristi kao poticaj likovnom izražavanju kroz aktivnosti kretanja uz glazbu, istraživanja tragova pokreta te likovnog bilježenja doživljenog iskustva. Kroz takve aktivnosti djeca imaju priliku eksperimentirati s različitim materijalima, razvijati vlastite ideje te povezivati tjelesno iskustvo s vizualnim izražavanjem. Ujedno uočavaju obrasce kretanja, smjerove i tragove pokreta, čime se potiče razvoj ranih matematičkih i znanstvenih koncepata te istraživačkog pristupa učenju. Ovakav pristup potiče interdisciplinarno učenje jer djeca kroz pokret i likovno izražavanje istražuju pojave poput kretanja, ritma, prostora i promjene.

Zaključno, integracija pokreta u raznovrsnim aktivnostima doprinosi cjelovitom razvoju djeteta, potiče kreativno mišljenje i omogućuje djeci da na različite načine izraze svoje doživljaje i ideje. Takav pristup potiče i profesionalni razvoj odgojitelja kroz promišljanje i refleksiju o vlastitoj praksi te razvoj poticajnog i istraživački usmjerenog odgojno-obrazovnog okruženja.

Ključne riječi: ekspresivno izražavanje, kreativnost, likovno izražavanje, pokret u učenju, rano i predškolsko obrazovanje

MOVEMENT AS A STIMULUS FOR LEARNING AND CREATIVE EXPRESSION FOR CHILDREN IN EARLY AND PRESCHOOL EDUCATION

In the modern curriculum of early and preschool education, the child is viewed as a competent and active participant in his or her own learning, who develops an understanding of himself and the world around him or her through play, exploration, and various forms of expressive language. In this process, activities that integrate various forms of expression play a significant role and enable the connection of physical experience, previous and new knowledge, and creativity.

The aim of the paper is to present the possibilities of connecting physical activities and artistic expression when working with preschool children, and to point out their role in encouraging creativity, an investigative approach to learning, and the development of children's individual potential.

The theoretical starting point of the paper is based on modern approaches to early and preschool education that emphasize the importance of integrated learning, expressive language, and a stimulating spatial and material environment. Movement is viewed as a means of exploring space, expressing experiences, and a stimulus for the development of various forms of children's creativity and experiential learning.

The paper presents an example of educational practice in which movement is used as a stimulus for artistic expression through activities of movement with music, exploration of movement traces, and artistic recording of the experiences. Through such activities, children have the opportunity to experiment with different materials, develop their own ideas, and connect physical experience with visual expression. At the same time, they notice patterns of movement, directions, and traces of movement, which encourages the development of early mathematical and scientific concepts and an investigative approach to learning. This approach encourages interdisciplinary learning because children explore phenomena such as movement, rhythm, space, and change through movement and artistic expression.

In conclusion, the integration of movement in a variety of activities contributes to the overall development of the child, encourages creative thinking, and enables children to express their experiences and ideas in different ways. Such an approach also encourages the professional development of educators through reflection on their own practice and the development of a stimulating and research-oriented educational environment.

Keywords: expressive language, creativity, artistic expression, movement in learning, early and preschool education

TEA BELAN I DIANA PANJKOVIĆ

Dječji vrtić *Četiri rijeke*, Karlovac, Hrvatska

diana.panjkovic@gmail.com

IZMEĐU PRAVILA I ODNOSA: JAČANJE PROFESIONALNOG IDENTITETA U KONTEKSTU EMOCIONALNO ZAHTJEVNIH SITUACIJA U DJEČJEM VRTIĆU

Profesionalni identitet podrazumijeva skup znanja, vještina, vrijednosti i uvjerenja koji utječe na način na koji pojedinac doživljava sebe u okviru svoje profesije. Proces je to koji se kontinuirano mijenja i razvija, modificira i izgrađuje. Uzimajući u obzir kontekst suvremenih društvenih promjena, kao i to da je rani i predškolski odgoj i obrazovanje „živ" sustav koji se neprekidno mijenja u skladu s novim spoznajama, uloga stručnih radnika vrtića (odgojitelja i stručnih suradnika) postaje sve zahtjevnija. Nošenje s tom ulogom u uskoj je vezi s profesionalnim identitetom kao promjenjivom i kompleksnom kategorijom razvoja pojedinca u njegovoj profesiji. Vođeni upravo time da su razvoj i jačanje profesionalnog identiteta stručnih djelatnika vrtića, često smatranog marginaliziranim u društvu, značajno povezani s kvalitetom odgojno-obrazovnog rada, ovu temu nužno je staviti kao prioritet kada se govori o profesionalnom razvoju u dječjem vrtiću.

Cilj ovog rada je prikazati kako odgojitelji i pedagozi u Dječjem vrtiću Četiri rijeke doživljavaju vlastiti profesionalni identitet u emocionalno zahtjevnim situacijama s kojima se susreću u svojoj praksi. Također, cilj je prikazati i na koji se način kroz interna stručna usavršavanja sustavno nastoji osnažiti njihov profesionalni identitet, imajući na umu da on nije konačna i nepromjenjiva kategorija, već se razvija tijekom cijelog profesionalnog života pojedinca. U tom kontekstu, svrha rada usmjerena je na doprinos boljem razumijevanju profesionalnog identiteta odgojitelja i stručnih suradnika te unapređenju odgojno-obrazovne prakse.

Ključne riječi: društvene promjene, emocionalno izazovne situacije, profesionalni identitet, profesionalni razvoj, rani i predškolski odgoj i obrazovanje

BETWEEN RULES AND RELATIONSHIPS: STRENGTHENING PROFESSIONAL IDENTITY IN THE CONTEXT OF EMOTIONALLY DEMANDING SITUATIONS IN KINDERGARTEN

Professional identity refers to a set of knowledge, skills, values, and beliefs that influence how an individual perceives themselves within their profession. It is a process that continuously changes and develops, modifying and constructing itself. Taking into account the context of contemporary social changes, as well as the fact that early and preschool education is a "living" system that constantly evolves in line with

new insights, the role of early childhood education professionals is becoming increasingly demanding. Coping with this role is closely linked to professional identity, understood as a dynamic and complex aspect of an individual's professional development. Guided by the understanding that the development and strengthening of the professional identity of early childhood professionals—which is often considered marginalized in society—is closely linked to the quality of educational practice, this topic should be positioned as a priority in discussions of professional development within early childhood education institutions.

The aim of this paper is to present how early childhood educators and pedagogues at the Četiri rijeke Kindergarten perceive their own professional identity in emotionally demanding situations encountered in their practice. Additionally, the paper aims to show how internal professional training is used to systematically strengthen their professional identity, bearing in mind that it is not a final or unchangeable category, but one that develops throughout an individual's entire professional life. In this context, the purpose of the paper is to contribute to a better understanding of the professional identity of early childhood educators and pedagogues as well as the improvement of educational practice.

Keywords: early and preschool education, emotionally challenging situations, professional development, professional identity, social changes

NEDA GRBIN I MARIJANA KATAVIĆ

Dječji vrtić *Radost*, Zadar, Hrvatska

mkatavic79@gmail.com

PROJEKT "LJEPOTE DJEDOVINE" KAO POTICAJ RAZVOJU KULTURNOG IDENTITETA I PROFESIONALNE REFLEKSIJE ODGOJITELJA

Projekt „Ljepote djedovine" govori o interkulturalnoj suradnji između dva vrtića u Hrvatskoj, DV „Mak" iz Osijeka i DV „Radost", PO „Voštarnica" iz Zadra. Razmjenom paketa kulturno-baštinskog sadržaja djeca su izradila i predstavila osnovne karakteristike zavičaja u kojem žive. Sadržaj paketa dogovarao se i stvarao nizom aktivnosti. Prikupljali su se materijali, razmjenjivale su se ideje, osluškivala su se dječja znanja i osjećaji, poticala suradnja s roditeljima, bakama i vanjskim suradnicima. Pedagoške strategije uključivale su dokumentiranje procesa učenja, refleksivne razgovore s djecom, refleksivne razgovore s roditeljima i ostalim suradnicima lokalne zajednice te kontinuirano preispitivanje vlastite prakse od strane odgojitelja. Također, uspostava mreže suradnje među odgojno-obrazovnim ustanovama bila je ključna za stvaranje kulture koja uči, istražuje i razvija se.

Ostvarena kvalitetna suradnja kroz projekt „Ljepote djedovine" među vrtićima predstavila je snažan alat za izgradnju reflektirajuće i inovativne odgojno-obrazovne kulture. Omogućila je odgojiteljima da prošire svoje vidike, razviju nove kompetencije i zajedno oblikuju budućnost obrazovanja i to ne samo razmjenom sadržaja, već zajedničkim djelovanjem, učenjem i stvaranjem.

Ključne riječi: interkulturalnost, baština, identitet, suradnja, refleksivni praktičar.

THE "BEAUTY OF OUR HERITAGE" PROJECT AS A CATALYST FOR DEVELOPING CULTURAL IDENTITY AND EDUCATORS' PROFESSIONAL REFLECTION

The project "Ljepote djedovine" focuses on intercultural cooperation between two kindergartens in Croatia: DV "Mak" from Osijek and DV "Radost", Voštarnica branch, from Zadar. Children from the educational group "Notice", Voštarnica branch, DV "Radost", Zadar, along with educators Neda Grbin, Ana Premužić and Marijana Katavić, participated in the project "Šetnja Hrvatskom" thereby establishing cooperation with DV "Mak" from Osijek, which is also the initiator of the project.

Through the exchange of cultural heritage packages, the children created and presented the basic characteristics of the region in which they live. The content of the packages was planned and developed through a series of activities. Materials were collected, ideas were exchanged, children's knowledge and feelings were explored,

and collaboration with parents, grandparents, and external partners was encouraged. Pedagogical strategies included documenting the learning process, reflective conversations with children, reflective discussions with parents and other members of the local community, as well as continuous self-evaluation of educators' own practice. Furthermore, establishing a network of cooperation among educational institutions proved essential for creating a culture that learns, explores, and evolves.

The successful collaboration achieved through the project "Ljepote djedovine" among kindergartens proved to be a powerful tool for building a reflective and innovative educational culture. It enabled educators to broaden their perspectives, develop new competencies, and jointly shape the future of education—not only through the exchange of content, but through shared action, learning, and creation.

Keywords: interculturality, heritage, identity, collaboration, reflective practitioner

ANAMARIJA KLIŠANIĆ I INES VRSALOVIĆ NARDELLI

Dječji vrtić *Maksimir*, Zagreb, Hrvatska

ap1507976@gmail.com

PROFESIONALNI IDENTITET ODGOJITELJA KAO TEMELJ KVALITETE ODGOJNO-OBRAZOVNOG PROCESA U RANOM I PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU

Profesionalni identitet odgojitelja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju predstavlja dinamičan i višedimenzionalan konstrukt koji se razvija tijekom cijelog profesionalnog puta, a izravno je povezan s kvalitetom odgojno-obrazovnog procesa. Suvremena istraživanja ističu kako se profesionalni identitet oblikuje u međudjelovanju osobnih obilježja odgojitelja, profesionalnih kompetencija, vrijednosti i stavova, organizacijskog konteksta te društvenih očekivanja. U skladu s Nacionalnim kurikulumom za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, odgojitelj se promatra kao refleksivni praktičar koji kontinuirano promišlja vlastitu praksu i preuzima odgovornost za profesionalni razvoj.

Važan čimbenik u razvoju profesionalnog identiteta jest inicijalno obrazovanje, koje postavlja temelj stručnih i pedagoških kompetencija, dok se cjeloživotno učenje i kontinuirano stručno usavršavanje, u formalnim i neformalnim oblicima, prepoznaju kao ključni preduvjeti za njegovo daljnje jačanje. Posebno se naglašava uloga neformalnog učenja unutar profesionalnih zajednica, profesionalnog udruživanja i suradnje s drugim stručnjacima (pedagozima, psiholozima, edukacijskim rehabilitatorima i logopedima), što doprinosi osjećaju profesionalne pripadnosti, podrške i zajedničke odgovornosti za kvalitetu odgojno-obrazovne prakse.

Istraživanja također upozoravaju na povezanost profesionalnog identiteta s razinom zadovoljstva poslom, profesionalnom dobrobiti i rizikom od profesionalnog izgaranja. Razvijena refleksivna praksa, visoka razina socioemocionalnih kompetencija, profesionalna autonomija i podržavajuće radno okruženje djeluju kao zaštitni čimbenici u očuvanju profesionalnog integriteta i motivacije odgojitelja.

Cilj ovog rada je sintetizirati ključne čimbenike koji utječu na razvoj profesionalnog identiteta odgojitelja te ukazati na njegovu temeljnu ulogu u osiguravanju kvalitete odgojno-obrazovnog procesa u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju.

Ključne riječi: kvaliteta odgojno-obrazovnog procesa, profesionalni identitet odgojitelja, profesionalni razvoj, refleksivna praksa, suradnja stručnjaka

PROFESSIONAL IDENTITY OF EARLY CHILDHOOD EDUCATORS AS A FOUNDATION OF QUALITY IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION AND CARE

The professional identity of early childhood educators represents a dynamic and multidimensional construct that develops throughout the entire professional trajectory and is closely linked to the quality of the educational process. Contemporary research indicates that professional identity is shaped through the interaction of educators' personal characteristics, professional competencies, values and attitudes, organizational context, and broader societal expectations. Within the framework of the National Curriculum for Early and Preschool Education, the educator is understood as a reflective practitioner who engages in continuous critical reflection on their pedagogical practice and assumes professional responsibility for their ongoing development.

Initial education plays a crucial role in establishing the foundations of professional and pedagogical competencies, while lifelong learning and continuous professional development—through both formal and non-formal forms, are recognized as essential for the further strengthening of professional identity. Particular emphasis is placed on non-formal learning within professional communities, professional associations, and interprofessional collaboration with other experts (pedagogues, psychologists, educational rehabilitators, and speech and language therapists). Such collaborative practices contribute to a sense of professional belonging, mutual support, and shared responsibility for the quality of educational practice.

Research further highlights the relationship between professional identity, job satisfaction, professional well-being, and the risk of professional burnout. A well-developed reflective practice, high levels of socio-emotional competencies, professional autonomy, and a supportive working environment function as protective factors that support educators' professional integrity, motivation, and resilience.

The aim of this paper is to synthesize key factors influencing the development of early childhood educators' professional identity and to emphasize its fundamental role in ensuring the quality of the educational process in early and preschool education.

Keywords: interprofessional collaboration, quality of the educational process, professional development, professional identity of early childhood educators, reflective practice

VIŠNJA VEKIĆ-KLJAIĆ, EMA KASAČ I MAGDALENA ŠIMATIĆ

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Osijek, Hrvatska

Dječji vrtić *Osijek*, Osijek, Hrvatska

vekickljaic.visnja@gmail.com

PROFESIONALNI IDENTITET STUDENATA I ISKUSNIH ODGOJITELJA

Profesionalni identitet predstavlja dinamičan i kontekstualno uvjetovan skup vrijednosti, uvjerenja, znanja i praksi kroz koje pojedinac razumije sebe kao profesionalca i oblikuje svoje profesionalno djelovanje, a njegova je važnost osobito naglašena u odgojno-obrazovnom području zbog izravnog utjecaja na kvalitetu odgojno-obrazovne prakse, profesionalnu autonomiju i spremnost na cjeloživotno učenje. U kontekstu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja profesionalni identitet odgojitelja razvija se u međuodnosu osobnih iskustava, inicijalnog obrazovanja, profesionalne socijalizacije i institucionalnih okvira.

Teorijsko utemeljenje rada polazi od sociokonstruktivističkog pristupa profesionalnom identitetu, koji identitet promatra kao proces stalnog (re)konstruiranja kroz refleksiju, profesionalne interakcije i iskustva iz prakse.

Istraživanje se provodi kvalitativnom metodologijom, primjenom fokus grupa sa studentima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te s iskusnim odgojiteljima. Iskusnim odgojiteljima smatraju se odgojitelji s najmanje deset godina radnog iskustva u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, koji aktivno sudjeluju u profesionalnom razvoju. Fokus grupe omogućuju uvid u sudionička značenja, doživljaje i interpretacije profesionalnog identiteta, kao i usporedbu sličnosti i razlika između početnih i razvijenih profesionalnih perspektiva.

Rezultati upućuju na postojanje razlika u načinu na koji studenti i iskusni odgojitelji konceptualiziraju profesionalni identitet, pri čemu studenti naglasak stavljaju na idealizirane profesionalne vrijednosti, kompetencije i očekivanja, dok iskusni odgojitelji profesionalni identitet povezuju s odgovornošću, refleksivnošću i prilagodbom složenim pedagoškim kontekstima. Znanstvena i praktična vrijednost istraživanja očituje se u doprinosu razumijevanju razvoja profesionalnog identiteta u različitim fazama profesionalnog puta te u mogućnosti unaprjeđenja inicijalnog obrazovanja i stručnog usavršavanja odgojitelja kroz osnaživanje refleksivnih i razvojnih pristupa profesionalnoj praksi.

Ključne riječi: fokus grupe, odgojitelji, profesionalni identitet, profesionalni razvoj, studenti ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

PROFESSIONAL IDENTITY OF STUDENTS AND EXPERIENCED EARLY CHILDHOOD EDUCATORS

Professional identity represents a dynamic and contextually conditioned set of values, beliefs, knowledge, and practices through which individuals understand themselves as professionals and shape their professional actions. Its importance is particularly emphasized in the field of education due to its direct influence on the quality of educational practice, professional autonomy, and readiness for lifelong learning. In the context of early childhood education and care, the professional identity of educators develops through the interaction of personal experiences, initial education, professional socialization, and institutional frameworks. The theoretical foundation of this paper is grounded in a socio-constructivist approach to professional identity, which conceptualizes identity as a process of continuous (re)construction through reflection, professional interactions, and practical experiences. The research is conducted using a qualitative methodology, employing focus groups with students of early childhood education and care and with experienced educators. Experienced educators are defined as those with at least ten years of professional experience in early childhood education and care who actively participate in professional development activities. Focus groups enable insight into participants' meanings, experiences, and interpretations of professional identity, as well as a comparison of similarities and differences between emerging and developed professional perspectives. The findings indicate differences in the ways students and experienced educators conceptualize professional identity. Students tend to emphasize idealized professional values, competencies, and expectations, whereas experienced educators associate professional identity with responsibility, reflexivity, and adaptation to complex pedagogical contexts. The scientific and practical value of the study is reflected in its contribution to understanding the development of professional identity across different stages of the professional trajectory, as well as in its potential to enhance initial education and in-service training of educators through the strengthening of reflective and developmental approaches to professional practice.

Keywords: educators, focus groups, professional development, professional identity, students of early childhood education and care

ALMA TRNKA I NERMINA DUPIĆ

Javna ustanova *Djeca Sarajeva*, Sarajevo, Bosna i Hercegovina

alma.trnka@live.com

SARADNJA I KOMUNIKACIJA SA RODITELJIMA KAO OSNOVA PROFESIONALNOG SAZRIJEVANJA ODGAJATELJA

Saradnja i komunikacija sa roditeljima predstavljaju jedan od ključnih segmenata kvalitetnog odgojno-obrazovnog rada i značajan faktor profesionalnog sazrijevanja odgajatelja. Savremeni pristupi ranom i predškolskom odgoju naglašavaju potrebu partnerskog odnosa između porodice i odgojno-obrazovne ustanove, u kojem odgajatelj ima ulogu posrednika, saradnika i profesionalnog vodiča. Cilj ovog rada je da se ukaže na značaj kvalitetne saradnje i efikasne komunikacije sa roditeljima kao temelja za profesionalni razvoj i kontinuirano usavršavanje odgajatelja.

Svrha rada je analizirati načine na koje saradnja sa roditeljima doprinosi jačanju profesionalnih kompetencija odgajatelja, razvoju refleksivne prakse te unapređenju kvaliteta odgojno-obrazovnog procesa. Poseban akcent stavlja se na razvoj komunikacijskih vještina, emocionalne inteligencije, profesionalne odgovornosti i etičnosti u radu sa porodicom. Kroz otvorenu, dvosmjernu i uvažavajuću komunikaciju, odgajatelj stiče dublje razumijevanje djetetovih potreba, porodičnog konteksta i individualnih razlika, što doprinosi cjelovitom razvoju djeteta.

Savremene pedagoške koncepcije ističu važnost partnerstva sa roditeljima, i polaze od shvatanja da je razvoj djeteta rezultat međudjelovanja različitih sistema, među kojima porodica i odgojno-obrazovna ustanova imaju centralnu ulogu. Zaključuje se da kvalitetna saradnja i komunikacija sa roditeljima imaju višestruki značaj jer doprinose optimalnom razvoju djeteta i predstavljaju ključni faktor profesionalnog sazrijevanja odgajatelja.

Ključne riječi: saradnja sa roditeljima, komunikacija, profesionalno sazrijevanje, odgajatelj, rani i predškolski odgoj

COOPERATION AND COMMUNICATION WITH PARENTS AS THE FOUNDATION OF THE PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF EDUCATORS

Cooperation and communication with parents represent one of the key segments of high-quality educational practice and an important factor in the professional development of educators. Contemporary approaches to early and preschool education emphasize the need for a partnership relationship between the family and the educational institution, in which the educator assumes the role of mediator, collaborator, and professional guide. The aim of this paper is to highlight the

importance of effective cooperation and efficient communication with parents as a foundation for the professional development and continuous improvement of educators.

The purpose of this paper is to analyze the ways in which cooperation with parents contributes to strengthening educators' professional competencies, the development of reflective practice, and the improvement of the quality of the educational process. Special emphasis is placed on the development of communication skills, emotional intelligence, professional responsibility, and ethical conduct in working with families. Through open, two-way, and respectful communication, educators gain a deeper understanding of children's needs, family contexts, and individual differences, which contributes to the holistic development of the child.

Contemporary pedagogical concepts emphasize the importance of partnership with parents, according to which child development is the result of interaction among various systems, with the family and the educational institution playing a central role. It is concluded that high-quality cooperation and communication with parents have multiple benefits, as they contribute to optimal child development and represent a key factor in the professional maturation of educators.

Keywords: cooperation with parents, communication, educator, early and preschool education.professional development

TANJA DUMENČIĆ

Dječji vrtić *Osijek*, Osijek, Hrvatska

tanja.dumencicfoozos@gmail.com

RAZVOJ ZAJEDNICE UČENJA – REFLEKSIVNA PRAKSA ODGOJITELJA PRAKTIČARA

Cilj ovog rada bio je prikazati važnost i razvoj zajednice učenja u Dječjem vrtiću Osijek kao ključnog oblika profesionalnog razvoja odgojitelja praktičara te njezinu ulogu u poticanju refleksivne prakse i unapređenju odgojno-obrazovnog rada.

Zajednica učenja opisuje se u literaturi kao prostor zajedničkog profesionalnog rasta, ali i kao izazovan proces koji zahtijeva vrijeme, povjerenje, sigurnu atmosferu i intrinzičnu motivaciju sudionika. Na primjeru osnivanja zajednice učenja u Dječjem vrtiću Osijek prikazan je konkretan put razvoja zajednice, s naglaskom na organizacijske, tehničke i motivacijske poteškoće. Početni pokušaji zajednice bili su obilježeni formalizmom, monološkim izlaganjima prakse i izostankom dublje refleksije, pri čemu su sudionici često izbjegavali kritički dijalog zbog straha od narušavanja odnosa. Takav pristup pokazao se nedovoljno održivim, što je rezultiralo osipanjem članova zajednice.

Promjena smjera dogodila se uvođenjem radionica i tema koje su proizlazile iz stvarnih potreba odgojitelja, čime je zajednica učenja postala prostor zajedničkog promišljanja, razmjene iskustava i aktivnog učenja. Takav pristup omogućio je odgojiteljima da razvijaju profesionalnu sigurnost, ali i otvorenost prema promjenama.

Pedagošku dokumentaciju odgojitelji su koristili za dublje razumijevanje procesa dječjeg učenja, kontinuiteta promjena i vlastitog djelovanja. Zajedničko analiziranje dokumentacije u zajednici učenja povećava kvalitetu razumijevanja prakse u odnosu na individualno promišljanje.

Ključne riječi: pedagoška dokumentacija, refleksija, zajednica učenja.

DEVELOPMENT OF A LEARNING COMMUNITY – REFLECTIVE PRACTICE OF PRACTITIONER EDUCATORS

The aim of this paper was to present the importance and development of a learning community in Kindergarten Osijek as a key form of professional development for practitioner educators, as well as its role in encouraging reflective practice and improving educational work.

In the literature, learning communities are described as spaces for shared professional growth, but also as a demanding process that requires time, trust, a safe atmosphere, and the intrinsic motivation of participants. Using the example of establishing a

learning community in Kindergarten Osijek, a concrete path of community development is presented, with an emphasis on organizational, technical, and motivational challenges. Initial attempts at forming the community were marked by formalism, monologic presentations of practice, and a lack of deeper reflection, with participants often avoiding critical dialogue due to fear of damaging relationships. Such an approach proved unsustainable, resulting in a gradual loss of community members.

A change in direction occurred with the introduction of workshops and topics arising from the real needs of educators, whereby the learning community became a space for joint reflection, exchange of experiences, and active learning. This approach enabled educators to develop professional confidence as well as openness to change.

Educators used pedagogical documentation as a means of gaining deeper insight into the processes of children's learning, the continuity of change, and their own professional actions. Joint analysis of documentation within the learning community enhances the quality of understanding practice compared to individual reflection.

Keywords: pedagogical documentation, reflection, learning community.

GORDANA DUMANČIĆ I NIKOLINA ŠUNIĆ

Dječji vrtić *Osijek*, Osijek, Hrvatska

nikolinasunic@gmail.com

RAZVOJNE MAPE DJETETA KAO SREDSTVO RAZVOJA PROFESIONALNOG IDENTITETA ODGOJITELJA

U suvremenom ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju profesionalni identitet odgojitelja promatra se kao dinamičan, relacijski i kontekstualno uvjetovan proces. U ovome izlaganju prikazujemo primjer dobre prakse u zajedničkom radu dviju odgojiteljica različitog radnog iskustva (četiri i dvadeset i četiri godine) koje su refleksivnom praksom u vođenju razvojnih mapa djece istodobno pratile dječji razvoj i jačale vlastiti profesionalni identitet.

Cilj je pokazati kako se profesionalni identitet gradi u zajedništvu odnosima, suradnjom i refleksijom unutar kompetentnog sustava. Izlaganje doprinosi raspravi o ulozi razvojne dokumentacije u oblikovanju profesionalnog identiteta odgojitelja te nudi praktične uvide primjenjive u svakodnevnoj praksi s ciljem pronalaska zone optimalnog razvoja djeteta i njegove dobrobiti općenito.

Svrha rada je pokazati kako su razvojne mape katalizator razvoja svih odnosa i izgradnje profesionalnog identiteta kada su odgojitelji dovoljno otvoreni i između njih vlada klima aktivnog slušanja, što otvara vrata fleksibilnosti, fluentnosti i divergentnom načinu promišljanja te međusobnom poštovanju.

Vodeći se osnovnim teorijskim polazištima i načelima Nacionalnog kurikuluma RPOO (fleksibilnosti, osiguravanja kontinuiteta u odgojno-obrazovnom procesu, otvorenosti za kontinuirano učenje i spremnosti za unapređivanje prakse), autorice prikazuju vlastitu interpretaciju prakse utemeljene na vrijednostima znanja, humanizma, identiteta, odgovornosti i autonomije. Komparativnom analizom pristupa odgojiteljica u radu s djecom, roditeljima i stručnim suradnicima ukazuju na spiralan, uzlazni profesionalni razvoj obje odgojiteljice, vidljiv kroz rast refleksivnosti, partnerskih odnosa i učinkovitije suradnje unutar stručnog tima. Ovakav pristup doprinosi razvoju autonomije, odgovorne prakse i metakompetencija poput kreativnosti, komunikacije, mentalne fleksibilnosti i rješavanja problema. Analizom dokumentacije i zajedničkom refleksijom uočen je napredak u radu na razvojnim mapama koje postaju prostor dijaloga, profesionalnog učenja i kolegijalnosti. One omogućuju mlađoj odgojiteljici osvještavanje vlastitih kompetencija i sigurnosti u profesionalnoj ulozi, dok iskusnijoj odgojiteljici pružaju priliku za reinterpretaciju vlastite prakse i prilagodbu suvremenim pedagoškim pristupima.

Ključne riječi: kritički prijatelj, profesionalni identitet odgojitelja, razvojne mape, refleksivna praksa, stilovi učenja

CHILD DEVELOPMENT MAPS AS A REFLECTIVE TOOL IN THE BUILDING OF THE PROFESSIONAL IDENTITY OF THE EDUCATORS

In contemporary early and preschool upbringing and education, the professional identity of educators is viewed as a dynamically, relationally and contextually conditioned process. In this presentation, we display an example of good practice in the joint work of two educators with different work experience (four and twenty-four years) who, through reflective practice in maintaining children'ss development maps, simultaneously monitored children's development and strengthened their own professional identity.

The goal is to show how professional identity is built in community – through relationships, cooperation, and reflection within a competent system. The presentation contributes to the discussion on the role of developmental documentation in shaping the professional identity of educators and offers applicable everyday practice insights with the aim of finding the zone of optimal child development and their well-being in general.

The purpose of the paper is to show how developmental maps are the catalyst for the development of all relationships and the building of professional identity which opens the door to flexibility, fluency, divergent thinking, and mutual respect, when educators are open enough, within a climate of active listening between them.

Guided by the basic theoretical starting points and principles of the National Curriculum for Early Childhood Education and Upbringing (RPOO), (flexibility, ensured continuity in the educational-upbringing process, continuous learning openness and practice improvement readiness), the authors show their own interpretation of practice based on the values of knowledge, humanism, identity, responsibility and autonomy. A comparative analysis of the work of two educators with children, parents and professional associates indicates a spiral, upward professional development of both educators, which is visible through the growth of reflexivity, partnership and more effective cooperation within the professional team. This approach contributes to the development of autonomy, responsible practice and meta-competencies such as creativity, communication, mental flexibility and problem solving. Through the analysis of documentation and joint reflection, progress in the developmental map's creation was observed, and became a space for dialogue, professional learning and collegiality. Developmental maps enabled younger educator to become aware of her own competencies and confident in her professional role, while providing more experienced educator with the opportunity to reinterpret her own practice and adapt to modern pedagogical approaches.

Keywords: critical friend, educators' professional identity, developmental maps, reflective practice, learning styles

JELENA RNJAK

Dječji vrtić *Grigor Vitez*, Split, Hrvatska

jrnjak888@gmail.com

ODGOJNE VRIJEDNOSTI KAO TEMELJ PROFESIONALNOG IDENTITETA U MENTORSKOM RADU S ODGOJITELJIMA PRIPRAVNICIMA

Profesionalni identitet odgojitelja u suvremenim sustavima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja oblikuje se odnosima, refleksijom i zajedničkim djelovanjem unutar profesionalne zajednice. U tom kontekstu mentorski rad predstavlja važan prostor za osvještavanje i razvoj profesionalnog identiteta, osobito prepoznavanjem i promišljanjem odgojnih vrijednosti koje usmjeravaju pedagošku praksu. Cilj ovog prikaza dobre prakse jest prikazati kako se u mentorskom radu s odgojiteljima odgojne vrijednosti koriste kao temelj za jačanje profesionalnog identiteta, autonomije i profesionalne odgovornosti. Prikaz se temelji na iskustvu rada odgojitelja mentora u individualnom mentorskom procesu usmjerenom na profesionalni razvoj i napredovanje odgojitelja. Teorijsko polazište oslanja se na suvremene koncepte profesionalnog identiteta kao dinamičnog i relacijskog procesa, pedagoški pristup temeljen na vrijednostima te perspektivu kompetentnih sustava u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. U mentorskom radu koriste se refleksivni razgovori, strukturirana pitanja i alati za osvještavanje osobnih i profesionalnih vrijednosti, čime se odgojitelje potiče na dublje razumijevanje vlastite profesionalne uloge. Prikazom konkretnih elemenata mentorskog procesa pokazuje se kako odgojne vrijednosti, poput uvažavanja različitosti, odgovornosti, autonomije i empatije, postaju aktivan oslonac u donošenju profesionalnih odluka i izgradnji profesionalnog identiteta. Ovakav mentorski pristup doprinosi razvoju kulture učenja unutar ustanove te jačanju profesionalne zajednice, čime ima implikacije za praksu, profesionalni razvoj i sustav ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u cjelini.

Ključne riječi: mentorska podrška, profesionalna uloga odgojitelja, vrijednosno usmjerena pedagoška praksa, pripravnički staž u ranom i predškolskom odgoju, razvoj profesionalnih kompetencija

EDUCATIONAL VALUES AS THE FOUNDATION OF PROFESSIONAL IDENTITY IN MENTORING WORK WITH EARLY CHILDHOOD EDUCATOR INTERNS

The professional identity of early childhood educators within contemporary early childhood education systems is shaped through relationships, reflection, and collaborative action within the professional community. In this context, mentoring constitutes a significant space for the awareness and development of professional

identity, particularly through the recognition and reflection on educational values that guide pedagogical practice. The aim of this good practice report is to demonstrate how educational values are employed as a foundation for strengthening professional identity, autonomy, and professional responsibility within mentoring work with early childhood educators. The report is based on the practical experience of a mentor educator engaged in an individual mentoring process focused on professional development and advancement. The theoretical framework draws on contemporary concepts of professional identity as a dynamic and relational process, a pedagogical approach grounded in values, and the perspective of competent systems in early childhood education. Within the mentoring process, reflective dialogues, structured questioning, and tools for raising awareness of personal and professional values are used, thereby encouraging educators to gain a deeper understanding of their professional role. Through the presentation of concrete elements of the mentoring process, the report illustrates how educational values such as respect for diversity, responsibility, autonomy, and empathy become an active basis for professional decision-making and the construction of professional identity. This mentoring approach contributes to the development of a learning culture within the institution and strengthens the professional community, with implications for practice, professional development, and the early childhood education system as a whole.

Keywords: mentoring support, professional role of educators, value-oriented pedagogical practice, internship in early childhood education, development of professional competencies

MIRJANA MIOČIĆ

Dječji vrtić *Sunce*, Zadar, Hrvatska

mirjana.miocic@gmail.com

PROFESIONALNI IDENTITET ODGOJITELJA U KRIZNIM SITUACIJAMA: ISKUSTVA, SUOČAVANJE I KOMPETENTNI SUSTAVI PODRŠKE

Profesionalni identitet odgojitelja oblikuje se svakodnevnom praksom, odnosima i izazovima unutar sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, a krizne situacije predstavljaju kontekst u kojem se taj identitet intenzivno preispituje i rekonstruira. Cilj ovoga rada bio je istražiti kako odgojitelji definiraju i doživljavaju krizne situacije u radu te na koji način strategije suočavanja i dostupni resursi doprinose izgradnji i očuvanju njihova profesionalnog identiteta. Teorijski okvir rada temelji se na transakcijskom modelu stresa i suočavanja te suvremenim shvaćanjima profesionalnog identiteta kao dinamičnog, relacijskog i kontekstualnog procesa unutar kompetentnih sustava.

Provedeno je kvalitativno istraživanje na uzorku od 30 odgojiteljica zaposlenih u dječjim vrtićima u Zadru, primjenom online ankete s otvorenim pitanjima. Podaci su analizirani metodom tematske analize sadržaja. Etička načela dobrovoljnosti, anonimnosti i povjerljivosti podataka bila su u potpunosti poštovana.

Rezultati pokazuju da odgojitelji krizne situacije povezuju s nepredvidivim događajima u radu s djecom, zahtjevnim odnosima s roditeljima, nepovoljnim radnim uvjetima i izvanrednim društvenim okolnostima. Takva iskustva snažno utječu na emocionalnu dobrobit, ali istodobno potiču profesionalnu refleksiju, jačanje kompetencija i osjećaj pripadnosti kolektivu. Strategije suočavanja usmjerene na problem, emocije i timsku podršku prepoznate su kao ključni resursi u očuvanju profesionalnog integriteta. Rad naglašava važnost sustavne podrške, suradničkih odnosa i refleksivne prakse u jačanju profesionalnog identiteta odgojitelja unutar kompetentnih sustava.

Ključne riječi: krizne situacije, profesionalni identitet, strategije suočavanja, sustavi podrške, rani i predškolski odgoj

PROFESSIONAL IDENTITY OF EDUCATORS IN CRISIS SITUATIONS: EXPERIENCES, COPING AND COMPETENT SUPPORT SYSTEMS

Professional identity of early childhood educators is shaped through everyday practice, relationships, and challenges within early childhood education systems, while crisis situations represent contexts in which this identity is intensively questioned and reconstructed. The aim of this study was to explore how educators

define and experience crisis situations at work and how coping strategies and available resources contribute to the development and maintenance of their professional identity. The theoretical framework is grounded in the transactional model of stress and coping and contemporary perspectives on professional identity as a dynamic, relational, and contextual process within competent systems.

A qualitative study was conducted with a sample of 30 female early childhood educators employed in kindergartens in Zadar, using an online questionnaire with open-ended questions. Data were analysed using thematic content analysis. Ethical principles of voluntary participation, anonymity, and confidentiality were fully respected.

The results indicate that educators associate crisis situations with unpredictable events involving children, challenging relationships with parents, unfavourable working conditions, and extraordinary social circumstances. Such experiences significantly affect emotional well-being but also stimulate professional reflection, competence development, and a sense of collective belonging. Problem-focused, emotion-focused, and team-based coping strategies were identified as key resources in maintaining professional integrity. The study highlights the importance of systemic support, collaborative relationships, and reflective practice in strengthening educators' professional identity within competent early childhood education systems.

Keywords: crisis situations, coping strategies, early childhood education, professional identity, support systems

VESNA ANTIĆ I IVANA IVETIĆ

Dječji vrtić *Radost*, Zadar, Hrvatska

vesna.vrkic@gmail.com

REFLEKSIJOM DO PROFESIONALNE SIGURNOSTI

Profesionalni identitet odgojitelja oblikuje se kontinuiranima učenjem, preispitivanjem vlastite prakse i aktivnim sudjelovanjem u zajednici koja uči. U kontekstu suvremenih zahtjeva odgojno-obrazovne prakse, profesionalna sigurnost odgojitelja proizlazi iz njihove kompetentnosti, refleksivnosti i međusobne suradnje unutar različitih vrtićkih sustava.

Cilj rada je prikazati iskustva provedbe refleksivnih radionica usmjerenih na osnaživanje profesionalnog identiteta odgojitelja te jačanje njihove profesionalne sigurnosti zajedničkim promišljanjem prakse. Svrha radionica bila je potaknuti odgojitelje na preuzimanje aktivnije i samostalnije uloge u istraživanju vlastite odgojno-obrazovne prakse, razvijanje refleksivnih kompetencija te izgradnju podržavajućih profesionalnih odnosa.

Teorijsko polazište rada temelji se na konceptu refleksivnog praktičara (Schön), suvremenim paradigmama ranog i predškolskog odgoja te Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, koji naglašava važnost cjeloživotnog učenja, profesionalnog razvoja i zajednica koje uče.

Radionice su osmišljene na temelju interesa odgojitelja prikupljenih anketiranjem, a provedene su kombinacijom teorijskih izlaganja, refleksivnih pitanja i rada u manjim grupama. Tematski su obuhvatile područja refleksivne prakse, suradnje s roditeljima, komunikacije i odnosa te kreativnog izražavanja. Samorefleksijom i zajedničkom refleksijom sudionici su razvijali dublje razumijevanje vlastite prakse, jačali profesionalnu sigurnost i doprinosili razvoju kompetentnih sustava unutar vrtićke zajednice.

Ključne riječi: cjeloživotno učenje, profesionalna sigurnost odgojitelja, refleksivni praktičar, refleksivne radionice, timski rad

REFLECTION AS A PATH TO PROFESSIONAL CONFIDENCE

The professional identity of educators is shaped through continuous learning, critical reflection on their own practice, and active participation in a learning community. In the context of contemporary demands of educational practice, educators' professional confidence arises from their competence, reflexivity, and mutual collaboration within diverse early childhood education systems.

The aim of this paper is to present experiences from the implementation of reflective workshops designed to strengthen educators' professional identity and enhance their

professional confidence through shared reflection on practice. The purpose of the workshops was to encourage educators to take a more active and autonomous role in researching their own educational practice, to develop reflective competencies, and to build supportive professional relationships.

The theoretical framework of the paper is based on the concept of the reflective practitioner (Schön), contemporary paradigms of early childhood education, and the National Curriculum for Early and Preschool Education, which emphasizes the importance of lifelong learning, professional development, and learning communities.

The workshops were designed based on educators' interests identified through a survey and implemented through a combination of theoretical input, reflective questions, and small-group work. Thematically, they addressed reflective practice, cooperation with parents, communication and relationships, and creative expression. Through self-reflection and joint reflection, participants developed a deeper understanding of their own practice, strengthened their professional confidence, and contributed to the development of competent teams within the kindergarten community.

Keywords: educators' professional confidence, lifelong learning, reflective practitioner, reflective workshops, teamwork

AMELA HADŽIĆ I MERISA AHMETBAŠIĆ

Javna ustanova *Djeca Sarajeva*, Sarajevo, Bosna i Hercegovina

eka.amela@hotmail.com

PEDAGOŠKI PRISTUPI PODRŠCI DJECI U SUOČAVANJU SA STRAHOVIMA KROZ IGRU I KREATIVNO IZRAŽAVANJE: REFLEKSIVNO OBLIKOVANJE KURIKULUMA RANOG ODGOJA

Strah je prirodan i sastavni dio dječijeg socioemocionalnog razvoja. U kontekstu savremenog kurikuluma odgajatelj ima važnu ulogu u stvaranju sigurnog okruženja u kojem djeca mogu prepoznati, imenovati, razumjeti i postupno prevladavati vlastite strahove. Ovaj prikaz prakse fokusira se na istraživanje dječijih strahova (npr. od mraka, pauka, imaginarnih i realnih bića) te na dizajniranje pedagoških pristupa koji djeci omogućavaju da izraze, osvijeste i preoblikuju svoje emocije kroz igru i kreativno izražavanje. Praksa je utemeljena na sociokonstruktivističkoj paradigmi i savremenim teorijama socioemocionalnog razvoja, koje naglašavaju važnost neposrednog iskustva, simboličkog izražavanja i sukonstrukcije znanja u procesu razumijevanja emocija. Odgajatelj je, polazeći od interesovanja i emocionalnih reakcija, planirao i prilagođavao aktivnosti koje uključuju simboličku igru, dramatizaciju, pripovijedanje, likovno izražavanje i senzorne poticaje. Kroz takve aktivnosti djeca su imala priliku izražavati osjećaje, preoblikovati zastrašujuće likove u prihvatljivije i razvijati emocionalni rječnik.

Poseban naglasak stavljen je na refleksivnu praksu odgajatelja. U dijalogu između djece i odgajatelja, kao i kroz međusobne razgovore djece, poticalo se dijeljenje iskustava i razumijevanje različitih emocionalnih reakcija. Odgajatelj je kontinuirano promišljao o vlastitim pedagoškim pristupima, organizaciji prostorno-materijalnog okruženja kao "trećeg odgajatelja" te o strategijama osnaživanja djece za emocionalnu samoregulaciju. Zajednička refleksija odgajatelja unutar odgojne grupe bila je ključna za kontinuirano unapređivanje prakse i prilagođavanje intervencija konkretnom kontekstu i potrebama djece. Istovremeno je građen partnerski odnos s roditeljima kroz aktivnu i otvorenu komunikaciju, što je omogućilo dosljednu podršku djetetu i stalnu razmjenu.

Realizirana praksa rezultirala je vidljivim jačanjem dječjeg samopouzdanja, većom sposobnošću izražavanja emocija te razvojem strategija emocionalne samoregulacije. Iz pedagoške perspektive, ovakav pristup doprinosi jačanju profesionalnog identiteta odgajatelja kao refleksivnog praktičara koji, na temelju posmatranja i pedagoške dokumentacije, promišljeno oblikuje odnose, okruženje i kurikularne pristupe u skladu s individualnim i grupnim razvojnim potrebama djece. Na taj način kurikulum ranog odgoja postaje prostor autentičnog emocionalnog učenja i razvoja rezilijentnosti.

Ključne riječi: emocionalna otpornost, pozitivna pedagogija, razvojni strahovi, socijalno-emocionalni razvoj, suočavanje sa strahovima

PEDAGOGICAL APPROACHES TO SUPPORTING CHILDREN IN DEALING WITH FEARS THROUGH PLAY AND CREATIVE EXPRESSION: REFLECTIVE DESIGN OF EARLY CHILDHOOD EDUCATION CURRICULA

Fear is a natural and integral part of children's socio-emotional development. In the context of a modern curriculum, the educator has an important role in creating a safe environment in which children can recognize, name, understand and gradually overcome their own fears. This practice review focuses on researching children's fears, such as fear of the dark, spiders, or imaginary and real beings and on designing pedagogical approaches that enable children to express, become aware of and transform their emotions through play and creative expression. The practice is based on the socio-constructivist paradigm and contemporary theories of socio-emotional development, which emphasize the importance of direct experience, symbolic expression and co-construction of knowledge in the process of understanding emotions. The educator, based on children's interests and emotional reactions, planned and adapted activities that included symbolic play, dramatization, storytelling, visual expression and sensory stimuli. Through such activities, children had the opportunity to express feelings, transform frightening characters into more acceptable ones, and develop an emotional vocabulary.

Special emphasis was placed on the reflective practice of educators. In the dialogue between children and educators, as well as through children's conversations with each other, sharing experiences and understanding different emotional reactions were encouraged. The educator continuously reflected on his or her own pedagogical approaches, the organization of the spatial-material environment as a "third educator" and on strategies for empowering children for emotional self-regulation. Joint reflection of educators within the educational group was crucial for continuously improving practice and adapting interventions to the specific context and needs of children. At the same time, a partnership was built with parents through active and open communication, which enabled consistent support for the child and constant exchange.

The implemented practice resulted in a noticeable increase in children's self-confidence, a greater ability to express emotions, and the development of emotional self- regulation strategies. From a pedagogical perspective, this approach contributes to strengthening the professional identity of the educator as a reflective practitioner who, based on observation and pedagogical documentation, thoughtfully shapes relationships, environment and curricular approaches in accordance with the individual and group development needs of children. In this way, the early childhood curriculum thus becomes a space that fosters authentic emotional learning and resilience development.

Keywords: emotional resilience, positive pedagogy, developmental fears, social-emotional development, coping with fears

IRENA KISS

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, Pula, Hrvatska

ikiss@unipu.hr

PUT PROFESIONALNOG RASTA IZMEĐU INICIJALNOG OBRAZOVANJA I CJELOŽIVOTNOG UČENJA

Istraživanje je usmjereno na ispitivanje percepcija odgojitelja predškolskih ustanova o profesionalnom razvoju i stručnom usavršavanju, cjeloživotnom učenju te dostatnosti fakultetskog obrazovanja za obavljanje odgojiteljske profesije, s posebnim naglaskom na razlike s obzirom na spol i učestalost sudjelovanja u aktivnostima profesionalnog razvoja. Provedeno je na uzorku od 103 odgojitelja, a podaci su prikupljeni anonimnim strukturiranim upitnikom. Za obradu podataka korištene su deskriptivne i inferencijalne statističke metode, uključujući ANOVA-u, Mann–Whitney U test te hi-kvadrat test. Rezultati su ukazali na statistički značajne razlike u stavovima o profesionalnom razvoju i stručnom usavršavanju s obzirom na učestalost sudjelovanja, pri čemu odgojitelji koji su redovito angažirani u aktivnostima profesionalnog razvoja iskazuju pozitivnije stavove. S druge strane, nisu utvrđene statistički značajne razlike s obzirom na spol u percepciji profesionalnog razvoja kao ni u stavu o dostatnosti fakultetskog obrazovanja za obavljanje odgojiteljske profesije. Dobiveni rezultati mogu se tumačiti i teorijom ljudskog kapitala, pri čemu se kontinuirani profesionalni razvoj promatra kao ulaganje u znanja, vještine i kompetencije odgojitelja koje pridonose kvaliteti i učinkovitosti rada odgojno-obrazovnih ustanova. Na taj način profesionalni razvoj nadilazi isključivo pedagoški okvir te postaje i sastavnica razvoja ljudskih potencijala unutar sustava odgoja i obrazovanja.

Ključne riječi: cjeloživotno učenje, ljudski kapital, profesionalni razvoj, rodne razlike, stručno usavršavanje

PATH OF PROFESSIONAL GROWTH BETWEEN INITIAL EDUCATION AND LIFELONG LEARNING

The study aims to examine preschool teachers' perceptions of professional development and continuing professional training, lifelong learning, and the adequacy of university education for performing the teaching profession, with particular emphasis on differences according to gender and the frequency of participation in professional development activities. The study was conducted on a sample of 103 preschool teachers, and the data were collected using an anonymous structured questionnaire. Descriptive and inferential statistical methods were employed for data analysis, including ANOVA, the Mann–Whitney U test, and the chi-square test. The results indicated statistically significant differences in attitudes

towards professional development and continuing professional training according to the frequency of participation, with preschool teachers who regularly engage in professional development activities expressing more positive attitudes. Conversely, no statistically significant gender differences were found in perceptions of professional development or in attitudes towards the adequacy of university education for performing the teaching profession. The findings may also be interpreted through the lens of human capital theory, whereby continuous professional development is viewed as an investment in the knowledge, skills, and competencies of preschool teachers that contributes to the quality and effectiveness of the work of educational institutions. In this way, professional development extends beyond the exclusively pedagogical framework and also becomes a component of human resource development within the education system.

Keywords: lifelong learning, human capital, professional development, gender differences, continuing professional training

INDIRA BARIŠIĆ, DARIA BAKOVIĆ I MARTINA KRUPIĆ

Dječji vrtić *Radost*, Zadar, Hrvatska

indira.barisic@gmail.com

PROFESIONALNI IDENTITET ODGOJITELJA U SUVREMENOM ODGOJNO-OBRAZOVNOM KONTEKSTU

Profesionalni identitet odgojitelja u ranom i predškolskom odgoju nije statična kategorija određena isključivo formalnim obrazovanjem ili opisom radnog mjesta, već dinamičan, kontekstualan i relacijski proces koji se razvija cjeloživotnim učenjem, refleksijom i suradnjom. U suvremenom odgojno-obrazovnom kontekstu, obilježenom kurikularnim pristupom usmjerenim na dijete, povećanim očekivanjima roditelja i zajednice te složenim zahtjevima sustava, profesionalni identitet oblikuje se u odnosu prema drugima i zajedničkim profesionalnim djelovanjem.

Cilj ovog rada jest prikazati profesionalni rast i razvoj odgojitelja promišljanjem vlastite prakse i prikaz prakse realizacijom projekta, naglašavajući participativnu i refleksivnu praksu kao temelj izgradnje profesionalnog identiteta. Rad se temelji na primjerima iz svakodnevnog rada s djecom, analizi pedagoške dokumentacije, profesionalnom dijalogu i refleksivnim zapisima odgojitelja, uz uvažavanje etičkih načela struke.

Posebna se pažnja posvećuje projektima kao prostoru zajedničkog učenja i profesionalnog dijaloga, otvorenoj kulturi vrtića te uključivanju roditelja, stručnih suradnika i šire zajednice. Profesionalni identitet promatra se kao zajednička vrijednost kompetentnih sustava, gradi se suradnjom, refleksijom i kolektivnim djelovanje, a ne isključivo formalnim kompetencijama. Zaključno, profesionalni identitet odgojitelja nastaje i razvija se unutar projektnog pristupa, što ima važan doprinos unapređenju kvalitete prakse, jačanju profesionalne autonomije i razvoju kulture cjeloživotnog učenja u ranom i predškolskom odgoju.

Ključne riječi: cjeloživotno učenje, odgojitelj, participativna praksa, profesionalni identitet, refleksivna praksa

PROFESSIONAL IDENTITY OF EARLY CHILDHOOD EDUCATORS IN THE CONTEMPORARY EDUCATIONAL CONTEXT

The professional identity of early childhood educators is not a static category defined solely by formal education or job description, but a dynamic, contextual, and relational process developed through lifelong learning, reflection, and collaboration. In contemporary early childhood education, characterized by child-centered curricula, increasing expectations from parents and the community, and complex systemic

demands, professional identity is shaped in relation to others and through collective professional practice.

This paper aims to illustrate educators' professional growth through reflective practice and presentation of practice via projects, emphasizing participatory and reflective approaches as the foundation for professional identity. The study is based on examples from daily work with children, analysis of pedagogical documentation, professional dialogue, and reflective records, with attention to ethical principles of practice.

Special attention is given to projects as spaces for collaborative learning and professional dialogue, an open preschool culture, and engagement with parents, professional colleagues, and the wider community. Professional identity is seen as a shared value within competent systems, constructed through collaboration, reflection, and collective action rather than solely through formal competencies. In conclusion, professional identity emerges and develops within the project-based approach, contributing to improving preschool practice, strengthening professional autonomy, and fostering a culture of lifelong learning in early childhood education.

Keywords: lifelong learning, educator, participatory practice, professional identity, reflective practice

NATALIJA ŽORŽ BRUSIĆ I RENATA STIPANOV

Dječji vrtić *Radost*, Zadar, PO *Voštarnica*, Hrvatska

renatastipanov@gmail.com

„KRIPNA VERDURA": PROJEKT ISTRAŽIVAČKOG I ISKUSTVENOG UČENJA U VRTIĆU

Kreiranje kurikuluma vrtića polazi od integrirane prirode dječjeg učenja, ali i shvaćanja uloge odgojitelja koji takvo učenje razumije i podržava. Polazište projekta čine dječje inicijative vezane uz promjene u vanjskom prostoru, interes za biljke, hranu i procese rasta. Dječji glas uvažava se zajedničkim planiranjem i dogovaranjem, izborom aktivnosti, sadnjom i brigom o vrtu te zajedničkom pripremom povrća. Stvaranje uvjeta koji će pružiti djetetu stvarna ekološka iskustva, oslanjajući se na njegovu prirodnu znatiželju, osigurat će mu aktivno sudjelovanje u procesu uzgoja vlastite hrane. Projekt „Kripna verdura" razvijan je dvogodišnjim istraživačko-iskustvenim učenjem djece u suradnji s roditeljima i lokalnom zajednicom (OPG-ovi, stručnjaci, škole). Djeca sudjeluju u svim fazama: od odabira sjemena prilagođenog lokalnim uvjetima, sadnje i njege biljaka do pripreme i konzumiranja hrane. Učenje se kontinuirano dokumentira (fotografije procesa uzgoja i pripreme povrća, dječje izjave, likovni radovi, izrada postera nakon zajedničkih refleksija) te predstavlja zajednici djece i odraslih. Evaluacija cijelog projekta prikazana je u slikovnici – kuharici „Od vrta do pjata" promoviranoj na publicističkoj svečanosti u Gradskoj knjižnici Zadar.

Projekt prikazuje na koji se način grade odnosi temeljeni na međusobnom poštovanju i učenju jedni od drugih, rastući zajedno. Procesom zajedničkog otkrivanja starih vještina i znanja o uzgoju i zaštiti različitih kultura, odgojitelji mijenjaju profesionalni identitet i zajedno stvaraju generacije koje će biti sposobne same sebi uzgojiti hranu.

Ključne riječi: aktivno učenje, lokalna zajednica, participacija djece, profesionalni identitet, vrtićka kultura

"KRIPNA VERDURA": A PROJECT OF INQUIRY-BASED AND EXPERIENTIAL LEARNING IN KINDERGARTEN

The creation of a kindergarten curriculum is based on the integrated nature of children's learning, as well as an understanding of the educator's role in recognising and supporting such learning.

The starting point of the project involves children's initiatives related to changes in the outdoor space, as well as interests in plants, food, and growth processes. The children's voice is respected through joint planning and agreements, the selection of activities, planting and caring for the garden, and the joint preparation of vegetables.

Creating conditions that will provide children with real ecological experiences, relying on their natural curiosity and ensuring their active participation in the process of growing their own food.

Description of Practice / Methodological Framework

The project “Kripna verdura” (“Nutritional veggies“) was developed through a two-year research and experiential learning process involving children in cooperation with parents and the local community (family farms, experts, schools). Children participate in all stages: from selecting seeds adapted to local conditions, planting and caring for plants, to preparing and consuming food. Learning is continuously documented (photographs of the growing and food preparation process, children's statements, artwork, creation of posters after joint reflections) and presented to the community of children and adults. The evaluation of the entire project is presented in a picture book – cookbook “Od vrta do pjata“ (“From Garden to Plate”), promoted at a public event in the City Library Zadar. The project demonstrates how relationships are built based on mutual respect and learning from one another, growing together.

Through the process of jointly rediscovering old skills and knowledge about growing and protecting different crops, professional identities change, and together they create generations that will be able to grow their own food.

Keywords: active learning, local community, child participation, professional identity, kindergarten culture.

MARIJA LOMIGORA I EMRA ZAMBAKOVIĆ

Javna ustanova *Djeca Sarajeva*, Sarajevo, Bosna i Hercegovina

marija.lomigora@gmail.com

DJECA KAO AUTORI: ISTRAŽIVANJE SVIJETA LIKOVNE UMJETNOSTI

Likovno izražavanje omogućava djeci da svoje ideje, osjećaje i doživljaje prenesu na različite načine te da istražuju mogućnosti boja, oblika, motiva i likovnih materijala. Cilj projekta bio je približiti djeci svijet likovne umjetnosti i odabrana djela poznatih umjetnika te ih potaknuti na samostalno likovno izražavanje i stvaranje vlastitih interpretacija.

Tokom projekta djeca su pričama, razgovorima, igrom i posmatranjem reprodukcija upoznavala pojedine umjetnike i njihova poznata djela, među kojima su Leonardo da Vinci i *Mona Lisa*. Uočavala su karakteristične boje, oblike i motive, razgovarala o vlastitim doživljajima umjetničkih djela te ih povezivala sa svojim iskustvima. Potaknuta posmatranim djelima, djeca su crtala, slikala i oblikovala, samostalno birajući načine na koje će izraziti svoje zamisli. Pritom naglasak nije bio na oponašanju zadanog predloška, nego na istraživanju materijala i razvijanju ličnog likovnog izraza.

Uloga odgajatelja obuhvatala je odabir sadržaja primjerenih dječijim interesima, pripremu prostorno-materijalnog okruženja, vođenje razgovora te podržavanje djece bez nametanja gotovih rješenja. Proces je dokumentiran fotografijama, dječjim radovima i bilješkama o njihovim izjavama i načinima stvaranja. Pregledavanje dokumentacije odgajatelju je omogućilo praćenje dječijih interesa, promišljanje provedenih aktivnosti i planiranje daljnjih poticaja. Radovi su predstavljeni roditeljima i drugim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa.

Projekt je pokazao da upoznavanje umjetnosti može potaknuti dječju znatiželju, samopouzdanje i slobodu izražavanja. Istovremeno je od odgajatelja zahtijevao promišljanje vlastitih postupaka i profesionalne odgovornosti u stvaranju uslova u kojima se dječije ideje prepoznaju i uvažavaju.

Ključne riječi: umjetnost, slikari, boje, kreativnost, likovno izražavanje, emocije

CHILDREN AS AUTHORS: EXPLORING THE WORLD OF VISUAL ART

Visual expression enables children to communicate their ideas, feelings, and experiences in different ways and to explore the possibilities offered by colours, shapes, motifs, and art materials. The aim of the project was to introduce children to the world of visual art and selected works by well-known artists, while encouraging them to express themselves independently and create their own interpretations.

During the project, children learned about selected artists and their well-known works through stories, conversations, play, and the observation of reproductions, including Leonardo da Vinci and the *Mona Lisa*. They identified characteristic colours, shapes, and motifs, discussed their personal responses to artworks, and connected them with their own experiences. Inspired by the works they observed, the children drew, painted, and modelled, independently choosing how to express their ideas. The emphasis was not on reproducing a given model but on exploring materials and developing an individual form of visual expression.

The educator's role included selecting content appropriate to the children's interests, preparing the spatial and material environment, facilitating discussions, and supporting the children without imposing predetermined solutions. The process was documented through photographs, children's artworks, and notes recording their statements and creative approaches. Reviewing the documentation enabled the educator to monitor the children's interests, reflect on the activities, and plan further learning opportunities. The children's work was presented to parents and other participants in the educational process.

The project demonstrated that engaging with art can foster children's curiosity, self-confidence, and freedom of expression. At the same time, it required the educator to reflect on their own practice and professional responsibility for creating conditions in which children's ideas are recognised and valued.

Keywords: art, painters, colors, creativity, visual expression, emotions.

IVANA BOC BARBARIĆ I IVA MILKOVIĆ

Dječji vrtić Ivane Brlić Mažuranić, Zagreb, Hrvatska

ivamilkovic5@gmail.com

TIMSKA SURADNJA U PROMICANJU RAZVOJA EKOLOŠKE ODRŽIVOSTI

Suvremeni pristup ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju polazi od shvaćanja vrtića kao zajednice učenja u kojoj se kvaliteta odgojno-obrazovne prakse razvija suradnjom, dijalogom, podjelom odgovornosti i timskim radom svih sudionika procesa (NKRPOO; MZOM, 2015). Tim se pritom definira kao mala skupina ljudi sa zajedničkim ciljem i usklađenim djelovanjem (Lamza-Maronić i Glavaš, 2008), a čine ga pojedinci s razvijenim stručnim znanjima, sposobnostima rješavanja problema i donošenja odluka te socijalnim i komunikacijskim vještinama.

Projektni rad predstavlja oblik integriranog učenja u kojem jedno i/ili više djece sustavno i dublje istražuje određenu temu. Takav pristup potiče cjelovit razvoj djeteta iskustvenim i aktivnim učenjem, istraživanjem, suradnjom i dokumentiranjem procesa, pri čemu se dijete prepoznaje kao kompetentan i aktivan sukreator vlastitog učenja (Rinaldi, 2006).

Cilj rada je prikazati primjer dobre prakse timskog i projektnog rada u provedbi aktivnosti usmjerenih na obrazovanje za održivost (vrt), s naglaskom na profesionalnu suradnju, refleksivnu praksu i izgradnju kvalitetnih timskih odnosa. Tijekom provedbe projekta naglasak je stavljen na međusobnu povezanost sustava koji okružuju dijete – obitelj, vrtić i širu zajednicu. Odgojitelji su zajedno s djecom osmišljavali, planirali, provodili i prilagođavali aktivnosti u vrtu, potičući njihovu inicijativu, istraživanje i učenje iskustvom, dok su roditelji sudjelovali kao partneri u zajedničkim aktivnostima, donacijom materijala i razmjenom znanja. Profesionalna podrška stručnih suradnika, ravnateljice i tehničkog osoblja u planiranju, praćenju i vrednovanju procesa, timskim razgovorima, analizama i refleksijom odgojno-obrazovnih situacija, doprinijela je razvoju refleksivne prakse i promjenama u pedagoškim uvjerenjima.

Zaključno, uspjeh projekta proizašao je iz kvalitetnog timskog rada, zajedničke vizije i kontinuirane suradnje svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa, što je doprinijelo profesionalnom razvoju odgojitelja, jačanju kulture ustanove te stvaranju poticajnog i smislenog okruženja za učenje i razvoj djece.

Ključne riječi: održivi razvoj, projektni rad, refleksivna praksa, suradnja, timski rad

TEAM COLLABORATION IN PROMOTING THE DEVELOPMENT OF ECOLOGICAL SUSTAINABILITY

The contemporary approach to early childhood education is based on understanding the kindergarten as a learning community in which the quality of educational practice is developed through collaboration, dialogue, shared responsibility, and teamwork among all participants (NKRPOO, MZOM, 2015). A team is defined as a small group of individuals with a common goal and coordinated actions (Lamza-Maronić & Glavaš, 2008), consisting of members who possess professional knowledge, problem-solving and decision-making abilities, as well as social and communication skills.

Project-based learning represents a form of integrated learning in which one or more children systematically and in depth explore a particular topic. This approach fosters the holistic development of the child through experiential and active learning, research, collaboration, and documentation of the process, recognizing the child as a competent and active co-creator of their own learning (Rinaldi, 2006).

The aim of this paper is to present an example of good practice in teamwork and project-based learning through the implementation of sustainability-oriented activities (garden), with an emphasis on professional collaboration, reflective practice, and the development of high-quality team relationships. During the project implementation, special attention was given to the interconnectedness of the systems surrounding the child—family, kindergarten, and the wider community. Educators, together with children, plan, implement, and adapt garden activities, encouraging their initiative, inquiry, and experiential learning, while parents participate as partners through joint activities and knowledge exchange. The support of professional associates, the principal, and technical staff in planning, monitoring, and evaluating the process contributed to the development of reflective practice and changes in pedagogical beliefs.

In conclusion, the success of the project is based on quality teamwork, a shared vision, and the collaboration of all participants, contributing to the professional development of educators, strengthening the institutional culture, and creating a stimulating environment for children's learning and development.

Keywords: sustainable development, project-based learning, reflective practice, collaboration, teamwork

KAROLINA DOBI BARIŠIĆ

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti; Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Osijek, Hrvatska

kdobi@foozos.hr

RAZVOJ DIGITALNE KOMPETENCIJE RAČUNALNIM MIŠLJENJEM

Računalno mišljenje (computational thinking – CT) predstavlja važan aspekt razvoja digitalne kompetencije u suvremenom obrazovanju, uključujući rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Cilj ovoga rada jest prikazati teorijsko utemeljenje računalnog mišljenja te istaknuti njegovu ulogu u razvoju digitalne kompetencije primjerom dobre prakse primjenjive u odgojno-obrazovnom radu s djecom rane i predškolske dobi.

Teorijski okvir rada temelji se na preporukama Vijeća Europe o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje (2006, 2018), nacionalnim kurikularnim dokumentima te suvremenim istraživanjima iz područja računalnog mišljenja u ranom djetinjstvu. Računalno mišljenje promatra se kao kognitivni proces koji uključuje rješavanje problema, analitičko i apstraktno razmišljanje te oblikovanje rješenja primjenjivih u različitim kontekstima, neovisno o samom programiranju.

Rad se metodološki temelji na analizi relevantne literature i prikazu primjera dobre prakse. Prikazane su temeljne komponente računalnog mišljenja – koncepti, prakse i perspektive – te njihova operacionalizacija svakodnevnim aktivnostima, *unplugged* pristupima, korištenjem edukativnih robota, blokovskog programiranja i digitalnih igara.

Značaj promatrane teme očituje se u boljem razumijevanju računalnog mišljenja kao sastavnog dijela digitalne kompetencije i njegove primjene u svakodnevnoj pedagoškoj praksi. Zaključno se naglašava važnost sustavne kurikularne integracije CT-a i profesionalnog razvoja odgojitelja.

Ključne riječi: algoritamsko razmišljanje, digitalna kompetencija, rani i predškolski odgoj, računalno mišljenje, unplugged aktivnosti

DEVELOPING DIGITAL COMPETENCE THROUGH COMPUTATIONAL THINKING

Computational thinking (CT) represents an important aspect of digital competence development in contemporary education, including early childhood education and care. The aim of this paper is to present the theoretical foundations of computational thinking and to highlight its role in the development of digital competence through examples of good practice applicable in educational work with young children.

The paper's theoretical framework is based on the Council of Europe Recommendations on Key Competences for Lifelong Learning (2006, 2018), national curriculum documents, and contemporary research on computational thinking in

early childhood. Computational thinking is viewed as a cognitive process that involves problem-solving, analytical and abstract thinking, and the design of solutions applicable across different contexts, independent of programming itself.

Methodologically, the paper is based on an analysis of relevant literature and on the presentation of good-practice examples. The key components of computational thinking—concepts, practices, and perspectives—are presented, along with their operationalisation through everyday activities, unplugged approaches, the use of educational robots, block-based programming, and digital games.

The significance of the topic is reflected in a better understanding of computational thinking as an integral part of digital competence and its application in everyday pedagogical practice. In conclusion, the importance of systematically integrating computational thinking into the curriculum and of the professional development of early childhood educators is emphasised.

Keywords: algorithmic thinking, computational thinking, digital competence, early childhood education, unplugged activities

AZRA BULJUŠMIĆ I VELID HALILOVIĆ

Javna ustanova *Djeca Sarajeva*, Dječji vrtić *Biseri* , Sarajevo, Bosna i Hercegovina

azraciric@live.com

SENZOMOTORIČKO ISTRAŽIVANJE GODIŠNJIH DOBA: ISKUSTVO PROFESIONALNOG UČENJA ODGAJATELJA

Cilj rada je prikazati jednogodišnji projekt usmjeren na senzomotoričko istraživanje godišnjih doba s djecom u dobi od dvije do tri godine te njegov doprinos razvoju profesionalnih kompetencija odgajatelja. Svrha projekta bila je stvaranje razvojno primjerenih prilika za učenje kroz neposredno iskustvo, igru i aktivno istraživanje te unapređivanje odgojno-obrazovne prakse u jasličkoj grupi.

Projekt se zasnivao na spoznajama o važnosti senzorne integracije, iskustvenog učenja i aktivne uloge djeteta u konstruiranju znanja. Poseban naglasak stavljen je na integrirani pristup kojim se kognitivni, motorički i socioemocionalni razvoj podržava povezivanjem osjetilnih iskustava, pokreta i igre.

Projekt je realiziran tokom pedagoške godine kroz četiri tematske cjeline: jesen, zimu, proljeće i ljeto. Aktivnosti su oblikovane kao senzomotorički poticajne situacije učenja, a uključivale su istraživanje i manipuliranje prirodnim materijalima poput lišća, kestena, oraha, cvijeća i grančica. Korištene su i senzorne kutije te istraživačke, likovne, motoričke i simboličke aktivnosti. Odgajatelji su pratili dječije reakcije i interese te aktivnosti prilagođavali njihovim individualnim potrebama i razvojnim mogućnostima. Važan dio projekta činili su zajedničko planiranje, dokumentiranje i refleksija odgojno-obrazovnog procesa. Dvoje odgajatelja kontinuirano je zajednički planiralo i realiziralo aktivnosti te razmjenjivalo zapažanja o dječijem učešću i daljem razvoju projekta. Takav način rada pridonio je razvoju kompetencija u području pedagoškog planiranja, oblikovanja poticajnog okruženja, sistematskog posmatranja i dokumentiranja, timske saradnje i samoevaluacije.

Iskustvo realizacije projekta ukazuje na vrijednost senzomotoričkog pristupa u radu s djecom ranog uzrasta, ali i na važnost saradničkog planiranja i profesionalne refleksije u razvoju odgajateljske prakse i profesionalnog identiteta.

Ključne riječi**:** senzomotorički razvoj, djeca ranog uzrasta, godišnja doba, iskustveno učenje, profesionalne kompetencije odgajatelja.

SENSORIMOTOR EXPLORATION OF THE SEASONS: AN EXPERIENCE OF EDUCATORS' PROFESSIONAL LEARNING

The aim of this paper is to present a year-long project focused on the sensorimotor exploration of the seasons with children aged two to three and its contribution to the development of educators' professional competencies. The purpose of the project was

to create developmentally appropriate learning opportunities through direct experience, play, and active exploration, while improving educational practice in a toddler group.

The project was based on knowledge about the importance of sensory integration, experiential learning, and the child's active role in constructing knowledge. Particular emphasis was placed on an integrated approach in which children's cognitive, motor, and socio-emotional development was supported by connecting sensory experiences, movement, and play.

The project was implemented throughout the pedagogical year through four thematic units: autumn, winter, spring, and summer. The activities were designed as sensorimotor learning opportunities and included exploring and handling natural materials such as leaves, chestnuts, walnuts, flowers, and twigs. Sensory boxes and exploratory, artistic, motor, and symbolic play activities were also used. The educators observed the children's responses and interests and adapted the activities to their individual needs and developmental abilities. Joint planning, documentation, and reflection on the educational process were important parts of the project. The two educators continuously planned and implemented the activities together and exchanged observations about the children's participation and the project's further development. This approach contributed to the development of competencies in pedagogical planning, creating a stimulating environment, systematic observation and documentation, teamwork, and self-evaluation.

The experience of implementing the project highlights the value of a sensorimotor approach in working with young children, as well as the importance of collaborative planning and professional reflection in developing educators' practice and professional identity.

Keywords: sensorimotor development, young children, seasons, experiential learning, educators' professional competencies.

KRISTINA ALVIŽ

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, Pula, Hrvatska

kristina.alviz@unipu.hr

PROFESIONALNI IDENTITET ODGOJITELJA U KONTEKSTU PRIJELAZA DJECE IZ DJEČJEG VRTIĆA U OSNOVNU ŠKOLU: TEORIJSKI UVIDI I IMPLIKACIJE ZA KOMPETENTNE SUSTAVE

Profesionalni identitet odgojitelja u suvremenim sustavima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja sve se češće promatra kao dinamičan, relacijski i kontekstualno uvjetovan proces. Jedan od ključnih konteksta u kojem se profesionalni identitet intenzivno oblikuje jest prijelaz djece iz dječjeg vrtića u osnovnu školu, proces koji nadilazi organizacijske i administrativne aspekte te uključuje pitanja suradnje, profesionalne autonomije i zajedničke odgovornosti različitih dionika odgojno-obrazovnog sustava. U okviru koncepta kompetentnih sustava, prijelaz se pritom promatra kao relacijski proces u kojem se profesionalni identitet gradi dijalogom, suradnjom i zajedničkim djelovanjem odgojitelja i učitelja.

Cilj ovoga rada jest teorijski analizirati profesionalni identitet odgojitelja u kontekstu prijelaza djece iz vrtića u školu te sagledati taj prijelaz kao prostor (re)konstrukcije profesionalnih uloga unutar kompetentnih sustava. Rad se temelji na analizi i sintezi relevantne međunarodne i regionalne znanstvene literature, kao i strateških i normativnih dokumenata koji se odnose na prijelaz djece i suradnju između odgojitelja i učitelja.

Teorijski okvir rada polazi od koncepta profesionalnog identiteta kao procesa koji se oblikuje u odnosu s drugima, u dijalogu i zajedničkom djelovanju, uz oslanjanje na pedagogiju participacije i koncept kompetentnih sustava. Doprinos rada očituje se u konceptualnom povezivanju prijelaza djece s procesima profesionalnog identiteta, čime se prijelaz promatra ne samo kao pedagoški izazov nego i kao prostor profesionalnog učenja i razvoja. Očekivani rezultati upućuju na prijelaz djece kao kritičnu točku profesionalnog djelovanja u kojoj se jasno očituju napetosti između profesionalne autonomije i očekivanja sustava, ali i mogućnosti za razvoj suradničkih i refleksivnih praksi. Zaključno se razmatraju implikacije za obrazovnu politiku, teoriju profesionalnog identiteta te praksu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Ključne riječi: kompetentni sustavi, prijelaz djece iz dječjeg vrtića u osnovnu školu, profesionalna autonomija, profesionalni identitet, suradnja

PROFESSIONAL IDENTITY OF EARLY CHILDHOOD EDUCATORS IN THE CONTEXT OF CHILDREN'S TRANSITION FROM

KINDERGARTEN TO PRIMARY SCHOOL: THEORETICAL INSIGHTS AND IMPLICATIONS FOR COMPETENT SYSTEMS

The professional identity of early childhood educators in contemporary early childhood education and care systems is increasingly understood as a dynamic, relational, and contextually shaped process. One of the key contexts in which professional identity is intensively formed is children's transition from kindergarten to primary school—a process that goes beyond organisational and administrative aspects and encompasses issues of collaboration, professional autonomy, and shared responsibility among various stakeholders in the education system. Within the framework of competent systems, the transition is viewed as a relational process in which professional identity is constructed through dialogue, collaboration, and joint action between early childhood educators and primary school teachers.

The aim of this paper is to provide a theoretical analysis of early childhood educators' professional identity in the context of children's transition from kindergarten to primary school and to conceptualise this transition as a space for the (re)construction of professional roles within competent systems. The paper is based on the analysis and synthesis of relevant international and regional scholarly literature, as well as strategic and policy documents related to children's transition and cooperation between early childhood educators and teachers.

The theoretical framework draws on the understanding of professional identity as a process shaped through relationships, dialogue, and collective action, grounded in the pedagogy of participation and the concept of competent systems. The contribution of the paper lies in conceptually linking children's transition with processes of professional identity formation, thereby framing the transition not only as a pedagogical challenge but also as a space for professional learning and development. The expected outcomes highlight the transition as a critical point of professional practice in which tensions between professional autonomy and systemic expectations become visible, alongside opportunities for the development of collaborative and reflective practices. Finally, implications for education policy, theories of professional identity, as well as early childhood education and care practices are discussed.

Keyword: children's transition from kindergarten to primary school, collaboration, competent systems, professional autonomy, professional identity

VIDA CIK I TEA CELIĆ

Dječji vrtić Ivane Brlić Mažuranić, Zagreb, Hrvatska

vida.cik1906977@gmail.com

JAČANJE ULOGE ODGOJITELJA U INKLUZIVNOM ODGOJU DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

Inkluzivni odgoj u ranom i predškolskom obrazovanju u Republici Hrvatskoj utemeljen je na vrijednostima i načelima Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, koji ističe pravo svakog djeteta na dobrobit, jednake mogućnosti, uvažavanje različitosti i aktivno sudjelovanje u odgojno-obrazovnom procesu. Dijete se pritom promatra kao cjelovito i kompetentno biće, a odgojitelj kao refleksivni praktičar odgovoran za stvaranje poticajnog, fleksibilnog i uključivog okruženja. Rad s djecom s teškoćama u razvoju zahtijeva visoku razinu stručnih kompetencija, senzibiliteta i individualiziranih pristupa, pri čemu odgojitelj ima ključnu ulogu u oblikovanju inkluzivne klime i poticanju pozitivnih socijalnih odnosa.

Projekt "Jačanje uloge odgojitelja u inkluzivnom odgoju djece s teškoćama u razvoju", proveden u Dječjem vrtiću Ivane Brlić-Mažuranić, usmjeren je na sustavno osnaživanje odgojitelja koji se u svakodnevnoj praksi suočavaju s izazovima inkluzije, često uz ograničenu stručnu podršku i nedostatak specifičnih alata. Projekt se temelji na suvremenim teorijskim pristupima inkluzivnom obrazovanju, ekološkom modelu razvoja djeteta i konceptu profesionalnog učenja refleksivnom praksom, naglašavajući važnost kontinuirane edukacije, mentorstva i razmjene iskustava.

Tijekom desetomjesečnog trajanja projekta provedene su edukacije usmjerene na razvoj i primjenu inkluzivnih strategija koje uključuju prilagodbu odgojno-obrazovnog okruženja, individualizaciju aktivnosti i materijala, fleksibilno planiranje te poticanje aktivnog sudjelovanja i socijalne uključenosti djece s teškoćama u razvoju. Odgojitelji su dodatno osnaživani u području profesionalne komunikacije razvojem komunikacijskih vještina potrebnih za učinkovitu suradnju i davanje povratnih informacija roditeljima. Projekt je uključivao samoprocjenu i evaluaciju rada te razvoj mreže podrške unutar ustanove. Ostvareni rezultati očituju se u jačanju profesionalne sigurnosti odgojitelja, dosljednijoj primjeni inkluzivnih strategija te stvaranju poticajnijeg okruženja za djecu s teškoćama u razvoju.

Ključne riječi: inkluzivne strategije, kompetencije odgojitelja, refleksivna praksa, suradničko učenje

STRENGTHENING THE ROLE OF PRESCHOOL TEACHERS IN INCLUSIVE EDUCATION OF CHILDREN WITH DEVELOPMENTAL DIFFICULTIES

Inclusive education in early childhood and preschool education in the Republic of Croatia is grounded in the values and principles of the National Curriculum for Early and Preschool Education, which emphasizes every child's right to well-being, equal opportunities, respect for diversity, and active participation in the educational process. The child is viewed as a holistic and competent being, while the preschool teacher is regarded as a reflective practitioner responsible for creating a stimulating, flexible, and inclusive environment. Working with children with developmental difficulties requires a high level of professional competence, sensitivity, and individualized approaches, with preschool teachers playing a key role in shaping an inclusive climate and fostering positive social relationships.

The project „Strengthening the role of preschool teachers in Inclusive education of children with developmental difficulties", implemented at the Ivana Brlić-Mažuranić Kindergarten, was aimed at systematically empowering preschool teachers who face daily challenges related to inclusion, often with limited professional support and a lack of specific tools. The project is based on contemporary theoretical approaches to inclusive education, the ecological model of child development, and the concept of professional learning through reflective practice, emphasizing the importance of continuous education, mentoring, and the exchange of experiences.

During the ten-month project period, training activities were conducted focusing on the development and implementation of inclusive strategies, including the adaptation of the educational environment, individualization of activities and materials, flexible planning, and encouragement of active participation and social inclusion of children with developmental difficulties. Preschool teachers were additionally supported in the area of professional communication through the development of communication skills necessary for effective collaboration and feedback provision to parents. The project also included self-assessment and evaluation of professional practice, as well as the development of an internal support network within the institution. The achieved outcomes are reflected in increased professional confidence among preschool teachers, more consistent application of inclusive strategies, and the creation of a more supportive environment for children with developmental difficulties.

Keywords: inclusive strategies, competencies of preschool teachers, reflective practice, collaborative learning

AJLA HASKOVIĆ PLOČO I AMINA BAKARAN

Javna ustanova *Djeca Sarajeva*, Dječji vrtić *Umihana Čuvidina*, Sarajevo, Bosna i Hercegovina

ajla.haskovic@gmail.com

ULOGA ODGAJATELJA U PRIPREMANJU DJECE ZA POSTUPANJE U SITUACIJAMA OPASNOSTI I NEPOGODA

Cilj rada je prikazati projekt „Sigurnost djece u situacijama opasnosti i nepogoda“, realiziran s djecom u šestoj godini života, te ulogu odgajatelja u pripremanju djece za postupanje u potencijalno opasnim situacijama. Svrha projekta bila je potaknuti djecu na prepoznavanje mogućih opasnosti te razvijati znanja, vještine i odgovorne obrasce ponašanja potrebne za primjereno reagovanje.

Projekt se zasnivao na sociokonstruktivističkom pristupu učenju, holističkom razumijevanju razvoja djeteta te principima aktivnog, iskustvenog i integrisanog učenja. Uloga odgajatelja obuhvatala je planiranje razvojno primjerenih aktivnosti, organiziranje sigurnog i poticajnog okruženja te primjenu različitih pristupa kojima se djeci omogućavaju istraživanje, saradnja i povezivanje novih spoznaja s vlastitim iskustvima. Projekt je obuhvatio teme požara, zemljotresa i poplava, kao i prepoznavanje opasnosti u kućnom i vanjskom okruženju. Aktivnosti su realizirane kroz dramske i imitativne igre, simulacijske vježbe, istraživačke i eksperimentalne aktivnosti, problemske situacije, centre aktivnosti i grupni rad. Djeca su učestvovala u simulaciji evakuacije, učila važne brojeve hitnih službi, izrađivala znakove opasnosti i upoznavala primjerene načine ponašanja u kriznim situacijama. Kroz igrokaz o šumskom požaru potican je razvoj empatije, dok su pri upoznavanju zemljotresa korišteni modeli, seizmograf i građenje konstrukcija. Tema poplava istraživana je eksperimentima i slikopričama. Saradnja s lokalnom zajednicom ostvarena je posjetom vatrogasnoj službi.

Realizacija projekta potaknula je odgajatelje na promišljanje profesionalnih odluka i odgovornosti u pripremanju djece za potencijalne opasnosti. Iskustva iz projekta ukazuju na važnost planskog i iskustvenog učenja u razvijanju dječjeg razumijevanja opasnosti, odgovornog ponašanja, saradnje te lične i zajedničke odgovornosti.

Ključne riječi: sigurnost djece, situacije opasnosti i nepogoda, iskustveno učenje, profesionalna uloga odgajatelja, saradnja s lokalnom zajednicom

THE ROLE OF EDUCATORS IN PREPARING CHILDREN TO RESPOND TO HAZARDS AND EMERGENCIES

The aim of this paper is to present the project *Children's Safety in Hazards and Emergencies*, implemented with children aged five to six, and the role of educators in preparing children to respond to potentially dangerous situations. The purpose of the

project was to encourage children to recognise potential hazards and develop the knowledge, skills, and responsible patterns of behaviour needed to respond appropriately.

The project was based on a socio-constructivist approach to learning, a holistic understanding of child development, and the principles of active, experiential, and integrated learning. The educators' role included planning developmentally appropriate activities, organising a safe and stimulating environment, and applying different approaches that enabled children to explore, collaborate, and connect new understandings with their own experiences. The project addressed fires, earthquakes, and floods, as well as the recognition of hazards in home and outdoor environments. Activities were implemented through drama and imitation games, simulation exercises, exploratory and experimental activities, problem situations, learning centres, and group work. The children participated in an evacuation drill, learned important emergency telephone numbers, created warning signs, and explored appropriate ways of responding to emergencies. Empathy was encouraged through a play about a forest fire, while models, a seismograph, and the construction of structures were used to explore earthquakes. Floods were explored through experiments and picture stories. Cooperation with the local community was established through a visit to the fire service.

The project encouraged the educators to reflect on their professional decisions and responsibilities in preparing children for potential hazards. Experiences from the project indicate the importance of planned and experiential learning in developing children's understanding of hazards, responsible behaviour, cooperation, and personal and collective responsibility.

Keywords: child safety, hazards and emergencies, experiential learning, educators' professional role, cooperation with the local community.

MIRELA MARJANAC, IVANA PAVIŠIĆ I ANA-MARIJA CIMAŠ

Dječji vrtić *Sopot*, Zagreb, Hrvatska

anamarija55@gmail.com

SURADNIČKO UČENJE KAO TEMELJ PROFESIONALNOG RAZVOJA ODGOJITELJA

Suradničko učenje predstavlja jedno od ključnih obilježja suvremenog profesionalnog razvoja odgojitelja te se promatra kao kontinuiran proces zajedničke izgradnje znanja dijalogom, refleksijom i istraživanjem odgojno-obrazovne prakse. Teorijski okvir rada utemeljen je na konceptima cjeloživotnog učenja i profesionalnih zajednica učenja, koji profesionalni razvoj sagledavaju kao dinamičan, socijalno uvjetovan i kontekstualno utemeljen proces. U tom se okviru ističe uloga intrinzične motivacije, profesionalne autonomije, osjećaja kompetentnosti i svrhovitosti te suradnje kao ključnih čimbenika profesionalne promjene, osnaživanja i održivog napredovanja odgojitelja.

Profesionalno znanje ne razvija se individualno i izolirano, već se konstruira unutar profesionalne zajednice razmjenom iskustava, zajedničkim promišljanjem i kritičkom analizom pedagoške prakse. Suradničko učenje ostvaruje se različitim oblicima zajedničkog profesionalnog djelovanja, s posebnim naglaskom na refleksiju i samorefleksiju neposrednog odgojno-obrazovnog rada. Takav pristup omogućuje sustavno i kritičko sagledavanje vlastite prakse, potiče razvoj inovativnih pedagoških rješenja te jača spremnost odgojitelja na promjene i profesionalno učenje.

Očekivani rezultati suradničkog učenja uključuju razvoj refleksivne prakse, jačanje profesionalne autonomije i odgovornosti, unapređenje profesionalnih kompetencija te oblikovanje suvremenih pedagoških stavova o djetetu kao kompetentnom, aktivnom i ravnopravnom sudioniku vlastitog učenja i razvoja.

Implikacije za praksu upućuju na potrebu sustavnog oblikovanja poticajnog institucionalnog okruženja koje podržava suradnju, profesionalni dijalog i zajedničko učenje. Ustanove koje razvijaju kulturu suradničkog učenja stvaraju preduvjete za održiv profesionalni razvoj odgojitelja i kontinuirano unapređenje kvalitete odgojno-obrazovne prakse.

Ključne riječi: cjeloživotno učenje, kultura ustanove, profesionalni razvoj odgojitelja, refleksivna praksa, suradničko učenje

COLLABORATIVE LEARNING AS A FOUNDATION OF PRESCHOOL TEACHERS' PROFESSIONAL DEVELOPMENT

Collaborative learning represents a core component of contemporary preschool teachers' professional development and is understood as a continuous process of shared knowledge construction through dialogue, reflection, and inquiry into

educational practice. The theoretical framework of this paper is grounded in the concepts of lifelong learning and professional learning communities, which conceptualize professional development as a dynamic, socially situated, and context-dependent process. Within this framework, particular emphasis is placed on intrinsic motivation, professional autonomy, a sense of competence and purpose, and collaboration as key factors contributing to professional change, empowerment, and sustainable development.

Professional knowledge is not developed individually or in isolation, but is constructed within professional communities through the exchange of experiences, shared reflection, and critical examination of pedagogical practice. Collaborative learning is implemented through various forms of joint professional engagement, with a specific focus on reflection and self-reflection embedded in everyday educational practice. This approach enables systematic and critical analysis of one's own work, supports the development of innovative pedagogical solutions, and strengthens preschool teachers' readiness for change and ongoing professional learning.

The expected outcomes of collaborative learning include the development of reflective practice, increased professional autonomy and responsibility, enhancement of professional competencies, and the formation of contemporary pedagogical perspectives that recognize the child as a competent, active, and equal participant in their own learning and development.

The implications for practice highlight the importance of deliberately designing supportive institutional environments that promote collaboration, professional dialogue, and shared learning. Early childhood education institutions that foster a culture of collaborative learning create conditions for sustainable professional development and continuous improvement of educational quality. Such environments support innovation, strengthen professional accountability, and contribute to the long-term advancement of early childhood education practice at both institutional and systemic levels.

Keywords: collaborative learning, institutional culture, lifelong learning, professional development of preschool teachers, reflective practice

AIDA HUBIJAR-ŠIŠIĆ I SENADA LEDINA

Javna ustanova *Djeca Sarajeva*, Sarajevo, Hrvatska

aidahubijar@live.com

PROFESIONALNI IDENTITET ODGAJATELJA U POTICANJU RANE PISMENOSTI/ČITATELJSKE KULTURE, ODNOSNA I PARTICIPATIVNA PRAKSA, DOKUMENTIRANJE I REFLEKSIJA

Projekt "Čudesni svijet knjige" usmjeren je na poticanje socioemocionalnog razvoja djece predškolskog uzrasta putem planski odabranih slikovnica. Projekt je proveden u predškolskoj ustanovi "Lužani" u mješovitoj odgojnoj grupi djece uzrasta od tri godine do polaska u školu.

Cilj istraživačko-razvojnog projekta jeste unapređenje empatije i emocionalne sigurnosti kroz prepoznavanje i imenovanje emocija kod sebe i drugih. Svrha projekta jeste pružanje djeci predškolskog uzrasta sigurnog okruženja u kojem mogu prepoznati, izraziti i na primjeren način usmjeravati svoje emocije uz osjećaj prihvaćenosti i uvažavanja. Teorijsko polazište projekta zasniva se na principima socioemocionalnog učenja i konstruktivističkog pristupa, prema kojem dijete aktivno gradi znanja kroz iskustvo, interakciju i refleksiju. Aktivnosti su realizovane putem vođenog čitanja, razgovora, dramatizacije i likovnog izražavanja, čime je omogućena cjelovita obrada sadržaja.

U okviru projekta korištene su slikovnice: Poljubac u ruci (A. Penn), Rukavica (J. Brett), Vuk koji nije volio čitati (O. Lallemand i E. Thuillier), Ogledalce (G. Vitez), Slon Elmer (D. McKee) i druge. Odabrane priče omogućile su djeci da se identificiraju s likovima i situacijama koje aktualiziraju osjećaj sigurnosti, odvajanja, prijateljstva i prihvatanja različitosti. Poseban akcenat stavljen je na verbalizaciju emocija i razmjenu dječijih doživljaja. Rezultati su ukazali na povećanu sposobnost djece da prepoznaju i verbaliziraju emocije te na izraženiju empatiju i otvorenost prema različitostima. Polazeći od profesionalne uloge odgajatelja, donesene su pedagoške odluke o odabiru slikovnica, organizaciji poticajnog čitateljskog okruženja te izboru metoda rada poput vođenog čitanja, otvorenih pitanja, razgovora i dramatizacije. U procesu čitanja odgajatelj je facilitirao dijalog s djecom, poticao verbalizaciju emocija i razmjenu ličnih iskustava, čime je omogućeno sukonstruiranje značenja i dublje razumijevanje priče. Poticajno okruženje za susret djeteta i teksta oblikovano je kroz različite materijale i situacije učenja koje potiču aktivno učešće djece. U prostoru grupe organiziran je čitateljski kutak obogaćen rekvizitima korištenim tokom pripovijedanja priča, poput velike rukavice za dramatizaciju, kutije s likovima i scenama za prepričavanje priče te pripovjedne pregače koja je, uz podršku odgajatelja, služila kao vizuelni poticaj za zajedničko pripovijedanje. Kao most između vrtića i porodice uveden je „kofer priče" koji je putovao u dječije domove. Djeca su zajedno s roditeljima stvarala i bilježila vlastite priče uz pomoć lutke mišice, čime je potaknuta kreativna upotreba jezika,

razvoj rane pismenosti te jačanje povezanosti između porodičnog i vrtićkog okruženja u procesu učenja.

Proces učenja praćen je bilježenjem dječijih izjava, fotografijama aktivnosti i refleksijom odgajatelja, što je omogućilo dokumentiranje promjena u dječijem razumijevanju emocija i međusobnim odnosima. Zaključno, slikovnica se pokazala kao vrijedno odgojno-obrazovno sredstvo za razvoj socioemocionalnih kompetencija u predškolskom uzrastu koje se može primjenjivati svakodnevno u radu s djecom.

Ključne riječi: rani razvoj pismenosti, izražavanje emocija, razvoj empatije, slikovnice, socioemocionalno učenje

PROFESSIONAL IDENTITY OF THE EDUCATOR IN PROMOTING EARLY LITERACY/READING CULTURE, RELATIONAL AND PARTICIPATORY PRACTICE, DOCUMENTATION AND REFLECTION

The project "The Wonderful World of Books" aims to foster the socio-emotional development of preschool children through carefully selected picture books. The project was implemented in the preschool institution "Lužani" within a mixed-age educational group consisting of children from three years of age to school entry.

The objective of this research and development project is to enhance empathy and emotional security by promoting the recognition and naming of emotions in oneself and others. The purpose of the project is to provide preschool children with a safe and supportive environment in which they can recognize, express and appropriately regulate their emotions while experiencing a sense of acceptance and respect. The theoretical framework of the project is grounded in the principles of socio-emotional learning and the constructivist approach, according to which children actively construct knowledge through experience, interaction, and reflection. The activities were implemented through guided reading, discussion, dramatization, and visual arts activities, enabling a comprehensive and integrative approach to content processing.

The project utilized the following picture books: The Kissing Hand (A. Penn), The Mitten (J. Brett), The Wolf Who Didn't Like to Read (O. Lallemand & E. Thuillier), The Little Mirror (G. Vitez), Elmer the Elephant (D. McKee), among others. The selected stories allowed children to identify with characters and situations that evoke themes of security, separation, friendship, and acceptance of diversity. Particular emphasis was placed on the verbalization of emotions and the exchange of children's experiences. The results indicated an increased ability of children to recognize and verbalize emotions, as well as a higher level of empathy and openness toward diversity.

Drawing on the professional role of the educator, pedagogical decisions were made regarding the selection of picture books, the organization of a stimulating reading

environment, and the choice of methods such as guided reading, open-ended questions, discussions, and dramatization. During reading, the educator facilitated dialogue with children, encouraged the verbalization of emotions, the sharing of personal experience, and promoted the co-construction of meaning for deeper story comprehension. The stimulating environment for children's encounter with texts was further shaped through various materials and learning situations encouraging active participation. The classroom included a reading corner enriched with props used during storytelling, such as a large glove for dramatization, boxes with characters and scenes for story retelling, and a storytelling apron that served as a visual prompt for collective narration with educator support. As a bridge between preschool and family, a "story suitcase" was introduced, which traveled to children's homes. Children, together with parents, created and documented their own stories with the help of a mouse puppet, fostering creative language use, early literacy development, and strengthening connections between home and preschool learning environments.

As a bridge between preschool and family, a "story suitcase" traveled to children's homes. Children, together with parents, created and documented their own stories with the help of a small mouse puppet, fostering creative language use, early literacy development, and strengthening connections between home and preschool learning environments. In conclusion, picture books have proven to be a valuable educational tool for the development of socio-emotional competencies in preschool children and can be effectively applied in everyday educational practice.

Keywords: early literacy, emotional expression, empathy development, picture books, socio-emotional learning

IVANA VISKOVIĆ I JOSIPA ZUBIĆ

Dječji vrtić *Dobri*, Split, Hrvatska

jelena_sica@hotmail.com

PROFESIONALNI IDENTITET ODGOJITELJA U FUNKCIJI SUVREMENE I ODRŽIVE PRAKSE

Profesionalni identitet odgojitelja djece rane i predškolske dobi oblikuje se kao složen, dinamičan i cjeloživotni proces koji započinje radom u dječjem vrtiću i ulaskom u struku. Profesionalni identitet ne obuhvaća samo formalno obrazovanje ili radno mjesto, već način na koji odgojitelj doživljava svoju stručnu ulogu, gradi pedagoške i kršćanske vrijednosti te preuzima odgovornost prema djetetu, obitelji i društvu. Kontinuirani profesionalni razvoj dugogodišnjim iskustvom, refleksivnom praksom, cjeloživotnim učenjem i prilagodbom suvremenim odgojno-obrazovnim zahtjevima predstavlja put razvoja profesionalnog identiteta svakog pojedinca. U kontekstu kompetentnog sustava ustanove, profesionalni identitet razvija se usklađenošću stručnih znanja, pedagoških i komunikacijskih kompetencija, timskog rada, institucionalne podrške i suvremenih pedagoških pristupa. Cilj ovog rada je predstaviti odgojno-obrazovnu praksu Dječjeg vrtića Dobri kroz profesionalni identitet odgojitelja. U našoj ustanovi odgojitelj se prepoznaje kao autonoman, odgovoran i kompetentan profesionalac koji svoj rad prilagođava individualnim potrebama djece, promatrajući dijete kao aktivnog sukonstruktora vlastitog učenja, uz snažan naglasak na njegovu dobrobit. Primjerima iz prakse prikazat će se na koji način refleksivna praksa i kontinuirano stručno usavršavanje doprinose profesionalnom identitetu, a ostvaruju se analizom vlastitog rada, razmjenom iskustava i prihvaćanjem novih znanja. Različite perspektive odgojitelja s kraćim i duljim iskustvom dodatno obogaćuju profesionalnu zajednicu, povezujući svježe pristupe s provjerenim pedagoškim praksama. Implementacija novih znanja vidljiva je razvojem digitalnih kompetencija, kvalitetnim dokumentiranjem odgojno-obrazovnog procesa te aktivnim uključivanjem roditelja. Suvremena praksa u ranom i predškolskom odgoju temelji se na profesionalnom identitetu odgojitelja. No, on obuhvaća i emocionalni rad, razvoj emocionalne inteligencije, brigu o vlastitoj dobrobiti i otpornost na stres, što je ključno za prevenciju sagorijevanja i dugoročnu održivost rada. Kontinuirano ulaganje u profesionalni razvoj, suradnju i zajedništvo omogućuje kvalitetan, promišljen i održiv rad s djecom te doprinosi ostvarenju vizije ustanove „Zajedno u visinu tijela i širinu duha“.

Ključne riječi: cjeloživotno učenje, iskustvo, profesionalne vrijednosti, refleksivna praksa, suradnički odnosi

PROFESSIONAL IDENTITY OF EDUCATORS AS A FUNCTION OF CONTEMPORARY AND SUSTAINABLE PRACTICE AT DOBRI KINDERGARTEN

The professional identity of early and preschool educators is shaped as a complex, dynamic, and lifelong process that begins with employment in a kindergarten and entry into the profession. Professional identity does not encompass only formal education or a job position, but also the way educators perceive their professional role, develop pedagogical and Christian values, and assume responsibility towards the child, family, and society. Continuous professional development through long-term experience, reflective practice, lifelong learning, and adaptation to contemporary educational requirements represents the path of professional identity development for each individual.

Within the context of a competent institutional system, professional identity develops through the alignment of professional knowledge, pedagogical and communication competencies, teamwork, institutional support, and contemporary pedagogical approaches. The aim of this paper is to present the educational practice of Dobri Kindergarten through the professional identity of its educators. In our institution, the educator is recognized as an autonomous, responsible, and competent professional who adapts their work to the individual needs of children, viewing the child as an active co-constructor of their own learning, with a strong emphasis on the child's well-being.

Through examples from practice, the paper demonstrates how reflective practice and continuous professional development contribute to professional identity and are achieved through self-analysis, exchange of experiences, and the acceptance of new knowledge. Different perspectives of educators with shorter and longer professional experience further enrich the professional community, connecting innovative approaches with proven pedagogical practices. The implementation of new knowledge is evident through the development of digital competencies, high-quality documentation of the educational process, and the active involvement of parents.

Contemporary practice in early and preschool education is based on the professional identity of educators. However, it also encompasses emotional labor, the development of emotional intelligence, care for personal well-being, and resilience to stress, which are essential for the prevention of burnout and the long-term sustainability of professional work. Continuous investment in professional development, cooperation, and a sense of community enables high-quality, thoughtful, and sustainable work with children and contributes to the realization of the institution's vision "Together towards the height of the body and the breadth of the spirit."

Keywords: lifelong learning, experience, professional values, reflective practice, collaborative relationships

MIHAELA DAMJANOVIĆ, MAJA BRUST NEMET I RUŽICA TOKIĆ ZEC

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Osijek, Hrvatska

ruzica.tokic@gmail.com

CJELOŽIVOTNO PROFESIONALNO USAVRŠAVANJE ODGOJITELJA U FUNKCIJI RAZVOJA SOCIJALNIH KOMPETENCIJA

Cjeloživotno profesionalno usavršavanje odgojitelja omogućuje nadogradnju znanja, preispitivanje vlastitih stavova i prilagođavanje prakse potrebama djece i društva. Aktivnim sudjelovanjem, mentorskom podrškom i refleksivnom praksom omogućavaju se dulje, trajnije i kvalitetnije promjene u profesionalnom rastu i razvoju odgojitelja, posebice u kontekstu socijalnih kompetencija odgojitelja. Bolje socijalne kompetencije odgojitelja doprinose razvoju socijalne kompetencije djece, učinkovitijoj komunikaciji s djecom, roditeljima i sustručnjacima te jačanju profesionalnog identiteta odgojitelja.

Cilj je rada prikazati analizu relevantne domaće i strane znanstvene literature o povezanosti cjeloživotnog profesionalnog usavršavanja odgojitelja s razvojem socijalnih kompetencija. Rezultati dosadašnjih istraživanja, objavljeni u bazama podataka Scopus i Web of Science u razdoblju od 2015. do 2025. godine, pokazuju da se socijalne kompetencije razvijaju na temelju složenog procesa učenja i profesionalnog razvoja koji uključuje iskustvo, refleksiju i formalne edukacijske programe. Odgojitelji koji ulažu u kontinuirano profesionalno usavršavanje pokazuju veću sposobnost prepoznavanja socijalnih potreba djece i prilagodbe vlastitog ponašanja u skladu s tim potrebama. Razvoj se socijalnih kompetencija pokazao povezan i s profesionalnim identitetom odgojitelja, dok je pridavanje važnosti razvoju socijalnih kompetencija individualno i ovisi o motivaciji za učenje, podršci ustanove i kvaliteti programa usavršavanja. Profesionalni rast i razvoj odgojitelja i njihove socijalne kompetencije čine povezan sustav u kojem trajna edukacija, refleksija i suradnja unapređuju profesionalni rad i odgojno-obrazovnu praksu. U hrvatskim razvojno-strategijskim dokumentima postavljene su formalne uporišne točke, odnosno dani su opći okviri koji naglašavaju važnost i potrebu za profesionalnim usavršavanjem, kao i socijalnim kompetencijama, no provedba bi trebala biti sustavnija i ne bi trebala ovisiti isključivo o motivaciji pojedinca ili ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Ključne riječi: odgojitelji, profesionalni identitet, profesionalni razvoj, socijalne kompetencije

LIFELONG PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF EDUCATORS IN THE FUNCTION OF DEVELOPING SOCIAL COMPETENCES

Lifelong professional development of educators enables improvement of knowledge, reexamining one's own attitudes and adapting practice to the needs of children and

society. Active participation, mentoring support and reflective practice enable longer, more lasting and better quality changes in the professional growth and development of educators, especially in the context of social competences of educators. Better social competences of educators contribute to the development of children's social competences, more effective communication with children, parents and colleagues and strengthening the professional identity of educators.

The aim of the paper is to present an analysis of relevant foreign and domestic scientific literature on the connection between professional lifelong development of educators and the development of social competences. The results of previous research published in the Scopus and Web of Science databases in the period from 2015 to 2025 show that social competences are developed on the basis of a complex learning and professional development process that includes experience, reflection and formal educational programs. Educators who invest in continuous professional development demonstrate a greater ability to recognize children's social needs and adapt their own behavior in accordance with these needs. The development of social competences has also been shown to be linked to the professional identity of educators, while the importance attached to the development of social competences is individual and depends on the motivation for learning, the support of the institution and the quality of the training programme. The professional growth and development of educators and their social competences form an interconnected system in which ongoing education, reflection and cooperation improve professional work and educational practice. In Croatian development and strategic documents, formal reference points have been set, i.e. general frameworks have been given that emphasise the importance and need for professional development, as well as social competences, but implementation should be more systematic and should not depend exclusively on the motivation of the individual or the early and preschool education institution.

Keywords: educators, professional identity, professional development, social competences

MARINA ZELENIČIĆ

Zavod za školstvo Mostar, Hercegovačko-neretvanska županija, Bosna i Hercegovina

marina.zelenicic@zavod-skolstvo.ba

KONCEPTUALIZACIJA INSTRUMENTA ZA VREDNOVANJE PROFESIONALNOG RAZVOJA ODGOJITELJA I ETOSA PREDŠKOLSKE USTANOVE

Cilj rada je predstaviti koncept instrumenta za vrednovanje profesionalnog razvoja odgojitelja i etosa u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Instrument će se konstruirati na temelju relevantne literature i uvida u postojeću odgojno-obrazovnu praksu. Polazište rada jest razumijevanje kvalitete kao promjenjive kategorije čije unapređivanje zahtijeva kontinuirano samovrednovanje i povremeno vanjsko vrednovanje na temelju unaprijed dogovorenih pokazatelja.

Etos ustanove u ovom se radu razumije kao skup vrijednosti, normi, odnosa i institucionalnih praksi kojima se uređuju prava, odgovornosti i ponašanje sudionika odgojno-obrazovnog procesa. Pokazatelji etosa obuhvatit će poštivanje prava djece i odraslih, povjerljivost podataka, postojanje normi ponašanja i odgovornosti zaposlenika, dostupnost knjižnog fonda roditeljima te mjere za sprečavanje nasilja i diskriminacije. Pokazatelji profesionalnog razvoja odnosit će se na kvalifikacije odgojitelja, postojanje godišnjeg plana stručnog usavršavanja utemeljenog na samovrednovanju, primjenu stečenih znanja i održavanje oglednih aktivnosti.

Istraživanje će se provesti u Hercegovačko-neretvanskoj županiji, a obuhvatit će odgojitelje, roditelje i predstavnike osnivača. Ispitat će se njihove procjene važnosti i zastupljenosti predloženih pokazatelja. Pouzdanost instrumenta provjerit će se koeficijentom Cronbachova alfa, a podaci će se analizirati postupcima deskriptivne i inferencijalne statistike. Sudjelovanje će biti dobrovoljno, uz informirani pristanak, anonimnost sudionika i povjerljivo postupanje s podacima.

Planirani instrument mogao bi pridonijeti sustavnijem samovrednovanju i unapređivanju profesionalnog razvoja i etosa predškolskih ustanova te poslužiti kao polazište za njegovu primjenu i daljnju provjeru u drugim županijama.

Ključne riječi: etos ustanove, profesionalni razvoj odgojitelja, pokazatelji kvalitete, samovrednovanje, razvoj instrumenta.

CONCEPTUALISING AN INSTRUMENT FOR EVALUATING EDUCATORS' PROFESSIONAL DEVELOPMENT AND PRESCHOOL ETHOS

The aim of this paper is to present the concept of an instrument for evaluating educators' professional development and ethos in early childhood education and care

settings. The instrument will be developed based on relevant literature and insights into existing educational practice. The paper is grounded in an understanding of quality as a dynamic category whose improvement requires continuous self-evaluation and periodic external evaluation based on previously agreed indicators.

In this paper, institutional ethos is understood as a set of values, norms, relationships, and institutional practices that regulate the rights, responsibilities, and conduct of participants in the educational process. Indicators of ethos will include respect for the rights of children and adults, data confidentiality, the existence of norms governing employees' conduct and responsibilities, parents' access to library resources, and measures for preventing violence and discrimination. Indicators of professional development will address educators' qualifications, the existence of an annual professional development plan informed by self-evaluation, the application of knowledge acquired through professional development, and the delivery of demonstration activities.

The study will be conducted in Herzegovina-Neretva Canton and will include educators, parents, and representatives of the institutions' founders. Their assessments of the importance and presence of the proposed indicators will be examined. The instrument's reliability will be assessed using Cronbach's alpha, while the data will be analysed using descriptive and inferential statistical procedures. Participation will be voluntary and based on informed consent, with participants' anonymity and data confidentiality ensured.

The planned instrument may contribute to more systematic self-evaluation and the improvement of professional development and institutional ethos in preschool settings. It may also provide a basis for its application and further validation in other cantons.

Keywords**:** institutional ethos, educators' professional development, quality indicators, self-evaluation, instrument development.

DIJANA KADOVIĆ I BELMA MURATOVIĆ

Javna predškolska ustanova *Đina Vrbica*, Podgorica, Crna Gora

vrtic@djvrbica.edu.me

PSIHOLOG U KOMPETENTNOM SISTEMU PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA: IZMEĐU OČEKIVANJA I PRAKSE

U okviru koncepta kompetentnih sistema, kvalitet odgojno-obrazovne prakse posmatra se kroz sklad teorije, obrazovne politike i prakse, odnosno kao produkt saradnje različitih aktera uključenih u odgoj i obrazovanje djeteta. Uloga psihologa u kompetentnom sistemu prevazilazi individualni rad s djetetom. Psiholog pruža podršku porodici, doprinosi profesionalnom razvoju zaposlenih i jačanju predškolske ustanove kao zajednice učenja. Premda u Crnoj Gori postoji normativno definisan okvir standarda kompetencija stručnih saradnika, pitanje vidljivosti i ostvarivosti kompetencija psihologa u svakodnevnoj praksi nedovoljno je istraženo.

Cilj istraživanja sastoji se u sistematskom sagledavanju uloge psihologa, identificiranju aktivnosti koje doprinose njegovoj profesionalnoj vidljivosti i analizi usklađenosti između standarda kompetencija i njihove realizacije u praksi iz perspektive različitih aktera.

Istraživanje se zasniva na kvantitativno-kvalitativnom pristupu. Strukturirani anketni upitnik bit će primijenjen na uzorku odgajatelja, uz prilagođenu verziju za roditelje. Kvalitativni dio istraživanja realizirat će se kroz primjenu polustrukturiranog intervjua s psiholozima zaposlenim u predškolskim ustanovama. Anketnim upitnikom sagledat će se vanjska percepcija doprinosa psihologa, dok će intervju pružiti uvid u njihovo viđenje vlastite uloge, izazova i profesionalnog doprinosa. Etička pitanja, uključujući dobrovoljno učešće, anonimnost i povjerljivost podataka, bit će strogo poštovana.

Očekuje se da će rezultati rasvijetliti diskrepancu između normativnih standarda i prakse, kao i razlike u percepciji uloge psihologa među različitim akterima. Pretpostavka je da će doprinos psihologa u vrtiću biti najvidljiviji u direktnoj podršci djetetu, dok će njegova uloga u pružanju podrške porodici, odgajatelju i razvoju ustanove biti nedovoljno prepoznata. Rezultati istraživanja mogu poslužiti unapređenju prakse i kreiranju obrazovnih politika koje prepoznaju psihologa kao aktivnog i kompetentnog aktera sistema predškolskog odgoja i obrazovanja.

Ključne riječi: kompetentni sistemi, predškolska ustanova, profesionalna vidljivost, standardi kompetencija

THE PSYCHOLOGIST IN A COMPETENT EARLY CHILDHOOD EDUCATION SYSTEM: BETWEEN EXPECTATIONS AND PRACTICE

Within the concept of competent systems, the quality of early educational practice is considered through the alignment of theory, educational policy and reality. The role of the psychologist within a competent system extends beyond individual work with the child and includes providing support to families, fostering the professional development of employees and strengthening the preschool institution as a learning community. Although the role of psychologist in preschool institutions in Montenegro is normatively defined through the professional competence standards, the visibility and implementation of these competencies in everyday practice remain insufficiently explored.

The aim of the study is to systematically examine the psychologist's role, identify activities that enhance their professional visibility and analyze the alignment between competency standards and their practical implementation from the perspective of different partners.

The study will employ a mixed-methods approach. A structured survey will be administered to educators, with an adapted version for parents. Semi-structured interviews will be conducted with psychologists employed in preschool institutions. The survey will capture external perceptions of the psychologist's contributions, while the interviews will provide insight into their own perspectives on their role, challenges and professional contributions. Ethical considerations, including voluntary participation, anonymity and data confidentiality, will be strictly observed.

The results are expected to highlight discrepancies between normative standards and practice, as well as differences in the perception of the psychologist's role among partners. It is assumed that the psychologist's contribution in the preschool settings will be most visible in direct support of the child, while their role in supporting family, educators, and institutional development may be less recognized. The findings may contribute to improving practice and informing educational policies that recognize the psychologist as an active and competent actor within the preschool education system.

Keywords: competent systems, preschool institution, professional visibility, competence

EMINA JELEŠKOVIĆ, SELVIRA DRAGANOVIĆ I ALMASA MULALIĆ

Internacionalni univerzitet u Sarajevu, Sarajevo, Bosna i Hercegovina

ejeleskovic@ius.edu.ba

RAD ODGAJATELJA U PRIVATNOJ PREDŠKOLSKOJ USTANOVI: IZAZOVI I ISKUSTVA

Cilj rada je pružiti detaljan uvid u rad odgajatelja jedne privatne predškolske ustanove u Sarajevu, u Bosni i Hercegovini. Rad se posebno fokusira na profesionalna iskustva odgajatelja u predškolskoj ustanovi te na izazove i specifičnosti s kojima se susreću u svojoj svakodnevnoj odgojno-obrazovnoj praksi. Rad ustanova za predškolski odgoj i obrazovanje danas je prepoznat kao ključna karika u fizičkom, emocionalnom, socijalnom i psihološkom razvoju djece te kao glavni temelj za njihov budući lični i akademski uspjeh. Polazeći od savremenih teorija o ranom razvoju djece, kao i sociološkog i konstruktivističkog pristupa učenju u predškolskoj dobi, rad propituje ulogu odgajatelja u ključnom procesu podrške cjelokupnom razvoju djeteta, naročito u području socioemocionalnog razvoja. Posebna pažnja bit će posvećena načinima na koje odgajatelji prepoznaju individualne potrebe djece i odgovaraju na njih te oblikuju sigurno i poticajno okruženje za učenje i razvoj. Istraživanje će biti provedeno primjenom kvalitativne metodologije, pri čemu će se koristiti metoda polustrukturiranog intervjua i tematske analize prikupljenih podataka. Dobiveni rezultati pružit će uvid u stvarne izazove u radu odgajatelja u privatnoj ustanovi predškolskog odgoja i obrazovanja. Zaključci rada mogu poslužiti kao vrijedne smjernice za unapređenje profesionalne podrške odgajateljima, kao i za kreatore obrazovnih politika i donosioce odluka u oblasti ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Ključne riječi: odgajatelji, privatna predškolska ustanova, unapređenje prakse

THE WORK OF EDUCATORS IN A PRIVATE PRESCHOOL INSTITUTION: CHALLENGES AND EXPERIENCES

The aim of this paper is to provide a detailed insight into the work of educators in a private preschool institution in Sarajevo, Bosnia and Herzegovina. The paper focuses in particular on the professional experiences of educators in the preschool setting, as well as on the challenges and specific circumstances they encounter in their everyday educational practice. Preschool education institutions are today recognized as a key factor in children's physical, emotional, social, and psychological development, and as a fundamental foundation for their future personal and academic success. Drawing on contemporary theories of early childhood development, as well as sociological and constructivist approaches to learning in early childhood, the paper examines the role of educators in the crucial process of supporting children's overall development, with

special emphasis on their socio-emotional development. Particular attention is paid to the ways in which educators recognize and respond to children's individual needs, and how they create a safe and stimulating environment for learning and development. The research will be conducted using a qualitative methodology, employing semi-structured interviews and thematic analysis of the collected data. The findings will provide insight into the real challenges faced by educators working in private preschool education institutions. The conclusions may serve as valuable guidelines for improving professional support for educators, as well as for policymakers and decision-makers in the field of early and preschool education.

Keywords: educators, private preschool institution, practice improvement

JASMINKA BARIĆ, NATAŠA SKOBLAR, LUCIJANA BEGONJ I KATARINA KRŠLOVIĆ

Dječji vrtić *Sabunić*, Privlaka, Hrvatska

vrtic@djecjivrticsabunic.hr

ODGOJITELJI I DJECA KAO SUSTVARATELJI ODGOJNO-OBRAZOVNE PRAKSE

Cilj izlaganja jest prikazati partnerski odnos temeljen na povjerenju i suradnji između odgojitelja i djece triju odgojnih skupina kao ravnopravnih sustvaratelja odgojno-obrazovne prakse, s naglaskom na aktivnu participaciju djece, učenje istraživanjem i ulogu poticajnog okruženja. Želi se naglasiti značaj međusobnog uvažavanja i zajedničkog djelovanja odgojitelja i djece u oblikovanju okruženja koje potiče samostalnost, inicijativu i produbljeno učenje iskustvom.

Rad se temelji na suvremenim koncepcijama ranog i predškolskog odgoja koje dijete promatraju kao aktivnog i kompetentnog sudionika učenja, a odgojitelja kao partnera i refleksivnog praktičara. Odgojno-obrazovna praksa shvaća se kao zajednički, participativni proces učenja, oblikovan svakodnevnim situacijama i poticajnim okruženjem.

Partnerski odnos odgojitelja i djeteta gradi se povjerenjem i otvorenom komunikacijom, pri čemu dijete aktivno sudjeluje u planiranju i realizaciji aktivnosti, donosi odluke i preuzima odgovornost, oblikujući vlastita iskustva učenja.

Zahvaljujući prirodnom okruženju, djeca u vrtić unose materijale iz okoline koje koriste u učenju i istraživanju. Interesi za ravnotežu, kosinu, biljke i male životinje prenose se iz vanjskog u unutarnji prostor, dok boravci u prirodi donose nove poticaje koje odgojitelj prepoznaje i ugrađuje u prostorno-materijalno okruženje za njihovu razradu i produbljivanje. Pa tako npr. kod promatranja puža ili kod sijanja i sađenja, djeca pokreću samostalno istraživanje mjerenjem, bilježenjem, pripremom materijala itd. Odgojitelj dokumentira dječje izjave te zajedno s djecom reflektira i produbljuje razumijevanje dječjih akcija. Na angažiranost djece utječu i društveno uvjetovani poticaji poput raznih događanja iz područja tradicije, kulture, sporta i društvenih projekata. Primjerice, tijekom Eurovizije djeca spontano iniciraju plesne aktivnosti, a odgojitelj to proširuje na istraživanje pokreta i izražavanje doživljaja kroz različite izražajne medije.

Proces učenja razvija se interakcijom djece i odgojitelja, koji promatra, dokumentira i evaluira aktivnosti, prilagođava poticaje i okruženje te u ulozi suistraživača usmjerava djecu i teži razumijevanju značenja njihovih aktivnosti.

Ključne riječi: aktivna participacija djece, partnerski odnos, poticajno okruženje, refleksivna odgojno-obrazovna praksa, sukonstrukcija učenja

EARLY CHILDHOOD EDUCATORS AND CHILDREN AS CO-CREATORS OF EDUCATIONAL PRACTICE

This paper presents a partnership relationship based on trust and cooperation between educators and children from three educational groups, as equal co-creators of educational practice, with an emphasis on children's active participation, learning through exploration, and the role of a stimulating environment.

Purpose is to emphasise the importance of mutual respect and joint action between educators and children in shaping an environment that encourages independence, initiative, and deeper experiential learning.

This work is based on contemporary concepts of early childhood and preschool education that view the child as an active and competent participant in learning, and the educator as a partner and reflective practitioner. Educational practice is understood as a shared, participatory learning process, shaped through everyday situations and a stimulating environment.

A partnership between the educator and the child is built on trust and open communication, whereby the child actively participates in the planning and implementation of activities, makes decisions, and assumes responsibility, thus shaping their own learning experiences.

Thanks to the natural environment, children bring materials from their surroundings into the kindergarten, which they use for learning and exploration. Their interests in balance, slopes, plants, and small animals are transferred from the outdoor to the indoor environment, while time spent in nature generates new stimuli that the educator recognizes and integrates into the spatial and material environment to support further exploration and deeper understanding. For example, during the observation of a snail or activities such as sowing and planting, children initiate independent inquiry through measuring, recording, and preparing materials. The educator documents children's statements and, together with the children, reflects on and deepens the understanding of their actions.

Children's engagement is also influenced by socially conditioned stimuli, such as events related to tradition, culture, sports, and community projects. For instance, during the Eurovision Song Contest, children spontaneously initiate dance activities, which the educator expands into the exploration of movement and the expression of experiences through various expressive media.

The learning process develops through the interaction between children and the educator, who observes, documents, and evaluates activities, adapts stimuli and the environment, and, in the role of a co-researcher, guides children while striving to understand the meaning of their activities.

Keywords: children's active participation, partnership relationship, stimulating environment, reflective educational practice, co-construction of learning

SLAVEN PETRI I LIDIJA BOBIĆ

Dječji vrtić *Sunce*, Zadar, Hrvatska

slavenpetri@gmail.com

PROFESIONALNI IDENTITET ODGOJITELJA U NASTAJANJU PROJEKTOM ANALOGNE I EKSPERIMENTALNE FOTOGRAFIJE U DJEČJEM VRTIĆU

U suvremenom poimanju ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja profesionalni identitet promatra se kao dinamičan, nepredvidiv proces koji se razvija u svakodnevnoj praksi.

Potvrdu vlastitog profesionalnog identiteta potražili smo u promišljenim akcijama u odnosu na djecu, kao i u oblikovanju prostorno-materijalnog okruženja, promišljanjem poticaja i osiguravanjem vremenskog konteksta u kojem je bilo moguće razvijati projekt. Projekt se počeo razvijati onog trenutka kada smo u vrtić donijeli stari analogni fotoaparat. Pitanja kako funkcionira stari analogni fotoaparat te zašto ne možemo odmah vidjeti fotografiju ostavila su prostor u kojem smo istraživali put nastajanja fotografije. U tim aktivnostima tražili smo najbolja rješenja u osiguravanju uvjeta za učenje. S razvojem projekta osluškivali smo potrebe djece za istraživanjem i u toj zajednici učenja gradili i svoj profesionalni put.

Pitanje djeteta „A gdje sad izađe slika?“ potaknulo je razvoj projekta analogne fotografije i različitih fotografskih tehnika, kako i opisujemo u svom radu. Razvojem projekta uočavali smo da djeca fotografiranjem sama razvijaju fotodokumentaciju koja nam je poslužila kao vrijedan doprinos procesu učenja kod djece, ali i poticaj za nadogradnju vlastitih kompetencija i usavršavanje vještina potrebnih za razumijevanje dječjih zaključivanja i načina pomoću kojih djeca dolaze do određenih spoznaja.

U suradnji s Gradskom knjižnicom Zadar, koju ističemo kao suradnju s lokalnom zajednicom, dobili smo dodatni prostor, tamnu komoru, u kojoj svakodnevno možemo raditi i razvijati fotografije koje su svjedoci nastanka projekta u dječjem vrtiću.

Inspirirani projektnim aktivnostima djece, njihovim izjavama, pitanjima i posvećenošću u istraživanju, gradili smo i naše osobne kurikulume koji su se ispreplitali kroz refleksije i mnoga preispitivanja dobrobiti za djecu. Projekt koji je nastajao bio je veliki profesionalni izazov. Motivacija je bila snažna te je doprinijela našem daljnjem istraživanju vlastite prakse.

Ključne riječi: razvoj projekta, kompetencije, istraživanje, osobni kurikulumi, refleksija prakse

PROFESSIONAL IDENTITY OF A PRESCHOOL TEACHER IN THE MAKING THROUGH A PROJECT OF ANALOGUE AND EXPERIMENTAL PHOTOGRAPHY IN KINDERGARTEN

In contemporary understandings of early childhood education and care, professional identity is viewed as a dynamic, unpredictable process that develops through everyday practice. We sought confirmation of our own professional identity in thoughtfully considered actions in relation to children, as well as in shaping the spatial-material environment, reflecting on stimuli, and ensuring a temporal context in which it was possible to develop the project. The project began to develop at the moment we brought an old analogue camera into the kindergarten. How an old analogue camera functions and why we cannot immediately see the photograph created a space in which we explored the process of image formation. Through these activities, we searched for the best solutions in ensuring conditions for learning. As the project developed, we listened to the children's needs for exploration and, within this community of learning, built our own professional path.

"Where does the picture come out now?"—a child's question that initiated the development of the analogue photography project and various photographic techniques, as described in our work. As the project evolved, we observed that children, through photographing, independently developed photo documentation that served as a valuable contribution to the learning process, as well as a stimulus for upgrading our own competencies and improving the skills necessary for understanding children's reasoning and the ways in which they arrive at certain insights.

In collaboration with the Gradska knjižnica Zadar, which we highlight as cooperation with the local community, we gained additional space—a darkroom—where we can work daily and develop photographs that bear witness to the emergence of the project in the kindergarten.

Inspired by the children's project activities, their statements, questions, and dedication to exploration, we also constructed our personal curricula, which intertwined through reflections and numerous considerations of children's well-being. The project that emerged was a significant professional challenge. The motivation was strong and contributed to our continued exploration of our own practice.

Keywords: project development, competencies, research, personal curricula, reflective practice

ZRINKA LOVRINČEVIĆ I ANA MIHALJEVIĆ

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti; Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Osijek, Hrvatska

Dječji vrtić Osijek, Osijek, Hrvatska

ana.mihaljevic@vrticiosijek.hr

ZAJEDNICE UČENJA KAO KOMPETENTAN SUSTAV PROFESIONALNOG RAZVOJA ODGOJITELJA

Profesionalni identitet odgojitelja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju dinamičan je proces koji se oblikuje u interakciji s profesionalnim okruženjem. Polazeći od tog razumijevanja, rad se usmjerava na zajednice učenja kao kompetentne sustave unutar dječjeg vrtića, u kojima se dijalogom, refleksijom i kolektivnim učenjem razvija refleksivna praksa i profesionalni identitet odgojitelja.

Cilj istraživanja jest ispitati kako sudjelovanje u zajednicama učenja doprinosi oblikovanju profesionalnog razvoja odgojitelja. Istraživanje će se provesti kao studija slučaja u Dječjem vrtiću Osijek koji već nekoliko godina djeluje u tematski usmjerenim zajednicama učenja. Ukupno će sudjelovati 34 odgojitelja iz tri zajednice učenja.

U istraživanju će se koristiti Upitnik za samoprocjenu kompetencija odgojitelja (Christianti i sur., 2025) te Upitnik o zajednicama učenja i refleksivnoj praksi koji je kreiran za potrebe ovog istraživanja. S obzirom na to da će se u istraživanju koristiti kombinirani metodološki pristup, za odgovore na otvorena pitanja provest će se kvalitativna analiza podataka, a kvantitativni rezultati bit će obrađeni s pomoću programa za statističku obradu rezultata.

Pretpostavlja se kako će rezultati pokazati da zajednice učenja potiču refleksivnu praksu, jačaju profesionalni identitet odgojitelja te, prema procjeni odgojitelja, doprinose unapređenju odgojno-obrazovne prakse. Sukladno tomu, očekuje se da će ovo istraživanje potvrditi značaj zajednica učenja u razvoju profesionalnog identiteta i kompetencija odgojitelja te da iste predstavljaju vrijedan model za kontinuirani profesionalni razvoj unutar kompetentnih sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u Dječjem vrtiću Osijek.

Ključne riječi: kompetencije odgojitelja, profesionalni identitet, refleksivna praksa, zajednica učenja

PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITIES AS A COMPETENT SYSTEM OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT FOR PRESCHOOL TEACHERS

The professional identity of preschool teachers in early childhood and preschool education is a dynamic process that is shaped in interaction with the professional environment. Starting from this understanding, the paper focuses on professional

learning communities as competent systems within the preschool institution, where reflective practice and professional identity are developed through dialogue, reflection, and collective learning

The aim of the research is to examine how participation in professional learning communities contributes to shaping the professional development of preschool teachers. The research will be conducted as a case study in the Dječji vrtić Osijek, which has been organizing thematically focused professional learning communities for several years. A total of 34 preschool teachers from three learning communities will participate.

The research will use A Self-Assessment Instrument for Early Childhood Teachers (Christianti et al., 2025) and the Questionnaire on Professional Learning Communities and Reflective Practice, developed for this study. Given that the research will use a combined methodological approach, qualitative data will be analyzed to answer open-ended questions, while quantitative results will be processed using statistical software.

It is assumed that the results will show that professional learning communities encourage reflective practice, strengthen the professional identity of educators and, according to the preschool teachers' assessment, contribute to the improvement of educational practice. Accordingly, it is expected that this research will confirm the importance of professional learning communities in developing professional identity and competencies. They also represent a valuable model for continuous professional development within competent systems of early and preschool education at Dječji vrtić Osijek.

Keywords: professional identity, professional learning community, preschool teachers' competencies, reflective practice

IGOR RADEKA I MARIJANA MIOČIĆ

Sveučilište u Zadru, Zadar, Hrvatska

marijanamiocic@yahoo.com

KOMPETENCIJSKI STANDARD ODGOJITELJA U HRVATSKOJ

Za unaprjeđenje sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja ključne su kompetencije svih dionika, a posebno odgojitelja koji su nositelji ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Europski kvalifikacijski okvir zajedno s nacionalnim kvalifikacijskim okvirima svih država članica utvrđuje strukturu svake kvalifikacije. Primjena Europskog kvalifikacijskog okvira važna je i za sve države koje su u postupku pridruživanja Europskoj uniji, budući da je izrada nacionalnog kvalifikacijskog okvira sastavni dio procesa pridruživanja. Svi nastavni planovi i programi, odnosno kurikulumi na temelju kojih se u odgojno-obrazovnim ustanovama stječu kvalifikacije, trebaju biti usklađeni sa standardima upisanim u nacionalni kvalifikacijski okvir. Svaki standard ima ograničeni rok trajanja zbog kontinuiranog unapređivanja kvalitete. Standard zanimanja Odgojitelj djece rane i predškolske dobi upisan je u Hrvatski kvalifikacijski okvir s trajanjem do kraja 2028. godine. Standard kvalifikacije Sveučilišni prvostupnik/ca ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja upisan je u Hrvatski kvalifikacijski okvir s trajanjem do kraja 2029. godine.

U radu koji slijedi, primjenom supstantivne teorije (Halmi, 1996: 53–60) kao temeljne strategije kvalitativnih istraživanja, analizirat će se standard zanimanja i standard kvalifikacije odgojitelja djece predškolske dobi s konkretnim prijedlogom unaprjeđenja postojećeg stanja digitalne pismenosti.

U suvremeno doba digitalni mediji su sastavni dio života odgojitelja i djeteta. Razvoj digitalnih kompetencija važan je za profesionalni identitet odgojitelja, ali i za rad s djetetom rane i predškolske dobi. Profesionalni identitet odgojitelja kontinuirano se razvija u području digitalne pismenosti, što doprinosi kvaliteti odgojno-obrazovne prakse. U obiteljskom i institucionalnom digitalnom okruženju vrlo je važna priprema djeteta predškolske dobi za sigurno korištenje interneta kao temelja dugoročnog razvoja.

Ključne riječi: Hrvatski kvalifikacijski okvir, standard zanimanja odgojitelj djece rane i predškolske dobi, standard kvalifikacije sveučilišni prvostupnik/ca ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, unaprjeđenje kvalitete

COMPETENCY STANDARD OF EDUCATORS IN CROATIA

The key to improving the early childhood and preschool education system are the competencies of all stakeholders. Especially educators who are the bearers of early childhood and preschool education. The European Qualifications Framework,

together with the national qualifications frameworks of all member states, determines the structure of each qualification. The application of the European Qualifications Framework is also important for all countries that are in the process of joining the European Union, since the development of a national qualifications framework is an integral part of the accession process.

All curricula which qualifications are acquired in educational institutions, should be aligned with the standards included in the national qualifications framework. Each standard has a limited validity period due to continuous quality improvement. The occupational standard Early Childhood and Preschool Educator is included in the Croatian Qualifications Framework with a duration until the end of 2028. The qualification standard University Bachelor of Early Childhood and Preschool Education is included in the Croatian Qualifications Framework with a duration until the end of 2029.

In the following paper, using substantive theory (Halmi, 1996: 53-60) as a basic strategy for qualitative research, the occupational standard and qualification standard of preschool educators will be analyzed with a concrete proposal for improving the current state of digital literacy. In modern times, digital media are an integral part of the lives of educators and children. The development of digital competencies is important for the professional identity of educators, but also for working with children of early and preschool age. The professional identity of educators is continuously developing in the field of digital literacy, which contributes to the quality of educational practice. In the family and institutional digital environment, it is very important to prepare preschool children for safe use of the Internet as a basis for long-term development.

Keywords: Croatian Qualifications Framework, Occupational Standard Early Childhood and Preschool Educator, Qualification Standard University Bachelor's Degree in Early Childhood and Preschool Education, Quality Improvement

ANITA IMRE, IVANA JOVANOVIĆ I PETRA GROZNICA

Sveučilište u Mostaru, Mostar, Bosna i Hercegovina

anita.imre@fpmoz.sum.ba

PERCEPCIJA RAVNATELJA O PROFESIONALNOM RAZVOJU ODGOJITELJA

Profesionalni razvoj odgojitelja moguće je promatrati kroz tri ciklusa: inicijalno obrazovanje, stažiranje i kontinuirano profesionalno usavršavanje. Profesionalno usavršavanje smatra se trajnim i iznimno važnim za učinkoviti profesionalni razvoj i jačanje kompetencija istraživanjem i refleksijom. Cjeloživotno učenje i profesionalni razvoj odgojitelja pokazao se kao jedan od odlučujućih čimbenika uspješnosti odgojno - obrazovnih ustanova. Rad aktualizira izazove i perspektive profesionalnog razvoja odgojitelja kao što su : financiranje, stručno osoblje, suradnju s roditeljima, promjene u zakonodavstvu i obrazovnim politikama, društvene promjene i raznolikost, evaluaciju i praćenje te tehnološki - informacijski napredak. Cilj rada bio je kroz percepciju ravnatelja predškolskih ustanova dobiti uvid u čimbenike koji utječu na profesionalni razvoj odgojitelja. U radu je primijenjen kvalitativni pristup istraživanju, pri čemu je instrument istraživanja bio polu strukturirani intervju. Ravnatelji predškolskih ustanova iz Bosne i Hercegovine i Hrvatske , njih deset, su putem pitanja otvorenog tipa trebali iznijeti svoje mišljenje o čimbenicima koji imaju utjecaj na profesionalni razvoj odgojitelja. U promjenjivom društvenom kontekstu ključnim su se pokazali ulaganja u ljudski potencijal u svim pa tako i u odgojno-obrazovnim ustanovama. Stoga, rezultati provedenog istraživanja i analize sadržaja dobivenih odgovora na otvorena pitanja, pokazali su kako ravnatelji koji posjeduju kompetencije nužne za obavljanje svoje profesionalne uloge, izdvajaju financijsku potporu , stručno i kompetentno osoblje ali i potporu roditelja, kao najveće izazove u profesionalnom razvoju odgojitelja. Dobiveni nalazi ovog istraživanja, ukazuju na potrebu zajedničkog proaktivnog djelovanja ravnatelja ali i svih sudionika odgojno obrazovnog procesa, kako bi se poboljšala kvaliteta i uspješnost predškolskih ustanova.

Ključne riječi: kompetencije, odgojitelj, profesionalni razvoj, ravnatelj

PRINCIPAL PERCEPTION OF THE PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF EDUCATORS

Summary: The professional development of educators can be observed through three cycles: initial education, internship and continuous professional development. Professional development is considered permanent and extremely important for effective professional development and strengthening of competencies through research and reflection. Lifelong learning and professional development of educators

has proven to be one of the decisive factors in the success of educational institutions. The paper updates the challenges and perspectives of the professional development of educators such as: financing, professional staff, cooperation with parents, changes in legislation and educational policies, social changes and diversity, evaluation and monitoring, and technological and information progress. The aim of the paper was to gain insight into the factors that influence the professional development of educators through the perceptions of preschool principals. The paper applied a qualitative research approach, with a semi-structured interview as the research instrument. Ten preschool principals from Bosnia and Herzegovina and Croatia were asked to express their opinions on the factors that influence the professional development of educators through open-ended questions. In a changing social context, investments in human resources have proven to be crucial in all, including educational institutions. Therefore, the results of the conducted research and the analysis of the content of the responses to open questions showed that principals who possess the competencies necessary to perform their professional role single out financial support, professional and competent staff, and parental support as the greatest challenges in the professional development of educators. The findings of this research indicate the need for joint proactive action by principals and all participants in the educational process in order to improve the quality and success of preschool institutions.

Keywords: competencies, educator, professional development, principal,

SLAĐANA CURIĆ-PETRIČEVIĆ

Dječji vrtić *Cvit Mediterana*, Split, Hrvatska

petricevici@gmail.com

OD SPOZNAJE DO PROMJENE: RAZVOJ PROFESIONALNOG IDENTITETA ODGAJATELJA AKCIJSKIM ISTRAŽIVANJEM PRIJELAZA VRTIĆ–ŠKOLA U OKVIRU ERASMUS+ MOBILNOSTI

Prijelaz djece iz vrtića u školu predstavlja jedno od ključnih razdoblja ranog odgoja i obrazovanja, koje zahtijeva suradnju, refleksiju i profesionalnu autonomiju odgajatelja. Cilj ovog prikaza dobre prakse je pokazati kako iskustva stečena kroz Erasmus+ mobilnosti potiču unaprjeđenje prijelazne prakse i oblikuju profesionalni identitet odgojitelja unutar kompetentnog sustava RPOO-a.

Teorijski okvir temelji se na shvaćanju profesionalnog identiteta kao dinamičnog, kontekstualnog i relacijskog procesa, u kojem zajedničko djelovanje s djecom, roditeljima i učiteljima razvija profesionalne kompetencije i refleksiju. Akcijsko istraživanje obuhvaća tri modela suradnje vrtića i škole: bez strukturirane suradnje, djelomičnu suradnju i sustavnu suradnju temeljenu na praksama u nekim drugim europskim zemljama, a koje smo upoznali kroz Erasmus mobilnosti.

Podaci se prikupljaju opažanjem, polustrukturiranim intervjuima, anketnim upitnicima, analizom pedagoške dokumentacije i refleksivnih zapisa odgojitelja. Etika je osigurana dobrovoljnošću sudjelovanja, informiranim pristankom i zaštitom identiteta sudionika.

Sustavna suradnja potiče profesionalnu refleksiju, suradničke kompetencije i osjećaj autonomije odgojitelja, kao i kvalitetu i uspješnost procesa prijelaza djece. Primjer pokazuje kako praktičari svojim djelovanjem mogu unaprijediti praksu i oblikovati profesionalni identitet, ne čekajući promjene u obrazovnoj politici, te kako međunarodna iskustva potiču razvoj kompetentnih sustava i kolektivnih vrijednosti u ranom i predškolskom odgoju.

Ključne riječi: akcijsko istraživanje, Erasmus+ mobilnost, profesionalni identitet, prijelaz vrtić–škola, refleksivna praksa

FROM INSIGHT TO CHANGE: DEVELOPING EDUCATORS' PROFESSIONAL IDENTITY THROUGH ACTION RESEARCH ON KINDERGARTEN-TO-SCHOOL TRANSITIONS WITHIN ERASMUS+ MOBILITY

The transition from kindergarten to school represents a crucial period in early childhood education, requiring collaboration, reflection and professional autonomy of

educators. The aim of this good practice example is to demonstrate how experiences gained through Erasmus+ mobility support the improvement of transition practices and shape educators' professional identity within a competent early childhood education system.

The theoretical framework is based on understanding professional identity as a dynamic, contextual and relational process, where collaborative engagement with children, parents and teachers fosters professional competence and reflection. The action research encompasses three models of kindergarten–school collaboration: no structured collaboration, partial collaboration and systematic collaboration based on practices transferred from Erasmus+ mobility.

Data are collected through observations, semi-structured interviews, surveys, analysis of pedagogical documentation and educators' reflective records. Ethical considerations include voluntary participation, informed consent and protection of participants' identities.

Systematic collaboration fosters professional reflection, collaborative competencies and educators' sense of autonomy, as well as the quality and positive outcomes of children's transition processes. This example demonstrates how practitioners can enhance practice and shape professional identity through their own actions, without waiting for changes in educational policy, and how international experiences stimulate the development of competent systems and collective values in early childhood education.

Keywords: action research, Erasmus+ mobility, professional identity, kindergarten–school transition, reflective practice

MIRSADA ZEĆO I LEJLA KAFEDŽIĆ

Univerzitet u Sarajevu – Pedagoški fakultet, Bosna i Hercegovina

Univerzitet u Sarajevu – Filozofski fakultet, Bosna i Hercegovina

mirsada.zeco@gmail.com

MOGUĆNOSTI PRIMJENE MUZIKOTERAPIJE U INTEGRIRANOM PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU

Muzikoterapija predstavlja interdisciplinarnu, naučno utemeljenu disciplinu koja se u području integriranog predškolskog odgoja i obrazovanja koristi kao sredstvo poticanja emocionalnog, socijalnog, kognitivnog i motoričkog razvoja djece. U kontekstu integriranog predškolskog odgoja i obrazovanja muzikoterapijske tehnike osiguravaju strukturiran, fleksibilan i participativan okvir koji omogućava aktivno sudjelovanje djece različitih sposobnosti, u skladu s njihovim individualnim potrebama i mogućnostima. Naučnoistraživački model „Zvuk u ranom i predškolskom dobu – nivo 2–5“ (Voyajolu & Ockelford, 2016; Welch i sur., 2009) razvijen je na temelju savremenih spoznaja o muzičkom razvoju djece predškolske dobi. Model je prvobitno osmišljen za rad s djecom s intelektualnim teškoćama, ali se pokazao primjenjivim kao instrument za procjenu muzičkog razvoja djece u ranom uzrastu, neovisno o prisutnosti teškoća u razvoju (Ockelford, 2013). Osnovna ideja ovog muzikoterapijskog programa je njegova dostupnost i praktična primjena, ne samo od strane muzikoterapeuta već i od odgajatelja i roditelja, s ciljem poticanja cjelokupnog razvoja djece.

Aktivnosti poput aktivnog slušanja zvučnih stimulacija, spontane improvizacije, zvučnih i muzičkih igara te muzičkih priča mogu se jednostavno integrirati u svakodnevno odgojno-obrazovno okruženje. Uloga odgajatelja vidljiva je kroz aktivno muziciranje, vođenje zvučne i muzičke igre i primjenu tehnika relaksacije, čime se doprinosi lakšoj adaptaciji djece na grupu i stvaranju poticajnog i sigurnog okruženja. Takav pristup ne samo da razvija muzičke vještine već jača i emocionalnu sigurnost, socijalne kompetencije i osjećaj pripadnosti među djecom.

Ključne riječi: muzikoterapija, inkluzija, adaptacija, integracija u grupi

THE APPLICATION OF MUSIC THERAPY IN INTEGRATED EARLY CHILDHOOD EDUCATION AND CARE

Music therapy represents an interdisciplinary, scientifically grounded discipline that is used within integrated preschool education and care as a means of fostering children's emotional, social, cognitive, and motor development. Within the context of integrated early childhood education and care, music therapy techniques provide a structured, flexible, and participatory framework that enables the active involvement

of children with diverse abilities, in accordance with their individual needs and potentials.

The research-based model "Sound in Early Childhood – Levels 2–5" (Voyajolu & Ockelford, 2016; Welch et al., 2009) was developed on the basis of contemporary insights into the musical development of preschool children. The model was originally designed for work with children with intellectual disabilities, but it has proven to be applicable as an instrument for assessing musical development in early childhood, regardless of the presence of developmental difficulties (Ockelford, 2013).

The core idea of this music therapy programme is its accessibility and practical application, not only by music therapists, but also by educators and parents, with the aim of supporting children's overall development. Activities such as active listening to sound stimulation, spontaneous improvisation, sound and musical games, and musical storytelling can be easily integrated into everyday educational environments.

The role of the educator is reflected through active music-making, facilitation of sound and musical play, and the application of relaxation techniques, which contribute to children's easier adaptation to group settings and to the creation of a stimulating and safe environment. Such an approach not only develops musical skills but also strengthens emotional security, social competencies, and a sense of belonging among children.

Keywords: music therapy, inclusion, adaptation, integration within the group.

NEDELJKA MRĐA

Dječji vrtić *Osijek*, Osijek, Hrvatska

nedeljka.mrdja@gmail.com

PERCEPCIJE ODGOJITELJA O POVEZANOSTI IMPLICITNE PEDAGOGIJE I KOMPATIBILNOSTI ODGOJITELJSKOG PARA S KVALITETOM ODGOJNO-OBRAZOVNOG RADA

U kontekstu suvremenog društva i sve složenijih odgojno-obrazovnih zahtjeva ističe se potreba posvećivanja sve veće pažnje kvaliteti međuljudskih odnosa, komunikacije i suradnje među odgojiteljima unutar odgojiteljskog para. Ovaj se rad bavi problematikom kompatibilnosti odgojitelja u kontekstu njihovih implicitnih pedagogija, odnosno osobnih uvjerenja, vrijednosti i stavova koji usmjeravaju pedagošku praksu i koji uvelike utječu na kvalitetu odgojno-obrazovnog rada odgojno-obrazovne skupine u dječjem vrtiću, ali i dječjeg vrtića u cijelosti. Implicitna pedagogija obuhvaća skup temeljnih vrijednosti i uvjerenja odgojitelja o djetetovoj prirodi, njegovim potrebama i potencijalima, čimbenicima koji utječu na djetetov razvoj, postavljenim odgojno-obrazovnim ciljevima te odgojnim postupcima koji se smatraju primjerenima. Polazeći od pretpostavke da implicitna pedagogija značajno utječe na način rada, komunikaciju i suradnju među odgojiteljima, u radu se razmatra kako sličnosti i razlike u tim uvjerenjima mogu pridonijeti kvaliteti odgojno-obrazovnog rada ili predstavljati svojevrstan izazov. Cilj rada jest ispitati percepcije odgojitelja o povezanosti implicitne pedagogije i kompatibilnosti odgojiteljskog para s kvalitetom odgojno-obrazovnog rada te utvrditi postoje li razlike u tim percepcijama s obzirom na odabrana sociodemografska i profesionalna obilježja. Podaci su prikupljeni putem upitnika konstruiranog za potrebe istraživanja među odgojiteljima Dječjeg vrtića Osijek te predstavljaju vrijedan uvid u stavove i iskustva odgojitelja o navedenoj problematici. Poseban naglasak stavljen je na analizu stavova odgojitelja o kompatibilnosti odgojitelja unutar odgojiteljskog para i povezanosti njihove implicitne pedagogije s kvalitetom suradnje i kvalitetom odgojno-obrazovnog rada u cijelosti.

Ključne riječi: dijete, dječji vrtić, implicitna pedagogija, odgojitelj, suradnja

TEACHERS' PERCEPTIONS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN IMPLICIT PEDAGOGY, CO-TEACHER COMPATIBILITY AND THE QUALITY OF EARLY CHILDHOOD EDUCATION

Abstract: In the context of contemporary society and the increasingly complex demands of early childhood education, growing attention is being paid to the quality of interpersonal relationships, communication, and collaboration between co-teachers working within the same preschool group. This paper examines co-teacher compatibility in relation to their implicit pedagogies, namely the personal beliefs,

values, and attitudes that shape pedagogical practice and significantly influence the quality of educational work within a preschool group as well as the overall quality of the kindergarten. Implicit pedagogy encompasses educators' fundamental values and beliefs about the nature of the child, the child's needs and potentials, the factors influencing child development, educational goals, and the educational practices considered appropriate. Based on the assumption that implicit pedagogy significantly influences educators' professional practice, communication, and collaboration, this paper explores how similarities and differences in these beliefs may contribute to the quality of educational practice or, conversely, present challenges in everyday educational work. The aim of this study is to examine teachers' perceptions of the relationship between implicit pedagogy, co-teacher compatibility, and the quality of early childhood education, as well as to determine whether these perceptions differ according to selected sociodemographic and professional characteristics. Data were collected using a questionnaire specifically designed for this study and administered to teachers employed at Kindergarten Osijek. The findings provide valuable insight into teachers' attitudes and experiences regarding the relationship between implicit pedagogy, co-teacher compatibility, and the quality of educational practice. Particular emphasis is placed on analysing teachers' perceptions of compatibility within co-teaching pairs and its relationship with the quality of collaboration and the overall quality of early childhood education.

Keywords**:** child, co-teaching, collaboration, early childhood education, implicit pedagogy, teacher beliefs.

EDITA TOŠIĆ I ANKA PERIĆ

Udruga odgajatelja predškolske djece *Maraške*, Zadar, Hrvatska

anaperic.kep@gmail.com

PROFESIONALNI IDENTITET ODGAJATELJA U PARTICIPATIVNIM PEDAGOŠKIM PROCESIMA

Profesionalni identitet odgajatelja u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja sagledava se kao proces koji se razvija svakodnevnim pedagoškim djelovanjem, profesionalnim odlukama i kontekstualnim uvjetima rada. U tom smislu, identitet se oblikuje u odnosima s djecom, u prihvaćanju pedagoške neizvjesnosti te u sposobnosti promišljanja vlastite uloge unutar otvorenih i dinamičnih pedagoških procesa.

Cilj ovog izlaganja jest prikazati kako se profesionalni identitet odgajatelja razvija participativnim pedagoškim procese koji u središte stavljaju dječju inicijativu, istraživanje i kreativno izražavanje. Svrha izlaganja je osvijestiti profesionalno napredovanje odgajatelja kao proces koji se ne temelji na postizanju unaprijed definiranih ishoda, već na razvoju refleksivnog odnosa prema vlastitim pedagoškim odlukama i postupcima. Osnovno teorijsko polazište čine suvremeni pedagoški pristupi koji profesionalni identitet povezuju s konceptom kompetentnih sustava, profesionalnom autonomijom i participativnom pedagogijom.

Prikaz dobre prakse temelji se na analizi konkretnih pedagoških situacija u kojima se odgajatelj suočava s pitanjima planiranja, podrške i suzdržavanja od prekomjernog vođenja, pri čemu se profesionalne vrijednosti očituju u odnosu prema dječjoj kompetentnosti i procesu učenja. Pedagoška dokumentacija koristi se kao sredstvo refleksije prakse i profesionalnog učenja, omogućujući naknadno promišljanje pedagoških odluka, odnosa i smjerova djelovanja.

Izlaganje doprinosi razumijevanju profesionalnog identiteta odgajatelja kao procesa kontinuiranog učenja i profesionalnog razvoja te ističe važnost refleksivne prakse u jačanju profesionalne autonomije unutar sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Ključne riječi: kompetentni sustavi, participativni pedagoški procesi, pedagoška dokumentacija, profesionalna autonomija, profesionalni identitet

THE PROFESSIONAL IDENTITY OF EDUCATORS IN PARTICIPATORY PEDAGOGICAL PROCESSES

The professional identity of educators within the system of early and preschool education and care is understood as a process that develops through everyday pedagogical practice, professional decision-making, and contextual working

conditions. In this sense, professional identity is shaped through relationships with children, through the acceptance of pedagogical uncertainty, and through the ability to critically reflect on one's own role within open and dynamic pedagogical processes.

The aim of this presentation is to present how the professional identity of educators develops through participatory pedagogical processes that place children's initiative, exploration, and creative expression at the centre. The purpose of the presentation is to highlight professional development as a process that is not based on achieving predefined outcomes, but on the development of a reflective relationship towards one's own pedagogical decisions and practices. The theoretical framework is grounded in contemporary pedagogical approaches that connect professional identity with the concepts of competent systems, professional autonomy, and participatory pedagogy.

The presentation of good practice is based on the analysis of specific pedagogical situations in which educators are confronted with issues of planning, providing support, and refraining from excessive guidance. In these situations, professional values are manifested through attitudes towards children's competence and the learning process. Pedagogical documentation is used as a means of reflecting on practice and professional learning, enabling subsequent reflection on pedagogical decisions, relationships, and directions of action.

The presentation contributes to the understanding of educators' professional identity as a process of continuous learning and professional development, and emphasises the importance of reflective practice in strengthening professional autonomy within the system of early and preschool education and care.

Keywords: competent systems, participatory pedagogical processes, pedagogical documentation, professional autonomy, professional identity

TAMARA BRUSSICH, IVA BLAŽEVIĆ I ANA ŽNIDAREC ČUČKOVIĆ

Nastavni zavod za javno zdravstvo Istarske županije, Hrvatska

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula Hrvatska

Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

tamara.brussich@nzzjziz.hr

ZDRAVSTVENA PISMENOST U RANOM DJETINJSTVU KAO VRIJEDNOSNA DIMENZIJA KOMPETENTNIH SUSTAVA: TEMATSKA ANALIZA NACIONALNOG KURIKULUMA ZA RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE REPUBLIKE HRVATSKE

Zdravstvena pismenost složen je i višedimenzionalan koncept koji obuhvaća znanja, vještine, stavove i vrijednosti potrebne za donošenje informiranih odluka o zdravlju tijekom cijelog života. Suvremena istraživanja ističu njezinu važnost za cjeloživotnu dobrobit, uključujući promociju zdravlja, prevenciju bolesti te razvoj zdravstveno odgovornog ponašanja pojedinca i zajednice. U ranom djetinjstvu zdravstvena pismenost ima osobitu ulogu jer pridonosi cjelovitom tjelesnom, emocionalnom i kognitivnom razvoju djeteta te se može promatrati kao sastavnica djetetova prava na zdravlje, zdravstvenu skrb i obrazovanje, sukladno Konvenciji o pravima djeteta. Razvoj zdravstvene pismenosti u kontekstu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja povezan je s profesionalnim djelovanjem odgojitelja, čiji profesionalni identitet uključuje odgovornost za stvaranje okruženja koje potiče zdravlje, dobrobit i cjelovit razvoj djeteta. Iako se zdravstvena pismenost u kurikularnim dokumentima rijetko navodi kao zasebno područje, ona je prisutna implicitno kroz vrijednosne okvire, ciljeve i načela ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Cilj je ovoga rada analizirati vrijednosti Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje Republike Hrvatske te utvrditi njihovu povezanost s konceptom zdravstvene pismenosti, promatrajući kurikulum kao sastavni dio kompetentnog sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Rad se temelji na kvalitativnoj tematskoj analizi sadržaja kurikuluma, uz primjenu postupka kodiranja radi identifikacije dimenzija zdravstvene pismenosti prisutnih u vrijednosnom sustavu dokumenta. Rezultati provedene analize pokazuju da zdravstvena pismenost u Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje nije eksplicitno imenovana, ali je implicitno prisutna kroz temeljne vrijednosti kurikuluma, uključujući znanje, humanizam i toleranciju, identitet, odgovornost, autonomiju i kreativnost. Takav vrijednosni okvir upućuje na očekivanje da odgojitelj (refleksivni praktičar, nositelj profesionalnog identiteta) aktivno integrira dimenzije zdravstvene pismenosti u odgojno-obrazovnu praksu. Rezultati doprinose dubljem razumijevanju zdravstvene pismenosti u kontekstu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te ukazuju na njezinu važnost u oblikovanju profesionalnog identiteta odgojitelja, pružajući relevantno polazište za daljnji razvoj politika i prakse.

Ključne riječi: Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, zdravstvena pismenost, vrijednosti, dobrobit

HEALTH LITERACY IN EARLY CHILDHOOD AS A VALUE DIMENSION OF COMPETENT SYSTEMS: A THEMATIC ANALYSIS OF THE NATIONAL CURRICULUM FOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION AND CARE OF THE REPUBLIC OF CROATIA

Health literacy is a complex and multidimensional concept that encompasses the knowledge, skills, attitudes and values needed to make informed health decisions throughout life. Contemporary research emphasizes its importance for lifelong well-being, including health promotion, disease prevention, and the development of health-responsible behavior of the individual and the community. In early childhood, health literacy plays an important role because it contributes to the overall physical, emotional and cognitive development of the child and can be seen as a component of the child's right to health, health care and education, in accordance with the Convention on the Rights of the Child. The development of health literacy in the context of early childhood education and care is linked to the professional activities of preschool teachers, whose professional identity includes responsibility for creating an environment that fosters the health, well-being and holistic development of the child. Although health literacy is rarely mentioned as a separate area in curricular documents, it is present implicitly through the value frameworks, goals and principles of early childhood education and care. The aim of this paper is to analyze the values of the National Curriculum for Early Childhood Education and Care of the Republic of Croatia and to determine their connection with the concept of health literacy, observing the curriculum as an integral part of the competent system of early childhood education and care. The paper is based on a qualitative thematic analysis of the content of the curriculum, with the application of the coding procedure to identify the dimensions of health literacy present in the value system of the document. The results of the analysis show that health literacy in the National Curriculum for Early Childhood Education and Care is not explicitly named, but is implicitly present through the core values of the curriculum, including knowledge, humanism and tolerance, identity, responsibility, autonomy and creativity. Such a value framework indicates the expectation that the preschool teacher (reflective practitioner, holder of professional identity) actively integrates the dimensions of health literacy into educational practice. The results contribute to a deeper understanding of health literacy in the context of early childhood education and care and point to its importance in shaping the professional identity of the preschool teachers, providing a relevant starting point for further development of policies and practices.

Keywords: National Curriculum for Early Childhood Education and Care, health literacy, values, well-being.

MARTA DUJMOVIĆ I MARINA RADIĆ

Dječji vrtić *Grigor Vitez*, Split, Hrvatska

martaa2390@gmail.com

DIGITALNA PEDAGOŠKA DOKUMENTACIJA KAO IZRAZ PROFESIONALNOG IDENTITETA ODGOJITELJA

U suvremenom društvenom i odgojno-obrazovnom kontekstu, obilježenom povećanom transparentnošću rada i različitim oblicima vrednovanja, profesionalni identitet odgojitelja sve se češće oblikuje pod utjecajem vanjskih očekivanja i usporednih pokazatelja kvalitete. U takvom okruženju digitalna pedagoška dokumentacija dobiva važnu ulogu, ali njezina primjena nosi i rizik usmjerenosti na ishode nauštrb procesa učenja i razvoja djeteta. Polazeći od kurikulumskog pristupa ranom i predškolskom odgoju, ovaj rad promatra digitalnu dokumentaciju kao sredstvo refleksivne prakse i profesionalnog osnaživanja odgojitelja.

Cilj rada je prikazati primjer digitalne pedagoške dokumentacije u dječjem vrtiću koja doprinosi razvoju profesionalnog identiteta odgojitelja praćenjem individualnog razvoja djeteta, razumijevanjem procesa učenja te izgradnjom partnerskih odnosa s roditeljima. Poseban se naglasak stavlja na pedagoški utemeljenu i etički odgovornu uporabu digitalnih alata, usklađenu s vrijednostima Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje.

U prikazu prakse korišten je digitalni alat BookCreator za vođenje individualne pedagoške dokumentacije djece od početka pedagoške godine. Dokumentacija uključuje dječje izjave, likovne izraze, fotografije procesa učenja, bilješke o iskustvenim aktivnostima i posjetima, primjere suradnje s roditeljima te refleksivne zapise odgojitelja usmjerene na djetetove snage i potencijale za daljnji razvoj. Takav oblik dokumentiranja omogućuje dublje razumijevanje dječjeg učenja, potiče profesionalnu refleksiju te doprinosi očuvanju pedagoških vrijednosti usmjerenih na dijete, pri čemu digitalna dokumentacija postaje važan izraz profesionalnog identiteta odgojitelja u suvremenom odgojno-obrazovnom kontekstu.

Ključne riječi: digitalna pedagoška dokumentacija, etička uporaba digitalnih alata, kurikulumski pristup učenju, profesionalni identitet odgojitelja, refleksivna praksa u ranom i predškolskom odgoju

DIGITAL PEDAGOGICAL DOCUMENTATION AS AN EXPRESSION OF EDUCATORS' PROFESSIONAL IDENTITY

In the contemporary educational context, characterized by increased transparency of practice and various forms of evaluation, educators' professional identity is increasingly shaped by external expectations and comparative indicators of quality. Within such a framework, digital pedagogical documentation plays an important role,

while its uncritical use may lead to an overemphasis on outcomes atthe expense of learning processes and children's development. Grounded in a curriculum-oriented approach to early and preschool education, this paper views digital documentation as a tool for reflective practice and professional empowerment of educators.

The aim of the paperis to present an example of digital pedagogical documentation in a kindergarten that supports the development of educators' professional identity through monitoring individual child development, understanding learning processes, and fostering partnership with parents. Particular emphasis is placed on pedagogically grounded and ethically responsible use of digital tools, aligned with the values of the National Curriculum for Early and Preschool Education.

The practice example is based on the use of the digital tool BookCreatorfor maintaining individual pedagogical documentation from the beginning of the pedagogical year. The documentation includes children's statements, artistic expressions, photographs of learning processes, notes on experiential activities and visits, examples of collaboration with parents, and educators' reflective records focused on children's strengths and potentials for further development. Such an approach enables a deeper understanding of children's learning, encourages professional reflection, and contributes to the preservation of child-centered pedagogical values, positioning digital documentation as a key expression of educators' professional identity in contemporary educational settings.

Keywords: curriculum-oriented learning, digital pedagogical documentation, educators' professional identity, ethical use of digital tools, reflective practice in early childhood education

MARINA VALIĆ I SLAĐANA CURIĆ PETRIČEVIĆ

Dječji vrtić *Maksimir*, Zagreb, Hrvatska

marinavalic1974@gmail.com

CJELOŽIVOTNO OBRAZOVANJE ODGOJITELJA: ULOGA MOTIVACIJE, KOMPETENCIJA I PODRŠKE

Današnji izazovi povezani s nedostatkom stručnog kadra u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja dovode do promjena u poimanju stručnih kvalifikacija i profesionalnih standarda. U takvom kontekstu posebno se ističu pojedinci koji, unatoč formalnom snižavanju kriterija zapošljavanja, prepoznaju važnost cjeloživotnog učenja te se aktivno uključuju u proces profesionalnog usavršavanja i jačanja vlastitih kompetencija.

Cilj ovog prikaza dobre prakse jest predstaviti iskustvo skupine odgajateljica koje su se, unatoč dugogodišnjem radnom iskustvu i mogućnosti nastavka rada bez dodatnog formalnog obrazovanja, odlučile na daljnji profesionalni razvoj upisom razlikovne godine i sveučilišnog diplomskog studija ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Godine 2022. nekoliko žena u dobi od četrdeset i pedeset godina upisuje razlikovnu godinu na sveučilištu te, nakon položenih ispita, nastavlja obrazovanje na diplomskom studiju, stječući akademski naziv sveučilišne magistre ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Teorijsko polazište rada temelji se na razumijevanju profesionalnog identiteta kao dinamičnog procesa koji se oblikuje iskustvom, refleksijom, suradnjom i cjeloživotnim učenjem. Kompetentan sustav pritom se promatra kao rezultat zajedničkog djelovanja stručnjaka, institucija i šire zajednice.

Proces obrazovanja zahtijevao je kontinuirano ulaganje osobnog napora, ustrajnost i prilagodbu profesionalnim i obiteljskim obvezama, pri čemu su značajnu ulogu imale podrška obitelji, kolega i visokoškolskih nastavnika. U radu se prikazuje put profesionalnog razvoja, prepreke, međusobna podrška te umrežavanje koje potiče osobni i profesionalni rast.

Polazeći od pretpostavke da kontinuirano stručno usavršavanje doprinosi kvaliteti odgojno-obrazovne prakse, rad ukazuje na dobrobiti za dijete, obitelj i zajednicu te na važnost ulaganja u profesionalni razvoj kao temelja kvalitetnog i održivog sustava.

Ključne riječi: kompetencije, obrazovanje, podrška, suradnja

LIFELONG EDUCATION OF EDUCATORS: THE ROLE OF MOTIVATION, COMPETENCES AND SUPPORT

Today's challenges related to the lack of professional staff in the early and preschool education system are leading to changes in the understanding of professional

qualifications and professional standards. In such a context, individuals who, despite the formal lowering of employment criteria, recognize the importance of lifelong learning and actively engage in the process of professional development and strengthening their own competences stand out.

The aim of this presentation of good practice is to present the experience of a group of educators who, despite many years of work experience and the possibility of continuing their work without additional formal education, decided to further their professional development through a gap year and a university graduate study in early and preschool education. In 2022, several women aged forty and fifty will enroll in a gap year at the university and, after passing the exams, continue their education in a graduate study, acquiring the academic title of university master of early and preschool education.

The theoretical starting point of the work is based on the understanding of professional identity as a dynamic process that is shaped through experience, reflection, cooperation and lifelong learning. The competent system is viewed as the result of joint action by experts, institutions and the wider community.

The education process required continuous personal effort, perseverance and adaptation to professional and family obligations, with the support of family, colleagues and higher education teachers playing a significant role. The paper presents the path of professional development, obstacles, mutual support and networking that encourages personal and professional growth.

Starting from the assumption that continuous professional development contributes to the quality of educational practice, the paper points to the benefits for the child, family and community and the importance of investing in professional development as the foundation of a quality and sustainable system.

Keywords: competences, education, support, cooperation

LINDA PODRUG KRSTULOVIĆ

Dječji vrtić *Marjan*, Split, Hrvatska

lpkrstulovic@gmail.com

PROFESIONALNI IDENTITET ODGOJITELJA U KONTEKSTU KULTURE USTANOVE I KVALITETE RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA

Profesionalni identitet odgojitelja dinamičan je i relacijski proces koji se stalno gradi u međuodnosu osobnih uvjerenja, stručnog znanja, iskustva i očekivanja okoline (Akkerman i Meijer, 2011), a u ranom i predškolskom odgoju osobito se oblikuje odnosima i profesionalnim učenjem unutar ustanove, pri čemu kultura vrtića može poticati autonomiju i suradnju (Vujičić, 2011). Kvaliteta odnosa i komunikacije između odgojitelja i svih uključenih sudionika odgojno-obrazovnog procesa temelj je uspješne organizacije odgojno-obrazovnog djelovanja (Slunjski, 2016). Istraživanja upućuju na to da su vodstvo i organizacijska klima povezani s radnim uvjetima, profesionalnim rastom i kvalitetom procesa (Bloom i Sheerer, 1992; Cassidy i Lower, 2007; Douglass, 2019), posebno kada se razvija distribuirano pedagoško vodstvo koje dijeli odgovornost za kurikulum i razvoj unutar tima (Heikka i Suhonen, 2019) te partnerstvo s roditeljima temeljeno na povjerenju i komunikaciji (Kambouri i sur., 2022). Razvojno usmjerene ustanove imaju jasne ciljeve, zajedničku motivaciju, prilagodljive norme i kompetentne stručnjake, dok manje uspješne često izbjegavaju promjene, djeluju bez strategije ili u krizama traže krivce umjesto rješenja (Visković, 2018). Umrežavanje ustanova dodatno podupire inovacije i promjene kulture (Fullan, 2007; Hopkins, 2007), pa se može zaključiti da kultura, identitet i kvaliteta djeluju kružno: nepoticajni uvjeti slabe identitet i mogu narušiti motivaciju, zadržavanje kadra i kvalitetu, dok ulaganje u kulturu učenja i pedagoško vodstvo jača održivu kvalitetu prakse (Moloney, 2010; Cassidy i Lower, 2007; Bloom i Sheerer, 1992; Douglass, 2019; Heikka i Suhonen, 2019). Provest će se kvalitativno istraživanje metodom fokus-grupa s odgojiteljima te će se prikazati njegovi rezultati, s ciljem dubljeg razumijevanja načina na koji kultura ustanove oblikuje profesionalni identitet odgojitelja i kako se to odražava na kvalitetu odgojno-obrazovne prakse.

Ključne riječi: distribuirano vodstvo, profesionalne kompetencije, profesionalni razvoj, pedagoško vođenje, umrežavanje

PROFESSIONAL IDENTITY OF EARLY CHILDHOOD EDUCATORS IN THE CONTEXT OF INSTITUTIONAL CULTURE AND THE QUALITY OF EARLY AND PRESCHOOL EDUCATION

The professional identity of early childhood educators is a dynamic and relational process that is continuously constructed through the interaction of personal beliefs,

professional knowledge, experience, and environmental expectations (Akkerman & Meijer, 2011). In early and preschool education, it is particularly shaped through relationships and professional learning within the institution, where kindergarten culture can foster autonomy and collaboration (Vujičić, 2011). The quality of relationships and communication between educators and all participants involved in the educational process forms the foundation of successful organization of educational practice (Slunjski, 2016). Research indicates that leadership and organizational climate are linked to working conditions, professional growth, and process quality (Bloom & Sheerer, 1992; Cassidy & Lower, 2007; Douglass, 2019), especially when distributed pedagogical leadership is developed, sharing responsibility for curriculum and development within the team (Heikka & Suhonen, 2019), as well as partnerships with parents based on trust and communication (Kambouri et al., 2022). Development-oriented institutions have clear goals, shared motivation, adaptable norms, and competent professionals, whereas less successful ones often avoid change, operate without strategy, or seek blame rather than solutions in times of crisis (Visković, 2018). Networking among institutions further supports innovation and cultural change (Fullan, 2007; Hopkins, 2007). It can therefore be concluded that culture, identity, and quality operate in a cyclical relationship: unsupportive conditions weaken professional identity and may undermine motivation, staff retention, and quality, while investment in a culture of learning and pedagogical leadership strengthens the sustainable quality of practice (Moloney, 2010; Cassidy & Lower, 2007; Bloom & Sheerer, 1992; Douglass, 2019; Heikka & Suhonen, 2019). A qualitative study using focus groups with educators will be conducted, and its results will be presented, with the aim of gaining a deeper understanding of how institutional culture shapes educators' professional identity and how this is reflected in the quality of educational practice.

Keywords: distributed leadership, networking, pedagogical leadership, professional competencies, professional development

DOBRILA RADEKA

Dječji vrtić *Žuto pače*, Zadar, Hrvatska

dobrila.radeka@gmail.com

PROFESIONALNI UGLED I IMIDŽ ODGOJITELJA U ZAJEDNICI

Profesionalni identitet odgojitelja ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, kao dinamičan, kontekstualan, relacijski i razvojni proces, ima značajnu ulogu u osnaživanju kompetentnog sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Cilj ovog istraživanja je razumjeti načine na koje odgojitelji i roditelji konstruiraju, doživljavaju i interpretiraju profesionalni ugled i imidž odgojitelja u lokalnoj zajednici te kako se ta značenja odražavaju na oblikovanje profesionalnog identiteta.

Teorijski okvir rada utemeljen je na suvremenim konceptima profesionalnog identiteta, kompetencija i profesionalnog djelovanja u ranom i predškolskom kontekstu, s naglaskom na sociokonstruktivističke i refleksivne pristupe koji identitet promatraju kao kontinuirani proces. Istraživanje je provedeno u kvalitativnoj istraživačkoj paradigmi, primjenom metode fokus-grupnog intervjua. U istraživanju je sudjelovalo ukupno šesnaest sudionika: osam odgojitelja i osam roditelja djece predškolske dobi iz iste lokalne zajednice. Uzorak odgojitelja obuhvaćao je tri odgojitelja zaposlena u općinskim predškolskim ustanovama, tri iz privatnih, jednog predstavnika županijskih te jednog predstavnika otočkih predškolskih ustanova. Ista struktura uzorka primijenjena je i na roditelje. Sudionici su odabrani namjernim uzorkovanjem s obzirom na njihovu uključenost u odgojno-obrazovni kontekst i iskustvo suradnje. Prikupljeni podaci analizirani su kvalitativnom tematskom analizom usmjerenom na interpretaciju značenja i obrazaca u iskazima sudionika.

Rezultati istraživanja ukazuju na različite načine razumijevanja i oblikovanja profesionalnog identiteta odgojitelja, pri čemu sudionici naglašavaju važnost javne vidljivosti profesionalnog djelovanja, kvalitete komunikacije i partnerskih odnosa s roditeljima te šire društvene prepoznatljivosti profesije.

Zaključno, istraživanje upućuje na potrebu sustavnog osnaživanja profesionalnog identiteta odgojitelja refleksivnom praksom, cjeloživotnim učenjem i aktivnim djelovanjem u zajednici, čime se pridonosi razvoju kompetentnog i održivog sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Ključne riječi: imidž, kompetencije, profesionalni identitet, rani i predškolski odgoj i obrazovanje, ugled odgojitelja

THE PROFESSIONAL REPUTATION AND IMAGE OF ECEC EDUCATORS IN THE COMMUNITY

The professional identity of early childhood educators and preschool educators plays a significant role in strengthening a competent system of early childhood education and preschool education as a dynamic, contextual, relational and developmental process. The aim of this research is to understand the ways in which educators and parents construct, experience and interpret the professional reputation and image of educators in the local community and how these meanings are reflected in the formation of professional identity.

The theoretical framework of the work is based on contemporary concepts of professional identity, competences and professional action in the early childhood and preschool context, with an emphasis on socio-constructivist and reflexive approaches that view identity as a continuous process. The research was conducted in a qualitative research paradigm, using the focus group interview method. A total of sixteen participants participated in the research: eight educators and eight parents of preschool children from the same local community. The sample of educators included three educators employed in municipal preschool institutions, three from private ones, one representative of county and one representative of island preschool institutions. The same sample structure was also applied to parents. Participants were selected through purposive sampling based on their involvement in the educational context and experience of collaboration. The collected data were analyzed through qualitative thematic analysis focused on interpreting meanings and patterns in participants' statements.

The research results indicate different ways of understanding and shaping the professional identity of educators, with participants emphasizing the importance of public visibility of professional activities, quality of communication and partnership with parents, and broader social recognition of the profession.

In conclusion, the research indicates the need for systematic strengthening of the professional identity of educators through reflective practice, lifelong learning, and active community engagement, thereby contributing to the development of a competent and sustainable system of early and preschool education.

Keywords: image, competencies, professional identity, early and preschool education, educator reputation

AMELA KORIĆ

Centar *Vladimir Nazor*, Predškolski odjel *More nade*, Sarajevo, Bosna i Hercegovina

amela.koric@yahoo.com

ULOGA I ZNAČAJ PEDAGOŠKI NEOBLIKOVANOG MATERIJALA U ODGOJNO-OBRAZOVNOM RADU S PREDŠKOLSKOM DJECOM S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

Predmet istraživačkog rada je proučavanje i ispitivanje primjene neoblikovanih materijala koje odgajatelji i stručni saradnici koriste u odgojno-obrazovnom radu, u funkciji učenja djece s teškoćama u razvoju u predškolskom odjelu „More nade".

Istraživanje je intradisciplinarnog karaktera, budući da se realizira u okviru pedagoške discipline. Cilj je identifikacija neoblikovanih materijala koji potiču kognitivni, socioemocionalni, govorni i senzorno-motorni razvoj, kao i razvoj kreativnosti kod djece predškolskog uzrasta. Istraživanje je provedeno u periodu od 18 mjeseci u predškolskom odjelu „More nade" pri Centru „Vladimir Nazor" u Sarajevu. Uzorak istraživanja obuhvatio je trinaest odgojnih grupa, deset odgajatelja, deset asistenata, devet defektologa, jednog logopeda i jednog psihologa.

U istraživanju su poštovane etičke odrednice koje uključuju pribavljanje saglasnosti nadležnog ministarstva, nastavničkog vijeća i roditelja, zaštitu privatnosti i povjerljivosti podataka, poštovanje prava djece te osiguravanje njihove sigurnosti i dobrobiti. Za prikupljanje podataka korištene su metoda analize sadržaja, metoda ispitivanja i metoda posmatranja, dok su od tehnika primijenjeni intervju i posmatranje, a kao instrumenti korišteni su protokol intervjua i protokol posmatranja.

Rezultati istraživanja ukazuju da su neoblikovani materijali praktični, prilagodljivi, dostupni, konkretni i ekološki prihvatljivi te da potiču razvoj kreativnosti i motiviraju djecu na igru, rad i učenje. Odgajatelji i stručni saradnici koriste neoblikovane materijale u svrhu razvoja različitih vještina, izrade rekvizita za fizičke aktivnosti, unapređenja fine motorike i pincetnog hvata, realizacije kreativnih i rekreativnih radionica, kao i u terapeutske svrhe. Također se koriste u realizaciji usmjerenih aktivnosti, radu u centrima i razvoju vizualne i taktilne percepcije.

Upotreba neoblikovanih materijala doprinosi povećanju interesa djece za aktivnosti, jačanju mašte, poticanju taktilnih podražaja, razvoju fine motorike i procesu senzorne integracije te poticanju kognitivnog, socioemocionalnog, motoričkog, likovnog i senzornog razvoja djece. U predškolskom odjelu „More nade" najčešće se koriste prirodni neoblikovani materijali (voda, drvo, glina, pijesak, kamenčići, lišće, grančice), ambalažni materijali (karton, vata, kartonske rolne, različite kutije, papir i plastična ambalaža) te poluoblikovani materijali (baloni, satenske trake, olovke, stiropor, staklo i makaroni).

Ključni pojmovi: vrtić kao mjesto učenja, predškolski odgoj i obrazovanje, predškolski uzrast, djeca s teškoćama u razvoju, neoblikovani materijali.

THE ROLE AND IMPORTANCE OF PEDAGOGICALLY UNSTRUCTURED MATERIALS IN EDUCATIONAL WORK WITH PRESCHOOL CHILDREN WITH DEVELOPMENTAL DIFFICULTIES

The subject of this research paper is the study and examination of the use of unstructured materials employed by preschool teachers and professional associates in educational work, with the aim of supporting learning in children with developmental difficulties in the preschool group "More nade".

The research is intradisciplinary in nature, as it is conducted within a pedagogical discipline. The aim of the study is to identify unstructured materials that stimulate cognitive, socio-emotional, speech, and sensory-motor development, as well as creativity in preschool children. The research was carried out over a period of 18 months in the preschool group "More nade" within the Center "Vladimir Nazor" in Sarajevo. The sample included thirteen educational groups, ten preschool teachers, ten assistants, nine special education teachers, one speech therapist, and one psychologist.

Ethical principles were respected throughout the research, including obtaining consent from the relevant ministry, the teaching council, and parents, ensuring the protection of privacy and data confidentiality, respecting children's rights, and safeguarding their safety and well-being. Data were collected using content analysis, survey, and observation methods. The techniques included interviews and observation, while the instruments used were interview protocols and observation protocols.

The research results indicate that unstructured materials are practical, adaptable, accessible, concrete, and environmentally friendly, and that they encourage the development of creativity and motivate children to engage in play, work, and learning. Preschool teachers and professional associates use these materials for developing various skills, creating props for physical activities, improving fine motor skills and pincer grasp, conducting creative and recreational workshops, as well as for therapeutic purposes. They are also used in guided activities, center-based learning, and in the development of visual and tactile perception.

The use of unstructured materials contributes to increasing children's interest in activities, strengthening imagination, stimulating tactile experiences, developing fine motor skills, and supporting the process of sensory integration. They are most commonly used to foster cognitive, socio-emotional, motor, artistic, and sensory development in children. In the preschool group "More nade", the most commonly used materials include natural unstructured materials (water, wood, clay, sand, stones, leaves, twigs), packaging materials (cardboard, cotton, cardboard rolls, various

boxes, paper, and plastic packaging), and semi-structured materials (balloons, satin ribbons, pencils, styrofoam, glass, and pasta).

Keywords: preschool as a learning environment, early childhood education, preschool age, children with developmental difficulties, unstructured materials.

ANELA ČAUŠEVIĆ

Javna ustanova *Djeca Sarajeva* – Vrtić *Rosica*, Sarajevo, Bosna i Hercegovina

twinsica@yahoo.com

PROSTOR KOJI POTIČE POKRET I ISTRAŽIVANJE: REFLEKSIJA ODGAJATELJA O RADU S DJECOM RANOG UZRASTA

Radeći u dobno heterogenoj odgojnoj grupi djece od šest mjeseci do tri godine, kao odgajatelj sam uočila koliko su za djecu ranog uzrasta važni kretanje i učenje kroz pokret. Senzomotoričke aktivnosti postale su sastavni dio svakodnevne prakse, omogućavajući djeci da kroz čulna iskustva, pokret i djelovanje vlastitim tijelom upoznaju sebe i svijet koji ih okružuje. S obzirom na različite razvojne mogućnosti djece – od djece koja samostalno hodaju i sjede do djece kojoj je još potrebna podrška – poseban profesionalni izazov predstavljalo je stvaranje sigurnog, poticajnog i dostupnog okruženja u kojem svako dijete može sudjelovati u skladu sa svojim mogućnostima.

Prvi korak bilo je prilagođavanje prostora i materijala. Uređen je prostor za istraživanje s neoblikovanim materijalima, a u saradnji s roditeljima izrađen je veliki senzorni zid, postavljen u visini dostupnoj djeci i oblikovan od različitih materijala, tekstura i predmeta. Promatranjem djece uočila sam da su nakon prilagođavanja prostora postajala opuštenija, radoznalija i zainteresovanija za istraživanje.

Refleksija o vlastitom radu potaknula me i na preispitivanje ponuđenih materijala. U muzičkom centru nalazio se veliki broj instrumenata za koje djeca nisu pokazivala interes, dok su plastične flaše ispunjene različitim jesenjim plodovima, koje su djeca prethodno sama punila, svakodnevno privlačile njihovu pažnju. Ovo zapažanje usmjerilo je daljnje oblikovanje prostora prema stvarnim interesima djece, a ne prema unaprijed pretpostavljenim izborima odgajatelja. U prikupljanje sigurnih materijala bili su uključeni i roditelji.

Cilj rada je primjerima iz neposredne odgojno-obrazovne prakse prikazati kako se senzomotoričkim aktivnostima i promišljenim oblikovanjem okruženja može podržati dječje kretanje, čulno istraživanje, radoznalost, samostalnost i međusobna interakcija. Istovremeno, rad prikazuje važnost promatranja, dokumentiranja i refleksije odgajatelja pri prilagođavanju odgojno-obrazovne prakse interesima i razvojnim mogućnostima djece.

Ključne riječi: senzomotorički razvoj, učenje igrom, iskustveno učenje, poticajno okruženje

AN ENVIRONMENT THAT ENCOURAGES MOVEMENT AND EXPLORATION: AN EDUCATOR'S REFLECTION ON WORKING WITH YOUNG CHILDREN

While working in a mixed-age group of children aged six months to three years, I recognised the importance of movement and learning through movement in early childhood. Sensorimotor activities became an integral part of everyday practice, enabling children to learn about themselves and the world around them through sensory experiences, movement, and bodily engagement. Given the children's differing developmental abilities—from those who could walk and sit independently to those who still required support—creating a safe, stimulating, and accessible environment in which every child could participate according to their abilities presented a particular professional challenge.

The first step involved adapting the environment and materials. An exploration area containing open-ended materials was created, while a large sensory wall was designed in cooperation with parents. It was positioned at a height accessible to the children and included a variety of materials, textures, and objects. By observing the children, I noticed that they became more relaxed, curious, and interested in exploration after the environment had been adapted.

Reflection on my own practice also encouraged me to reconsider the materials provided. The music area contained numerous instruments in which the children showed little interest, whereas plastic bottles filled with various autumn fruits and natural materials, which the children had previously filled themselves, attracted their attention every day. This observation guided the further organisation of the environment according to the children's demonstrated interests rather than the educator's predetermined assumptions. Parents also participated by collecting safe materials.

The aim of this paper is to use examples from everyday educational practice to illustrate how sensorimotor activities and the thoughtful organisation of the environment can support children's movement, sensory exploration, curiosity, independence, and interaction with others. At the same time, the paper highlights the importance of educators' observation, documentation, and reflection in adapting educational practice to children's interests and developmental abilities.

Keywords: sensorimotor development, learning through play, experiential learning, stimulating environment

NINA HAČAM

Javna ustanova *Djeca Sarajeva*, Sarajevo, Bosna i Hercegovina

utorak@hotmail.com

PROSTORNO-MATERIJALNO OKRUŽENJE KAO ODRAZ PROFESIONALNOG IDENTITETA ODGAJATELJA U POTICANJU DJEČIJEG ISTRAŽIVANJA

Prostorno-materijalno okruženje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju ne predstavlja samo mjesto boravka djece, već važan odraz profesionalnih odluka odgajatelja i njihovog razumijevanja procesa učenja. Način na koji se prostor oblikuje, mijenja i prilagođava direktno utiče na mogućnosti dječijeg istraživanja, ali i na način na koji djeca konstruiraju znanje.

Rad se fokusira na pitanje na koji način prostorno-materijalno okruženje, oblikovano kroz profesionalne odluke odgajatelja, utiče na dječije istraživanje i konstruisanje znanja. Projekat „Svemir" realizovan je u grupi djece uzrasta šest godina, a razvijao se kao otvoren proces potaknut dječijim interesom i pitanjima. Formiranjem svemirskog centra, uz korištenje transparentnih materijala i svjetlećeg stola, djeci je omogućen prostor za istraživanje, ali i za vraćanje, preispitivanje i povezivanje vlastitih saznanja. Djeca su samostalno donosila enciklopedije, pokretala diskusije, upoređivala informacije iz različitih izvora i tražila potvrdu svojih pretpostavki, čime su aktivno učestvovala u građenju znanja. Posebno značajnim se pokazalo i omogućavanje djeci da dokumentuju vlastite procese fotografisanjem, što je dodatno doprinijelo refleksiji i razumijevanju.

U praksi se pokazalo da i male promjene u prostoru mogu značajno uticati na način na koji djeca koriste postojeće resurse i razvijaju ideje. Jedna od ključnih profesionalnih odluka bila je usmjeravanje istraživanja prema djeci manje poznatim sadržajima – galaksijama, što je otvorilo nova pitanja i produbilo istraživački proces. Uloga odgajatelja nije bila usmjerena na vođenje i kontrolu, već na osluškivanje djece, postavljanje pitanja i stvaranje uslova za samostalno istraživanje. Rezultati ukazuju da promišljeno oblikovan prostor doprinosi razvoju dječije radoznalosti, samostalnosti i sposobnosti zajedničkog konstruisanja znanja.

Ključne riječi: profesionalni identitet odgajatelja, prostorno-materijalno okruženje, dječije istraživanje, projektno učenje, RPOO

SPATIAL-MATERIAL ENVIRONMENT AS A REFLECTION OF EDUCATORS' PROFESSIONAL IDENTITY IN SUPPORTING CHILDREN'S EXPLORATION

The spatial-material environment in early childhood education is not only a place where children stay, but also a reflection of educators' professional decisions and their understanding of the learning process. The way space is designed, modified and adapted directly influences children's opportunities for exploration and the way they construct knowledge.

This paper focuses on how the spatial-material environment, shaped through professional decisions of educators, influences children's exploration and knowledge construction. The "Space" project was implemented with a group of six-year-old children and developed as an open process guided by children's interests and questions. By creating a space center, using transparent materials and a light table, children were provided with opportunities not only for exploration, but also for revisiting, questioning and connecting their knowledge. Children independently brought encyclopedias, initiated discussions, compared information from different sources and sought confirmation of their assumptions, actively participating in knowledge construction. Allowing children to document their learning processes through photography proved especially valuable for reflection and understanding. In practice, it became evident that even small changes in the environment can significantly influence how children use available materials and develop ideas. One key professional decision was directing the exploration towards less familiar content – galaxies – which opened new questions and deepened the inquiry process. The educator's role was not to lead or control, but to listen, ask questions and create conditions for independent exploration. The results indicate that a thoughtfully designed environment contributes to the development of children's curiosity, independence and collaborative knowledge construction.

Keywords: professional identity of educators, spatial-material environment, children's exploration, project-based learning, early childhood education

BRANIMIR MENDEŠ I MARIJANA ŽUPANIĆ BENIĆ

Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, Split, Hrvatska

Učiteljski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

bmendes@ffst.hr

UMJETNIČKA DIMENZIJA – SASTAVNICA INICIJALNOG PROFESIONALNOG RAZVOJA ODGOJITELJA DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Profesionalni razvoj odgojitelja djece rane i predškolske dobi sastoji se od četiri komponente: inicijalnog obrazovanja, pripravničkog staža, trajnog profesionalnog usavršavanja te napredovanja u zvanju. Inicijalno obrazovanje predstavlja temelj profesionalnog razvoja odgojitelja i odvija se u visokim učilištima. Ujedno je i temelj profesionalnog identiteta odgojitelja djece rane i predškolske dobi, koji se u ovom radu promatra kao dinamičan, relacijski i kontekstualno oblikovan proces unutar sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Standardom kvalifikacije definirani su skupovi ishoda učenja odnosno sami ishodi učenja (Hrvatski kvalifikacijski okvir) za sveučilišnog prvostupnika ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja te su obvezujući za visoka učilišta koja izvode sveučilišni prijediplomski studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje u Republici Hrvatskoj. Ishodi učenja uključuju široku dimenziju obrazovanja u različitim područjima (jezično-komunikacijsko, umjetničko, prirodoslovno, kineziološko, digitalna pismenost, pedagoško-psihološki dio, integrirani-metodički modul te praktične kompetencije), čime doprinose izgradnji profesionalnog identiteta odgojitelja kroz odnose, refleksiju i praksu. Specifičnu ulogu ima umjetničko područje s naglaskom na razvoju kreativnosti, izražavanja i stvaranja budućih odgojitelja. Na temelju analize sadržaja elaborata sveučilišnih prijediplomskih studija Rani i predškolski odgoj i obrazovanje (N=7), koji su važeći na pojedinim visokim učilištima u Republici Hrvatskoj, identificirani su ishodi učenja usmjereni k razvoju umjetničke senzibilizacije u književnom, likovnom, glazbenom, dramsko-lutkarskom te filmskom području. Može se uočiti da korespondiraju sa standardom kvalifikacije, ali ima i odstupanja. Detaljnom analizom studijskih programa utvrđeno je da umjetnička područja/discipline prethode kolegijima integrirano-metodičkog modula te zajedno s njima sačinjavaju značajnu sastavnicu kojoj je cilj osposobiti studente za poticanje niza simboličkih jezika djeteta rane i predškolske dobi u izvanobiteljskom (institucijskom) kontekstu, ali i za oblikovanje profesionalnog identiteta odgojitelja kao relacijskog i kontekstualnog procesa koji se razvija unutar sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja zajedničkim učenjem i djelovanjem.

Ključne riječi: kurikulum, rani i predškolski odgoj i obrazovanje, profesionalni identitet, studijski programi, umjetnička područja.

ARTISTIC DIMENSION –A COMPONENT OF THE INITIAL PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF EARLY AND PRESCHOOL CHILDHOOD EDUCATORS

The professional development of early childhood and preschool educators consists of four components: initial education, an induction period, continuous professional development, and career advancement. Initial education represents the foundation of educators' professional development and takes place at higher education institutions. It also forms the basis of the professional identity of early childhood and preschool educators, which is viewed in this paper as a dynamic, relational, and contextually shaped process within the early childhood and preschool education system.

The qualification standard defines sets of learning outcomes, i.e. the learning outcomes themselves (Hrvatski kvalifikacijski okvir/Croatian Qualifications Framework), for university bachelor's graduates in early childhood and preschool education, and these are mandatory for higher education institutions delivering undergraduate university programs in Early Childhood and Preschool Education in the Republic of Croatia. The learning outcomes encompass a broad range of educational areas (linguistic-communication, artistic, scientific, kinesiology, digital literacy, pedagogical-psychological components, an integrated methodological module, and practical competencies), thereby contributing to the development of educators' professional identity through relationships, reflection, and practice.

A specific role is played by the arts, with an emphasis on developing creativity, expression, and the creative capacities of future educators. Based on an analysis of the curricula of undergraduate university programs in Early Childhood and Preschool Education (N=7) currently implemented at higher education institutions in the Republic of Croatia, learning outcomes aimed at developing artistic sensibility were identified in the fields of literature, visual arts, music, drama and puppetry, and film. It can be observed that these outcomes generally correspond to the qualification standard, although certain deviations exist. A detailed analysis of the study programs has shown that artistic disciplines precede courses within the integrated methodological module and, together with them, form an important component aimed at preparing students to foster a range of symbolic languages of young children in out-of-family (institutional) contexts, as well as at shaping the professional identity of educators as a relational and contextual process developed within the early childhood and preschool education system through collaborative learning and practice.

Key words: artistic fields, early and preschool education, curriculum, professional identity, study programmes

EDINA GAFIĆ

Dječji vrtić *Slavuj*, Sarajevo, Bosna i Hercegovina

edinagafic5@gmail.com

REFLEKSIVNA PRAKSA U FUNKCIJI RAZVOJA PROFESIONALNOG IDENTITETA ODGAJATELJA

U savremenom predškolskom odgoju profesionalni razvoj odgajatelja posmatra se kao kontinuirani proces koji se odvija unutar same odgojno-obrazovne prakse. Umjesto oslanjanja na formalne oblike stručnog usavršavanja, naglasak se stavlja na refleksivnu praksu kao temelj profesionalnog učenja. Ona omogućava odgajatelju kritičko promišljanje vlastitog djelovanja, preispitivanje pedagoških uvjerenja i dublje razumijevanje procesa učenja djece predškolske dobi. Kroz refleksiju odgajatelj razvija sposobnost samoprocjene, kritičkog mišljenja i kontinuiranog učenja, što refleksivnu praksu čini jednim od ključnih elemenata obrazovanja. Osnovni metodološki okvir za razvoj refleksivne prakse je akcijsko istraživanje, kojim se u višegodišnjem procesu postižu promjene u uvjerenjima odgajatelja i njihovoj odgojno-obrazovnoj praksi. Stoga refleksivna praksa i akcijsko istraživanje predstavljaju put i način izgradnje profesionalnog identiteta odgajatelja. Cilj ovog rada je opisati iskustvo učešća u akcijskom istraživanju, baziranom na refleksivnoj praksi kroz organizirane stručne susrete i rasprave.

Grupa odgajatelja inspirisana Reggio pedagogijom učestvovala je u akcijskom istraživanju osmišljenom i realiziranom kao niz refleksivnih susreta stručnjaka s univerziteta (voditelja i moderatora) i praktičara iz vrtića. U tom poticajnom kontekstu, tokom istraživanja koje se odvijalo u fazama (priprema, planiranje, implementacija, evaluacija), dokumentirane su i interpretirane različite odgojno-obrazovne aktivnosti o kojima se raspravljalo reflektujući se na konkretno iskustvo. Teorija i praksa, objedinjeni na taj način, dokazali su da su promjene u znanju, vještinama i kompetencijama evidentno doprinijele profesionalnom razvoju odgajatelja kreirajući istovremeno njihov profesionalni identitet.

Ključne riječi: akcijsko istraživanje, odgajatelj, refleksivna praksa, profesionalni identitet, Reggio pedagogija

REFLECTIVE PRACTICE AS A FUNCTION OF DEVELOPING THE PROFESSIONAL IDENTITY OF A PRESCHOOL EDUCATOR

In contemporary preschool education, the professional development of educators is viewed as a continuous process that takes place within educational practice itself. Instead of relying on formal forms of professional training, the emphasis is placed on reflective practice as the foundation of professional learning. Reflective practice enables educators to critically examine their own actions, reconsider pedagogical

beliefs, and gain a deeper understanding of learning processes in early childhood. Through reflection, educators develop the ability of self- assessment, critical thinking, and continuous learning, which makes reflective practice one of the key elements of education.

The basic methodological framework for the development of reflective practice is action research, through which changes in educators' beliefs and their educational practice are achieved over a multi-year process. Therefore, reflective practice and action research represent both the path and the means for building the professional identity of educators.

The aim of this theme is to describe the experience of participating in action research based on reflective practice through organized professional meetings and discussions. A group of educators inspired by Reggio pedagogy participated in action research designed and implemented as a series of reflective meetings between university experts, acting as leaders and moderators, and kindergarten practitioners. Within this stimulating context, which unfolded in phases (preparation, planning, implementation, evaluation), various educational activities were documented and interpreted, and subsequently discussed through reflection on concrete experience. Theory and practice integrated in this way demonstrated that changes in knowledge, skills, and competencies clearly contributed to the professional development of educators while simultaneously shaping their professional identity.

Keywords: action research, educator, reflective practice, professional identity, Reggio pedagogy

DAJANA KRISTEK I PAULA ŠPOLJARIĆ

Dječji vrtić *Osijek*, Osijek, Hrvatska

dajanakristek@gmail.com

RODITELJI I ODGOJITELJI U ULOZI SUKREATORA ODGOJNO-OBRAZOVNOG RADA

Suradnja s roditeljima važan je čimbenik u odgojno-obrazovnom procesu jer su obitelj i vrtić dva temeljna sustava u kojima dijete uči, razvija se i stječe potrebne kompetencije za cjeloživotno učenje. Cilj ovog rada jest prikazati primjer kvalitetne suradnje s roditeljima ostvarivanjem različitih projekata. Zajedničkim sukreiranjem odgojno-obrazovnog rada, koji se temelji na djetetovim interesima, mogućnostima i sposobnostima, moguće je stvoriti povoljne uvjete za njegovanje vrijednosti kao što su znanje, identitet, humanizam i tolerancija, odgovornost, autonomija i kreativnost. Partnerstvo, osim što doprinosi cjelovitijem zadovoljavanju djetetovih potreba, omogućuje roditeljima bolje upoznavanje djeteta, osobito u kontekstu drugačijem od obiteljskog. Zajedničkim planiranjem i provedbom odgojno-obrazovnog rada roditelji i odgojitelji razvijaju međusobno povjerenje, osjećaj sigurnosti i pouzdanosti, što doprinosi kvaliteti samog odgojno-obrazovnog procesa. Suradnja s roditeljima, prema tome, pomaže odgojitelju u razvijanju i oblikovanju profesionalnog identiteta. Ostvarivanjem projekata prikazat će se uloga partnerstva u modeliranju i oblikovanju odgojno-obrazovnog procesa koji se temelji na fleksibilnosti, kontinuitetu te otvorenosti prema unaprjeđenju rada. Primjena refleksivne prakse dovodi do propitkivanja odgojitelja, traganja, prikupljanja i osmišljavanja ideja te osiguravanja metoda i alata za provedbu različitih projekata. Projekti uključuju aktivan boravak roditelja u skupini, zajedničko uređivanje prostorno-materijalnog okruženja te suradnju s lokalnom zajednicom. U takvim okolnostima vrtić postaje mjesto cjelovitog razvoja, odgoja i učenja u kojem svi sudionici ravnopravno doprinose i zajedno kreiraju odgojno-obrazovni rad.

Ključne riječi: dijete, partnerstvo s roditeljima, projekt, sukreiranje, vrijednosti

PARENTS AND EDUCATORS AS CO-CREATORS OF EDUCATIONAL WORK

Cooperation with parents is an important factor in the educational process, as the family and the kindergarten are two fundamental systems in which the child learns, develops, and acquires the competencies necessary for lifelong learning. The aim of this paper is to present an example of high-quality cooperation with parents through the implementation of various projects. By jointly co-creating educational work based on the child's interests, opportunities, and abilities, it is possible to create favorable conditions for nurturing values such as knowledge, identity, humanism and tolerance,

responsibility, autonomy, and creativity.Partnership, in addition to contributing to a more comprehensive fulfillment of the child's needs, enables parents to gain a better understanding of their child, especially in a context different from the family environment. Through joint planning and implementation of educational work, parents and educators develop mutual trust, a sense of security, and reliability, which contributes to the quality of the educational process itself. Cooperation with parents therefore helps educators in developing and shaping their professional identity.Through the implementation of projects, the role of partnership will be demonstrated in modeling and shaping an educational process based on flexibility, continuity, and openness to the improvement of practice. The application of reflective practice leads educators to self-questioning, exploration, the collection and development of ideas, and the provision of methods and tools for the implementation of various projects. The projects include the active participation of parents in the group, joint organization of the spatial and material environment, and cooperation with the local community. In such circumstances, the kindergarten becomes a place of holistic development, upbringing, and learning, in which all participants contribute equally and jointly create the educational process.

Key words: child, co-creation, partnership with parents, project, values

ILDA MIZDRAK I ADANA LIPA

Javna ustanova *Djeca Sarajeva*, Sarajevo, Bosna i Hercegovina

ilda.mizdrak@hotmail.com

SKRIVENI KURIKULUM U PREDŠKOLSKOM ODGOJU – ULOGA RITUALA I PROSTORNOG OKRUŽENJA

Savremeni pristup predškolskom odgoju prepoznaje skriveni kurikulum kao temeljni, iako često nevidljivi okvir dječijeg iskustva. Kroz praksu dolazimo do zaključka da je odgajatelj ključni nosilac promjena koji koristi svoje profesionalne kompetencije, pedagoško znanje i kontinuiranu opservaciju kako bi prostor i vrijeme transformisao u poticajno okruženje. Naša praksa pokazuje da skriveni kurikulum nije slučajan proces, već rezultat svjesnih odluka odgajatelja koji razumije da fizičko okruženje direktno oblikuje dječije navike i osjećaj pripadnosti.

Centri aktivnosti u našoj grupi nisu formirani nasumično, već su rezultat sistematične opservacije kretanja djece, njihovih interakcija i prirodnih navika. Prilagođavanjem prostora dječijim putevima kretanja, smanjili smo napetost i omogućili nesmetan protok igre. Posebnu pažnju posvetili smo organizaciji materijala: kutije za igračke su specifično obilježene vizuelnim simbolima i fotografijama sadržaja. Ovakva jasna struktura nije samo estetsko pitanje, već pedagoški alat koji kod djece razvija autonomiju; ona prirodno stvara naviku pospremanja i razvrstavanja, pretvarajući brigu o prostoru u sastavni dio igre, a ne nametnutu obavezu.

Poseban fokus stavljen je na razvoj empatije i povezanosti kroz „živi centar“. Briga o ribicama postala je svakodnevni ritual koji djecu uči odgovornosti prema drugom živom biću, razvijajući kod njih duboku emocionalnu osjetljivost i ekološku svijest od najranije dobi. Ovu emocionalnu sigurnost dodatno podupiru naši zajednički rituali: interna himna vrtića i grupe, u kojoj su poimence opjevana sva djeca, stvara neponovljiv osjećaj „našeg“ identiteta. Uz himnu, svakodnevni izbor ličnih pozdrava pri ulasku u sobu šalje djetetu snažnu poruku da je uvaženo i da je njegov glas bitan.

Naša opservacija potvrdila je teorijske postavke: svjesnom kreacijom prostora i rituala postigli smo da se djeca osjećaju slobodnije, poželjnije i sigurnije. Prostor direktno utiče na njihovo raspoloženje, potiče saradnju i smanjuje konflikte. Zaključno, odgajatelj koji koristi svoje raspoložive kompetencije da bi prostor prilagodio specifičnostima djece stvara okruženje u kojem dijete ne samo boravi, već istinski pripada i raste.

Ključne riječi: dječija autonomija kroz organizaciju prostora, identitet i pripadnost kroz zajedničku himnu, prostor kao „treći odgajatelj”, skriveni kurikulum u svakodnevnim rutinama, uloga odgajatelja kao kreatora ambijenta

HIDDEN CURRICULUM IN PRESCHOOL EDUCATION – THE ROLE OF RITUALS AND SPATIAL ENVIRONMENT

The contemporary approach to preschool education recognizes the hidden curriculum as a fundamental, though often invisible, framework of children's experiences. Through practice, we have concluded that the educator is the key agent of change, using professional competencies, pedagogical knowledge, and continuous observation to transform space and time into a stimulating environment. Our practice shows that the hidden curriculum is not a random process, but the result of conscious decisions made by the educator, who understands that the physical environment directly shapes children's habits and their sense of belonging.

The activity centers in our group are not formed randomly, but are the result of systematic observation of children's movements, their interactions, and natural habits. By adapting the space to children's movement patterns, we reduced tension and enabled a smooth flow of play. Special attention was given to the organization of materials: toy boxes are specifically labeled with visual symbols and photographs of their contents. Such a clear structure is not merely an aesthetic matter, but a pedagogical tool that fosters children's autonomy; it naturally creates habits of tidying and sorting, turning care for the environment into an integral part of play rather than an imposed obligation.

Special focus was placed on developing empathy and connectedness through the "living center." Caring for the fish became a daily ritual that teaches children responsibility toward another living being, fostering deep emotional sensitivity and ecological awareness from an early age. This emotional security is further supported by our shared rituals: an internal kindergarten and group anthem, in which all children are mentioned by name, creates a unique sense of "our" identity. Alongside the anthem, the daily choice of personal greetings upon entering the room sends a strong message to the child that they are valued and that their voice matters.

Our observations confirmed theoretical assumptions: through the conscious creation of space and rituals, we achieved that children feel freer, more welcomed, and safer. The environment directly influences their mood, encourages cooperation, and reduces conflicts. In conclusion, an educator who uses their available competencies to adapt the space to the specific needs of children creates an environment in which the child does not merely stay, but truly belongs and grows.

Keywords: children's autonomy through spatial organization, identity and belonging through a shared anthem, space as the "third teacher," hidden curriculum in daily routines, the role of the educator as a creator of the environment

ANDREJA NOVAK I PETRA ZUBAK

Dječji vrtić *En ten tini*, Zagreb, Hrvatska

petrazubak@gmail.com

PRAKSOM I REFLEKSIJOM DO PROFESIONALNOG IDENTITETA ODGOJITELJA

U ovom radu prikazat će se kako se profesionalni identitet odgojitelja razvija u odnosu na dječju autonomiju i inicijativu u svakodnevnom radu. Polazi se od iskustva da dječje ideje, pitanja i inicijative često dovode odgojitelja u situacije preispitivanja vlastitih profesionalnih uvjerenja, sigurnosti i načina djelovanja. Upravo u tim situacijama profesionalni identitet ne ostaje nepromijenjen, već se gradi i mijenja odnosima s djecom i kolegama u ustanovi. Teorijsko polazište temelji se na shvaćanju djeteta kao aktivnog i kompetentnog sudionika odgojno-obrazovnog procesa, pri čemu se dječja autonomija razumije kao važan preduvjet razvoja, ali i kao izazov za profesionalnu praksu odgojitelja (Slunjski, 2011). Odgojitelj se promatra kao refleksivni praktičar koji uči iz konkretnih situacija, a ne isključivo iz unaprijed zadanih modela. U svom svakodnevnom radu odgojitelji kao alat koriste sve oblike dokumentiranja, osobne refleksivne bilješke te sudjeluju u dobrovoljnim refleksijama manjeg broja odgojitelja, u kojima se zajednički analiziraju situacije u kojima interesi i inicijativa djece mijenjaju tijek aktivnosti te potiču odgojitelje na prilagodbu i dublje promišljanje vlastite prakse. Iskustva iz prakse pokazuju da sustavna podrška dječjoj autonomiji potiče odgojitelje na veće povjerenje u vlastite profesionalne procjene, jača refleksivnu praksu i doprinosi razvoju profesionalnog identiteta. Istodobno, izlaganje otvara pitanje profesionalne autonomije u odnosu na zahtjeve sustava te ističe važnost otvorenih odnosa i povjerenja među odgojiteljima kao temelja za zajedničku refleksiju i profesionalni razvoj odgojitelja.

Ključne riječi: dječja autonomija, dječja inicijativa, profesionalna autonomija, profesionalni identitet, refleksivna praksa

THROUGH PRACTICE AND REFLECTION TO THE PROFESSIONAL IDENTITY OF EDUCATORS

This paper presents how educators' professional identity develops in relation to children's autonomy and initiative in everyday practice. It is based on the experience that children's ideas, questions, and initiatives often place educators in situations that require them to reconsider their professional beliefs, sense of security, and ways of acting. In these moments, professional identity is not static but is continuously built and reshaped through relationships with children and colleagues within the institution. The theoretical framework is grounded in understanding the child as an active and competent participant in the educational process, where children's

autonomy is seen as an important prerequisite for development as well as a challenge for educators' professional practice (Slunjski, 2011). Educators are viewed as reflective practitioners who learn primarily from concrete situations, rather than from predetermined models. In their daily work, educators use various forms of documentation, personal reflective notes, and participate in voluntary reflective meetings with a small group of colleagues. During these meetings, they jointly analyze situations in which children's interests and initiatives alter planned activities and encourage educators to adapt and reconsider their own practice more deeply. Practice-based experiences indicate that systematic support for children's autonomy fosters greater trust in educators' professional judgments, strengthens reflective practice, and contributes to the development of professional identity. At the same time, the presentation raises questions about professional autonomy in relation to systemic requirements and emphasizes the importance of open relationships and mutual trust among educators as a foundation for collective reflection and professional growth.

Keywords: children's autonomy, children's initiative, professional autonomy, professional identity, reflective practice

BOJANA GOTLIN I ALETA JURKI

Pučko otvoreno učilište *Korak po korak*, Zagreb, Hrvatska

bojana@korakpokorak.hr

IZGRADNJA PROFESIONALNOG IDENTITETA ODGOJITELJA U ZAJEDNICAMA UČENJA S FOKUSOM NA MEKE VJEŠTINE (SOFT SKILLS)

U suvremenim kompetentnim sustavima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja meke vještine odgojitelja prepoznaju se kao ključan čimbenik u oblikovanju profesionalnog identiteta i kvaliteti odgojno-obrazovne prakse. Profesionalni identitet oblikuje se ponajviše kroz osobna obilježja i vrijednosti, profesionalne kompetencije, iskustvo, refleksivnu praksu, odnose i interakciju, sudjelovanje u zajednicama učenja, kontinuirani profesionalni razvoj te institucionalni i društveni kontekst. U procesu oblikovanja profesionalnog identiteta meke vještine poput komunikacije, empatije, emocionalne inteligencije, kritičkog razmišljanja i dr. nameću se kao sastavni dijelovi profesionalnih kompetencija koje omogućuju učinkovito vođenje, suradnju i stvaranje poticajnog profesionalnog okruženja.

Cilj ovoga rada jest prikazati doprinos mekih vještina izgradnji profesionalnog identiteta odgojitelja, s posebnim naglaskom na ulogu odgojitelja kao voditelja zajednice učenja. Rad se temelji na iskustvima sudionika projekta usmjerenog na pružanje stručne podrške postojećim voditeljima grupa za podršku odgojiteljima (Teacher Self Learning Groups – TSLG), s ciljem jačanja vještina mekog vođenja za učinkovitije vođenje zajednica učenja. Aktivnostima profesionalnog razvoja naglašava se važnost podizanja svijesti o ulozi mekih vještina voditelja zajednica učenja u kvaliteti rada te u unapređenju odgojno-obrazovne prakse.

Svrha rada jest pridonijeti razumijevanju uloge mekih vještina u profesionalnom razvoju odgojitelja, s ciljem osnaživanja odgojitelja u ulozi voditelja zajednica učenja te unaprjeđenja kvalitete profesionalne suradnje i odgojno-obrazovne prakse.

Polazeći od teorijskih postavki profesionalnog identiteta kao razvojno uvjetovanog procesa koji se kontinuirano oblikuje pod utjecajem osobnih obilježja, profesionalnih kompetencija, refleksije, iskustva i konteksta rada, rad ukazuje na važnost mekih vještina u oblikovanju profesionalnog samopoimanja odgojitelja. Povezanost mekih vještina i vođenja zajednica učenja doprinosi jačanju profesionalne kompetencije, odgovornosti i autonomije te upućuje na potrebu za sustavnim razvojem istih u okviru inicijalnog obrazovanja i kontinuiranog stručnog usavršavanja.

Meke vještine su most između znanja i njegove učinkovite upotrebe. To potvrđuje i TALIS 2024 (Teaching and Learning International Survey), koji uključuje podatke iz 55 obrazovnih sustava. Jedan od ključnih fokusa spomenutog istraživanja je važnost

socijalnih i emocionalnih vještina u nastavničkoj profesiji i sposobnost prilagodbe kulturnoj raznolikosti u učionici.

Ključne riječi: odgojitelj, identitet, meke vještine, odgoj i obrazovanje

BUILDING THE PROFESSIONAL IDENTITY OF EARLY CHILDHOOD EDUCATORS IN LEARNING COMMUNITIES WITH A FOCUS ON SOFT SKILLS

In contemporary competence-based systems of early childhood and preschool education, the soft skills of educators are recognized as a key factor in shaping professional identity and the quality of educational practice. Professional identity is formed primarily through personal characteristics and values, professional competencies, experience, reflective practice, relationships and interaction, participation in learning communities, continuous professional development, and the institutional and social context. In the process of shaping professional identity, soft skills such as communication, empathy, emotional intelligence, critical thinking, and others emerge as integral components of professional competencies that enable effective leadership, collaboration, and the creation of a supportive professional environment.

The aim of this paper is to present the contribution of soft skills to the development of educators' professional identity, with particular emphasis on the role of the educator as a leader of a learning community. The paper is based on the experiences of participants in a project focused on providing professional support to existing leaders of support groups for educators (Teacher Self Learning Groups – TSLG), with the aim of strengthening soft leadership skills for more effective leadership of learning communities. Through professional development activities, the importance of raising awareness of the role of the soft skills of learning community leaders in work quality and in the improvement of educational practice is emphasized.

The purpose of this paper is to contribute to a better understanding of the role of soft skills in the professional development of educators, with the aim of empowering educators in the role of leaders of learning communities and improving the quality of professional collaboration and educational practice.

Starting from the theoretical assumptions of professional identity as a developmentally conditioned process that is continuously shaped under the influence of personal characteristics, professional competencies, reflection, experience, and the work context, the paper highlights the importance of soft skills in shaping educators' professional self-concept. The connection between soft skills and the leadership of learning communities contributes to strengthening professional competence, responsibility, and autonomy, as well as emphasizing the need for their systematic development within initial education and continuous professional development. Soft skills are a bridge between knowledge and its effective application. This is also

confirmed by TALIS 2024 (Teaching and Learning International Survey), which includes data from 55 education systems. One of the key focuses of this research is the importance of social and emotional skills in the teaching profession and the ability to adapt to cultural diversity in the classroom.

Keywords: educator, identity, soft skills, education

ELVIRA ČELEBIĆ

Centar *Vladimir Nazor*, Predškolski odjel *More nade*, Sarajevo, Bosna i Hercegovina

elvira.celebic@gmail.com

STIMULACIJA RAZVOJA – TEMELJ ZA OSTVARIVANJE PUNOG POTENCIJALA DJETETA

Rani razvoj djeteta predstavlja period intenzivnih promjena na svim razvojnim područjima, zbog čega je adekvatna i pravovremena stimulacija od ključnog značaja za ostvarivanje djetetovog punog potencijala. Polazeći od holističkog pristupa, rad prikazuje primjer dobre prakse usmjerene na stimulaciju razvoja, utemeljenu na prepoznavanju potencijala i potreba svakog djeteta, bez obzira na razvojne karakteristike.

Cilj rada je prikazati načine planiranja, implementacije i refleksije stimulativnih aktivnosti u funkciji razvoja potencijala djeteta te analizirati kako se kroz takvu praksu oblikuje profesionalni identitet odgajatelja. Poseban naglasak stavljen je na profesionalne kompetencije odgajatelja u procjeni razvojnih potreba djece, prilagođavanju aktivnosti i kreiranju poticajnog okruženja, kao i na njegovu ulogu u osnaživanju roditelja za aktivno sudjelovanje u stimulaciji razvoja djeteta.

Metodološki okvir rada zasniva se na deskriptivnoj i refleksivnoj analizi odgojno-obrazovne prakse. Prikaz obuhvata osmišljavanje i primjenu stimulativnih aktivnosti integrisanih u svakodnevne rutine, uz kontinuirano praćenje i dokumentovanje napretka djece. Analiza videozapisa aktivnosti korištena je kao alat za praćenje i refleksiju, omogućavajući uvid u promjene od inicijalnog stanja djeteta do ostvarenja planiranih ishoda učenja. Posebno se razmatraju oblici saradnje s roditeljima, uključujući savjetodavni rad, razmjenu informacija, prepoznavanje jakih strana djeteta i zajedničko planiranje aktivnosti. Kako je dobar temelj važan za dalje nadograđivanje, zadatak svih aktera koji provode vrijeme s djetetom je da osmišljavaju aktivnosti i strategije koje pomažu njegovom cjelokupnom razvoju.

Kroz konkretne primjere i videomaterijale prikazano je kako proces učenja postaje funkcionalan i prirodan te doprinosi većoj angažovanosti roditelja u procesu razvoja. Profesionalni identitet odgajatelja očituje se kroz kontinuirano poticanje djece tokom svakodnevnih aktivnosti, uvažavajući razlike u njihovim potencijalima, interesima, prethodnim saznanjima, načinu i brzini učenja, temperamentu, kao i razlici u sociokulturnom miljeu porodice iz koje dijete dolazi.

Ključne riječi: stimulacija razvoja, potencijal djeteta, saradnja s roditeljima, profesionalni identitet odgajatelja

DEVELOPMENTAL STIMULATION – THE FOUNDATION FOR REALIZING A CHILD'S FULL POTENTIAL

Early childhood development is a period of intensive changes across all developmental domains, making adequate and timely stimulation crucial for realizing a child's full potential. Based on a holistic approach, this paper presents an example of good practice focused on developmental stimulation, grounded in recognizing the potential and needs of every child, regardless of their developmental characteristics.

The aim of the paper is to demonstrate the methods of planning, implementing, and reflecting on stimulative activities in the function of developing a child's potential, and to analyze how such practice shapes the professional identity of the educator. Special emphasis is placed on the professional competencies of the educator in assessing children's developmental needs, adapting activities, and creating a stimulating environment, as well as their role in empowering parents for active participation in stimulating the child's development.

The methodological framework of the paper is based on a descriptive and reflective analysis of educational practice. The presentation includes the design and application of stimulative activities integrated into daily routines, with continuous monitoring and documentation of children's progress. Video analysis of activities was used as a tool for monitoring and reflection, providing insight into changes from the child's initial state to the achievement of planned learning outcomes. Specific forms of cooperation with parents are considered, including advisory work, information exchange, identifying the child's strengths, and joint activity planning. As a strong foundation is vital for further advancement, the task of all actors spending time with the child is to design activities and strategies that aid their overall development.

Through concrete examples and video materials, it is shown how the learning process becomes functional and natural, contributing to greater parental engagement in the developmental process. The professional identity of the educator is manifested through the continuous encouragement of children during daily activities, respecting differences in their potentials, interests, prior knowledge, learning styles and pace, temperament, as well as the differences in the socio-cultural milieu of the child's family.

Keywords: developmental stimulation, child's potential, cooperation with parents, professional identity of the educator

LUJA ZAMEČNIK

Doktorski studij *Pedagogija i kultura suvremene škole* Filozofskog fakulteta Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska

zamecnik.luja@gmail.com

PERCEPCIJA ODGOJITELJA PRIPRAVNIKA O NJEGOVOM PROFESIONALNOM IDENTITETU

Različita su prethodna iskustva i znanja pojedinaca, kao i njihovo implementiranje u odgojno-obrazovni proces djece rane i predškolske dobi. Uz sve veću pozornost pri unapređivanju profesionalnih kompetencija odgojitelja, uz samorefleksiju i refleksiju, identitet profesionalca značajan je čimbenik u kvalitetnoj praksi pa tako i odgojitelja pripravnika u dječjem vrtiću. Uloge odgojitelja nije moguće tehnički opisati jer njegovu profesiju ne čini samo sklop tehnike i primjene naučenog ponašanja (Fullan i Hargreaves, 2000), već se radi o kompleksnom djelovanju s dugotrajnim učincima jer su odgojitelji svakodnevno u prilici donositi nove promišljene profesionalne odluke, pri čemu je svaka situacija posebna i neponovljiva. Način na koji odgojitelji vide sebe i njihova implicitna pedagogija proizlaze, između ostalog, i iz iskustava koja odgojitelji imaju, odnosno vrijednosti koje njeguju. Osobito na razini kritičke refleksije može se doprinijeti promjenama u implicitnoj pedagogiji i u njihovom profesionalnom okruženju te unaprijediti odgojnu praksu usmjerenu na dijete. Rad interpretira rezultate istraživanja koje je imalo za cilj utvrditi razinu refleksivnih kompetencija odgojitelja pripravnika, osobito jedne iz domene profesionalne etike (Velu i Meng, 2010), a to je odnos odgojitelja prema djeci.

Za prikupljanje relevantnih pokazatelja primjenjuje se upitnik općih podataka te upitnik o ispitivanju percepcije refleksivnih kompetencija. Varijable koje se promatraju istraživanjem su: razine refleksivnoga pristupa u području metodologije rada, kreiranja aktivnosti, organizacije prostora i materijala, komunikacije i interakcije, stvaranja cjelokupnog ozračja u odgojno-obrazovnim skupinama i vrednovanja ostvarenih postignuća djeteta. Uzorak istraživanja obuhvaća odgojitelje pripravnike s područja pet slavonskih županija. Za usvajanje novih znanja i vještina pripravnika značajne su voljnost i spremnost koje mijenjaju ustaljene načine promišljanja, preispituju pretpostavke te omogućuju stvaranje osobnog kritičkog mišljenja u stvaranju profesionalnog identiteta odgojitelja.

Ključne riječi: kompetencije, refleksija, samorefleksija, profesionalni identitet

PERCEPTION OF TRAINEE PRESCHOOL TEACHERS ABOUT THEIR PROFESSIONAL IDENTITY

Individuals' previous experiences and knowledge vary, as does their implementation in the educational process of early and preschool children. With increasing attention

to improving the professional competencies of educators, along with self-reflection and reflection, the identity of the professional is a significant factor in quality practice, including that of trainee educators in kindergarten. The roles of educators cannot be described technically because their profession is not just a set of techniques and the application of learned behavior (Fullan and Hargreaves, 2000), but rather a complex activity with long-lasting effects because they are able to make new, thoughtful professional decisions every day, with each situation being special and unique. The way educators see themselves and their implicit pedagogy derive, among other things, from the experiences that educators have, or the values they cherish. Particularly at the level of critical reflection, changes in implicit pedagogy and in their professional environment can be contributed to, and child-centered educational practice can be improved. The paper interprets the results of research that aimed to determine the level of reflective competencies of trainee educators, especially one in the domain of professional ethics (Velu and Meng, 2010), which is the educator's relationship with children.

A questionnaire of general data and a questionnaire on the perception of reflective competences are used to collect relevant indicators. The variables observed in the research are: levels of reflective approach in the field of work methodology, creation of activities, organization of space and materials, communication and interaction, creation of the overall atmosphere in educational groups and evaluation of the child's achievements. The research sample includes trainee educators from the five Slavonian counties. For the acquisition of new knowledge and skills, trainees' willingness and readiness to change established ways of thinking, question assumptions and enable the creation of personal critical thinking in the creation of the professional identity of the educator are important.

Keywords: competencies, reflection, self-reflection, professional identity

TAMARA PRIBIŠEV BELESLIN I NERMIN ORUČ

Univerzitet u Banjoj Luci, Filozofski fakultet, Bosna i Hercegovina

Centar za razvojne evaluacije i društvena istraživanja (CREDI), Sarajevo, Bosna i Hercegovina

tamara.pribisev-beleslin@ff.unibl.org

KOMPETENTNI ODGAJATELJI U SISTEMIMA ODGOJA I OBRAZOVANJA U BOSNI I HERCEGOVINI: IZMEĐU REALNOSTI I MOGUĆNOSTI

Rad predstavlja dio rezultata sveobuhvatne komparativne situacione analize stanja predškolskog odgoja i obrazovanja u Bosni i Hercegovini, obuhvatajući sve entitete i kantone (Federaciju BiH sa njenih 10 kantona, Republiku Srpsku i Brčko distrikt BiH), koja je bila provedena s ciljem da se utvrde ključni strukturni, normativni, finansijski i organizacioni parametri kvaliteta koji utiču na dostupnost i kvalitet usluga u oblasti ranog učenja i razvoja. Bazirajući se na metodološkom okviru istraživanja koji je zasnovan na analizi uporedivih indikatora organizovanih prema UNESCO-vom okviru, u okviru osam analitičkih domena: sociodemografski kontekst, normativno-politički okvir, modeli finansiranja i javnih rashoda, institucionalna organizacija, pristup i jednakost, ljudski resursi, kurikulumi i programi te mehanizmi praćenja i evaluacije, rad prikazuje onaj segment koji se posebno usmjerava ka pokazateljima kompetencija odgajatelja. Analiza je koristila relevantne javne politike i strateška dokumenta, statističke pokazatelje, kao i pokazatelje pravnog i institucionalnog okvira, modele finansiranja, kao i postojeće sisteme upravljanja obrazovnim podacima. Ključni elementi situacione analize u segmentu kompetencija odgajatelja obuhvatili su: (1) normativno-pravni okvir, koji je u BiH definisan na nivou entiteta i kantona, uz izraženu decentralizaciju i varijabilan stepen implementacije propisa; (2) institucionalno upravljanje i internu efikasnost, uključujući podatke o kadrovima, koje karakteriše nedostatak mehanizama praćenja inicijalnog osposobljavanja kadrova i profesionalnog usavršavanja, a time i osposobljenosti odgajatelja za primjenu predškolskog programa zasnovanog na ishodima i efikasnosti primjene različitih strategija podučavanja i učenja u institucionalnom kontekstu. Uočeni nalazi ukazuju na značajne sistemske razlike u pristupu, kapacitetima i finansiranju, što čini da je djelatnost predškolskog odgoja i obrazovanja u BiH fragmentisana i neujednačena, ali istovremeno otvara prostor za razvoj krovnih politika ranog djetinjstva u skladu sa evropskim standardima.

Ključne riječi: sistem odgoja i obrazovanja na predškolskom nivou, komparativna situaciona analiza, pristup, kvalitet, finansiranje

COMPETENT EDUCATORS IN BOSNIA AND HERZEGOVINA'S EDUCATION SYSTEMS: BETWEEN REALITY AND POSSIBILITY

The paper presents the part of the results of a comparative situational analysis of early childhood education and care in Bosnia and Herzegovina, encompassing all entities and cantons (the Federation of BiH with its 10 cantons, Republika Srpska, and Brčko District BiH), which had the aim of identifying key structural, normative, financial, and organizational quality parameters that affect the availability and quality of services in the domain of early learning and development. Based on the methodological framework of comprehensive analysis on comparable indicators organized according to the UNESCO framework, which encompasses eight analytical domains: socio-demographic context, normative-political framework, financing models and public expenditure, institutional organization, access and equity, human resources, curricula and programs, and monitoring and evaluation mechanisms, the paper will present one its segment that is particularly focused on indicators of preschool teachers' competencies. The analysis focused on relevant public policies and strategic documents, statistical indicators, legal and institutional framework indicators, financing models, as well as existing education data management systems. The key elements of the situational analysis in the segment of preschool teachers' competencies included: (1) the normative–legal framework, which in Bosnia and Herzegovina is defined at the level of entities and cantons, characterized by a high degree of decentralization and a variable level of regulatory implementation; and (2) institutional governance and internal efficiency, including staff-related data, marked by the absence of systematic mechanisms for monitoring initial teacher education and continuous professional development, and consequently the preparedness of preschool teachers to implement outcome-based preschool curricula and apply diverse teaching and learning strategies within the institutional context.The observed findings indicate significant systemic differences in access, capacities, and financing, rendering the early childhood education system in BiH fragmented and uneven, while simultaneously opening space for the development of umbrella early childhood policies in accordance with European standards.

Keywords: early childhood education and care system, comparative situational analysis, access, quality, financing

DANIJELA BLANUŠA TROŠELJ

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula, Hrvatska

dblanusa@unipu.hr

IGRA KAO PROSTOR PREGOVARANJA PROFESIONALNOG IDENTITETA ODGAJATELJA

Profesionalni identitet odgajatelja očituje se u dinamičnom, relacijskom i kontekstualno uvjetovanom procesu koji se ne uspostavlja izvan prakse niti se unosi u praksu kao gotov konstrukt, već se stalno iznova pregovara u konkretnim odgojno-obrazovnim situacijama. Cilj ovog rada je teorijski i refleksivno razmotriti igru kao specifičan pedagoški prostor u kojem se profesionalni identitet odgajatelja očituje, potvrđuje, dovodi u pitanje i transformira.

Teorijski okvir sagledava suvremene koncepcije profesionalnog identiteta s naglaskom na pedagogiju participacije i kritičke pristupe razumijevanju igre kao odnosa. Igra se promatra kao prostor neizvjesnosti, odluka i etičkih dilema u kojem se profesionalni identitet odgajatelja pregovara i propituje. Pri tome profesionalni identitet nastaje kao konsenzus i međudjelovanje osobnih uvjerenja i iskustava odgajatelja, potreba djece, odnosa sa sustručnjacima, očekivanja roditelja i normativnih okvira odgojno-obrazovnog sustava.

Metodološki, rad se temelji na analitičko-refleksivnom i interpretativnom pristupu. Posebna pažnja posvećena je etičkim pitanjima moći, odgovornosti i profesionalne autonomije u kontekstu igre, reflektirajući se na profesionalne odluke povezane s intervencijama i granicama djelovanja. Propituje se i područje etičkog nečinjenja u dječjoj igri.

Doprinos rada očituje se u produbljivanju razumijevanja igre kao prostora profesionalnog postajanja te otvaranju dijaloga o implikacijama takvog pristupa za profesionalni identitet odgajatelja, ali i za kulturu ustanove i oblikovanje kompetentnih sustava u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju.

Ključne riječi: igra, implicitna pedagogija, profesionalna etika, pedagogija participacije

PLAY AS A SPACE FOR NEGOTIATING PRESCHOOL TEACHERS' PROFESSIONAL IDENTITY

Preschool teachers' professional identity is manifested through a dynamic, relational, and contextually conditioned process that is neither constructed outside of practice nor introduced into practice as a completed construct, but is continuously renegotiated within concrete educational situations. The aim of this paper is to theoretically and reflectively examine play as a specific pedagogical space in which preschool teachers' professional identity is expressed, affirmed, questioned, and transformed.

The theoretical framework engages with contemporary conceptions of professional identity, with a particular focus on participatory pedagogy and critical approaches to understanding play as a relational phenomenon. Play is conceptualized as a space of uncertainty, decision-making, and ethical dilemmas in which preschool teachers' professional identity is negotiated and critically examined. In this process, professional identity emerges through the interplay and shared negotiation of teachers' personal beliefs and experiences, children's needs and agency, relationships with professional colleagues, parental expectations, and the normative frameworks of the educational system.

Methodologically, the paper is grounded in an analytical-reflective and interpretative approach. Particular attention is given to ethical issues of power, responsibility, and professional autonomy in the context of play, reflecting on professional decisions related to intervention and the boundaries of professional action. The paper also critically examines the domain of ethical non-action in children's play.

The contribution of the paper lies in deepening the understanding of play as a space of professional becoming and in opening dialogue on the implications of such an approach for preschool teachers' professional identity, institutional culture, and the development of competent systems in early childhood education and care.

Keywords: play, implicit pedagogy, professional ethics, pedagogy of participation

ALMA ŠKUGOR I EILA ELEZOVIĆ

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti; Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Osijek, Hrvatska

Dječji vrtić *Osijek*, Osijek, Hrvatska

alma.skugor@gmail.com

PROMICANJE ODRŽIVOG RAZVOJA U RANOM I PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU IZ PERSPEKTIVE ODGOJITELJA

Održivi razvoj predstavlja jednu od ključnih i multidimenzionalnih tema suvremenog odgoja i obrazovanja, a njegova važnost posebno dolazi do izražaja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. Djeca već od najranije dobi usvajaju vrijednosti, stavove i obrasce ponašanja koji oblikuju njihov odnos prema prirodi, društvu i osobnoj odgovornosti. U tom procesu odgojitelji imaju središnju ulogu kao uzori, poticatelji i kreatori pripremljene okoline koja omogućava iskustveno učenje, razvoj ekološke svijesti te promicanje suradnje i zajedništva.

Cilj istraživanja bio je ispitati mišljenja odgojitelja o promicanju održivog razvoja, obrazovnim strategijama koje primjenjuju u radu te načinima njihova stručnog usavršavanja u području održivog razvoja. Istraživanje je provedeno tijekom 2025. godine online anketnim upitnikom, a u njemu je sudjelovalo 95 odgojitelja s područja Republike Hrvatske.

Rezultati istraživanja pokazuju kako odgojitelji prepoznaju važnost održivog razvoja, no u praksi se najčešće usmjeravaju na ekološku i socijalnu dimenziju, dok je gospodarska dimenzija slabije zastupljena. Najčešće korištene obrazovne strategije uključuju aktivnosti u prirodi, radionice, iskustveno učenje te suradnju s roditeljima i lokalnom zajednicom, dok se složeniji oblici rada, poput istraživačkih projekata i eksperimenata, rjeđe primjenjuju. Rezultati upućuju na to da formalno obrazovanje i samoinicijativno stručno usavršavanje imaju ključnu ulogu u razvoju kompetencija za održivi razvoj, dok su kolektivni oblici stručnog usavršavanja, poput radionica, konferencija i tečajeva, rjeđe zastupljeni. Odgojitelji ističu potrebu za većom institucionalnom podrškom, dostupnošću resursa i razmjenom primjera dobrih praksi kako bi se načela održivog razvoja uspješno integrirala u svakodnevni rad s djecom i doprinijela oblikovanju odgovornih i osviještenih građana.

Ključne riječi: obrazovne strategije, odgojitelji, održivi razvoj, stručna usavršavanja

PROMOTING SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION AND CARE FROM THE PERSPECTIVE OF ECEC EDUCATORS

Sustainable development represents one of the key and multidimensional themes in contemporary education, with its importance being particularly pronounced in Early

Childhood Education and Care (ECEC). From an early age, children adopt values, attitudes, and behavioural patterns that shape their relationship with nature, society, and personal responsibility. In this process, ECEC educators play a central role as role models, facilitators, and creators of a prepared learning environment that enables experiential learning, the development of environmental awareness, and the promotion of cooperation and a sense of community.

The aim of this study was to examine ECEC educators' perspectives on the promotion of sustainable development, the educational strategies they apply in their professional practice, and the ways in which they engage in professional development related to sustainable development. The study was conducted in 2025 using an online questionnaire and involved 95 ECEC educators from the Republic of Croatia.

The results indicate that ECEC educators recognise the importance of sustainable development; however, in practice they primarily focus on its environmental and social dimensions, while the economic dimension is less represented. The most frequently used educational strategies include outdoor activities, workshops, experiential learning, and cooperation with parents and the local community, whereas more complex approaches, such as inquiry-based projects and experiments, are applied less often. Furthermore, the findings suggest that formal education and self-initiated professional learning play a key role in the development of competencies for sustainable development, while collective forms of professional development, such as workshops, conferences, and training courses, are less prevalent. ECEC educators emphasise the need for stronger institutional support, greater availability of resources, and the exchange of examples of good practice in order to successfully integrate the principles of sustainable development into everyday work with children and contribute to the development of responsible and environmentally aware citizens.

Keywords: educational strategies, ECEC educators, sustainable development, professional development

KLAUDIJA MARTIĆ

Dječji vrtić *En-ten-tini*, Zagreb, Hrvatska

martic.klaudija@gmail.com

ODGAJATELJ KAO NOSITELJ RAZVOJA REFLEKSIVNE ODGOJNO-OBRAZOVNE PRAKSE: UMREŽAVANJE U ZAJEDNICU UČENJA REFLEKSIVNI PRAKTIKUM

U ovom radu prikazat će se kako su odgajatelji radom u refleksivnom praktikumu, kao jedne samoorganizirane zajednice učenja, nastojali održati kontinuitet razvoja refleksivne prakse te pozitivne i afirmativne kulture vrtića. Angažiranjem postojećih resursa vrtića nastojalo se podržati suradničko ozračje i učenje te timsko djelovanje, kao temelj za otvorenu refleksivnu praksu i unaprjeđivanje iste. Razvijanje refleksivne odgojno-obrazovne prakse koja je holistički i humanistički usmjerena na poticanje cjelovitog razvoja djeteta shvaćenog kao aktivnog i kompetentnog subjekta vlastitog odgoja i obrazovanja, definirano je kao jedan od glavnih ciljeva. Kao drugi važan cilj istaknuto je jačanje profesionalnih kompetencija odgajatelja i stručnih suradnika za izazove i nepredvidivosti odgojno-obrazovnog procesa i to suradnjom i refleksijom s drugim sustručnjacima u jednoj kulturi dijaloga u kojoj odgajatelj može osvještavati svoju implicitnu pedagogiju te ju mijenjati i razvijati. S tim ciljevima na umu, zajednica učenja refleksivni praktikum, postaje platforma za umrežavanje unutar vrtića i izgradnju međusobnog povjerenja i konstruktivnih odnosa koji su idealne polaznice kritičkog prijateljstva kao odlike kvalitetne refleksivne prakse. Specifičnost i kvaliteta ove zajednice učenja je da su se sudionici dobrovoljno, prema osobnim profesionalnim potrebama i interesima, odlučili na angažirano sudjelovanje sad već treću godinu za redom. Kritičko i refleksivno istraživanje odgojno-obrazovne prakse, podizanje stručnih kompetencija odgojitelja te razvijanje profesionalne komunikacije i svijesti rezultiralo je jačanjem pojedinačnih, ali i zajedničkog profesionalnog identiteta.

Ključne riječi: dijalog, dokumentiranje, odnosi, razvoj, zajednička refleksija

THE PRESCHOOL TEACHER AS THE BEARER OF THE DEVELOPMENT OF REFLECTIVE EDUCATIONAL PRACTICE: NETWORKING IN A LEARNING COMMUNITY REFLECTIVE PRACTICUM

This paper presents how preschool teachers, through their work of the reflective practicum, as a self-organized learning community, sought to maintain the continuity of the development of reflective practice as well as a positive and affirmative culture of the kindergarten. By engaging the existing resources of the kindergarten, an effort was made to support a collaborative atmosphere and learning, as well as teamwork, as a basis for open reflective practice and its improvement. Developing reflective

educational practice that is holistically and humanistically focused on encouraging the comprehensive development of the child understood as an active and competent subject of their own upbringing and education, is defined as one of the main goals. Another important goal is to strengthen the professional competences of preschool teachers and professional associates for the challenges and unpredictability of the educational process, through cooperation and reflection with other colleagues in a culture of dialogue in which educators can become aware of their implicit pedagogy and change and develop it. With these goals in mind, the learning community, reflective practicum, becomes a platform for networking within the kindergarten and building mutual trust and constructive relationships that are ideal participants of critical friendship as a feature of quality reflective practice. The specificity and quality of this learning community is that the participants voluntarily, according to their personal professional needs and interests, decided to participate actively for the third year in a row. Critical and reflective research into educational practice, raising the professional competences of preschool teachers and developing professional communication and awareness resulted in strengthening of both individual and shared professional identity.

Keywords: development, dialogue, documentation, joint reflection, relationships

KLAUDIJA MARTIĆ I NIKOLINA SAILI

Dječji vrtić *En-ten-tini*, Zagreb, Hrvatska

martic.klaudija@gmail.com

UTJECAJ PEDAGOŠKE PRAKSE NA RAZVOJ PROFESIONALNOG IDENTITETA ODGAJATELJA

Na izgradnju profesionalnog identiteta utječu brojni faktori kao što su inicijalno obrazovanje, osobno profesionalno iskustvo, društvene i političke okolnosti te kultura ustanove. Ovaj rad će se više usmjeriti na prikaz procesa oblikovanja profesionalnog identiteta odgajatelja kroz svakodnevne interakcije, iskustva i refleksiju u pedagoškoj praksi. Ključnu ulogu ima rad s djecom, tijekom kojeg odgajatelj promatranjem, planiranjem i donošenjem pedagoških odluka razvija autonomiju, profesionalnu sigurnost i emocionalne kompetencije. U svakodnevnim situacijama gradi vrijednosti poštovanja, odgovornosti i fleksibilnosti, što postaje temelj njegova profesionalnog habitusa. Razvoj partnerskih odnosa s roditeljima dodatno obogaćuje profesionalni identitet jer zahtijeva komunikacijske vještine, empatiju i partnerski pristup. Kvalitetan odnos s roditeljima jača ulogu odgajatelja kao savjetnika, podupire razvoj njegove profesionalne sigurnosti te potiče refleksiju o vlastitim postupcima i profesionalnoj odgovornosti. Dokumentiranje pedagoškog procesa, od bilježaka i razvojnih mapa do planova i evaluacija, važan je dio profesionalnog razvoja. Sustavno prikupljanje dokumentacije omogućuje analizu prakse, argumentirano odlučivanje i povećava transparentnost rada, čime se učvršćuje identitet odgovornog i kompetentnog stručnjaka. Kontinuirani profesionalni razvoj i cjeloživotno učenje omogućuju odgajatelju da širi i obnavlja svoje kompetencije, mijenja perspektive i usklađuje praksu sa suvremenim spoznajama što profesionalni identitet čini dinamičnim i otvorenim promjenama. Rad u refleksivnim zajednicama učenja predstavlja najdublji sloj profesionalnog razvoja. Razmjenom iskustava, zajedničkim rješavanjem problema i kritičkim promišljanjem stvara se profesionalna kultura ustanove te jača osjećaj pripadnosti i profesionalne kompetencije pojedinca. Svi ovi procesi zajedno čine integriranu cjelinu koja oblikuje profesionalni identitet odgajatelja kao autonomnog, odgovornog i refleksivnog pedagoškog profesionalca.

Ključne riječi: autonomija, dokumentiranje, profesionalni identitet, profesionalni razvoj, refleksivna praksa

THE INFLUENCE OF PEDAGOGICAL PRACTICE ON THE DEVELOPMENT OF THE PROFESSIONAL IDENTITY OF PRESCHOOL TEACHERS

The construction of professional identity is influenced by numerous factors such as initial education, personal professional experience, social and political circumstances,

and the culture of the institution. This paper will focus more on the presentation of the process of shaping the professional identity of preschool teachers through everyday interactions, experiences, and reflection in pedagogical practice. Work with children plays a key role, during which the educator develops autonomy, professional security, and emotional competencies through observation, planning, and making pedagogical decisions. In everyday situations, it builds values of respect, responsibility, and flexibility, which become the foundation of it's professional habitus. The development of partnership relationships with parents further enriches professional identity because it requires communication skills, empathy, and a partnership approach. A quality relationship with parents strengthens the preschool teacher's role as an advisor, supports the development of it's professional security, and encourages reflection on his own actions and professional responsibility. Systematic collection of documentation enables analysis of practice, argumentative decision-making and increases transparency of work, thus strengthening the identity of a responsible and competent expert. Continuous professional development and lifelong learning enable the educator to expand and renew their competences, change perspectives and align practice with contemporary knowledge, which makes professional identity dynamic and open to change. Working in reflective learning communities represents the deepest layer of professional development. By exchanging experiences, solving problems together and critical reflection, the professional culture of the institution is created and the sense of belonging and professional competence of the individual are strengthened. All these processes together form an integrated whole that shapes the professional identity of the preschool teacher as an autonomous, responsible and reflective pedagogical professional.

Keywords: autonomy, documentation, professional identity, professional development, reflective practice

VEDRANA ŽIVKOVIĆ ZEBEC I SANJA MARKOTA

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti; Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Osijek, Hrvatska

vzivkovic@foozos.hr; sanjamarkota7777@gmail.com

SLIKOVNICA KAO POTPORA DJETETU, RODITELJIMA I ODGOJITELJIMA U PROCESU PRILAGODBE NA DJEČJI VRTIĆ

Polazak u vrtić jedna je od prvih značajnijih razvojnih promjena u djetetovu životu te uključuje odvajanje od roditelja, dolazak u novo okruženje, upoznavanje odgojitelja i vršnjaka te prihvaćanje drukčijega dnevnog ritma. U takvim se okolnostima kod djece mogu javiti strah, nesigurnost, zabrinutost, tuga, povlačenje ili otpor, zbog čega je važno osigurati emocionalnu podršku okoline.

Cilj je rada istražiti mogućnosti slikovnice kao djetetu bliskoga medija u pružanju podrške djetetu, roditeljima i odgojiteljima tijekom procesa prilagodbe na vrtić. Teorijski okvir rada čine spoznaje o emocionalnom razvoju djece rane i predškolske dobi te o prilagodbi na vrtić. Korpus rada čine suvremene slikovnice objavljene u razdoblju od 2020. do 2025. godine, odabrane prema tematskoj povezanosti s polaskom u vrtić i dostupnosti djeci, roditeljima i odgojiteljima. Odabir suvremenoga korpusa omogućuje uvid u aktualne načine prikazivanja prilagodbe na vrtić u slikovnicama te pokazuje konstantu društvenu relevantnost odabrane problematike.

U odabranim slikovnicama istražit će se na koji se način tematizira polazak u vrtić te uključivanje u vrtićku svakodnevicu. Analizom će se obuhvatiti prikaz emocionalnih izazova, uloga roditelja, odgojitelja i vršnjaka te strategije podrške poput razgovora, ohrabrivanja, stvaranja prijateljstava, uključivanja u zajedničke aktivnosti i usvajanja svakodnevnih rutina. Pri analizi će se polaziti od spoznaje da slikovnice djeci mogu pomoći u razumijevanju vlastitih osjećaja, roditeljima poslužiti kao poticaj za razgovor o novoj životnoj situaciji, a odgojiteljima kao vrijedan alat u planiranju podrške djeci tijekom procesa prilagodbe na vrtić. Tema prilagodbe važna je za sve sudionike toga procesa, pri čemu odgojitelji imaju osobito značajnu ulogu u stvaranju osjećaja zaštićenosti, prihvaćenosti i uključenosti kod djece. Upoznavanje suvremenoga korpusa slikovnica i razumijevanje načina na koji one prikazuju proces prilagodbe može pridonijeti njihovoj promišljenijoj i kvalitetnijoj primjeni u odgojno-obrazovnom radu.

Ključne riječi: dijete rane i predškolske dobi, emocionalna podrška, odgojitelji, prilagodba na vrtić, slikovnica

THE PICTUREBOOK AS A SOURCE OF SUPPORT FOR CHILDREN, PARENTS AND EDUCATORS IN THE PROCESS OF ADAPTATION TO KINDERGARTEN

Starting kindergarten is one of the first significant developmental changes in a child's life. It involves separation from parents, entering a new environment, meeting educators and peers, and accepting a different daily rhythm. In such circumstances, children may experience fear, insecurity, anxiety, sadness, withdrawal, or resistance, which is why it is important to ensure emotional support from their surroundings.

The aim of this paper is to explore the possibilities of the picturebook, as a medium close to the child, in providing support to children, parents, and educators during the process of adaptation to kindergarten. The theoretical framework of the paper is based on insights into the emotional development of early and preschool-age children and the process of adaptation to kindergarten. The corpus consists of contemporary picturebooks published between 2020 and 2025, selected according to their thematic connection with starting kindergarten and their accessibility to children, parents, and educators. The selection of a contemporary corpus provides insight into current ways of representing adaptation to kindergarten in picturebooks and points to the continuing social relevance of the selected issue.

The selected picturebooks will be analysed in terms of how they address starting kindergarten and becoming involved in everyday kindergarten life. The analysis will include the representation of emotional challenges, the role of parents, educators, and peers, as well as support strategies such as conversation, encouragement, forming friendships, participating in shared activities, and adopting daily routines. The analysis will proceed from the understanding that picturebooks can help children understand their own feelings, offer parents an incentive for discussing a new life situation, and serve educators as a valuable tool in planning support for children during the process of adaptation to kindergarten. The topic of adaptation is important for all participants in this process, with educators playing a particularly significant role in creating a sense of security, acceptance, and inclusion in children. Familiarity with a contemporary corpus of picturebooks and an understanding of the ways in which they represent the process of adaptation can contribute to their more thoughtful and effective use in educational practice.

Keywords: adaptation to kindergarten, early and preschool-age child, educators, emotional support, picturebook.

IVANA TRTANJ

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti; Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Osijek, Hrvatska

itrtanj@foozos.hr

OSOBNE PRIČE ODGOJITELJA: JEZIČNA SREDSTVA U KONSTRUKCIJI PROFESIONALNOG IDENTITETA

U suvremenim istraživanjima o identitetu iskazanom osobnim pričama naglasak je na analizi načina na koji jezični, gramatički, diskursni i leksički odabiri govornika sudjeluju u oblikovanju pozicioniranja sebe i drugih društvenih aktera. Pozicioniranje je teorijski koncept koji jasno prikazuje poststrukturalistički pogled na odnos između identiteta i jezične upotrebe, zbog čega je posebno prihvaćeno u narativnim i diskursnim pristupima analizi identiteta. Cilj je istraživanja ispitati kako se profesionalni identitet odgojiteljica očituje u jezičnim obilježjima njihovih osobnih priča iz prakse. U ovom je istraživanju primijenjena metoda polustrukturiranog narativnog intervjua za prikupljanje građe iz osobnih priča odgojitelja različitog radnog iskustva. Takav intervju omogućuje dobivanje bogatog i fleksibilnog materijala, no istovremeno zahtijeva oprez pri interpretaciji zbog metodoloških ograničenja. Istraživanje se temelji na narativnoj analizi diskursa, s naglaskom na formalno-funkcionalne strukture i diskursne strategije pozicioniranja kojima odgojiteljice jezičnim sredstvima, poput zamjeničkih pomaka, evaluacijskih postupaka i konstruiranog dijaloga, oblikuju i pregovaraju vlastiti profesionalni identitet i odnose prema drugim socijalnim akterima u institucionalnom kontekstu. Teorijski doprinos rada ogleda se u preciziranju veze između mikrojezičnih izbora i šireg diskursnog okvira profesionalne prakse odgojitelja. Šire gledano, istraživanje produbljuje razumijevanje jezičnih aspekata profesionalne socijalizacije, refleksivne prakse i obrazovnih politika, pokazujući kako osobne priče postaju ključni izvor u analizi konstrukcije profesionalnog identiteta u institucionalnim kontekstima.

Ključne riječi: diskursne strategije, jezična sredstva, odgojitelji, osobne priče, profesionalni identitet

PERSONAL NARRATIVES OF EARLY CHILDHOOD EDUCATORS: LINGUISTIC TOOLS IN THE CONSTRUCTION OF PROFESSIONAL IDENTITY

Contemporary research on identity expressed through personal narratives emphasizes the analysis of how speakers' linguistic, grammatical, discursive, and lexical choices contribute to positioning and interactions with other social actors. Positioning, as a theoretical concept, clearly illustrates the poststructuralist perspective on the relationship between identity and language use, which is why it is particularly relevant in narrative and discourse-based approaches to identity analysis. The aim of

this study is to examine how early childhood educators' professional identity is reflected in the linguistic features of their personal narratives from practice. Semi-structured narrative interviews were employed to collect data, providing rich and flexible material while requiring careful interpretation due to methodological limitations. The analysis is based on narrative discourse analysis, focusing on formal-functional structures and discursive positioning strategies through which educators, using linguistic tools such as shifts in reference, evaluative devices, and constructed dialogue, shape and negotiate their professional identity as well as their relationships with other social actors in an institutional context. The theoretical contribution of this study lies in clarifying the link between micro-linguistic choices and the broader discursive framework of educators' professional practice. More broadly, the research deepens understanding of the linguistic dimensions of professional socialization, reflective practice, and educational policy, demonstrating how personal narratives serve as a key resource for analyzing the construction of professional identity in institutional settings.

Keywords: discourse strategies, early childhood educators, linguistic tools, personal narratives, professional identity

APOLONIJA BORAS I MARGARETA ŠPORČIĆ ŠKROBONJA

Inicijativa magistri/magistara RPOO

inicijativamag@gmail.com

REKONSTRUKCIJA PROFESIONALNOG IDENTITETA MAGISTARA RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA: OD INDIVIDUALNE KOMPETENCIJE DO KOLEKTIVNOG DJELOVANJA UNUTAR KOMPETENTNIH SUSTAVA

Ovaj rad analizira transformaciju profesionalnog identiteta magistara ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (RPOO, razina 7 HKO-a) teorijski i empirijski utemeljenom perspektivom kompetentnih sustava. Polazi se od temeljne teze da profesionalni identitet nije statična kategorija definirana diplomom ili formalnom kvalifikacijom („tko sam“), nego dinamičan proces razvijen interakcijom, refleksijom te kolektivnim djelovanjem („što postajemo zajedno“). U središtu istraživanja je prijelaz s individualne kompetencije na suradnički profesionalizam, uz propitivanje uloge stručnih inicijativa u suvremenim, kompleksnim i promjenjivim obrazovnim kontekstima. Rad integrira domaća i međunarodna istraživanja te obrazovne politike koje oblikuju profesionalizam u području ranog i predškolskog odgoja. Poseban naglasak stavljen je na istraživačko pitanje u kojoj mjeri sudjelovanje u profesionalnim zajednicama doprinosi tranziciji prema kolektivnoj stručnosti, koristeći rad Inicijative magistara RPOO kao razvojni mehanizam kompetentnog sustava. Konceptualni model koji rad nudi naglašava važnost aktivističkog identiteta u zaštiti specifične odgojiteljske ekspertize od sustavne marginalizacije uzrokovane recentnim zakonskim izmjenama. Zaključno, profesionalni identitet definira se kroz „što postajemo“ u zajednici, čime se potvrđuje nužnost kontinuiranog profesionalnog razvoja kao temelja održivog napretka struke.

Ključne riječi: profesionalni identitet, suradnički profesionalizam, kontinuirani profesionalni razvoj, obrazovne politike, kompetentni sustavi

RECONSTRUCTION OF THE PROFESSIONAL IDENTITY OF EARLY CHILDHOOD EDUCATION AND CARE PROFESSIONALS: FROM INDIVIDUAL COMPETENCE TO COLLECTIVE ACTION WITHIN COMPETENCE SYSTEMS

This paper analyses the transformation of the professional identity of early childhood education and care professionals (ECEC, level 7 of the CROQF) through a theoretically and empirically based perspective of competence systems. It starts from the fundamental thesis that professional identity is not a static category defined by a diploma or formal qualification ("who am I"), but a dynamic process developed

through interaction, reflection and collective action ("what are we becoming together"). The focus of the research is the transition from individual competence to collaborative professionalism, while questioning the role of professional initiatives in contemporary, complex and changing educational contexts. The paper integrates domestic and international research and educational policies that shape professionalism in the field of early childhood education and care. Special emphasis is placed on the research question of the extent to which participation in professional communities contributes to the transition towards collective expertise, using the work of the VET Masters Initiative as a development mechanism for the competence system. The conceptual model offered by the paper emphasizes the importance of activist identity in protecting specific pedagogical expertise from systematic marginalization caused by recent legislative changes. In conclusion, professional identity is defined through "what we become" in the community, which confirms the necessity of continuous professional development as the basis for sustainable progress of the profession.

Keywords: professional identity, collaborative professionalism, continuous professional development, educational policies, competence systems

ANA POPOVIĆ I MARIJA BELJAN

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti; Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Osijek, Hrvatska

apopovic@foozos.hr

GLAZBENE KOMPETENCIJE KAO SASTAVNICA PROFESIONALNOG IDENTITETA MONTESSORI ODGOJITELJA

Rad polazi od teorijskih okvira provođenja glazbenih aktivnosti u ranoj i predškolskoj dobi te ih razmatra u kontekstu Montessori pristupa, s posebnim naglaskom na profesionalne kompetencije odgojitelja potrebne za njihovu kvalitetnu provedbu. Cilj rada je analizirati obilježja glazbenih aktivnosti u Montessori skupini Mir Dječjeg vrtića „Sunčev Sjaj – Nazaret“ u Đakovu te iz opažene prakse izdvojiti zahtjeve koje takav pristup postavlja pred odgojitelja kao stručnjaka. Teorijsko polazište čine načela Montessori pedagogije koja naglašavaju učenje neposrednim iskustvom, aktivnim sudjelovanjem djeteta i sustavnim poticanjem senzornog i kreativnog razvoja stvaranjem glazbe.

Istraživanje je provedeno kvalitativnom metodologijom studije slučaja. Metode prikupljanja podataka uključuju jednomjesečno promatranje glazbenih aktivnosti te razgovor s odgojiteljicom. Praćene su vrste aktivnosti, organizacija rada, didaktički materijali i načini vođenja glazbenog procesa. Rezultati pokazuju da su najzastupljenije aktivnosti pjevanje i sviranje, uz redovitu i intenzivniju glazbenu obuku te rad u malim skupinama umjesto frontalnog pristupa. Uočena je sustavna uporaba instrumenata i Montessori materijala, uključivanje pokreta i glazbenih igara te provođenje glazbenog opismenjavanja. Takva praksa podrazumijeva odgojitelja koji posjeduje razvijene glazbene, metodičke i organizacijske kompetencije, sposobnost individualizacije rada, demonstracije glazbenih elemenata te vođenja djece u aktivnom muziciranju. ImplIkacije rada odnose se na razumijevanje profesionalnog identiteta odgojitelja u Montessori okruženju kao specijaliziranog praktičara koji integrira pedagoška i glazbena znanja u svakodnevnom radu.

Ključne riječi: glazbene kompetencije odgojitelja, glazbene aktivnosti, Montessori pristup, predškolski odgoj, studija slučaja

MUSICAL COMPETENCE AS AN INTEGRAL ASPECT OF THE PROFESSIONAL IDENTITY OF MONTESSORI EDUCATORS

This paper is grounded in theoretical frameworks of implementing music activities in early and preschool education and examines them within the context of the Montessori approach, with particular emphasis on the professional competencies required of kindergarten teachers for their effective implementation. The aim of the study is to analyze the characteristics of music activities conducted in the Montessori group Mir at the “Sunčev Sjaj – Nazaret” kindergarten in Đakovo and to identify, based on

observed practice, the professional demands placed on kindergarten teachers in this context. The theoretical foundation is based on core principles of Montessori pedagogy, which emphasize experiential learning, children's active participation, and the stimulation of sensory and creative development through music-making.

The research applies a qualitative case study methodology. Data collection methods include one month of structured observation of music activities and an interview with the educator. The analysis focused on types of activities, organization of work, didactic materials, and instructional approaches used in the music process. The findings indicate that singing and instrument playing are the most represented activities, supported by regular and more intensive music instruction and small-group work instead of frontal teaching. The practice includes systematic use of instruments and Montessori materials, integration of movement and music games, and elements of early music literacy. Such an approach presupposes educators with developed musical, methodological, and organizational competencies, as well as the ability to individualize instruction, demonstrate musical elements, and guide children through active music-making. The implications point to understanding the professional identity of Montessori teachers as specialized practitioners who integrate pedagogical and musical expertise in everyday educational work.

Keywords: case study, early childhood education, kindergarten teachers' musical competencies, Montessori approach, music activities

MARIJANA MIOČIĆ

Sveučilište u Zadru, Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja, Zadar, Hrvatska

marijanamiocic@yahoo.com

KOMPETENCIJE ODGOJITELJA U RAZUMIJEVANJU DJETETOVA PONAŠANJA U KORIŠTENJU DIGITALNE TEHNOLOGIJE: VALIDACIJA INSTRUMENTA

U kontekstu brzog razvoja digitalne tehnologije i sve većeg korištenja interneta u svakodnevnom životu, uloga je odgojitelja osposobiti djecu da prepoznaju potencijalne rizike u digitalnom okruženju (poput izloženosti neprimjerenom sadržaju i prijetnji privatnosti) te da razviju uravnotežene navike u korištenju digitalnih tehnologija. Kako bi učinkovito odgovorili na te zadatke, odgojitelji moraju posjedovati dobro razvijene kompetencije digitalne pismenosti. Ove kompetencije čine važan segment profesionalnog identiteta odgojitelja, što je posebno vidljivo u kritičkoj, etičkoj i pedagoški utemeljenoj uporabi digitalnih alata u obrazovnoj praksi.

Kako bi se utvrdila razina kompetencija odgojitelja u pogledu sigurnog korištenja interneta i digitalnih tehnologija, kao i kritički stav prema njihovom korištenju u životu i radu, za potrebe ovog istraživanja razvijen je instrument samoprocjene odgojitelja o oblicima korištenja digitalne tehnologije i interneta. Također, ispituje se u kojoj mjeri su odgojitelji upoznati s ponašanjem djece iz svoje obrazovne skupine pri korištenju interneta i digitalne tehnologije, s naglaskom na zaštitu osobnih podataka i sigurnost. Pouzdanost mjernog instrumenta testirana je metodom kognitivnog intervjua, koja pruža uvid u načine na koje ispitanici razumiju, interpretiraju i oblikuju svoje odgovore na anketna pitanja. Analizom prikupljenih podataka utvrđene su nejasnoće, dvosmislenosti i različita tumačenja pojedinih varijabli. U skladu s utvrđenim nedostacima napravljene su odgovarajuće promjene u pojedinim skalama. Validacija instrumenta doprinijela je izradi jasnijeg, sadržajno utemeljenog i metodološki pouzdanijeg instrumenta, prilagođenog različitim skupinama ispitanika. Novokreirani instrument omogućit će kvalitetnije prikupljanje podataka o praksama odgojitelja i njihovoj potrebi profesionalnog usavršavanja i cjeloživotnog obrazovanja u području sigurnog korištenja interneta.

Ključne riječi: kompetencije odgojitelja, digitalna tehnologija, Internet, digitalna pismenost, sigurnost

PRESCHOOL TEACHERS' COMPETENCIES IN UNDERSTANDING CHILDREN'S BEHAVIOR AND DIGITAL TECHNOLOGY USAGE HABITS: INSTRUMENT VALIDATION

In the context of the rapid development of digital technology and the increasing use of the Internet in everyday life, the role of preschool teacher's is to enable children to recognize potential risks in the digital environment (such as exposure to inappropriate content and threats to privacy) and to develop balanced habits in the use of digital technologies. In order to effectively respond to these tasks, preschool teacher's must possess well-developed digital literacy competencies. These competencies constitute an important segment of the preschool teacher's professional identity, which is particularly evident in the critical, ethical and pedagogically based use of digital tools in educational practice.

In order to determine the level of preschool teachers' competencies in terms of the safe use of the Internet and digital technologies, as well as a critical attitude towards their use in life and work, a self-assessment instrument for preschool teachers on the forms of use of digital technology and the Internet was developed for the purposes of this research. It also examines the extent to which preschool teachers are familiar with the behavior of children from their educational group when using the Internet and digital technology, with an emphasis on the protection of personal data and security. The reliability of the measurement instrument was tested using the cognitive interview method, which provides insight into the ways in which respondents understand, interpret and shape their responses to survey questions. Analysis of the collected data identified ambiguities, ambiguities and different interpretations of individual variables.

In accordance with the identified shortcomings, appropriate changes were made in individual scales. The validation of the instrument contributed to the development of a clearer, content-based and methodologically more reliable instrument, adapted to different groups of respondents. The newly created instrument will enable better data collection on the practices of preschool teachers and their need for professional development and lifelong learning in the area of safe Internet use.

Keywords: preschool teacher competencies, digital technology, Internet, digital literacy, safety

SANJA HAJSEK I IVANA MIHALJEVIĆ

Dječji vrtić *En-ten-tini* Zagreb, Hrvatska

sanjahajsek@gmail.com

REFLEKSIVNA PRAKSA ODGOJITELJA KAO TEMELJ RAZVOJA KOMPETENTNIH SUSTAVA

Rad polazi od propitivanja vlastitog profesionalnog djelovanja odgajatelja u kontekstu razvoja kompetentnih sustava ranog i predškolskog odgoja, s posebnim naglaskom na odnos između implicitnog znanja i refleksivne prakse. U središtu rada nalazi se iskustvo odgajatelja koji, polazeći od uvjerenja „mislim da znam“, konkretnim odgojno-obrazovnim procesom dolazi do spoznaje o ograničenosti vlastitog znanja, što postaje ključni pokretač profesionalnog učenja i transformacije profesionalnog identiteta. Cilj rada je analizirati način na koji odgajatelj integracijom teorijskih uvida, konzultacijama s odgajateljicom savjetnicom te vlastitim istraživanjem i dokumentiranjem prakse razvija profesionalne kompetencije relevantne za suvremeni odgojno-obrazovni kontekst. U radu ćemo prikazati primjer dobre prakse koji se temelji na dječjoj aktivnosti istraživanja citrusa koja se razvija kao otvoreni, istraživački proces utemeljen na konstruktivističkoj paradigmi, u kojoj je dijete aktivni sukonstruktor znanja, a odgajatelj refleksivni praktičar. Planiranje i provedba aktivnosti proizlaze iz kontinuiranog procesa promatranja, interpretacije i prilagodbe u skladu s dječjim interesima i potrebama, umjesto iz unaprijed definiranih didaktičkih obrazaca. U tom procesu vidljiv je pomak od transmisijskog prema relacijskom i istraživačkom pristupu učenju. Rezultati aktivnosti očituju se u produbljivanju dječjih interesa, većoj angažiranosti i kvalitetnijim interakcijama unutar skupine, ali i u profesionalnom razvoju odgajatelja. Refleksija ukazuje na važnost kontinuiranog preispitivanja vlastitih pretpostavki i oslanjanja na teorijski utemeljenu praksu kao temelja razvoja profesionalnog identiteta odgajatelja i unapređenje kvalitete odgojno-obrazovnog procesa. Na primjeru navedene aktivnosti ukazat ćemo na to da upravo refleksivno preispitivanje vlastitih pretpostavki i oslanjanje na teorijski utemeljenu praksu omogućuju razvoj profesionalnog identiteta odgajatelja kao ključnog nositelja kvalitete i promjena unutar kompetentnih sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Ključne riječi: kompetentni sustavi, profesionalni identitet odgajatelja, razvoj kompetencija, refleksivna praksa, suvremene paradigme

REFLECTIVE PRACTICE OF EDUCATORS AS A FOUNDATION FOR THE DEVELOPMENT OF COMPETENT SYSTEMS

The paper starts from questioning the educator's own professional activity in the context of developing competent systems of early and preschool education, with a

special emphasis on the relationship between implicit knowledge and reflective practice. The paper focuses on the experience of an educator who, starting from the belief „I think I know“, through a concrete educational process comes to the realization of the limitations of his own knowledge, which becomes the key driver of professional learning and transformation of professional identity. The aim of the paper is to analyze the way in which an educator develops professional competencies relevant to the contemporary educational context through the integration of theoretical insights, consultations with an educator advisor, and through his own research and documentation of practice. In the paper, we will present an example of good practice based on children's citrus research activity that develops as an open, research process based on the constructivist paradigm, in which the child is an active co-constructor of knowledge, and the educator is a reflective practitioner. Planning and implementation of activities arise from a continuous process of observation, interpretation and adaptation in accordance with children's interests and needs, instead of from predefined didactic patterns. In this process, a shift from a transmissional to a relational and research approach to learning is visible. The results of the activities are reflected in the deepening of children's interests, greater engagement and better quality interactions within the group, but also in the professional development of educators. Reflection indicates the importance of continuous questioning of one's own assumptions and reliance on theoretically based practice as the foundation for the development of the educator's professional identity and the improvement of the quality of the educational process. Using the example of the aforementioned activity, we will point out that it is precisely the reflexive questioning of one's own assumptions and reliance on theoretically based practice that enable the development of the educator's professional identity as a key carrier of quality and change within competent systems of early and preschool education.

Keywords: competent systems, educators’ professional identity, competence development, reflective practice, contemporary paradigms

KAROLINA ZEČEVIĆ I AJLA MAHMUTOVIĆ BABIĆ

Javna ustanova Osnovna škola *Sveti Sava Brod*, Brod, Bosna i Hercegovina

karolina_miletic86@yahoo.pl

PROFESIONALNI IDENTITET VASPITAČA U RADU SA DJECOM SA SMETNJAMA U RAZVOJU: IZMEĐU INKLUZIVNE PRAKSE I SPECIJALNO-PEDAGOŠKIH KOMPETENCIJA

Profesionalni identitet vaspitača u savremenom sistemu ranog i predškolskog vaspitanja i obrazovanja sve više se oblikuje kroz svakodnevni rad u inkluzivnom okruženju i neposredan susret sa djecom sa smetnjama u razvoju. Cilj ovog preglednog rada jeste da sagleda na koji način inkluzivna praksa utiče na razvoj profesionalnog identiteta vaspitača, sa posebnim osvrtom na značaj specijalno-pedagoških kompetencija u tom procesu. Inkluzivno obrazovanje podrazumijeva razumijevanje individualnih potreba djeteta, prilagođavanje pristupa i stvaranje podsticajnog okruženja u kome svako dijete ima mogućnost da napreduje. U tom kontekstu, uloga vaspitača se proširuje – od realizatora programa ka refleksivnom praktičaru, saradniku porodice i aktivnom članu multidisciplinarnog tima. Analiza literature ukazuje da vaspitači prepoznaju značaj inkluzije, ali se suočavaju sa izazovima poput nedovoljne pripremljenosti, manjka specifičnih znanja i ograničene sistemske podrške, što može uticati na njihovu profesionalnu sigurnost i djelovanje. Doprinos rada ogleda se u integraciji savremenih teorijskih i istraživačkih saznanja o profesionalnom identitetu i inkluzivnoj praksi, kao i u ukazivanju na ključne kompetencije i uslove koji doprinose kvalitetnijem radu vaspitača u inkluzivnom okruženju. Zaključno, profesionalni identitet vaspitača razvija se kao dinamičan proces zasnovan na iskustvu, refleksiji i kontinuiranom učenju, pri čemu inkluzija predstavlja važan podsticaj profesionalnog rasta i unapređenja prakse.

Ključne riječi: profesionalni identitet, vaspitači, inkluzija, djeca sa smetnjama u razvoju, kompetencije

PROFESSIONAL IDENTITY OF PRESCHOOL EDUCATORS IN WORKING WITH CHILDREN WITH DEVELOPMENTAL DISABILITIES: BETWEEN INCLUSIVE PRACTICE AND SPECIAL EDUCATION COMPETENCIES

The professional identity of preschool educators within the contemporary system of early childhood education is increasingly shaped through everyday practice in inclusive settings and direct work with children with developmental difficulties. The aim of this review paper is to examine how inclusive practice influences the development of educators' professional identity, with particular emphasis on the role of special-educational competencies in this process. Inclusive education implies

understanding the individual needs of each child, adapting teaching approaches, and creating a supportive environment in which every child can develop and progress. In this context, the role of the educator expands—from a curriculum implementer to a reflective practitioner, a partner to families, and an active member of a multidisciplinary team. The analysis of the literature indicates that educators recognize the importance of inclusion; however, they often face challenges such as insufficient preparation, lack of specific knowledge, and limited systemic support, which may affect their professional confidence and practice. The contribution of this paper lies in integrating contemporary theoretical and research insights on professional identity and inclusive practice, as well as in highlighting key competencies and conditions that contribute to improving the quality of educators' work in inclusive settings.

In conclusion, the professional identity of educators develops as a dynamic process based on experience, reflection, and continuous learning, with inclusion acting as a significant driver of professional growth and practice improvement.

Keywords: professional identity, preschool educators, inclusion, children with developmental difficulties, competencies

LUCCA LALIĆ I VIŠNJA VEKIĆ- KLJAIĆ

Dječji vrtić *Osijek*, Osijek, Hrvatska

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti; Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Osijek, Hrvatska

laliclucca@gmail.com

KONSTRUKCIJA IDENTITETA DJETETA U KONTEKSTU PROFESIONALNOG IDENTITETA ODGOJITELJA– PERSPEKTIVE PREDŠKOLSKE DJECE O SEBI

Rad istražuje konstrukciju identiteta djece u predškolskoj dobi s ciljem razumijevanja načina na koji djeca opisuju sebe i pridaju značenje vlastitom iskustvu, polazeći pritom i od uloge odgojitelja kao refleksivnog praktičara koji profesionalnim djelovanjem sudjeluje u tim procesima. Teorijski okvir oslanja se na socio- konstruktivističke pristupe razvoju identiteta, prema kojima se identitet oblikuje socijalnim interakcijama, jezikom i kontekstom odrastanja, pri čemu se profesionalni identitet odgojitelja razvija u sposobnosti slušanja, interpretacije i pedagoškog dokumentiranja dječjih iskustava.

Istraživanje je kvalitativnog karaktera, a metodologija uključuje polustrukturirane intervjue s djecom od 5 do 7 godina u odgojno-obrazovnom kontekstu. Intervjui oblikovani su na način primjeren dječjoj dobi, uz korištenje poticajnih pitanja te vizualnih i simboličkih materijala, pri čemu odgojitelj ima aktivnu ulogu u stvaranju sigurnog i poticajnog komunikacijskog prostora, ali i u refleksivnom tumačenju dječjih iskaza. Prikupljeni podaci analizirat će se tematskom analizom s ciljem identificiranja obrazaca u dječjim opisima sebe, uz istodobno promišljanje kako ti obrasci informiraju profesionalne odluke odgojitelja. Posebna pozornost posvećena je etičkim pitanjima, uključujući informirani pristanak roditelja, dobrovoljno sudjelovanje djece, zaštitu privatnosti te osiguravanje emocionalno sigurnog okruženja. Etika pritom promatra se i kao sastavni dio profesionalnog identiteta odgojitelja, koji se očituje u osjetljivosti za dječju perspektivu, odgovornom interpretiranju dječjih narativa te promicanju dječje participacije.

Očekuje se da će rezultati ukazati na raznolikost načina na koje djeca konstruiraju svoj identitet, uključujući osobne, socijalne i kontekstualne dimenzije (npr. obitelj, vršnjačke odnose, interese i sposobnosti), ali i otvoriti prostor za razumijevanje kako odgojitelji kroz refleksivnu praksu koriste dječje narative u oblikovanju kurikuluma i vlastitog profesionalnog djelovanja.

Ključne riječi: identitet djeteta, pedagoška dokumentacija, perspektiva djeteta, profesionalni identitet odgojitelja, refleksivna praksa

CONSTRUCTION OF A CHILD'S IDENTITY IN THE CONTEXT OF THE PROFESSIONAL IDENTITY OF EDUCATORS – PRESCHOOL CHILDREN'S PERSPECTIVES ON THEMSELVES

The paper explores the construction of identity in preschool-aged children, with the aim of understanding the ways in which children describe themselves and assign meaning to their own experiences, while also considering the role of the educator as a reflective practitioner who participates in these processes through professional practice. The theoretical framework is based on socio-constructivist approaches to identity development, particularly the view that identity is shaped through social interactions, language, and the context of growing up, while the professional identity of the educator develops through the ability to listen, interpret and pedagogically document children's experiences.

The research is qualitative in nature, and the methodology includes semi-structured interviews with children aged 5 to 7 in an educational setting. The interviews are designed to be age-appropriate, using stimulating questions and possible visual or symbolic materials, with the educator playing an active role in creating a safe and stimulating communicative environment, as well as in the reflective interpretation of children's statements. The collected data will be analyzed using thematic analysis in order to identify patterns in children's self-descriptions, while simultaneously considering how these patterns inform educators' professional decisions. Special attention is given to ethical issues, including informed parental consent, voluntary participation of children, protection of privacy, and ensuring an emotionally safe environment. Ethics is also viewed as an integral part of the educator's professional identity, reflected in sensitivity to children's perspectives, responsible interpretation of children's narratives, and the promotion of children's participation.

It is expected that the results will indicate the diversity of ways in which children construct their identity, including personal, social, and contextual dimensions (e.g., family, peer relationships, interests, and abilities), but also open up space for understanding how educators, through reflective practice, use children's narratives in shaping the curriculum and their own professional actions.

Key words: child's identity, pedagogical documentation, child's perspective, professional identity of the educator, reflective practice

LISA GODDARD

Fondazione Reggio Children, Italija

lisa.goddard@unimore.it

IGRA S VIŠE-NEGO-LJUDSKIM: PREISPITIVANJE IGRE U ANTROPOCENU PEDAGOŠKOM DOKUMENTACIJOM

U ovom se izlaganju dječja igra razmatra kroz prizmu posthumanizma i feminističkog novog materijalizma, pri čemu se problematizira dominantna razvojna perspektiva te nastoji razviti osjetljivost za ono što se, izvan njezinih uobičajenih interpretacijskih okvira, odvija u susretima i odnosima ranog djetinjstva. Koristeći etnografske podatke o više vrsta i pedagošku dokumentaciju inspiriranu pristupom Reggio Emilia, prezentacija poziva na promjenu perspektive: od gledanja na igru kao individualni, kognitivni čin i instrument za učenje, do razumijevanja igre kao živog, relacionog i svjetotvornog procesa (Haraway, 2016; Taylor i Pacini-Ketchabaw, 2019). Poziva sudionike da istraže pitanje: Što bi rani odgoj i obrazovanje moglo postati ako decentraliziramo čovjeka?

Zajedno sa sudionicima primijenit ćemo pristupe viševrsne etnografije (Kirksey i Helmreich, 2010), povezujući ih s praksama rada s „podacima koji sjaje" (*data that glows*, MacLure, 2013) i „ponovnog okretanja" (*re-turning*, Barad, 2014), kako bismo dokumentaciju nastalu u odgojno-obrazovnoj praksi otvorili novim čitanjima i interpretacijama te prepoznali djelovanja i sile koje inače ostaju nezamijećene.

Izravnim angažmanom s materijalima i igranjem s perspektivama, vježbat ćemo preusmjeravanje naše pažnje u dječjoj igri na entitete koji su više od ljudskih, a koji su već prisutni u svakodnevnom dječjem svijetu igre, kako bismo istaknuli etiku obraćanja pažnje na drugačiji način u oštećenom svijetu. U konačnici, sesija tvrdi da promatranje dječje igre kao simpoetske (Haraway, 2016) prakse stvaranja svijeta otvara pedagoške mogućnosti za poticanje odgovornijih, ekološki prihvatljivijih odnosa u antropocenu.

Ključne riječi: igra, antropocen, posthumanizam, dokumentacija, pedagogija

PLAYING WITH THE MORE-THAN-HUMAN: RETHINKING CHILDREN'S PLAY IN THE ANTHROPOCENE THROUGH PEDAGOGICAL DOCUMENTATION

This session explores children's play through posthuman and feminist new materialist lenses to trouble the dominant, developmental gaze and attune to what else is happening in early childhood encounters.

Drawing on multispecies ethnographic data and pedagogical documentation inspired by the Reggio Emilia approach, the presentation invites a shift in perspective: from

seeing play as an individual, cognitive act and instrument for learning, to understanding it as a lively, relational, and world-making process (Haraway, 2016; Taylor & Pacini-Ketchabaw, 2019).

It invites participants to explore the question: What might early childhood education become if we decenter the human?

Together with participants, we will mobilize multispecies ethnographic approaches (Kirksey & Helmreich, 2010) alongside practices of working with "data that glows" (MacLure, 2013) and "re-turning" (Barad, 2014) to aerate documentation from practice and notice overlooked forces at play.

Through engaging directly with materials and playing with perspectives, we will practice shifting our attention in children's play to the more-than-human entities that are already present in children's everyday play worlds to foreground the ethics of paying attention differently in a damaged world.

Ultimately, the session argues that viewing children's play as a sympoietic (Haraway, 2016) world-making practice opens pedagogical possibilities for fostering more responsive, ecological relations in the Anthropocene.

Keywords: play, Anthropocene, posthumanism, documentation, pedagogy

MARIJANA ŽUPANIĆ BENIĆ I BLAŽENKA BAČLIJA SUŠIĆ

Učiteljski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

marijana.z.benic@gmail.com

IKT U UMJETNIČKIM AKTIVNOSTIMA DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI: SAMOPROCJENA KOMPETENCIJA BUDUĆIH ODGOJITELJA

Suvremeni pedagoški pristupi u ranom i predškolskom odgoju utemeljeni su na sociokonstruktivističkim teorijama učenja (Vygotsky, 1978; Bruner, 1983) te pristupima usmjerenima na dijete koji naglašavaju aktivnu ulogu djeteta, iskustveno, suradničko i istraživačko učenje te razvoj kreativnog izražavanja putem različitih medija (Kern & Begum, 2021; Siraj-Blatchford & Manni, 2019; OECD, 2020). U navedenom okviru umjetničke aktivnosti imaju važnu ulogu u razvoju divergentnog mišljenja, estetske osjetljivosti i kreativnog izraza. Digitalne tehnologije pritom se mogu razumjeti kao dodatni medij koji proširuje mogućnosti učenja, istraživanja i stvaralaštva u umjetničkom području. Dok njihova integracija zahtijeva razvijene digitalne i profesionalne kompetencije odgojitelja (Bačlija Sušić & Mičija Palić, 2022; Casillas-Martín et al., 2020), koje uključuju donošenje pedagoški utemeljenih i etički odgovornih odluka te pridonose oblikovanju profesionalnog identiteta odgojitelja. Pritom primjena IKT-a u likovnim i glazbenim aktivnostima obuhvaća korištenje digitalnih sadržaja i alata koji potiču dječju kreativnost i izražavanje (Burton, 2021; Cheng & Lam, 2023; Bačlija Sušić & Županić Benić, 2018).

Cilj istraživanja jest ispitati samoprocjenu kompetencija studenata ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja za primjenu IKT-a u likovnim i glazbenim aktivnostima. Istraživanje se temelji na kvantitativnom pristupu, primjenom strukturiranog upitnika na uzorku od 300 studenata. Podaci će se analizirati primjenom deskriptivne i inferencijalne statistike. Očekuje se da će rezultati ukazati na pozitivne stavove studenata prema primjeni IKT-a, ali i na razlike u samoprocijenjenim kompetencijama, osobito u njihovoj praktičnoj primjeni u poticanju dječjeg likovnog i glazbenog stvaralaštva. Rezultati mogu doprinijeti boljem razumijevanju uloge digitalnih kompetencija u integraciji IKT-a u umjetničke aktivnosti te u oblikovanju profesionalnog identiteta odgojitelja.

Ključne riječi: kompetencije, glazba, likovnost, kreativnost, IKT

ICT IN ARTISTIC ACTIVITIES OF EARLY CHILDHOOD AND PRESCHOOL CHILDREN: SELF-ASSESSMENT OF FUTURE PRESCHOOL TEACHERS' COMPETENCIES

Contemporary pedagogical approaches in early childhood and preschool education are grounded in socioconstructivist theories of learning (Vygotsky, 1978; Bruner, 1983) and child-centred approaches that emphasize the active role of the child, experiential, collaborative, and inquiry- based learning, as well as the development of creative expression through various media (Kern & Begum, 2021; Siraj-Blatchford & Manni, 2019; OECD, 2020). Within this framework, artistic activities play an important role in the development of divergent thinking, aesthetic sensitivity, and creative expression. Digital technologies can be understood as an additional medium that expands opportunities for learning, exploration, and creativity in the artistic domain. Their integration requires well-developed digital and professional competencies of preschool teachers (Bačlija Sušić & Mičija Palić, 2022; Casillas-Martín et al., 2020), including the ability to make pedagogically grounded and ethically responsible decisions, which contribute to the formation of their professional identity. In this context, the use of ICT in visual arts and music activities includes digital content and tools that foster children's creativity and expression (Burton, 2021; Cheng & Lam, 2023; Bačlija Sušić & Županić Benić, 2018).

The aim of this study is to examine the self-assessment of competencies of students in early childhood and preschool education for the use of ICT in visual arts and music activities. The research is based on a quantitative approach, using a structured questionnaire administered to a sample of 300 students. Data will be analysed using descriptive and inferential statistics. The results are expected to indicate positive attitudes of students towards the use of ICT, as well as differences in self-assessed competencies, particularly in their practical application in fostering children's visual and musical creativity. The findings may contribute to a better understanding of the role of digital competencies in integrating ICT into artistic activities and in shaping the professional identity of preschool teachers.

Keywords: competencies, creativity, ICT, music, visual arts

SUMIRE IIKAWA

Reggio Childhood Studies - University of Modena and Reggio Emilia, Italija

sumire.iikawa@unimore.it

ISTRAŽIVANJE TIJELOM: SVAKODNEVNO SOMAESTETIČKO ISKUSTVO U TRIMA SOCIOKULTURNIM KONTEKSTIMA RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA

Što ostaje neprimijećeno u običnim trenucima života male djece? Ovo istraživanje preispituje pedagošku dokumentaciju kao oblik kolektivne prakse koja može izazvati dominantne diskurse u ranom odgoju i obrazovanju (Moss, 2019), istovremeno promičući pedagogije utemeljene na lokalnim vrijednostima i participativnoj etici (Dahlberg, 2012; Moss, 2014). Oslanjajući se na etnografska terenska promatranja i pedagošku dokumentaciju inspiriranu pristupom Reggio Emilia (Rinaldi, 2006; Edwards i dr., 2012), istraživanje poziva na preispitivanje načina na koji odgajatelji slušaju, interpretiraju i uključuju se u iskustva male djece i njihovu tjelesnu angažiranost u svijetu.

Umjesto da dokumentaciju postavlja kao alat za objektivno bilježenje učenja i razvoja (Bradbury i Roberts-Holmes, 2018; Wood, 2019; Sousa i Moss, 2024), ovo istraživanje preusmjerava pažnju na tumačenje utjelovljenih iskustava djece, razmatrajući kako se značenje pojavljuje kroz pokret, geste i osjetilnu angažiranost (Shusterman, 2002). U tom smislu, mišljenje djece ne promatra se samo kao kognitivno ili verbalno, već se shvaća kao raspodijeljeno kroz tijelo i njegove odnose s okolinom (Bornsoff, 2015; Marini, 2020; Paparek, 1972). Uz koncept svakodnevne estetike (Saito, 2007), istraživanje razmatra kako su obični trenuci ranog djetinjstva prožeti estetskim i osjetilnim kvalitetama koje često ostaju neprimijećene unutar dominantnih pedagoških okvira. Oslanjajući se na Shustermanov pojam somaestetike (2002), koji tijelo razumije kao mjesto percepcije, samoformiranja i izražavanja, istraživanje dalje istražuje kako ovaj pomak u perspektivi poziva sudionike da obrate pažnju ne samo na ono što se vidi, već i na ono što se osjeća, percipira i interpretira kroz tijelo.

Time istraživanje postavlja pitanja: što bi pedagoška dokumentacija mogla postati ako joj se pristupi kao somaestetičkoj i kolektivnoj praksi slušanja? I kako bi takav pristup mogao preoblikovati profesionalni identitet u ranom odgoju i obrazovanju, otvarajući mogućnosti za pažljivije, situirano i demokratsko stvaranje značenja?

Ključne riječi: pedagoška dokumentacija, svakodnevna estetika, somaestetika, utjelovljeno iskustvo

RESEARCHING WITH THE BODY: EVERYDAY SOMAESTHETIC EXPERIENCE IN THREE SOCIO-CULTURAL ECEC CONTEXTS

What remains unnoticed in the ordinary moments of young children's lives? This inquiry reconsiders pedagogical documentation as a form of collective practice that can challenge dominant discourses in early childhood education (Moss, 2019), while promoting pedagogies grounded in local values and participatory ethics (Dahlberg, 2005; Moss, 2014). Drawing on ethnographic field observations and pedagogical documentation inspired by the Reggio Emilia approach (Rinaldi, 2006; Edwards et al., 2012), it invites a rethinking of how educators listen, interpret, and engage with young children's experiences through bodily engagement with the world.

Rather than positioning documentation as a tool for the objective capture of learning and development (Bradbury & Roberts-Holmes, 2018; Wood, 2019; Sousa & Moss, 2024), this work shifts attention towards the interpretation of children's embodied experiences, considering how meaning emerges through movement, gesture, and sensory engagement (Shusterman, 2009). In this sense, children's thinking is approached not as solely cognitive or verbal, but as distributed across the body and its relations with the environment. Engaging with the concept of everyday aesthetics (Saito, 2007), the inquiry considers how the ordinary moments of early childhood life are saturated with aesthetic and sensory qualities that often remain unnoticed within dominant pedagogical frameworks. Drawing on Shusterman's notion of somaesthetics (2012), which understands the body as a site of perception, self-formation, and expression, it further explores how this shift in perspective invites participants to attend not only to what is seen, but to how it is felt, sensed, and interpreted through bodies.

In doing so, the inquiry asks: what might pedagogical documentation become if it were approached as a somaesthetic and collective practice of listening? And how might such an approach reconfigure professional identity in early childhood education, opening possibilities for more attentive, situated, and democratic forms of meaning-making?

Key words: pedagogical documentation, everyday aesthetics, somaesthetics, embodied experience

ŽELJKA BOBAN I JUGANA MILIĆ

Dječji vrtić *Cvrčak*, Solin, Hrvatska

zeljkab70@gmail.com; juganamilic35@gmail.com

PERCEPCIJA KULTURNE BAŠTINE IZ PERSPEKTIVE POTENCIJALNO DAROVITO DJETETA – PROJEKT „KRUNIDBA KRALJA DMITRA ZVONIMIRA“

Projekt „Krunidba kralj Dmitra Zvonimira“ izrastao je iz inicijative potencijalno darovitog djeteta čiji su izraženi interesi za povijesne sadržaje, znatiželja i potreba za istraživanjem potaknuli razvoj višemjesečnog projekta u odgojnoj skupini. Teorijsko polazište projekta temelji se na suvremenom shvaćanju djeteta kao aktivnost sudionika vlastitog učenja te na važnosti prepoznavanja i poticanja potencijalne darovitosti projektnim pristupom, istraživanjem i suradničkim učenjem. Cilj projekta bio je poticati dječje istraživanje, kreativno izražavanje i razvoj interesa za hrvatsku povijesnu baštinu aktivnostima proizašlih iz dječje inicijative. Svrha prikaza prakse jest ukazati na važnost pravodobnog prepoznavanja potencijalnog darovitog djeteta te ulogu odgojitelja u oblikovanju poticajnog okruženja koje omogućuje razvoj dječjih interesa, kompetencija i kreativnosti. Projekt je započeo posjetom lokalitetu krunidbe, gdje su djeca spontano pokazala interes i postavila brojna pitanja o prostoru i povijesnim događajima. Uslijedile su istraživačke aktivnosti, čime su djeca postupno gradila razumijevanje o životu u srednjem vijeku i ulozi kraljeva. Paralelno su se odvijale likovne i stvaralačke aktivnosti, kao i igre uloga i improvizacije u kojima su djeca rekonstruirala kraljevske i dvorske scene.

Projekt je obogaćen posjetima muzejima i lokalitetima te susretima s vanjskim suradnicima i roditeljima koji su doprinosili materijalima, znanjima i aktivnostima. Djeca su bila ravnopravni sudionici u stvaranju sadržaja, a njihove ideje su kontinuirano usmjeravale razvoj projekta.

Dokumentiranje procesa učenja provedeno je kao pedagoški proces fotografiranjem aktivnosti, likovnim stvaralaštvom, zapisima dječjih izjava i anegdotskih bilješki, individualne i skupne mape, refleksivnim bilješkama odgojitelja i zajedničkim raspravama s djecom. Oblici dječje participacije obuhvaćali su: iniciranje interesa i pitanja, sukonstruiranje projektom, aktivno istraživanje, simboličkim igrama, kreativnim izražavanjem i refleksijom. U ovom projektu uloga odgojitelja temeljila se na profesionalnom identitetu kao refleksivnog praktičara, istraživača i sukreatora odgojno-obrazovnog procesa. Odgojitelj ne djeluje kao prenositelj gotovih znanja, već osoba koja osluškuje dječje interese te pokazuje sposobnost nadogradnje istih u strukturirani proces rada. U projektu je suradnja s roditeljima i lokalnom zajednicom bilaintegrirana u sve faze procesa. Ovakav način uključivanja roditelja i zajednice ima nekoliko važnih implikacija za odgojiteljsku praksu: pomak prema otvorenom

kurikulumu, jačanje kompetencija umrežavanja, refleksivno profesionalno djelovanje te jačanje partnerskog odnosa s roditeljima.

Ključne riječi: projektne aktivnosti, refleksivna praksa, višestruke inteligencije, umrežavanje, zajednica.

PERCEPTION OF CULTURAL HERITAGE FROM THE PERSPECTIVE OF A POTENTIALLY GIFTED CHILD – THE PROJECT "THE CORONATION OF KING DEMETRIUS ZVONIMIR"

The project "The Coronation of King Demetrius Zvonimir" emerged from the initiative of a potentially gifted child whose pronounced interest in history, curiosity, and desire to explore inspired the development of a multi-month project within the preschool group. The theoretical foundation of the project is based on the contemporary understanding of the child as an active participant in their own learning, as well as on the importance of recognising and fostering potential giftedness through a project-based approach, inquiry, and collaborative learning. The aim of the project was to encourage children's research, creative expression, and the development of interest in Croatian historical heritage through activities arising from children's own initiative. The purpose of this case study is to highlight the importance of timely recognition of potentially gifted children and the role of educators in creating a stimulating environment that supports the development of children's interests, competencies, and creativity. The project began with a visit to the coronation site, where the children spontaneously showed interest and asked numerous questions about the site and the historical events associated with it. This was followed by a series of exploratory activities through which the children gradually developed an understanding of life in the Middle Ages and the role of kings. Artistic and creative activities took place simultaneously, alongside role-play and improvisational activities in which the children recreated royal and court scenes.

The project was further enriched through visits to museums and historical sites, as well as through collaboration with external associates and parents who contributed materials, knowledge, and various activities. The children were equal participants in creating the project content, and their ideas continuously guided the project's development.

The learning process was documented pedagogically through photographs of activities, children's artwork, records of children's statements and anecdotal notes, individual and group portfolios, reflective notes written by educators, and shared reflections with the children. Forms of children's participation included initiating interests and questions, co-constructing the project, active exploration, symbolic play, creative expression, and reflection. Within this project, the educator's role was grounded in the professional identity of a reflective practitioner, researcher, and co-creator of the educational process. The educator does not act as a transmitter of fixed

knowledge, but rather as a person who listens to children's interests and demonstrates the ability to build upon them within a structured learning process. Collaboration with parents and the local community was integrated into all stages of the project. Such an approach to involving parents and the community has several

important implications for educational practice: a shift towards an open curriculum, strengthening networking skills, reflective professional practice, and the development of stronger partnerships with parents.

Keywords: project activities, reflective practice, multiple intelligences, networking, community

GORDANA STEPIĆ, NEDELJKO MILANOVIĆ I JELENA JOSIJEVIĆ MITIĆ

Univerzitet u Kragujevcu, Fakultet pedagoških nauka, Jagodina, Srbija

gordana.stepic@pefja.kg.ac.rs

PROFESIONALNI IDENTITET STUDENATA STUDIJSKIH PROGRAMA ZA OBRAZOVANJE VASPITAČA: ULOGA SOCIODEMOGRAFSKIH KARAKTERISTIKA

Profesionalni identitet predstavlja složen, dinamičan i kontinuirano razvijajući konstrukt koji se oblikuje u procesu profesionalne socijalizacije kroz međusobno delovanje ličnih uverenja, profesionalnih vrednosti, iskustava i društveno-kulturnog konteksta. Istraživanje je teorijski utemeljeno na savremenim konceptima profesionalnog identiteta nastavnika i vaspitača, koji profesionalni identitet posmatraju kao proces kontinuiranog konstruisanja profesionalne slike o sebi, zasnovan na refleksiji, profesionalnom učenju i aktivnom učešću u zajednici prakse. Poseban značaj pridaje se inicijalnom obrazovanju, koje predstavlja ključni period za razvoj profesionalnih uverenja, vrednosti, profesionalne samoefikasnosti i osećaja pripadnosti profesiji, stvarajući temelje za kontinuirani profesionalni razvoj i kvalitetnu vaspitno-obrazovnu praksu.

Cilj istraživanja bio je da se ispita nivo profesionalnog identiteta studenata studijskih programa za obrazovanje vaspitača, kao i da se utvrdi postojanje razlika u odnosu na određene sociodemografske karakteristike. Istraživanje je sprovedeno na slučajnom uzorku od 227 studenata osnovnih i master studija. Primenjena je deskriptivna metoda i tehnike anketiranja i skaliranja. U istraživanju korišćena je Skala profesionalnog identiteta studenata – budućih vaspitača. Istraživanje je sprovedeno uz dobrovoljno učešće ispitanika, anonimnost i poštovanje etičkih principa istraživanja u društvenim naukama. Očekuje se da će studenti ispoljiti visok nivo profesionalnog identiteta i da neće biti utvrđene statistički značajne razlike u odnosu na većinu sociodemografskih varijabli. Smatra se da će rezultati potvrditi da se profesionalni identitet studenata primarno razvija kroz proces inicijalnog obrazovanja i profesionalnu praksu. Dobijeni nalazi trebalo bi da podstaknu unapređivanje studijskih programa za obrazovanje vaspitača, jačanje refleksivne prakse i kreiranje obrazovnih politika usmerenih na sistematsku podršku razvoju profesionalnog identiteta studenata.

Ključne reči: profesionalni identitet, sociodemografske karakteristike, studenti studijskih programa za obrazovanje vaspitača.

PROFESSIONAL IDENTITY OF STUDENTS IN EARLY CHILDHOOD TEACHER EDUCATION PROGRAMS: THE ROLE OF SOCIODEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS

Professional identity is a complex, dynamic, and continuously evolving construct that develops through the process of professional socialization as a result of the interaction between personal beliefs, professional values, experiences, and the socio-cultural context. The study is theoretically grounded in contemporary concepts of teacher and early childhood educator professional identity, which conceptualize professional identity as a process of continuously constructing one's professional self

through reflection, professional learning, and active participation in communities of practice. Particular emphasis is placed on initial teacher education as a critical period for developing professional beliefs, values, professional self-efficacy, and a sense of belonging to the profession, thereby laying the foundation for continuous professional development and high-quality early childhood education and care.

The aim of the study was to examine the level of professional identity among students enrolled in early childhood teacher education programs and to determine whether differences exist with respect to selected sociodemographic characteristics. The study was conducted on a random sample of 227

undergraduate and master's students. A descriptive research design was employed, using survey and scaling techniques. Data were collected using the Student Teacher Professional Identity Scale for Pre-service Kindergarten Teachers (STPIS-PK). The study was conducted on a voluntary basis, ensuring participants' anonymity and adherence to ethical principles of research in the social sciences.

The expected findings suggest that students will demonstrate a high level of professional identity and that no statistically significant differences will be found with respect to most sociodemographic variables. It is expected that the findings will confirm that students' professional identity develops primarily through initial teacher education and professional practice. The findings are expected to contribute to the enhancement of early childhood teacher education programs, the strengthening of reflective practice, and the development of educational policies aimed at systematically supporting the professional identity development of future early childhood educators.

Keywords: professional identity, sociodemographic characteristics, students in early childhood teacher education programs.

NIKOLINA CHRIST LJUBIČIĆ

Dječji vrtić *Morska vila*, Nin, Hrvatska

info@vrtic-morska-vila.hr

MULTISENZORNO ISTRAŽIVANJE GODIŠNJIH DOBA U JASLICAMA: ULOGA SVJETLOSNIH PROJEKCIJA U OBLIKOVANJU POTICAJNOG OKRUŽENJA

Cilj ovog prikaza dobre prakse jest prikazati mogućnosti oblikovanja multisenzornog okruženja u jasličkoj skupini kroz doživljaj godišnjih doba, uz uporabu svjetlosnih projekcija kao jednog od didaktičkih sredstava. U središtu rada nije sama uporaba projektora, nego promišljeno stvaranje poticajnog prostora koji djeci od prve do treće godine omogućuje istraživanje svjetla, slike, zvuka, boje, tekstura i prirodnih materijala.

Svrha rada je pokazati kako pažljivo promatranje dječjih reakcija može postati polazište za osmišljavanje daljnjih poticaja u ranom odgoju. Praksa nije nastala kao unaprijed strukturiran projekt, nego se razvijala postupno, iz neposrednog odnosa s djecom i uočavanja njihove zainteresiranosti za promjene u prostoru, osobito za projekciju svjetla i slike.

Teorijsko polazište oslanja se na shvaćanje prostora kao važnog čimbenika učenja i razvoja te na pristupe koji dijete jasličke dobi vide kao aktivnog, kompetentnog istraživača vlastitog okruženja. U prikazu prakse izdvajaju se četiri sezonska ciklusa. Jesenski ciklus obuhvaćao je šumski ambijent i istraživanje prirodnih taktilnih materijala. Zimski ciklus uključivao je istraživanje leda, boje i projekcija snježnih prizora. Proljetni ciklus poticao je oponašanje zvukova, likovno izražavanje i doživljaj livadnog okruženja, dok je ljetni ciklus bio usmjeren na morski ambijent, simboličku igru i istraživanje različitih materijala.

Bilježenjem dječjih reakcija i vlastitih promišljanja odgajateljica produbljuje razumijevanje svoje uloge u oblikovanju poticajnog okruženja. Iskustvo iz prakse upućuje na to da multisenzorni pristup može produljiti dječju pažnju, potaknuti iskustveno učenje, emocionalni doživljaj i istraživačko ponašanje te istodobno osnažiti profesionalnu refleksiju i autonomiju odgajatelja.

Ključne riječi: godišnja doba, jaslice, multisenzorno okruženje, profesionalna refleksija, svjetlosne projekcije

MULTISENSORY EXPLORATION OF THE SEASONS IN NURSERY: THE ROLE OF LIGHT PROJECTIONS IN CREATING A STIMULATING ENVIRONMENT

This example of good practice aims to illustrate possibilities for creating a multisensory environment in a nursery group through children's experiences of the seasons, using light projections as one of the educational resources. The focus is not on the use of the projector itself, but on the thoughtful creation of a stimulating environment that enables children aged one to three to explore light, images, sounds, colours, textures and natural materials.

The purpose of the presentation is to demonstrate how careful observation of children's responses can provide a starting point for designing further learning opportunities in early childhood education and care. The practice did not originate as a pre-structured project but developed gradually through direct engagement with the children and observation of their interest in changes within the environment, particularly in projected light and images.

The theoretical framework draws on an understanding of the environment as an important factor in children's learning and development, as well as on approaches that view very young children as active and competent explorers of their surroundings. The presentation describes four seasonal cycles. The autumn cycle involved a woodland environment and the exploration of natural tactile materials. The winter cycle included the exploration of ice, colour and projections of snowy scenes. The spring cycle encouraged the imitation of sounds, artistic expression and engagement with a meadow-inspired environment, while the summer cycle focused on a seaside environment, symbolic play and the exploration of different materials.

By documenting the children's responses and her own reflections, the early childhood educator deepened her understanding of her role in creating a stimulating environment. This practice-based experience suggests that a multisensory approach can sustain children's attention, encourage experiential learning, emotional engagement and exploratory behaviour, while also strengthening educators' professional reflection and autonomy.

Keywords: seasons, nursery, multisensory environment, professional reflection, light projections

NIKOLINA CHRIST LJUBIČIĆ I ZRINKA MATULIĆ

Dječji vrtić *Morska vila*, Nin, Hrvatska

info@vrtic-morska-vila.hr

JAČANJE PROFESIONALNOG IDENTITETA ODGAJATELJA TRANSPARENTNOM KOMUNIKACIJOM

Cilj rada jest prikazati kako primjena namjenske digitalne aplikacije u svakodnevnom radu predškolske ustanove može transformirati partnersku suradnju s obiteljima te istodobno osnažiti profesionalni identitet i kompetencije odgajatelja. Svrha rada je pokazati da transparentna i pedagoški osmišljena digitalna komunikacija nadilazi puko informiranje roditelja — ona postaje refleksivni prostor u kojemu javno artikuliramo svoje pedagoške odluke, čineći proces dječjeg učenja vidljivim. Osnovno teorijsko polazište utemeljeno je u suvremenom shvaćanju partnerstva vrtića i obitelji te na Reggio pedagogiji koja naglašava važnost dokumentiranja kao alata za učenje i jačanje profesionalnog identiteta odgajatelja kontinuiranom samorefleksijom i odnosima s drugima.

U opisu prakse prikazujemo kako redovitim dijeljenjem fotografija, videozapisa i stručnih, refleksivnih komentara koji objašnjavaju pedagošku pozadinu aktivnosti, roditelji počinju doživljavati vrtić kao dinamično mjesto učenja. Prikazujemo roditeljima dječje aktivnostima s jasnim pedagoškim obrazloženjima (poput istraživanje emocija pred ogledalom i svjetlosnim stolom, igra sjenama te konstruiranje i sl.). Ovakvim transparentnim pristupom roditelji nas prestaju doživljavati isključivo kao skrbnice, već nas počinju prepoznavati kao kompetentne autorice promišljene odgojno-obrazovne prakse. Istodobno, sam proces selekcije, dokumentiranja i pisanja stručnih obrazloženja potaknuo je našu duboku unutarnju samorefleksiju. Kritičkim preispitivanjem vlastitih odluka izravno jačamo svoje profesionalne kompetencije i gradimo snažniji, svjesniji profesionalni identitet. Iskustvo potvrđuje da digitalni alati, kada se koriste kao medij pedagoške transparentnosti, postaju ključni pokretač uzajamnog povjerenja i profesionalnog rasta.

Ključne riječi: digitalna dokumentacija, partnerska suradnja, pedagoška transparentnost, profesionalni identitet odgajatelja, samorefleksija

STRENGTHENING ECEC EDUCATORS' PROFESSIONAL IDENTITY THROUGH TRANSPARENT COMMUNICATION

This paper aims to demonstrate how the use of a purpose-built digital application in the everyday work of an early childhood education and care setting can transform partnerships with families while simultaneously strengthening educators' professional identity and competencies. Its purpose is to show that transparent and pedagogically informed digital communication goes beyond merely providing parents

with information: it becomes a reflective space in which educators openly articulate their pedagogical decisions and make children's learning processes visible. The theoretical framework is grounded in contemporary understandings of partnerships between ECEC settings and families, as well as in the Reggio Emilia approach, which emphasises documentation as a tool for learning and for strengthening educators' professional identity through continuous self-reflection and relationships with others.

The practice presented illustrates how the regular sharing of photographs, videos and professional reflective commentary explaining the pedagogical reasoning behind activities can help parents recognise the ECEC setting as a dynamic place of learning. Children's activities—such as exploring emotions using mirrors and a light table, shadow play and construction—are shared with parents and accompanied by clear pedagogical explanations. Through this transparent approach, parents begin to see educators not solely as caregivers but as competent professionals who thoughtfully design and develop educational practice.

At the same time, selecting and documenting learning experiences and writing professional explanations prompted educators to engage in deeper self-reflection. By critically examining their own decisions, educators directly strengthen their professional competencies and develop a stronger and more conscious professional identity. This experience confirms that digital tools, when used as a medium for pedagogical transparency, can become an important driver of mutual trust and professional growth.

Keywords: digital documentation, partnership with families, pedagogical transparency, early childhood educators' professional identity, self-reflection

GORANA ŽUVELA, IRENA OLTRAN

Dječji vrtić *Morska vila*, Nin, Hrvatska

info@vrtic-morska-vila.hr

RAZVOJ REFLEKSIVNE PRAKSE I PROFESIONALNOG IDENTITETA U DV „MORSKA VILA" NIN

Prikaz dobre prakse ovog rada usmjeren je na razvoj refleksivnih kapaciteta odgajatelja i pedagoga u DV „Morska vila" Nin te na načine na koje taj proces postupno osnažuje njihov profesionalni identitet. Cilj je prikazati put promjene odgojno-obrazovne prakse koja je u početku bila obilježena tradicionalnijim pristupom prema praksi utemeljenoj na promatranju djece, zajedničkom promišljanju, dokumentiranju i kontinuiranoj refleksiji.

Svrha prikaza jest istaknuti važnost refleksivne prakse kao temelja profesionalnog razvoja i kvalitetnijeg razumijevanja djeteta. Teorijsko polazište temelji se na shvaćanju djeteta kao aktivnog sudionika vlastitog učenja te na važnosti poticajnog prostorno-materijalnog okruženja, dokumentiranja odgojno-obrazovnog procesa i zajedničkog profesionalnog učenja odgajatelja i stručnih suradnika.

Razvoj prakse započeo je čestim razgovorima, diskusijama i promišljanjima o svakodnevnim situacijama u skupinama. Postupnim promjenama u prostorno-materijalnom okruženju otvoren je prostor za samoinicirajuće i samoorganizirane aktivnosti djece. Takve aktivnosti omogućile su kvalitetnije praćenje dječjih interesa, mogućnosti, stilova učenja i načina sudjelovanja u procesu. Uvođenjem digitalnih alata proces dokumentiranja postao je brži, dostupniji i povezaniji, što je odgajateljima i pedagogu omogućilo nove perspektive u razumijevanju djece i vlastite prakse.

Očekivani učinci vidljivi su u smislenijem planiranju intervencija, kvalitetnijoj podršci dječjem razvoju te jačanju profesionalne sigurnosti i identiteta odgajatelja i pedagoga. Prikaz može poslužiti kao poticaj drugim ustanovama za razvoj kulture refleksije, dokumentiranja i timskog profesionalnog učenja.

Ključne riječi: digitalno dokumentiranje, profesionalni identitet, refleksivna praksa, samoinicirajuće aktivnosti, vrtićko okruženje

DEVELOPING REFLECTIVE PRACTICE AND PROFESSIONAL IDENTITY AT "MORSKA VILA" KINDERGARTEN IN NIN

This example of good practice focuses on developing the reflective capacities of early childhood educators and pedagogues at Morska vila Kindergarten in Nin and on how this process has gradually strengthened their professional identities. The aim is to present the transformation of educational practice from an initially more traditional

approach towards practice grounded in observing children, collaborative inquiry, documentation and continuous reflection.

The purpose of the presentation is to highlight the importance of reflective practice as a foundation for professional development and a deeper understanding of the child. Its theoretical framework is based on viewing children as active participants in their own learning and recognising the importance of a stimulating spatial and material environment, documentation of educational processes, and collaborative professional learning among educators and professional associates.

The development of practice began with frequent conversations, discussions and reflections on everyday situations within the groups. Gradual changes to the spatial and material environment created opportunities for children's self-initiated and self-organised activities. These activities enabled educators to observe and understand children's interests, capabilities, learning styles and ways of participating more closely. With the introduction of digital tools, documentation became faster, more accessible and better connected, providing educators and the pedagogue with new perspectives on children and their own practice.

The outcomes are evident in more purposeful planning of educational interventions, improved support for children's development, and greater professional confidence and a stronger professional identity among educators and the pedagogue. This example may encourage other ECEC settings to develop a culture of reflection, documentation and collaborative professional learning.

Keywords: digital documentation, professional identity, reflective practice, self-initiated activities, ECEC environment

CHIARA DALLEDONNE VANDINI

University of Bologna, Italija

chiara.dalledonne2@unibo.it

POSTAJATI PROFESIONALAN ZAJEDNO: VIDEOANALIZA KAO REFLEKSIVNI ALAT ZA REKONSTRUKCIJU PROFESIONALNOG IDENTITETA U RANOM I PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU

Profesionalni identitet u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju ne može se razumjeti kao stabilan skup kompetencija ili obilježja koje posjeduju pojedini stručnjaci. Naprotiv, on se kontinuirano oblikuje i pregovara odnosima, praksom u konkretnim kontekstima, institucionalnom kulturom i mogućnostima zajedničke refleksije. Ovo istraživanje razmatra kako videoanaliza može stvoriti prostor u kojem stručnjaci u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju kritički preispituju pretpostavke koje se podrazumijevaju te zajednički rekonstruiraju značenja povezana sa svojom profesionalnom praksom i identitetom.

Istraživanje se temelji na participativnom istraživačko-edukacijskom projektu provedenom u trima kontekstima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, u Trentu i Forlìju (Italija) te Osijeku (Hrvatska), u kojem je sudjelovao 91 odgojitelj, učitelj i pedagoški koordinator. Sudionici su bili uključeni u ponavljajuće cikluse videosnimanja, zajedničkog pregledavanja snimki, dijaloškog tumačenja i ponovnog osmišljavanja odgojno-obrazovne prakse. Analizom se nastojalo utvrditi kako su sudionici tijekom zajedničkih susreta posvećenih videoanalizi artikulirali, preispitivali i ponovno pregovarali svoja tumačenja odgojno-obrazovnog djelovanja. Sudjelovanje je bilo dobrovoljno, uz prethodno pribavljen informirani pristanak, a posebna je pozornost posvećena zaštiti privatnosti djece, obitelji i stručnjaka prikazanih u videosnimkama.

Rezultati ističu videoanalizu kao refleksivni alat koji omogućuje osvještavanje implicitnih pedagogija i uspostavljanje produktivnog odmaka od svakodnevnog djelovanja. Zajedničko tumačenje omogućilo je sudionicima preispitivanje naizgled samorazumljivih praksi, susretanje s drukčijim profesionalnim perspektivama i postupno preoblikovanje vlastitog profesionalnog pogleda. Profesionalni identitet pritom se nije pokazao kao individualno svojstvo, nego kao relacijsko i kontekstualno postignuće koje nastaje dijalogom, neslaganjem, međusobnim uvažavanjem i zajedničkom refleksiju.

Istraživanje upućuje na to da kompetentni sustavi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja zahtijevaju organizacijske uvjete u kojima profesionalno učenje nadilazi razvoj individualnih kompetencija. Uspostavljanje trajnih prostora za zajedničku refleksiju može poduprijeti profesionalnu autonomiju, osnažiti zajedničku pedagošku

odgovornost i pridonijeti oblikovanju profesionalnih identiteta koji ostaju otvoreni za propitivanje i transformaciju.

Ključne riječi: zajednička refleksija, profesionalni identitet, profesionalno učenje, refleksivna praksa, videoanaliza.

BECOMING PROFESSIONAL TOGETHER: VIDEO ANALYSIS AS A REFLECTIVE DEVICE FOR RECONSTRUCTING PROFESSIONAL IDENTITY IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION

Professional identity in Early Childhood Education and Care (ECEC) cannot be understood as a stable set of competencies or attributes possessed by individual practitioners. Rather, it is continuously negotiated through relationships, situated practices, institutional cultures, and opportunities for collective reflection. This study explores how video analysis can create spaces in which ECEC professionals critically revisit taken-for-granted assumptions and collectively reconstruct meanings associated with their professional practice and identity.

The study draws on a participatory research-training project conducted across three ECEC contexts in Trento and Forlì (Italy) and Osijek (Croatia), involving 91 early childhood educators, teachers, and pedagogical coordinators. Participants engaged in iterative cycles of video recording, collective viewing, dialogical interpretation, and re-design of educational practices. The analysis examined how professionals articulated, questioned, and renegotiated their interpretations of educational action during collective video-analysis sessions. Participation was voluntary, informed consent was obtained, and particular attention was devoted to protecting the privacy of children, families, and professionals represented in video materials.

Findings highlight video analysis as a reflective device capable of making implicit pedagogies visible and creating productive distance from everyday action. Collective interpretation enabled participants to question apparently self-evident practices, encounter alternative professional perspectives, and progressively reconfigure their professional gaze. Professional identity consequently emerged not as an individual possession, but as a relational and situated accomplishment produced through dialogue, disagreement, recognition, and shared reflection.

The study suggests that competent ECEC systems require organisational conditions in which professional learning extends beyond individual competence development. Embedding sustained spaces for collective reflection can support professional autonomy, strengthen shared pedagogical responsibility, and contribute to professional identities that remain open to inquiry and transformation.

Keywords: collective reflection, professional identity, professional learning, reflective practice, video analysis

ANTONIJA BALIĆ

Učiteljski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

antonija.balic248@gmail.com

SUVREMENA UMJETNOST KAO MEDIJ POVEZIVANJA, ISTRAŽIVANJA IDENTITETA I PROFESIONALNOG USAVRŠAVANJA ODGOJITELJA U PODRUČJU LIKOVNOSTI

Izlaganje prikazuje mogućnosti primjene suvremene umjetnosti u profesionalnom usavršavanju odgojitelja i radu s djecom rane i predškolske dobi kroz umjetničko-pedagoške projekte nastale na kolegiju Istraživanja dječjeg stvaralaštvapri Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Polazište rada temelji se na ideji da suvremena umjetnost može postati medij povezivanja, istraživanja identiteta i razvoja kreativnog mišljenja djece i odraslih, ali i važan alat za razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja. Kroz višegodišnje projekte koji su rezultirali monografijama, odgojitelji su prolazili proces iskustvenog učenja u kojemu su se upoznavali s djelima i umjetničkim pristupima relevantnih suvremenih umjetnika te i sami sudjelovali u likovnom istraživanju i stvaranju. Takav pristup omogućio je dublje razumijevanje procesa stvaranja, važnosti osobnog iskustva i otvorenog istraživačkog pristupa u radu s djecom. Posebno se pokazalo kako upravo osobno uranjanje odgojitelja u umjetnički proces doprinosi kvalitetnijem razumijevanju dječjeg izraza i osmišljavanju poticajnog okruženja za razvoj kreativnosti. U izlaganju će biti predstavljeni rezultati ankete provedene među odgojiteljima sudionicima navedenih projekata, s posebnim naglaskom na njihovo zadovoljstvo stečenim iskustvima, razinom razvijenih kompetencija te utjecajem ovakvog oblika profesionalnog usavršavanja na kvalitetu rada s djecom.

Ključne riječi: suvremena umjetnost, profesionalno usavršavanje odgojitelja, dječje likovno stvaralaštvo, kreativnost, iskustveno učenje, rana i predškolska dob, identitet

CONTEMPORARY ART AS A MEDIUM FOR CONNECTION, IDENTITY EXPLORATION, AND PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF EARLY CHILDHOOD EDUCATORS IN VISUAL ARTS EDUCATION

This presentation explores the potential of contemporary art as a means of supporting the professional development of early childhood educators and enriching their work with young children through art-based educational projects developed within the *Research into Children's Artistic Expression* course at the Faculty of Teacher Education, University of Zagreb. The underlying premise is that contemporary art can serve as a medium for fostering connection, exploring identity, and developing creative thinking

in both children and adults, while also providing a valuable context for the development of educators' professional competencies.

Over the course of several years, a series of projects was implemented, resulting in the publication of monographs. Within these projects, educators engaged in an experiential learning process through which they were introduced to the work and artistic practices of selected contemporary artists and, at the same time, actively engaged in their own visual exploration and creative practice. This approach enabled them to develop a deeper understanding of artistic processes, the significance of personal experience, and the value of an open-ended, inquiry-based approach to working with children.

The projects demonstrated, in particular, that educators' active engagement in artistic processes can contribute to a more nuanced understanding of children's artistic expression and to the creation of stimulating environments that support the development of creativity. The presentation will also examine the findings of a survey conducted among educators who participated in these projects, focusing particularly on their satisfaction with the experiences gained, their perceptions of the competencies they developed, and the impact of this form of professional development on the quality of their work with children.

Keywords: contemporary art, professional development of early childhood educators, children's artistic expression, creativity, experiential learning, early childhood and preschool education, identity

PANEL POSVEĆEN CARLI RINALDI // PANEL DEDICATED TO CARLA RINALDI

PANEL POSVEĆEN CARLI RINALDI

Ovaj panel polazi od pitanja koje se pronalazi u promišljanju Carle Rinaldi: kako možemo živjeti složenost koja obilježava sadašnje vrijeme? Unutar paradigme složenosti (Morin), potraga za konačnim odgovorima ustupa mjesto sposobnosti da ostanemo unutar pitanja te da neizvjesnost ne promatramo kao ograničenje koje treba prevladati, nego kao stanje u kojem trebamo zajednički živjeti.

Takvo usmjerenje u pedagogiji slušanja pronalazi neke od mogućih načina na koje možemo biti prisutni i djelovati. Slušanje se ovdje razumije kao način bivanja u svijetu: kao stav kojim se drugoga prepoznaje kao legitimnog nositelja značenja i nužnog sugovornika u izgradnji znanja. Riječ je o slušanju koje stvara odnose i omogućuje oblik mišljenja izgrađen kroz dijalog.

Iz te premise proizlazi drugo promišljanje: ako je obrazovanje način na koji živimo složenost svijeta, nijedan se pedagoški izbor ne može smatrati neutralnim. Svaki obrazovni izbor sa sobom nosi određenu sliku — sliku čovjeka, djeteta, djetinjstva i odrasle osobe — a odluka o tome koju ćemo sliku zastupati sama je po sebi politički izbor. Odlučiti se za slušanje znači priznati drugoga kao nositelja prava, osobu kojoj se pridaje vrijednost. U tom smislu obrazovanje je političko, ne u stranačko-političkom značenju tog pojma, nego zato što se tiče načina na koji se organizira suživot, raspodjeljuju glas i priznanje te odabiru svijet i odnosi koje želimo graditi.

Polazeći od tih dvaju pravaca promišljanja, ovaj prilog uspostavlja poveznicu sa središnjom temom konferencije — profesionalnim identitetom. Ako u potpunosti prihvatimo prethodno navedene premise, profesionalni se identitet ne može promatrati kao privatna, individualna stvar; naprotiv, i on je relacijski i kontekstualan te se izgrađuje unutar sustava odnosa i izbora koji su također političke naravi. Stoga prilog predlaže promjenu perspektive: od pitanja „Tko sam ja, sa svojom profesionalnošću?" prema pitanju „Što postajemo zajedno?". Riječ je o pomaku od bivanja prema postajanju, pri čemu se identitet ne shvaća kao stanje koje treba dosegnuti i očuvati, nego kao kontinuiran proces izgradnje koji se obnavlja u susretu s drugim, unutar sustava zajedničkih odnosa i izbora.

Četiri tematske cjeline strukturiraju ovaj prilog: pedagogija slušanja; obrazovanje kao politički čin; slika čovjeka koju odlučujemo zastupati; profesionalni identitet kao kolektivna dimenzija koja se neprestano izgrađuje i razvija.

Tematski okvir

- Pedagogija slušanja
- Obrazovanje je političko
- Slika čovjeka
- Profesionalni identitet kao kolektivna dimenzija i proces izgradnje u neprestanom postajanju

PANEL DEDICATED TO CARLA RINALDI

This contribution takes as its starting point a question that runs through Carla Rinaldi's thinking: how can we inhabit the complexity that characterises the present time? Within the paradigm of complexity (Morin), the search for definitive answers gives way to the capacity to dwell within questions, and to regard uncertainty not as a limit to be overcome but as a condition to be inhabited collectively.

This disposition finds in the pedagogy of listening some possible ways of being inhabited. Listening is here understood as a way of being in the world: an attitude that recognises the other as a legitimate bearer of meaning and as a necessary interlocutor in the construction of knowledge. It is a listening that generates relationship, and that makes possible a form of thought built dialogically.

From this premise a second line of argument follows: if education is a way of inhabiting the complexity of the world, no pedagogical choice can be considered neutral. Every educational choice carries with it an image (of the human being, of the child, of childhood, of the adult) and the choice of which image to uphold is itself a political choice. Choosing to listen means recognising the other as a subject of rights, to whom value is attributed. In this sense, education is political not in the party-political meaning of the term, but because it concerns how coexistence is organised, how voice and recognition are distributed, and what world and what relationships one chooses to build.

From these two strands, the contribution builds its connection to the conference's central theme, professional identity. If the previous premises are accepted in full, professional identity cannot be thought of as a private, individual matter; rather, it is itself relational and contextual, built within a system of relationships and choices that are also political. The contribution therefore proposes a shift in perspective: from the question "who am I, with my professionalism" to the question "what are we becoming, together", a shift from being to becoming, one that conceives of identity not as a state to be reached and preserved, but as a continuous process of construction, renewed in the encounter with the other within a system of shared relationships and choices.

Four thematic cores structure the contribution: the pedagogy of listening; education as a political act; the image of the human being one chooses to uphold; professional identity as a collective, ever-becoming dimension.

Framework themes

- Pedagogy of listening
- Education is political
- Image of the human being
- Professional identity as a collective dimension and construction, in becoming

Korištena literatura // References

Dahlberg, G., Moss, P., & Pence, A. (2013). Beyond quality in early childhood education and care: Languages of evaluation (3rd ed.). Routledge.

Freire, P. (2000). Pedagogy of the oppressed (30th anniversary ed.; M. B. Ramos, Trans.). Continuum.

Morin, E. (2022). The challenge of complexity: Essays by Edgar Morin (A. Heath-Carpentier, Ed.). Liverpool University Press.

Moss, P. (2019). Alternative narratives in early childhood: An introduction for students and practitioners. Routledge.

Rinaldi, C. (2021). In dialogue with Reggio Emilia: Listening, researching and learning (2nd ed.). Routledge.

RADIONICE // WORKSHOPS

LISA GODDARD

Reggio Childhood Studies, Italija

IGRA S VIŠE-NEGO-LJUDSKIM: PONOVNO PROMIŠLJANJE IGRE U ANTROPOCENU

U radionici se istražuje dječja igra iz posthumanističke perspektive i perspektive feminističkog novog materijalizma, dovodeći u pitanje prevladavajući razvojni pogled te usmjeravajući pozornost na ono što se još događa u susretima u ranom djetinjstvu. Oslanjajući se na podatke iz multispecijske etnografije i pedagoške dokumentacije nadahnute pristupom Reggio Emilia, radionica poziva na promjenu perspektive: od shvaćanja igre kao individualnog, kognitivnog čina i sredstva za učenje prema razumijevanju igre kao živog, relacijskog procesa kojim se oblikuje svijet (Haraway, 2016; Taylor i Pacini-Ketchabaw, 2019). Sudionike se poziva da istraže pitanje: Što bi igra u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju mogla postati kada čovjeka prestanemo stavljati u središte?

Zajedno sa sudionicima primjenjivat ćemo multispecijske etnografske pristupe (Kirksey i Helmreich, 2010), usporedno s praksama rada s podacima koji „sjaje" (MacLure, 2013) i „ponovnog vraćanja" (Barad, 2014), kako bismo otvorili prostor za nove interpretacije dokumentacije odgojno-obrazovne prakse i uočili zanemarene sile koje djeluju tijekom igre. Izravnim radom s materijalima i istraživanjem različitih perspektiva vježbat ćemo preusmjeravanje pozornosti u dječjoj igri prema entitetima koji nadilaze ljudsko, a koji su već prisutni u svakodnevnim svjetovima dječje igre. Time želimo istaknuti etičku važnost drukčijeg usmjeravanja pozornosti u svijetu koji je pretrpio ozbiljna oštećenja.

Naposljetku, u radionici se zastupa stajalište da promatranje dječje igre kao simpoietičke prakse stvaranja svijeta (Haraway, 2016) otvara pedagoške mogućnosti za poticanje osjetljivijih i responzivnijih ekoloških odnosa u antropocenu.

Ključne riječi: igra; antropocen; posthumanizam; dokumentacija; pedagogija.

PLAYING WITH THE MORE-THAN-HUMAN: RETHINKING PLAY IN THE ANTHROPOCENE

This session explores children's play through posthuman and feminist new materialist lenses to trouble the dominant, developmental gaze and attune to what else is happening in early childhood encounters. Drawing on multispecies ethnographic data and pedagogical documentation inspired by the Reggio Emilia approach, the presentation invites a shift in perspective: from seeing play as an individual, cognitive act and instrument for learning, to understanding it as a lively, relational, and world-

making process (Haraway, 2016; Taylor & Pacini-Ketchabaw, 2019). It invites participants to explore the question, What might play in early childhood education become when we decenter the human?

Together with participants, we will mobilize multispecies ethnographic approaches (Kirksey & Helmreich, 2010) alongside practices of working with data that "glow" (MacLure, 2013) and "re-turning" (Barad, 2014) to aerate documentation from practice and notice overlooked forces at play. Through engaging directly with materials and playing with perspectives, we will practice shifting our attention in children's play to the more-thanhuman entities that are already present in children's everyday play worlds to foreground the ethics of paying attention differently in a damaged world. Ultimately, the session argues that viewing children's play as a sympoietic (Haraway, 2016) world-making practice opens pedagogical possibilities for fostering more responsive, ecological relations in the Anthropocene.

Keywords: play; Anthropocene; posthumanism; documentation; pedagogy

SUMIRE IIKAWA

Reggio Childhood Studies,Italija

SLUŠANJE TIJELOM: PEDAGOŠKA DOKUMENTACIJA KAO SOMAESTETIČKA PRAKSA U RANOM I PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU

Ova radionica polazi od pretpostavke da su svakodnevni trenuci u životu male djece prožeti estetskim i osjetilnim obilježjima koja često ostaju neprimijećena unutar prevladavajućih pedagoških okvira.

Sudionici će biti pozvani na razgovor u malim skupinama potaknut videosnimkom, strukturiran u dvije faze. U prvoj će fazi sudionici slobodno razgovarati o onome što primjećuju tijekom gledanja videosnimke, razmjenjujući različite perspektive na način koji omogućuje osvještavanje pedagoških paradigmi iz kojih polaze. U drugoj će fazi ponovno pogledati istu videosnimku, ovoga puta s izričitim naglaskom na tijelo.

Obje će faze biti snimljene, a snimke će sudionicima biti dostupne za naknadno pregledavanje. Time će biti potaknuti da promatraju sebe dok u grupi osluškuju tijelom te da razmotre kako bi usmjeravanje pozornosti na tijelo moglo promijeniti njihovu ulogu i profesionalni identitet u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Uočavajući kako djeca na videosnimci osluškuju vlastitim tijelima, kroz pokret, geste i izraze lica, sudionici će također biti pozvani promišljati o svojim neposrednim odnosima s djecom, odnosno o tome koliko su usklađeni s dječjim tjelesnim načinima komunikacije te kako i sama djeca njih mogu „čuti" putem tijela.

Ova radionica predstavlja eksperimentalni korak u okviru doktorskog istraživanja voditelja radionice. Sudjelovanje polaznika i njihove povratne informacije izravno će pridonijeti daljnjem razvoju ove metodologije.

Pitanja za promišljanje:

- Što ostaje neprimijećeno u svakodnevnim trenucima života male djece?
- Kako značenje nastaje kroz pokret, geste i osjetilnu uključenost?
- Kako bi pedagoška dokumentacija mogla izgledati kada bi joj se pristupilo kao somaestetskoj i kolektivnoj praksi osluškivanja?
- Kako bi usmjeravanje pozornosti na dječje tjelesne načine osluškivanja moglo preoblikovati usklađenost odgojno-obrazovnih djelatnika s djecom u neposrednim, svakodnevnim interakcijama?
- Kako bi takav pristup mogao preoblikovati profesionalni identitet u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te otvoriti mogućnosti za pažljivije, kontekstualno utemeljene i demokratičnije načine zajedničkog stvaranja značenja?

LISTENING WITH THE BODY: PEDAGOGICAL DOCUMENTATION AS A SOMAESTHETIC PRACTICE IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION

This workshop starts from the premise that the ordinary moments of young children's lives are saturated with aesthetic and sensory qualities that often remain unnoticed within dominant pedagogical frameworks. Participants will be invited into a video-cued conversation in small groups, structured in two stages. First, participants will freely discuss what they notice while watching a video clip, exchanging perspectives in a way that surfaces the pedagogical paradigms they are each drawing from. Second, participants will watch the same clip again, this time with an explicit focus on the body. Both stages will be recorded, and the recordings made available for participants' own review, inviting them to observe themselves listening with the body within a group, and to consider how attending to the body might shift their own role and identity within early childhood education. In noticing how the children in the clip listen with their own bodies, through movement, gesture, and facial expression, participants will also be invited to reflect on their direct, inperson relationships with children: how attuned they are to children's bodily ways of communicating, and how, in turn, they themselves might be heard by children through the body.

This workshop constitutes an experimental step within the presenter's doctoral research, and participants' engagement and feedback will directly inform the ongoing development of this methodology.

Questions:

- What remains unnoticed in the ordinary moments of young children's lives?
- How does meaning emerge through movement, gesture, and sensory engagement?
- What might pedagogical documentation become if approached as a somaesthetic and collective practice of listening?
- How might attending to children's bodily ways of listening reshape educators' own attunement to children in direct, everyday contact?
- How might such an approach reconfigure professional identity in early childhood education, opening possibilities for more attentive, situated, and democratic forms of meaning-making?

RICCARDO RONZONI

Fondazione Reggio Children, Italija

TIJELO KOJE OSJEĆA

Tijelo je temeljni instrument pomoću kojeg djeca upoznaju sebe i svijet koji ih okružuje, komuniciraju s njim te uspostavljaju odnose. Kako bi se podržao njihov skladan razvoj, djeca trebaju učiti kroz autentično tjelesno i osjetilno istraživanje.

Zadaća je odrasle osobe stoga osmisliti okruženje koje omogućuju tijelu da dođe do izražaja aktivnostima utemeljenim na igri, u kojima svako dijete može istraživati svoju prirodnu sposobnost kretanja i izražavati vlastitu osobnost.

To zahtijeva od odrasle osobe sposobnost osluškivanja sebe i razvijanja svjesnosti o vlastitom tijelu, njegovim mogućnostima te osjetima i emocijama koja kroz njega prolaze. Na taj način može se prepoznati i razumjeti načine na koje se djeca izražavaju jezikom tijela te pomoću njega komuniciraju i uspostavljaju odnose.

Cilj radionice je razvijati sposobnost osluškivanja i ponovnog povezivanja s vlastitim tijelom kako bi se tijelo doživjelo kao prostor odnosa i izražavanja. Kroz jednostavne aktivnosti sudionici će istraživati vlastitu prirodnu sposobnost kretanja, dajući glas svojim osjetilima i emocijama. Radionica pruža vrijeme i prostor za otkrivanje radosti zajedničkog kretanja te prepuštanje plesu da se spontano razvije u trenutku.

Ciljevi učenja:

- osvijestiti vlastito tijelo te osjetilne i emocionalne procese koji se u njemu odvijaju
- upoznati alate za prepoznavanje načina na koje se tijelo izražava i komunicira kako bi se moglo aktivno sudjelovati u dijalogu među tijelima
- poticati promatranje i osluškivanje kao prakse razvijanja svjesnosti
- poticati psihofizičku dobrobit kroz pokret
- promicati inkluzivan pristup stvaranjem okruženja u kojem svako tijelo može sudjelovati u aktivnostima i doživljavati ih na sebi svojstven način
- osnaživati kreativnu i izražajnu dimenziju jezika tijela

THE SENSING BODY

The body is the primary instrument through which children come to know, communicate with, and relate to themselves and to the world around them. To support harmonious development, children need to learn through genuine bodily and sensory exploration.

The adult's task is therefore to design contexts that give voice to the body through playbased proposals in which each child can explore their natural capacity for movement and express their own personality.

This calls for an adult who is able to listen inwardly and to develop an awareness of their own body, of its potential, and of the sensations and emotions that move through it, so as to recognise and understand the communicative and relational modes through which children express themselves in the language of the body.

The workshop aims to develop the capacity for listening and for reconnecting with one's own corporeality, so that the body may be experienced as a place of relationship and expression. Through simple proposals, participants will explore their own natural capacity for movement, giving voice to sensations and emotions. A time in which to encounter the joy of moving together and to allow dance to reveal itself in the moment.

Learning intentions:

- to bring awareness to one's own body and to the sensory and emotional dynamics that move through it
- to provide tools for reading the ways in which the body expresses itself and
- communicates, in order to participate actively in the dialogue between bodies
- to promote observation and listening as practices of awareness
- to foster psychophysical well-being through movement
- to promote an inclusive approach by creating a context in which every body can move through the experiences in its own uniqueness
- to enhance the creative and expressive dimension of the language of the body

UDRUGA ODGAJATELJA *MARAŠKE* // *MARAŠKE* EARLY CHILDHOOD EDUCATORS' ASSOCIATION

Zadar, Hrvatska (Croatia)

RADIONICA UDRUGE ODGAJATELJA MARAŠKE

Radionica se nadovezuje na interaktivnu izložbu Udruge odgajatelja predškolske djece *Maraške* iz Zadra, čiji su materijali dostupni sudionicima tijekom cijele konferencije za razgledavanje, istraživanje i korištenje. Članice Udruge predstavit će proces nastanka izloženih radova i materijala, otkrivajući ideje, iskustva, pedagoška promišljanja i profesionalne izazove koji su oblikovali njihov rad. Sudionici će imati priliku upoznati ne samo nastale materijale nego i procese zajedničkog istraživanja, propitivanja i stvaranja koji stoje iza njih.

Primjerima iz vlastite prakse članice Udruge pokazat će kako se svakodnevni odgojno-obrazovni rad u dječjim vrtićima isprepliće s djelovanjem Udruge te kako zajedničko učenje, stvaranje i profesionalno umrežavanje otvaraju nove mogućnosti djelovanja izvan granica ustanove i povezivanja sa širom društvenom zajednicom. Posebna pozornost posvetit će se načinima na koje profesionalno zajedništvo postaje prostor razmjene različitih perspektiva, razvoja novih ideja i preispitivanja ustaljenih obrazaca prakse.

Radionica ističe transformacijski potencijal kontinuiranog profesionalnog učenja i razvoja koji se ne iscrpljuje u individualnom usavršavanju, nego nastaje i razvija kroz međusobne odnose, suradnju i zajedničko djelovanje. Sudionike poziva na aktivnu razmjenu iskustava, kritičko promišljanje i prepoznavanje mogućnosti koje nastaju kada se odgajatelji povežu oko zajedničkih profesionalnih vrijednosti, interesa i ideja te preuzmu aktivnu ulogu u oblikovanju i mijenjanju odgojno-obrazovne prakse.

Voditelji radionice članovi su Udruge *Maraške*: Edita Tošić, Anka Perić, Ivana Savanović, Marina Žigun, Marta Klapan, Lidija Bobić, Daria Baković, Indira Barišić, Slaven Petri, Jasminka Barić, Katarina Kršlović, Lucijana Begonja, Nataša Skoblar i Martina Krupić

WORKSHOP BY THE MARAŠKE ECEC EDUCATORS' ASSOCIATION

This workshop builds on the interactive exhibition by the Maraške Early Childhood Educators' Association from Zadar, whose materials are available to participants throughout the conference for viewing, exploration and use. Members of the Association will introduce the processes behind the creation of the exhibited works and materials, sharing the ideas, experiences, pedagogical reflections and professional challenges that have shaped their work. Participants will have the opportunity to explore not only the resulting materials but also the processes of collaborative inquiry, questioning and creation that lie behind them.

Drawing on examples from their own practice, members of the Association will demonstrate how everyday educational work in early childhood settings intertwines with the Association's activities and how collaborative learning, creativity and professional networking open up new opportunities to move beyond institutional boundaries and engage with the wider community. Particular attention will be given to how professional togetherness becomes a space for exchanging diverse perspectives, developing new ideas and questioning established patterns of practice.

The workshop highlights the transformative potential of continuous professional learning and development, which extends beyond individual professional improvement and emerges through relationships, collaboration and collective action. Participants will be invited to actively exchange experiences, engage in critical reflection and recognise the possibilities that arise when early childhood educators come together around shared professional values, interests and ideas, taking an active role in shaping and transforming educational practice.

Workshop facilitators: Edita Tošić, Anka Perić, Ivana Savanović, Marina Žigun, Marta Klapan, Lidija Bobić, Daria Baković, Indira Barišić, Slaven Petri, Jasminka Barić, Katarina Kršlović, Lucijana Begonja, Nataša Skoblar i Martina Krupić

MIRSADA ZEĆO

Univerzitet u Sarajevu - Pedagoški fakultet, Sarajevo, Bosna i Hercegovima // University of Sarajevo - Faculty of Educational Sciences, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina

ZVUČNA KUPKA

Zvučna kupka iskustvena je radionica usmjerena na opuštanje, osvještavanje vlastitog tijela i postizanje osjećaja unutarnje ravnoteže kroz djelovanje zvuka i vibracija. Korištenjem planetarnog gonga Venera, himalajskih zvučnih zdjela, šamanskog bubnja te Koshi i Zaphir zvončića stvara se umirujuće, meditativno okruženje koje sudionicima omogućuje odmak od svakodnevnih obveza i profesionalnih zahtjeva. Različiti zvučni tonovi, ritmovi i vibracije pozivaju na usporavanje, usmjeravanje pažnje na vlastite osjete i prepoznavanje potrebe za odmorom i obnovom energije. Radionica otvara prostor za osobni doživljaj zvuka kao sredstva opuštanja, smanjenja napetosti i poticanja osjećaja ugode. Ujedno podsjeća na važnost brige o vlastitoj dobrobiti kao sastavnom dijelu profesionalnog života, osobito u odgojno-obrazovnim profesijama koje se temelje na odnosima, emocionalnoj prisutnosti i svakodnevnoj interakciji s drugima.

Voditeljica radionice: izv. prof. dr. sc. Mirsada Zećo

SOUND BATH

A sound bath is an experiential workshop focused on relaxation, body awareness and cultivating a sense of inner balance through sound and vibration. The Venus planetary gong, Himalayan singing bowls, a shamanic drum, and Koshi and Zaphir chimes are used to create a calming, meditative environment, offering participants an opportunity to step away from everyday responsibilities and professional demands. Different tones, rhythms and vibrations invite participants to slow down, focus on their bodily sensations and recognise their need for rest and renewed energy. The workshop provides space for experiencing sound as a means of relaxation, releasing tension and promoting a sense of well-being. It also highlights the importance of caring for one's own well-being as an integral part of professional life, particularly in educational professions grounded in relationships, emotional presence and everyday interactions with others.

Workshop facilitator: Mirsada Zećo, PhD, Assoc. Prof.

KOMPAS 2026

ISBN